

**T. C.**  
**NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ**  
**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**  
**TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**CİHANBEYLİ AĞIZLARI**

**GÜLŞEN POLAT**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN**

**DOÇ. DR. TALİP DOĞAN**

**KONYA, 2019**

 <b>KONYA</b>	<b>T.C.</b> <b>NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ</b> <b>Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü</b>	 <b>NECMETTİN ERBAKAN</b> <b>ÜNİVERSİTESİ</b> <b>SOSYAL BİLİMLER</b> <b>ENSTİTÜSÜ</b>
---	--	--

### YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

<b>Öğrencinin</b>	Adı Soyadı	GÜLŞEN POLAT
	Numarası	168107011002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
	Programı	Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	DOÇ. DR. TALİP DOĞAN
	Tezin Adı	CİHANBEYLİ AĞIZLARI

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Cihanbeyli Ağızları başlıklı bu çalışma 11.09/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Doç. Dr.	Talip DOĞAN	
2	Prof. Dr.	Abdurrahman ÖZKAN	
3	Prof. Dr.	Ufuk Deniz AŞCI	

	<p>T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü</p>	 SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	--	---

### Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	GÜLŞEN POLAT		
	Numarası	168107011002		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	x	
		Doktora		
Tezin Adı	CİHANBEYLİ AĞIZLARI			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Gülşen POLAT



 <b>KONYA</b>	<b>T.C.</b> <b>NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ</b> <b>Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü</b>	 <b>SOSYAL BİLİMLER</b> <b>ENSTİTÜSÜ</b>
---	--	---

<b>Öğrencinin</b>	Adı Soyadı	GÜLŞEN POLAT		
	Numarası	168107011002		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	DOÇ. DR. TALİP DOĞAN		
Tezin Adı	CİHANBEYLİ AĞIZLARI			

### ÖZET

Bu çalışmayı Konya ilinin Cihanbeyli ilçesinin ağızları oluşturmaktadır. Çalışmamız Giriş, İnceleme, Metinler, Sözlük olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde Cihanbeyli'nin tarihçesi, etnik yapısı, coğrafyası, eğitim durumu, bölgenin kültürel özellikleri, nüfusu, konumu hakkında bilgi verilmiştir.

İnceleme bölümünde Cihanbeyli'den derlediğimiz metinlerin dil bilgisi incelemesi yer almaktadır. Bu kapsamda Cihanbeyli ağızlarının ses ve şekil bilgisi özellikleri ortaya konulmuştur. Tespit edilen karakteristik özelliklerden hareketle Cihanbeyli ağızlarının Türkiye Türkçesi ağızlarındaki yeri tespit edilmiştir.

Metinler bölümünde Cihanbeyli'den otuz sekiz kaynak kişiden derlediğimiz metinler vardır. Sonuç bölümünde ise ses ve şekil bilgisi bakımından tespit edilen Cihanbeyli ağızlarının özellikleri yer almıştır.

Çalışmanın sözlük bölümünde Türkiye Türkçesinde olmayan ve fonetik açıdan tanınmayan kelimeler yer almıştır. Kelimenin metinde geçtiği yer satır numarasıyla birlikte sunulmuştur.

**Anahtar kelimeler:** Ağız, Türkiye Türkçesi Ağızları, Cihanbeyli Ağızları.

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
--	---	--

Author's	Name and Surname	Gülşen POLAT		
	Student Number	168107011002		
	Department	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	DOÇ. DR. Talip DOĞAN		
Title of the Thesis/Dissertation	CİHANBEYLİ DIALECTS			

### ABSTRACT

This study consists of the dialects of Cihanbeyli district of Konya. Our study consists of four chapters: introduction, analysis, texts and dictionary.

In the introduction part, the history, ethnic structure, geography, educational status, cultural characteristics, population and location of Cihanbeyli were given.

In the review section, there is a grammatical analysis of the texts we have collected from Cihanbeyli. In this context, phonological and morphological features of Cihanbeyli dialects have been revealed. Based on the detected characteristic properties, the dialects of Cihanbeyli were determined their position in the dialects of Turkish.

In the texts section, there are texts that we have compiled from thirty-eight source persons from Cihanbeyli. In the conclusion part, the characteristics of the Cihanbeyli dialects which were determined in terms of sound and morphology were given.

In the dictionary section of the study, words which are not in Turkish and not recognized phonetically were included. The place of the word in the text is presented with the line number.

**Key words:** Dialect , Turkish Dialects, Cihanbeyli Dialects.

## İÇİNDEKİLER

<b>YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU.....</b>	<b>ii</b>
<b>BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....</b>	<b>iii</b>
<b>ÖZET.....</b>	<b>iv</b>
<b>ABSTRACT.....</b>	<b>v</b>
<b>İÇİNDEKİLER.....</b>	<b>vi</b>
<b>ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ.....</b>	<b>xv</b>
<b>KISALTMALAR.....</b>	<b>xvii</b>
<b>ÖN SÖZ.....</b>	<b>xviii</b>
<b>1.GİRİŞ.....</b>	<b>1</b>
1.1. Araştırma.....	1
1.1.1. Amaç.....	1
1.1.2. Kapsam.....	1
1.1.3. Yöntem.....	1
1.1.4. Kaynak Kişiler ve Metinler.....	2
1.2. Cihanbeyli.....	4
1.2.1. Cihanbeyli'nin Fiziki Özellikleri.....	4
1.2.1.1. Cihanbeyli'nin Konumu.....	4
1.2.1.2. Cihanbeyli'nin Yüzey Şekilleri.....	5
1.2.1.3. Cihanbeyli'nin İklim Özellikleri.....	5
1.2.2. Cihanbeyli'nin Sosyo-Kültürel Yapısı.....	6
1.2.2.1. Cihanbeyli'nin Ekonomik Durumu.....	6
1.2.2.2. Cihanbeyli'nin Nüfusu.....	6
1.2.2.3. Cihanbeyli'nin Eğitim-Öğretim Durumu.....	6
1.2.2.4. Cihanbeyli'nin Kültürü ve Folkloru.....	7

1.2.3. Cihanbeyli'nin Tarihi ve Etnik Yapısı.....	8
1.2.3.1. Cihanbeyli'nin Tarihi.....	8
1.2.3.2. Cihanbeyli'nin Etnik Yapısı.....	9
1.2.4. Haritalar.....	11
<b>2. SES BİLGİSİ.....</b>	<b>14</b>
2.1. Ünlüler.....	14
2.1.1. Ünlü Türleri.....	14
2.1.1.1. Yarı Kalın Ünlüler.....	14
2.1.1.2. Yarı Dar Ünlüler.....	15
2.1.1.3. Yarı Yuvarlak Ünlüler.....	16
2.1.1.4. Uzun Ünlüler.....	18
2.1.1.5. Kısa Ünlüler.....	21
2.1.1.6. İkiz Ünlüler.....	21
2.1.1.6.1. Eşit İkiz Ünlüler.....	21
2.1.1.6.2. Yükselen İkiz Ünlüler.....	22
2.1.1.6.3. Alçalan İkiz Ünlüler.....	22
2.1.1.7. Ünlü Uyumları.....	22
2.1.1.7.1. Kalınlık- İncelik Uyumu.....	22
2.1.1.7.1.1. Ek- Fiilin Zaman Eki Almış Şekillerinde.....	23
2.1.1.7.1.2. “-ken” Zarf-Fiil Ekinde.....	23
2.1.1.7.1.3. “-ki” Aitlik Ekinde.....	23
2.1.1.7.1.4. “ile” Edatında.....	23
2.1.1.7.1.5. Şimdiki Zaman Ekinde.....	24
2.1.1.7.1.6. Sonradan Kalınlık- İncelik Uyumu Bozulan Bazı Sözcüklerde.....	24
2.1.1.7.1.7. Birleşik Sözcüklerde.....	24

2.1.1.7.1.8. Alıntı Sözcüklerde.....	25
2.1.1.7.1.8.1. İlerleyici Ünlü Benzeşmesi.....	25
2.1.1.7.1.8.2. Gerileyici Ünlü Benzeşmesi.....	25
2.1.1.7.1.9. Kalınlık- İncelik Uyumunun Bozulması.....	25
2.1.1.7.1.9.1. İyelik Eklerinde.....	25
2.1.1.7.1.9.2. Şimdiki Zaman Ekinde.....	26
2.1.1.7.1.9.3. “-gil” Ekinde.....	26
2.1.1.7.2. Düzlük- Yuvarlaklık Uyumu.....	26
2.1.1.7.2.1. Düz Ünlülü Kelimelerde Düzlük- Yuvarlaklık Uyumu...26	
2.1.1.7.2.2. Yuvarlak Ünlülü Kelimelerde Düzlük- Yuvarlaklık Uyumu.....	27
2.1.1.7.3. Ünlü Değişmeleri.....	28
2.1.1.7.3.1. Kalın Ünlülerin İncelmesi.....	28
2.1.1.7.3.2. İnce Ünlülerin Kalınlaşması.....	29
2.1.1.7.3.3. Geniş Ünlülerin Daralması.....	30
2.1.1.7.3.4. Dar Ünlülerin Genişlemesi.....	32
2.1.1.7.3.5. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması.....	32
2.1.1.7.3.6. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi.....	33
2.1.1.7.4. Ünlü Düşmesi.....	33
2.1.1.7.4.1. Kelime İçinde Ünlü Düşmesi.....	34
2.1.1.7.4.2. Kelime Sonunda Ünlü Düşmesi.....	34
2.1.1.7.5. Ünlü Türemesi.....	34
2.1.1.7.5.1. Kelime Başında Ünlü Türemesi.....	35
2.1.1.7.5.2. Kelime İçinde Ünlü Türemesi.....	35
2.1.1.7.5.3. Kelime Sonunda Ünlü Türemesi.....	35
2.2. Ünsüzler.....	36



2.2.1. Ünsüz Çeşitleri.....	36
2.2.2. Ünsüz Benzeşmesi.....	39
2.2.2.1. İlerleyici Ünsüz Benzeşmesi.....	39
2.2.2.1.1. İlerleyici Tam Benzeşme.....	39
2.2.2.1.1.1. -nl- > -nn- Benzeşmesi.....	39
2.2.2.1.1.2. -ly- > -ll- Benzeşmesi.....	39
2.2.2.1.1.3. -mv- > -mm- Benzeşmesi.....	39
2.2.2.1.2. İlerleyici Yarım Benzeşme.....	40
2.2.2.1.2.1. -yl- > -yn- Benzeşmesi.....	40
2.2.2.2. Gerileyici Ünsüz Benzeşmesi.....	40
2.2.2.2.1. Gerileyici Tam Benzeşme.....	40
2.2.2.2.1.1. -rl- > -ll- Benzeşmesi.....	40
2.2.2.2.1.2. -ls- > -ss- Benzeşmesi.....	40
2.2.2.2.1.3. -zs- > -ss- Benzeşmesi.....	40
2.2.2.2.1.4. -çş- > -şş- Benzeşmesi.....	41
2.2.2.2.1.5. -kt- > -tt- Benzeşmesi.....	41
2.2.2.2.2. Gerileyici Yarım Benzeşme.....	41
2.2.2.2.2.1. -nb- > -mb- Benzeşmesi.....	41
2.2.3. Ünsüz Değişmeleri.....	41
2.2.3.1. Tonlulaşma.....	41
2.2.3.1.1. Kelime Başında Tonlulaşma.....	41
2.2.3.1.2. Kelime İçinde Tonlulaşma.....	42
2.2.3.1.3. Kelime Sonunda Tonlulaşma.....	42
2.2.3.2. Tonsuzlaşma.....	43
2.2.3.2.1. Kelime Başında Tonsuzlaşma.....	43
2.2.3.2.2. Kelime İçinde Tonsuzlaşma.....	43

2.2.3.2.3. Kelime Sonunda Tonsuzlaşma.....	43
2.2.3.3. Sızıcılaşma.....	43
2.2.3.3.1. Kelime Başında Sızıcılaşma.....	43
2.2.3.3.2. Kelime İçinde Sızıcılaşma.....	44
2.2.3.3.3. Kelime Sonunda Sızıcılaşma.....	44
2.2.3.4. Akıcılaşma.....	44
2.2.3.5. Sürekli Ünsüzler Arasındaki Değişmeler.....	45
2.2.4. Ünsüz Düşmesi.....	45
2.2.4.1. Kelime Başında Ünsüz Düşmesi.....	45
2.2.4.2. Kelime İçinde Ünsüz Düşmesi.....	45
2.2.4.3. Kelime Sonunda Ünsüz Düşmesi.....	46
2.2.5. Ünsüz Türemesi.....	47
2.2.5.1. Kelime Başında Ünsüz Türemesi.....	47
2.2.5.2. Kelime İçinde Ünsüz Türemesi.....	47
2.2.5.3. Kelime Sonunda Ünsüz Türemesi.....	47
2.2.6. Ünsüz Uyumu.....	47
2.2.7. Ünsüz Uyumunun Bozulması.....	48
2.2.8. Ünsüz İkizleşmesi.....	48
2.2.9. Ünsüz Tekleşmesi.....	48
2.2.10. Göçüşme.....	49
2.2.11. Hece Yutulması.....	49
<b>3. ŞEKİL BİLGİSİ.....</b>	<b>50</b>
3.1. Yapım Ekleri.....	50
3.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler.....	50
3.1.2. İsimden Fiil Yapan Ekler.....	52
3.1.3. Fiilden İsim Yapan Ekler.....	53

3.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler.....	55
3.2. İsimler.....	56
3.2.1. İsim Çekim Ekleri.....	56
3.2.1.1. Çokluk Eki.....	56
3.2.1.2. Hâl Ekleri.....	56
3.2.1.2.1. Yalın Hâl.....	56
3.2.1.2.2. Yükleme Hâli.....	56
3.2.1.2.3. Yönelme Hâli.....	57
3.2.1.2.4. Bulunma Hâli.....	58
3.2.1.2.5. Ayrılma Hâli.....	58
3.2.1.2.6. İlgi Hâli.....	59
3.2.1.2.7. Eşitlik Hâli.....	59
3.2.1.2.8. Yön Gösterme Hâli.....	60
3.2.1.2.9. Vasıta Hâli.....	60
3.2.1.3. İyelik Ekleri.....	61
3.2.1.4. Aitlik Eki.....	62
3.2.1.5. Soru Eki.....	62
3.3. Zamirler.....	63
3.3.1. Şahıs Zamirleri.....	63
3.3.2. İşaret Zamirleri.....	64
3.3.3. Dönüşlülük Zamiri.....	64
3.3.4. Belirsizlik Zamirleri.....	65
3.3.5. Soru Zamirleri.....	65
3.4. Sıfatlar.....	65
3.4.1. Niteleme Sıfatları.....	65
3.4.2. Belirtme Sıfatları.....	65

3.4.2.1. İşaret Sıfatları.....	65
3.4.3. Sayı Sıfatları.....	66
3.4.3.1. Asıl Sayı Sıfatları.....	66
3.4.3.2. Sıra Sayı Sıfatları.....	66
3.4.3.3. Kesir Sayı Sıfatları.....	66
3.4.4. Belirsizlik Sıfatları.....	66
3.4.5. Soru Sıfatları.....	66
3.5. Zarflar.....	67
3.5.1. Durum Zarfları.....	67
3.5.2. Zaman Zarfları.....	67
3.5.3. Yer- Yön Zarfları.....	67
3.5.4. Miktar Zarfları.....	67
3.5.5. Soru Zarfları.....	67
3.6. Edatlar.....	68
3.6.1. Ünlem Edatları.....	68
3.6.1.1. Ünlemler.....	68
3.6.1.2. Seslenme Edatları.....	68
3.6.1.3. Cevap Edatları.....	68
3.6.1.4. Gösterme Edatları.....	68
3.6.2. Bağlama Edatları.....	69
3.6.2.1. Sıralama Edatları.....	69
3.6.2.2. Denkleştirme Edatları.....	69
3.6.2.3. Cümle Başı / Sonu Edatları.....	69
3.6.2.4. Kuvvetlendirme Edatları.....	69
3.6.3. Son Çekim Edatları.....	69
3.7. Fiiller.....	70

3.7.1. Şahış Ekleri.....	70
3.7.1.1. Birinci Tipteki Şahış Ekleri.....	70
3.7.1.2. İkinci Tipteki Şahış Ekleri.....	72
3.7.1.3. Üçüncü Tipteki Şahış Ekleri.....	73
3.7.2. Şekil ve Zaman Ekleri.....	74
3.7.2.1. Şimdiki Zaman.....	74
3.7.2.1.1. -(X)yo(r) (1.Ağız Grubu).....	74
3.7.2.1.2. -(I)yA (2. Ağız Grubu).....	76
3.7.2.1.3. -(y)Xr (3. Ağız Grubu).....	78
3.7.2.2. Geniş Zaman.....	78
3.7.2.3. Gelecek Zaman.....	80
3.7.2.4. Görülen Geçmiş Zaman.....	82
3.7.2.5. Duyulan Geçmiş Zaman.....	84
3.7.2.6. Emir Kipi.....	85
3.7.2.7. Şart Kipi.....	86
3.7.2.8. İstek Kipi.....	86
3.7.2.9. Gereklilik Kipi.....	86
3.7.3. Ek-Fiil.....	87
3.7.3.1. Ek-Fiilin Görülen Geçmiş Zamanı.....	87
3.7.3.2. Ek-Fiilin Duyulan Geçmiş Zamanı.....	87
3.7.3.3. Ek-Fiilin Geniş Zamanı (Bildirme Ekleri).....	87
3.7.3.4. Ek-Fiilin Şartı.....	88
3.7.4. Fiillerin Birleşik Çekimi.....	88
3.7.4.1. Hikâye.....	88
3.7.4.1.1. Geniş Zamanın Hikâyesi.....	88
3.7.4.1.2. Şimdiki Zamanın Hikâyesi.....	88

3.7.4.1.3. Gelecek Zamanın Hikâyesi.....	89
3.7.4.1.4. Duyulan Geçmiş Zamanın Hikâyesi.....	89
3.7.4.2. Rivayet.....	89
3.7.4.2.1. Gelecek Zamanın Rivayeti.....	89
3.7.4.2.2. Şimdiki Zamanın Rivayeti.....	89
3.7.4.3. Şart.....	89
3.7.4.3.1. Geniş Zamanın Şartı.....	89
3.7.4.3.2. Şimdiki Zamanın Şartı.....	89
3.7.5. Katmerli Çekim.....	89
3.7.5.1. Geniş Zamanın Rivayetinin Rivayeti.....	89
3.7.6. Fiilimsiler.....	90
3.7.6.1. İsim-Fiil Ekleri.....	90
3.7.6.2. Sıfat-Fiil Ekleri.....	90
3.7.6.3. Zarf-Fiil Ekleri.....	91
<b>4. SONUÇ.....</b>	<b>93</b>
<b>5. METİNLER.....</b>	<b>95</b>
<b>6. SÖZLÜK.....</b>	<b>199</b>
<b>7. KAYNAKÇA.....</b>	<b>219</b>
<b>ÖZ GEÇMİŞ.....</b>	<b>222</b>

## ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ

ā : uzun a ünlüsü

ī : uzun ı ünlüsü

ē : uzun e ünlüsü

ō : uzun o ünlüsü

ū : uzun u ünlüsü

ü : uzun ü ünlüsü

ō̄ : uzun ö ünlüsü

ī̄ : uzun i ünlüsü

ă : kısa a ünlüsü

ĭ : kısa ı ünlüsü

ĕ : kısa e ünlüsü

ō̄ : kısa ö ünlüsü

á : a-e arası ünlü

í : ı-i arası ünlü

ú : u-ü arası ünlü

ó : o-ö arası ünlü

â : a-ı arası ünlü

è : e-i arası ünlü (kapalı e)

ô̄ : ö-ü arası ünlü

ò : o-u arası ünlü

î : ı-u arası ünlü

â : a-o arası ünlü

ê : e-ö arası ünlü

î̄ : i-ü arası ünlü

ķ : arka damak k'si

ħ : sızıcı h

ñ : damak n'si

ğ : arka damak g'si

T : t-d arası ünsüz

S: s-z arası ünsüz

K : k-g arası ünsüz

P : p-b arası ünsüz

˘ : Ünlüler üzerindeki uzunluk işareti

˘ : Ünlüler üzerindeki kısalık işareti

Ø : Ses bilgisi incelemesinde “düşen sesi” gösterir

◌ : Ulama işareti

> : Bu şekle gider.

< : Bu şekilden gelir.



**KISALTMALAR**

<b>age.</b>	: Adı geçen eser
<b>agm.</b>	: Adı geçen makale
<b>bk.</b>	: Bakınız
<b>C</b>	: Cilt
<b>s.</b>	: Sayfa
<b>S</b>	: Sayı
<b>TDAY</b>	: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
<b>TDK</b>	: Türk Dil Kurumu
<b>Yay.</b>	: Yayınları
<b>Fr.</b>	: Fransızca
<b>Rum.</b>	: Rumca
<b>Ar.</b>	: Arapça
<b>İtal.</b>	: İtalyanca
<b>Far.</b>	: Farsça
<b>vb.</b>	: ve benzeri
<b>km</b>	: kilometre

## ÖN SÖZ

Bir dilin tarihî gelişiminin belirlenmesi açısından ağızlar en önemli kaynaklardandır. Ağızlar, milletlerin dilleri, kültürleri için önemli zenginlikleri barındırırlar. Teknolojinin gelişmesi, göçler, sanayileşme, ekonomik nedenler, ulaşım vb. nedenler Türkiye Türkçesi ağızlarının kaybolmasına neden olmaktadır. Bugün derledimiz metinleri belki sonraki süreçlerde bulamayabiliriz. Bu anlamda çalışmaların daha da hızlandırılması gerekmektedir.

Konya da Türkiye Türkçesi ağızlarında önemli bir yere sahiptir. Konya bölgesindeki ağızlar üzerine çalışmalar yapılmıştır fakat yeterli değildir. Biz de Konya'nın önemli ilçelerinden biri olan Cihanbeyli ağızlarını çalışmaya karar verdik. Cihanbeylili olmam bize kaynak kişi ve bölgenin halkıyla iletişim kurmam açısından büyük bir kolaylık sağlamıştır.

Çalışmamız "*Giriş, Ses ve Şekil Bilgisi, Metinler, Sözlük*" olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. *Giriş* bölümünde çalışmamızın amacı, kapsamı, yöntemi üzerinde durulmuştur. Sonrasında bölgenin tarihî, etnik yapısı, nüfusu, eğitimi, kültürü ve folkloru, konumu hakkında bilgi verilmiştir.

*İnceleme* bölümünde metinlerden hareketle *Ses ve Şekil Bilgisi* incelemesi yapılarak Cihanbeyli ağızlarının Türkiye Türkçesi ağızlarındaki yeri tespit edilmiş ve özellikleri sıralanmıştır.

*Metinler* bölümü ise Cihanbeyli merkez ve köylerinden derlenen 38 metin yer almıştır.

*Sözlük* bölümünde fonetik açıdan tanınmayan ve Standart Türkiye Türkçesinde bulunmayan kelimelerden oluşan bir sözlük hazırlanmıştır. Bu kelimeler metinlerde geçen kelimelerimizdir.

Çalışmamda birçok kişi yardımını esirgememiştir. En başta bana güzel gönüllerini ve evlerini açan Cihanbeyli halkına; ulaşım, iletişim ve bölge hakkında bize her anlamda yardımcı olan belediye başkanımız Mehmet KALE'ye, araştırmam konusunda bana her zaman yardımcı olan Prof. Dr. Necati DEMİR'e; lisans ve yüksek lisans döneminde bilgilerinden faydalandığım hocalarım Prof. Dr.

Abdurrahman ÖZKAN ve Doç. Dr. Mehmet YASTI'ya; sorularımı cevaplandıran, birçok konuda bana yönlendirici bilgiler veren, yardımını hiçbir zaman esirgemeyen saygıdeğer hocam ve danışmanım Doç. Dr. Talip DOĞAN'a en içten şükranlarımı sunarım.

Gülşen POLAT

Konya, 2019



## 1. GİRİŞ

### 1.1. Araştırma

#### 1.1.1. Amaç

Araştırmanın amacı Konya ilinin Cihanbeyli ilçesinin ağızlarının özelliklerini tespit etmek, bu özellikleri ortaya koymak; böylelikle Türkiye Türkçesi ağızlarındaki yerini belirlemektedir.

#### 1.1.2. Kapsam

Araştırma Konya ilinin Cihanbeyli ilçesini kapsamaktadır. Cihanbeyli’de toplamda 51 mahalle vardır. Biz çalışmamızda 19 mahalleden derleme yaptık. Oğuz dışı unsurlar ile başka unsurlardan oluşanları çalışmamızın dışında tuttuk. Bu mahallelerden derleme yaparken Oğuz boylarından olmasına dikkat edilmiştir. Cihanbeyli’ye baktığımızda Oğuz boylarından şu boylar karşımıza çıkmaktadır. Cihanbeyli’nin yerlilerine “Atçekenler” denilmektedir. Atçekenler’in çoğu Kayılardan oluşmaktadır. Kayı boyunun Cihanbeyli’de yaşadığına dair kanıtlar da mevcuttur. Belediyecilik kanunu gelmeden önce Cihanbeyli’de “Kayı” köyü vardı. Fakat nüfusunun az olması nedeniyle 6 Aralık 2012’de bu kanunla İnsuyu mahallesine bağlanmıştır. Atçekenler daha çok Cihanbeyli merkezde yaşamışlardır. Kayılardan başka Peçenekler karşımıza çıkmaktadır. Tuz Gölü yakınlarında Peçenekler yaşadığı için burada “Peçeneközü Vadisi” adında bir vadi yer almaktadır. Gölyazı ve Sağlık mahalleleri burada yer almaktadır. II. Bayezid döneminde ise “Salurlar” Karacadağ’a gelmişlerdir. Bugün buraya yakın Yapalı ve Günyüzü mahalleleri vardır. Bu boylardan başka “Bayatlar, Avşarlar, Çavuldurlar, Çepniler, Kınıklar” da karşımıza çıkmaktadır.<sup>1</sup>

#### 1.1.3. Yöntem

İlk olarak araştırma yapacağımız yerleri tespit ettik. Bu yeri araştırma alanı olarak belirlememizdeki temel unsur bölgeyi iyi tanımamızdır. Daha sonra kaynak kişilerin hangi konularda konuşacaklarını not ederek onlara bu konuları ve konularla ilgili soruları yönelttik. Kaynak kişilerin konuşmalarını ses kayıt cihazıyla kaydettik. Bitirdiğimiz her mahallenin ses kayıtlarını ayrı ayrı bilgisayarda isimleriyle dosya açarak kaydettik. Ayrıca fişleme yöntemiyle metinlerde geçmeyen atasözlerini, deyimleri, tekerlemeleri not ettik.

---

<sup>1</sup> Faruk Sümer, *Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri, Boy Teşkilâtı, Destanları*, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, 1935, s. 179-371.

Kayıt altına aldığımız metinleri Türk Dil Kurumunun çeviri yazı işaretleriyle yazıya aktardık.<sup>2</sup> Metinlerimizde büyük harf kullanmadık. Çünkü çeviri yazı işaretleriyle karışıklık yaratabilirdi. Metinlerimizin karışmaması için M1, M2,... şeklinde numaralandırdık. Ayrıca metinlerdeki cümlelerimizi de numaralandırdık.

Yazıya aktardığımız bu metinlerin ses ve şekil bilgisi incelemesini yaptık. Sözlük kısmında metinde geçen sözcüklerle bir sözlük hazırladık.

#### 1.1.4. Kaynak Kişiler ve Metinler

Araştırma kapsamında 38 kişiden 38 metin derlenmiştir. Kaynak kişilerin, adı soyadı, yaşı, derleme yapılan yer aşağıda mevcuttur. Cihanbeyli’de toplamda 51 mahalle vardır. Bu çalışmamızda 19 mahalleden derleme yapılmıştır.

Metin	Kaynak Kişi	Yaşı	Derleme Yapılan Yer
M1	Ali POLAT	50	Takıçlar
M2	Kezban POLAT	64	Takıçlar
M3	Ayşe POLAT	45	Takıçlar
M4	Mutlu POLAT	56	Takıçlar
M5	Esmem POLAT	55	Takıçlar
M6	Remzi TAŞPINAR	81	Yedieğır
M7	Muzaffer TAŞPINAR	66	Çandır
M8	Cahit KARADAĞ	66	Yeniyayla
M9	İsmet BULGURCU	74	Yeniyayla
M10	Gülseren AKAR	65	Yeniyayla
M11	Meryemana BAŞSIZ	68	Esentepe 2
M12	Mustafa GÖKCAN	73	Esentepe 1
M13	Ayşe GÖKCAN	66	Esentepe 1
M14	Sarı ÖZDEMİR	50	Yapalı
M15	Mustafa ÖZDEMİR	74	Yapalı
M16	Ömer YILMAZ	87	Yapalı

<sup>2</sup> Çetin Pekacar, Figen Güner Dilek, “Uluslararası Fonetik Alfabe ve Türkiye’de Ağız Araştırmaları”, *Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı*, Şanlıurfa, 2008, s. 585-588.

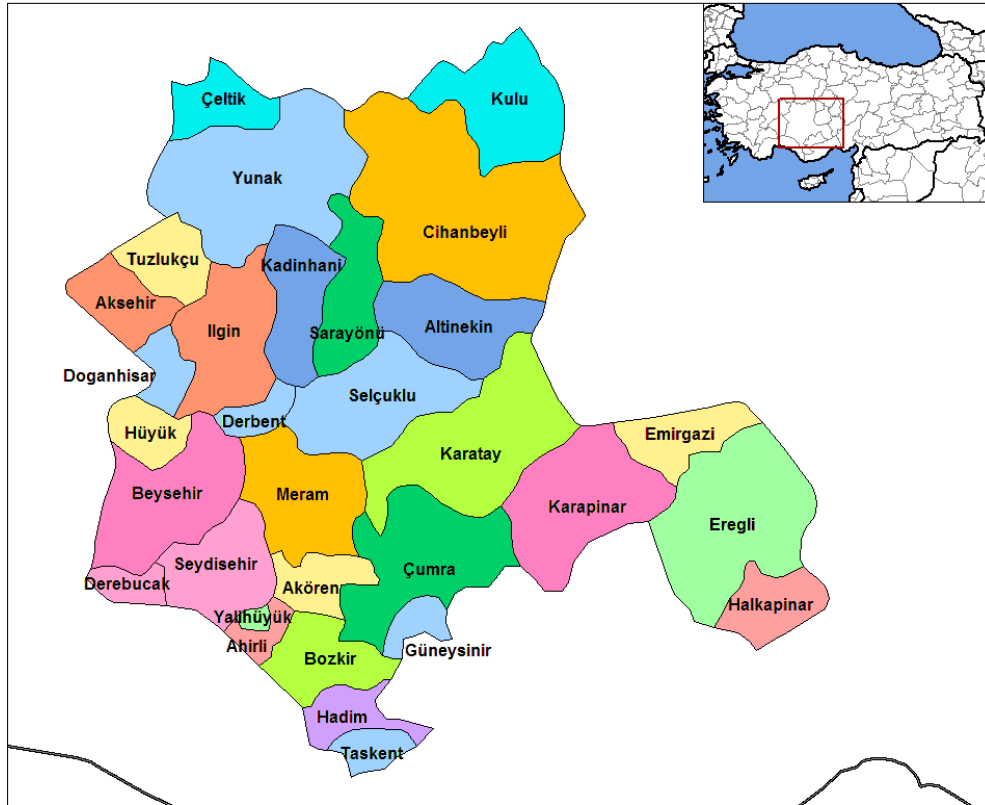
M17	Fatma YILMAZ	83	Yapalı
M18	Galip ÇELİK	54	Yapalı
M19	Fatma ÇOBAN	53	Gölyazı
M20	Osman ÇOBAN	66	Gölyazı
M21	Hasan ÇOBAN	58	Gölyazı
M22	Fatma EMEKLİ	70	Gölyazı
M23	Ali ÇOŞKUNSEL – Muharrem ÇALIK	86-86	Karabağ
M24	Muharrem ÇALIK	86	Karabağ
M25	Ramazan TOSUN	74	Kırkışla
M26	Ali DİLEK	60	Kırkışla
M27	Ayşe SATILMIŞ	56	Sığırcık
M28	Gülizar TETİK	70	Zaferiye
M29	Murat ÖZBEK	76	Atçeken
M30	Hatice ERDEM	76	Bahçelievler
M31	Selma ÖZKAN	41	Karşıyaka
M32	Mehmet USLU	67	Yenicoba
M33	Ayşe KIZILKAYA	60	Yenicoba
M34	Esmâ USLU	65	Yenicoba
M35	İbrahim GÜRBÜZ	73	Sağlık
M36	Hasan KANLISU	47	Sağlık
M37	Saniye KUZUCU	70	Toprakkale
M38	Cevdet KUZUCU	47	Toprakkale

## 1.2. Cihanbeyli

### 1.2.1. Cihanbeyli'nin Fizikî Özellikleri

#### 1.2.1.1. Cihanbeyli'nin Konumu

Cihanbeyli, İç Anadolu Bölgesi'nde Konya ilinin sınırları içerisinde yer alan bir ilçedir. İlçemiz yön olarak Konya'nın kuzeydoğusuna düşmektedir. Konya ili Cihanbeyli ilçesi, 38°39' kuzey enlemi ile 32°55' doğu boylamı arasında yer alır. Konya merkezine uzaklığı 98 km'dir. İlçenin deniz seviyesinden ortalama yüksekliği 950-1.000 metredir. İlçenin, kuzeyinde Kulu ve Ankara ili Haymana ilçesi, güneyinde Altınekin, batısında Sarayönü ve Yunak ilçesi, doğusunda Tuz Gölü ve Aksaray ili bulunmaktadır. İlçenin yüz ölçümü 3.634,76 km<sup>2</sup>'dir.<sup>3</sup>



<sup>3</sup> Bu bilgiler, Mevlâna Kalkınma Ajansı'nın 2014 yılında hazırladığı Cihanbeyli İlçe Raporu'ndan alınmıştır. <http://www.mevka.org.tr/Yukleme/Uploads/Dsyn4LXdR719201731449PM.pdf>. s. 2.

### 1.2.1.2. Yüzey Şekilleri

Cihanbeyli kendi adını da taşıyan Cihanbeyli platosu üzerine kurulmuştur. Konya açısından da bu plato önemli olmuştur. Karasal iklim kuşağında yer alan Cihanbeyli'nin yükseltisi 1000m.dir. Cihanbeyli'nin en önemli yükseltisi güneyde bulunan Bozdağ'dır.<sup>4</sup>

Cihanbeyli'nin İnsuyu, Kuşça mahallelerinde ilginç coğrafi şekiller yer alır. Bu coğrafi şekiller Nevşehir'in Kapadokya bölgesinde yer alan peri bacalarını andırır. Bu şekiller birer tabiat harikasıdır. Bu şekillerin oluşma sebebi bölgenin çıplak olmasıdır. Yani rüzgâr, yağmur ve sel sularının etkisiyle yumuşak kısımlar aşınmış ve sert kalkerler muhteşem bir güzellik oluşturmuştur. Cihanbeyli'de çok sayıda da mağara yer almaktadır. Hatta Cihanbeyli'nin eski isimlerinden biri de “İnevi”dir. “İn” mağara anlamına gelir. Bu yüzden insanlar buraya mağaralar çok olduğu için bu ismi vermişlerdir.<sup>5</sup>

Cihanbeyli Türkiye'nin yaklaşık %60 tuz ihtiyacını karşılayan Tuz Gölü'ne sınırdır. Tuz Gölü ayrıca pembe kuşlar dediğimiz “Flamingo”ların da önemli çoğalma yerlerinden biri olmuştur. Ağustos ve eylül aylarında göl pembe bir güzelliğe bürünür. Ayrıca Cihanbeyli'de Tersakan Gölü, Bolluk Gölü, Köpek Gölü, Adil Gölü yer almaktadır.

### 1.2.1.3. İklim Özellikleri

Cihanbeyli' de karasal iklim egemen olmuştur. Karasal iklimde yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuktur. Gece ile gündüz arasındaki sıcaklık farkı bu iklimde çok fazladır. İklimin karasal olması bitki örtüsünden yerleşmeye, nüfus dağılışımdan tarımsal faaliyetlere kadar birçok alanda etkisini hissettirir. Cihanbeyli'de yağışlar bitki örtüsü üzerinde etkilidir. Cihanbeyli İlkbahar yağışlarında yemyeşil bir güzelliğe bürünür. Ardından gelen sıcak hava her yeri sarartır ve kurutur. Bu nedenle Cihanbeyli küçükbaş hayvancılık yapmak için elverişlidir. Geçmişten bugüne göçlerin en önemli sebebini bu “bozkır” dediğimiz otlak alanlar oluşturur. Cihanbeyli'de orman yoktur. Orman olmamasının en önemli sebeplerinden biri Tuz Gölü'dür. Buradaki insanlar her ne kadar orman oluşturmaya çalışsalar da topraktaki tuz oranı çok fazla olduğu için ağaç kökleri toprağın çok altına inmeden kurur ve ölür. Buradaki ağaçların ömrü yaklaşık 8-10 yıl arasında değişir.

<sup>4</sup> Tuna, Güngör Azim, vd. “Yüzey Şekilleri”, *Cihanbeyli Dergisi*, Konya, 2000, s. 14-15.

<sup>5</sup> Bu konuda bilgiyi kaynak kişi Murat Özbek'den aldık. (bkz. M29/14).



## 1.2.2. Cihanbeyli'nin Sosyo-Kültürel Yapısı

### 1.2.2.1. Ekonomik Durum

Cihanbeyli'nin ekonomik durumu büyük oranda tarıma dayanmaktadır. Cihanbeyli'nin işlenen tarım arazileri 221.115 hektar alan olup bu alan Konya'da işlenen arazinin %11,6'sını kaplamaktadır. Cihanbeyli'de işlenen arazinin tamamı tarla tarımı için ayrılmış olup, sebze ve meyve üretimi yok denecek kadar azdır. Arazilerin %60'ı ekilen alan iken, %39,88'i nadasa bırakılan alandır. Cihanbeyli'de ekilen tarla arazileri Konya'daki tarla arazilerinin %12'sini oluşturmaktadır. Cihanbeyli'deki arazilerin %88,25'i kuru arazi, %11,75'i sulu arazi niteliğindedir. Ayrıca yeraltı suyunun zamanla çekilmesi ve arazinin çoraklaşması Cihanbeyli için tarım arazilerinin daralmasına neden olacaktır. Tuz Gölü'nün de arazinin çoraklaşmasında etkisi büyüktür. Cihanbeyli'de genellikle tahıl tarımı yapılmaktadır. Çiftçiler buğday, nohut, fasulye, mısır, ayçiçeği tarımıyla uğraşırlar.<sup>6</sup>

Cihanbeyli küçükbaş hayvancılık yapmak için hem uygun araziye hem de uygun otlaklara sahiptir. İnsanlar tarımın yanında küçükbaş hayvancılıkla da uğraşırlar.

### 1.2.2.2. Nüfus

2018 yılı nüfus verilerine göre Cihanbeyli'nin toplam nüfusu 52.525'tir. Bu nüfus, 26.148 erkek ve 26.377 kadından oluşmaktadır. Yani Cihanbeyli nüfusunun %49,78'ini erkekler, %50,22'sini kadınlar oluşturmaktadır.<sup>7</sup>

Cihanbeyli'nin 2008 yılı nüfusu 64.070'tir. Bu yıldan itibaren nüfusta düzenli bir azalma başlamıştır. Çiftçinin toprağını satarak göç etmesi köy nüfusunu azaltmıştır. Göç eden aileler eğitim ve istihdam amaçlı daha çok göç etmişlerdir. Cihanbeyli nüfusunun büyük bir bölümü de "Almanya, Danimarka, İsveç, Hollanda, İngiltere, İsviçre ve Norveç'e" çalışmaya işçi olarak gitmişlerdir fakat çok geçmeden bu ülkelerde kendi işlerini kurmuşlardır.

### 1.2.2.3. Eğitim-Öğretim Durumu

Cihanbeyli'de son yıllarda eğitim-öğretim gören kişi sayısı düzenli bir şekilde artmıştır. Cihanbeyli'de arazilerin Tuz Gölü'nden dolayı çoraklaşması ve yer altı suyunun çekilmesiyle köyden kente doğru bir göç dalgası başlamıştır. İnsanlar eskiden köyde

<sup>6</sup>Bu bilgiler, Mevlâna Kalkınma Ajansı'nın 2014 yılında hazırladığı Cihanbeyli İlçe Raporu'ndan alınmıştır. <http://www.mevka.org.tr/Yukleme/Uploads/Dsyn4LXdR719201731449PM.pdf>. s. 6.

<sup>7</sup> [https://www.nufusu.com/ilce/cihanbeyli\\_konya-nufusu](https://www.nufusu.com/ilce/cihanbeyli_konya-nufusu).

çalıştıklarında ekonomik durumları iyiydi şu anda ise tarım arazileri yetersiz kaldığı için şehre göç ediyor. İnsanlar köyde iş imkanı bittiği için belki çocuklarını en azından okuturum, bir meslek sahibi yaparım diye de şehre göç ediyor. Cihanbeyli’de şu anda hemen her mahallede lise var. Ayrıca Cihanbeyli merkezde 1996 yılında Selçuk Üniversitesi Meslek Yüksekokulu da açılmıştır.

#### 1.2.2.4. Kültürü ve Folkloru

Cihanbeyli’nin kültürü ve folkloru dediğimizde ilk aklımıza düğünler gelmektedir. Cihanbeyli’de düğünden 1 hafta önce “*ev çakma*” dediğimiz bir âdet vardır. Kız evleneceği kocasının evine gitmeden kocasının evinden bir odayı arkadaşlarıyla beraber süslerler. Duvarlara tel kırmadan yapılan bezler çakılır. Zaten ismi de buradan gelmektedir. Cihanbeyli’de düğünler genellikle cuma başlar, pazar günü sona erer. 3 gün boyunca da düğüne gelenlere yemek verilir. Düğünler kadın-erkek karışık olarak yapılır. Düğünlerde insanlar halay çekerler. Düğün akşamları erkekler “*tura*” adını verdiğimiz oyunu oynarlar. Bu oyun 2 erkeğin ellerine urgan alıp birbirlerine vurmalarıyla oynanır. Düğünler davul ve zurna eşliğinde olur.

Cihanbeyli’de yas âdetleri ise kültürde önemli yer tutar. Yas âdetleri bazı köylerde 3-7 gün sürerken bazı yerlerde 15-20 gün sürmektedir. Yas süresi ölen genç bir kişiye uzun sürer, yaşlı bir kişiye kısa sürer. Cihanbeyli’de yas evinde yemek pişmez. Çünkü aile üzgün olduğu için kişiye bir yük daha yüklemek istemezler. Cenaze defin işlemi erkekse köyün imamı tarafından önce yıkanır, sonra defnedilir. Kadınsa köyden bir kadın tarafından yıkanır, sonra defnedilir. Cenaze gömüldükten sonra yas evinde dualar edilir ve Kuran-ı Kerim okunur.

Cihanbeyli’de eskiden beri kadınlar halı ve yastık dokumuşlardır. Bunun altında yatan sebep ise bölge halkının küçükbaş hayvancılıkla uğraşmalarıdır. Cihanbeyli’de kadınların 3 etek dediğimiz bir de yöresel giydikleri kıyafetleri vardır . Cihanbeyli’de kadınların bir kısmı da hala şalvar giymektedir.

### 1.2.3. Cihanbeyli'nin Tarihi ve Etnik Yapısı

#### 1.2.3.1. Cihanbeyli'nin Tarihi

Cihanbeyli'nin tarihi gelişimi Konya ile aynıdır. Tarih boyunca hangi millet Konya'ya hâkim olmuşsa Cihanbeyli'ye de hâkim olmuştur. M.Ö. 2000 yıllarında Hititler'in Konya'ya hâkim olduğu bilinmektedir. Cihanbeyli'nin Damlakuyu mahallesinde bulunan hüyük de Hititlerden kalmıştır. Konya'da birçok uygarlık hakimiyet kurmuştur. Hıristiyanlığın yayılmasıyla birlikte Konya bazen de önemli bir dini merkez olmuştur. Konya, Roma İmparatorluğu döneminde ikiye ayrılmıştır. Doğu Roma yani Bizanslar bu dönemde Konya'ya hakim olmuştur. Bu nedenle Konya ve Cihanbeyli'de Bizanslardan kalan eserler vardır. Gölyazı ve Gemecik mahallesinde Bizanslılara ait kalıntılar mevcuttur. Türklerin Anadolu'ya girmesiyle birlikte Cihanbeyli'ye Türklerin yerleşimi başlamıştır.<sup>8</sup>

Selçuklular döneminde özellikle Yapalı mahallesi önemli merkez olmuştur. Yapalı mahallesinde Selçuklular'dan kalma bir türbe mevcuttur. Daha sonra Cihanbeyli Karamanoğulları Beyliği ve Osmanlı Devleti'nin hakimiyetine geçmiştir.

11. yüzyıl sonlarına doğru Türk hakimiyetine geçse de Konya ve çevresi 13. yüzyılın ortalarında Moğolların ve Türkmenlerin mücadelesine sahne olmuştur. 14. yüzyıldan 15. yüzyıl sonlarına kadar Osmanlı ve Karamanoğulları arasındaki çekişmeler bu bölgedeki insanların burayı terketmesine ve konargöçerlerin rahatça kalabilecekleri bir yer olmuştur. Osmanlı buraya kesin hakim olduktan sonra konargöçerlere iyi at yetiştirdikleri için "Atçekenler" adını vermiştir. Atçekenler önceleri Turgut kazası dediğimiz bir yere bağlıydılar.<sup>9</sup>

Atçekenlerin bir Oğuz boyu olan "Çepnilerden" olduğu belirtilmektedir. *Çepniler* Aksaray'ın Eski ilçesinden başlayıp, Cihanbeyli'nin İnsuyu mahallesini, Tuz Gölü'nü ve Akşehir'in Turgut ilçesini kapsar. Atçekenler 17. yüzyılda dağılınca yerlerine Canbekli, Ömeranlı gibi aşiretler yerleşmiştir. Daha sonra Atçeken beylerinden Hacı İshak ve İbrahim Bey bu aşiretlere yardımcı olmuşlar burada yurt edinmelerine izin vermişlerdir. Aşiretler burada küçükbaş hayvancılık yapmışlardır. Cihanbeyli'nin merkezi İnevi ise yörede bulunan

<sup>8</sup> Tuna, Güngör Azim, vd. "Cihanbeyli'nin Tarihi", *Cihanbeyli Dergisi*, Konya, 2000, s. 2-3.

<sup>9</sup> Ebubekir Gülgönül, *1831 Nüfus Sayımına Göre Esbkeşan Kazasının Nüfus ve Demografik Yapısı*, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2017, s. 6.

Çukurova türkülerinden, Karacaoğlan parçalarından buranın Adana ve çevresinden geldiği tahmin edilmektedir.

Cihanbeyli'nin ilk adı Esbikeşan'dır. Doğu illerinden gelen halk inlere yerleşmiş, inleri ağıl, ahır, depo, samanlık olarak kullanmışlardır. 1880 yılında Konya eyaletinin Vali paşası gelir ve burada çok eksiklik görür. Bu yüzden Esbikeşan'ı Koçhisar'a bağlar. Cihanbeyli'nin 35 km. batısında olan Böğrüderek köyü 1928 yılında ilçe merkezi olmuştur. Böğrüderek köyü 20. yüzyıl başlarında Sibirya Bölgesi'nden gelen Tatarların yerleşmesi sonucunda oluşmuştur. bu dönemde yine Tuz Gölü doğusundaki *Peçenek* havzasına gelen "*Türkmenler*" buraya yerleşmişlerdir.

1928 yılında Böğrüderek'ten ilçelik alınır ve buraya da "*Canbegli*" aşireti yerleştirilir. İlçelik Mürsel Efendi bucağına verilir fakat ismini Cihanbeyli bu aşiretten alır. İlçenin adı "*Cihanbeyli*" olur. Cihanbeyli ilk ilçe olduğu dönemde Kulu ve Altınekin de Cihanbeyli'ye bağlıydı. 1954'te Kulu, 1988 Altınekin Cihanbeyli'den ayrılmış ve ilçe olmuştur.

#### 1.2.3.2. Cihanbeyli'nin Etnik Yapısı

Cihanbeyli'nin etnik yapısına baktığımız zaman farklı bir tablo karşımıza çıkar. Cihanbeyli'nin esas yerli halkını Osmanlı Devleti'nin yükselme döneminde yerleştirdiği Oğuz boyları oluşturur. Daha sonra 1950'li yıllarda buraya Kafkas göçmenleri diye adlandırdığımız Azerbaycan'ın dağlık Karabağ bölgesinden göç eden Azerbaycan Türkmenleri gelir. 1950'li yıllarda yine buraya Van, Erzurum ve Ağrı'dan Türkmen muhacirler gelmiştir. Cihanbeyli'ye Rusya'daki komünizmin çöküşünden sonra Omsk ve Orenburg şehirlerinden Tatarlar gelmiştir. Şu anda Böğrüderek mahallesinde yaşayan Tatarlar, Tataristan Özerk Cumhuriyeti sınırları içinde kalan Omsk ve Orenburg şehirlerine akrabalarını ziyarete gitmektedirler. Ayrıca Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden de Kürt ve Türk aşiretler de gelmiştir. Son olarak 1952'li yıllarda Bozkır'dan da Oğuz unsurları gelmiştir. Bozkırlılar en kısa sürede Cihanbeyli yerli halkıyla uyum sağlamışlardır.

Yerli halk dediğimiz "*Atçekenler*" içinde birçok Oğuz boyunu barındırmaktadır. Marco Polo'nun dediği gibi Türkmenler Orta-Anadolu'da soylu atlar yetiştirmeleriyle ünlüydü. Özellikle Konya'da Türk oymakları, Karamanoğulları ve Osmanlı Devleti'nde her

yerde aranan güçlü atlar yetiştirmişlerdir. Atçekenler Lârende (Karaman), Akşehir ve Koçhisar bölgesinde yaşamışlardır. Eski isimleriyle “*Eski-il*” (Koçhisar gölünün güneyi), “*Turgut*” (Akşehir’in doğusu), “*Bayburd*” (Karaman’ın kuzeyindeki arazi) tur.<sup>10</sup>



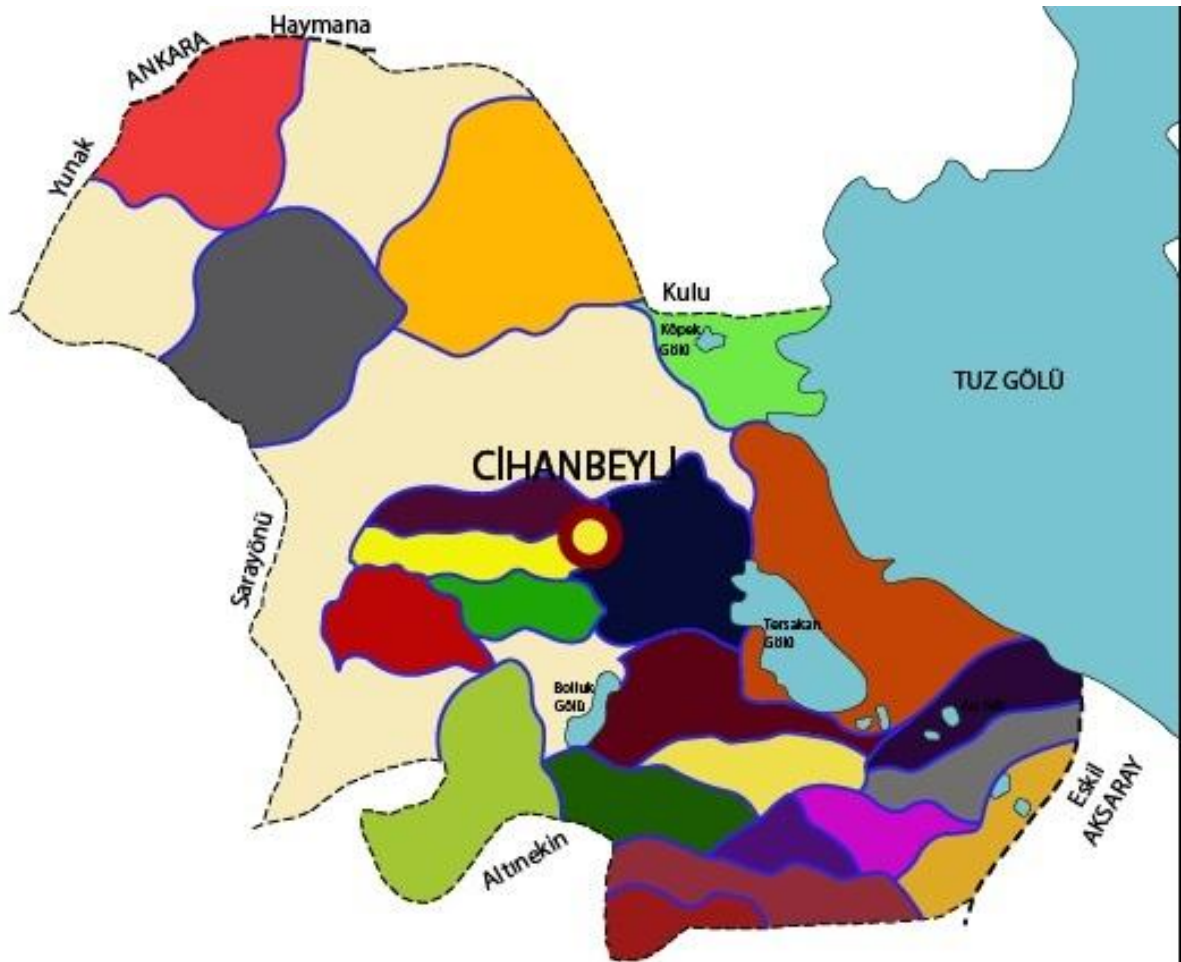
---

<sup>10</sup> Faruk Sümer, *Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri, Boy Teşkilâtı, Destanları*, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, 1935, s. 179.

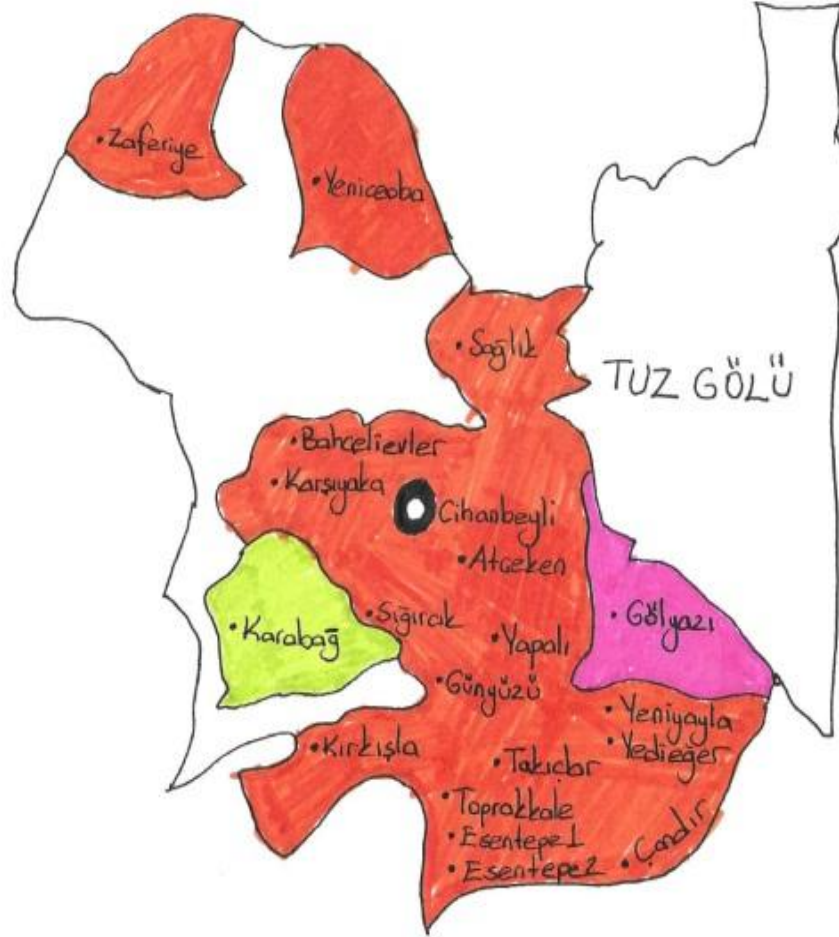


#### 1.2.4. Haritalar

Birinci haritamız Cihanbeyli'nin genel olarak mahallelerini gösteren bir haritadır. İkinci haritamız derleme yapılan yerleri farklı renklerle gösterir. Üçüncü haritamız ağız gruplarını gösterir.



Zaferiye	Karabağ	Gönyüzü
Yeniceoba	Atçalan	Yediler
Böğüdelik	Gölyazı	Yeniyayla
Sağlık	Yapak	Tagpınar
Bahçelievler	Takıçlar	Çandır
Karşıyaka	Kırkıçla	Esentepe 1
Sığrık	Topraklıale	Esentepe 2



- 1. Ağız Grubu  $(-X)yo(r)$
- 2. Ağız Grubu  $(-I)yA$
- 3. Ağız Grubu  $(-y)Xr$



## 2. Ses Bilgisi

### 2.1. Ünlüler

#### 2.1.1. Ünlü Türleri

Cihanbeyli ağızlarında “a, e, ı, i, o, ö, u, ü, é,” dokuz ünlünün yanında şu ünlüler de kullanılmıştır: “á, í, î, ê, â, ô, à, ó, ú, ó, Ĩ, ā, ē, ō, ō, ū, ū, ī, ī, ĩ, õ, ě, ǎ”.

#### 2.1.1.1. Yarı Kalın Ünlüler

##### /á/ Ünlüsü:

“a” ile “e” arası düz, geniş, yarı kalın bir ünlüdür.<sup>11</sup> Cihanbeyli ağızlarında “a” ünlüsünün incilmesi veya “e” ünlüsünün kalınlaşması sonucunda ortaya çıkar

*ulán* “ulan” (M1/24), *gumandán* “kumandan” (M1/24), *daváciyim* “davacıyım” (M1/24), *işdá* “işte” (M14/7), *budáy* “buğday” (M14/9), *kimá* “kime” (M14/30), *hálal* “helal” (M14/36), *mekdábe* “mektebe” (M22/2), *çılám* “çilem” (M22/5), *ná varsa* “ne varsa” (M22/27), *ná ğadar* “ne kadar” (M23/19), *hárb* “harp” (M23/51), *ásgerlik* “askerlik” (M33/9).

##### /í/ Ünlüsü:

“i” ile “ı” arası düz, dar, yarı kalın bir ünlüdür.<sup>12</sup> Cihanbeyli ağızlarında daha çok “i>ı” değişmesi sonucunda ortaya çıkar.

Cihanbeyli ağızlarında kelime köklerinde ve daha çok eklerde görülen bir incelmedir.

*gítmedím* “gítmedim” (M15/1), *yılan* “yılan” (M15/17), *tanıyorum* “tanıyorum” (M20/14), *geldí* “geldi” (M23/52), *gelírdı* “gelirdi” (M26/8), *ķiremit* “kiremit” (M33/3), *istedíler* “istediler” (M33/7), *bíz* “biz” (M33/8), *verdíler* “verdiler” (M33/8), *kitledíler* “kiteldiler” (M33/24), *õrendím* “õğrendim” (M34/1), *çalışın* “çalışın” (M34/1), *ğardeşdíķ* “kardeşlik” (M34/2), *yaní* “yani” (M35/2), *deríz* “deriz” (M35/21).

##### /ó/ Ünlüsü:

<sup>11</sup> Ahmet Buran, *Keban, Baskil ve Ağın Yöresi Ağızları*, TDK Yay., Ankara, 1997, s. 21.

<sup>12</sup> Ahmet Buran, age., s. 22.

“o” ile “ö” arası yuvarlak, geniş, yarı kalın bir ünlüdür.<sup>13</sup> Bu ünlü Cihanbeyli ağızlarında daha çok kelime köklerinde “ğ, k” ünsüzlerinin yanında karşımıza çıkmaktadır.

*ğóyde “köyde” (M1/1), kóyü “köyü” (M1/6), görünce “görünce” (M1/4), göndermiş “göndermiş” (M1/98), gózüm “gözüm” (M4/6), góçellerdi “göçerlerdi” (M4/7), gónüñde “gönlünde” (M4/16), kótüsüne “kötüsüne” (M4/18), kópēn orusbusu “köpeğin orusbusu” (M11/36), gókşan “gökcan” (M12/1), kólgede “gölgede” (M14/32), petróldan “petrolden” (M19/29), duz gólü “tuz gölü” (M23/3), kóçek “köçek” (M24/17), kókenli “kökenli” (M24/21), görümce “görümce” (M27/2), kókü “kökü” (M27/12), gólete “gölete” (M27/24), kóprü “köprü” (M27/25), görücü “görücü” (M28/37), göre “göre” (M29/11).*

#### **/ú/ Ünlüsü:**

“u” ile “ü” arası yuvarlak, dar, yarı kalın bir ünlüdür.<sup>14</sup> Bu ünlü “ğ, k” ünsüzlerinin yanında karşımıza çıkmaktadır.

*gúlüşan’ım “gülüşan’ım” (M1/2), gún “gün” (M1/13), gúnner “günler” (M2/15), güzelce “güzelce” (M3/24), gúdüyordum “güdüyordum” (M4/3), kúrtlere “kürtlere” (M4/18), kúrdün “kürdün” (M4/18), gúbeller “gübeller” (M7/26), kúrķ “kürk” (M12/17), gúnnük “günlük” (M12/35), güzeldir “güzeldir” (M14/21), gúvey “güvey” (M23/34).*

#### **2.1.1.2. Yarı Dar Ünlüler**

##### **/â/ Ünlüsü:**

“a” ile “ı” arası düz, yarı geniş, kalın bir ünlüdür.<sup>15</sup> Cihanbeyli ağızlarında “y” ünsüzünün etkisiyle ortaya çıkmıştır.

*tarlâya “tarlaya” (M1/118), ólmâyan “olmayan” (M19/17).*

##### **/è/ (kapalı e) Ünlüsü:**

“e” ile “ı” arası düz, yarı geniş, ince bir ünlüdür. Bu ünlü aslı ve fonemik bir ünlüdür.

<sup>13</sup> Muammer Doğan, *Aksaray ve Yöresi Ağızları*, Doktora Tezi, Kayseri, 2012, s. 32.

<sup>14</sup> Muammer Doğan, age., s. 33.

<sup>15</sup> Muammer Doğan, age., s. 34.

Cihanbeyli ağızlarında : “yét-, vér-, dé-, ét-, yé-, yédi, év, évlen-, bês, êlti, êrkek, yétmiş, géce, éyi, yêr” gibi kelimelerin ilk hecesinde görülmüştür.

*bês* “beş” (M1/7), *yétti bini* “yedi bini” (M1/25), *yédi* “yedi” (M1/26), *évim* “evim” (M1/31), *nèyleyim* “neyleyim” (M1/45), *beklêye beklêye* “bekleye bekleye” (M2/42), *dèmişler* “demişler” (M4/18), *taħdir\_ êtdi* “takdir etti” (M4/27), *nêre* “nereye” (M6/18), *évlendi* “evlendi” (M14/8), *êrkek* “erkek” (M14/33), *yêrdik* “yerdik” (M19/31), *aħlım\_ êrmiyordu* “aklım ermiyordu” (M19/33), *râmed \_ éylesin* “rahmet eylesin” (M20/23), *yêr* “yer” (M23/6), *vêrmişler* “vermişler” (M23/9), *évelimiz* “evvelimiz” (M23/11), *éiydi* “iyiydi” (M23/17), *yemek* “yemek” (M23/52), *gêceleri* “geceleri” (M27/32), *êltimin* “eltimin” (M28/7).

#### /ô/ Ünlüsü:

“o” ile “u” arası yuvarlak, yarı geniş, kalın bir ünlüdür.<sup>16</sup>

*ôğuz* “oğuz” (M1/119), *ô zaman* “o zaman” (M14/4), *dônerdi* “dönerdi” (M14/26), *ônuñ* “onun” (M22/7), *ôynarıS* “oyunarız” (M33/4), *ôralara* “oralara” (M33/5), *gôrmedi* “görmedi” (M33/14), *ôldu* “oldu” (M33/22), *gözleri* “gözleri” (M33/22), *môtırla* “motorla” (M34/3).

#### /ö/ Ünlüsü:

“ö” ile “ü” arası yuvarlak, yarı geniş, ince bir ünlüdür.<sup>17</sup> “ö” ünlüsünün daralmasıyla ortaya çıkmıştır.

*ip\_ ôrerdıħ* “ip örerdik” (M15/7), *gôçerdik* “göçerdik” (M19/2).

### 2.1.1.3. Yarı Yuvarlak Ünlüler

#### /â/ Ünlüsü:

“a” ile “o” arası, yarı yuvarlak, geniş, kalın bir ünlüdür.<sup>18</sup> Bu ünlü a>o değişmesinin ara basamağı durumundadır.

<sup>16</sup> Necati Demir, *Trabzon ve Yöresi Ağızları*, Ankara, Gazi Kitabevi, 2006, s. 158.

<sup>17</sup> Muammer Doğan, age., s. 36.

*devâmlı “devamlı” (M16/37), hâyvan “hayvan” (M16/43), vârim “varırım” (M17/14), vârdı “vardı” (M19/49), vâllahi “vallahi” (M21/25), devâm ُ eder “devam eder” (M24/5), vârsa “varsa” (M26/6), vâziyette “vaziyette” (M32/25), âvrupa “avrupa” (M33/11), çârşafın ُ içindeyim “çarşafın içindeyim” (M34/4), fârhında “farkında” (M34/4), cânım “canım” (M34/5), târaflı “tarafli” (M34/6), atıyorlar “atıyorlar” (M34/3).*

### **/ê/ Ünlüsü:**

“e” ile “ö” arası, yarı yuvarlak, geniş, kalın bir ünlüdür.<sup>19</sup> Cihanbeyli ağızlarında bu ünlü daha çok “e” ünlüsünün yuvarlaklaşması sonucu ortaya çıkmıştır.

*dêvam “devam” (M8/12), bêyle “böyle” (M14/4), gêldi “geldi” (M23/19), êvine “evine” (M29/16), êvlendim “evlendim” (M29/35), êveriyoz “everiyoruz” (M31/2), êvcilik “evcilik” (M37/3).*

### **/î/ Ünlüsü:**

“i” ile “u” arası yarı yuvarlak, dar, kalın bir ünlüdür.<sup>20</sup> Cihanbeyli ağızlarında üç örnekte tespit edilmiştir.

*avripa’da “avrupa’da” (M14/8), oniñla “onunla” (M19/19), gottirdım “götürdüm” (M22/3).*

### **/ï/ Ünlüsü:**

“ı” ile “ü” arası yarı yuvarlak, dar, ince bir ünlüdür.<sup>21</sup> Cihanbeyli ağızlarında daha çok şimdiki zaman ekinde karşımıza çıkar.

*gelliyor “geliyor” (M32/6), geçliyor “geçiyor” (M32/6), allıyor “alıyoruz” (M33/17), çekliyorlar “çekiyorlar” (M33/5).*

<sup>18</sup> Muammer Doğan, age., s. 36.

<sup>19</sup> Muammer Doğan, age., s. 36.

<sup>20</sup> Faruk Yıldırım, *Adana ve Osmaniye İlleri Ağızları I*, TDK Yay., Ankara, 2006, s. 47.

<sup>21</sup> Faruk Yıldırım, age., s. 47.

#### 2.1.1.4. Uzun Ünlüler

Boğumlanma süreleri, normal süreli ünlülerden daha uzun veya normal uzunluktaki iki ünlünün boğumlanma süresini içine alan ünlülerdir.<sup>22</sup>

Cihanbeyli ağızlarında uzun ünlüler hece kaynaşması, ünsüz düşmesi, iki ünlünün kaynaşması, vurgu ve tonlama ile oluşur. Oluşan uzun ünlüler şunlardır: “*ā, ē, ō, õ, ū, ū, ī, ī.*”

##### /ā/ Ünlüsü:

Bu uzun ünlü hece kaynaşmasıyla oluşmuştur.

*toprā* “toprağa” (M1/132), *ālarda* “ağalarda” (M7/21), *māra* “mağara” (M29/14), *bayrā* “bayrağı” (M25/19), *sārdı* “sağırdı” (M14/14), *dāldı* “dağıldı” (M24/17), *erzāmızı* “erzağımızı” (M26/8), *çāracan* “çağircaksın” (M30/5), *toprān* “toprağın” (M29/13), *annatacām* “anlatcağım” (M3/4), *sā* “sana” (M4/72), *allām* “allahım” (M2/41), *günā* “günahı” (M6/14), *dā* “daha” (M4/3), *mābere* “muhabere” (M25/7), *napacāz* “ne yapacağız” (M3/7), *iprām* “ibrahim” (M23/49).

“ğ, h, k, l” ünsüzlerinin düşmesiyle oluşur.

*ālama* “ağlama” (M1/103), *çā* “çağ” (M16/12), *açīā* “açığa” (M16/27), *yādı* “yağdı” (M13/41), *yāmır* “yağmur” (M13/42), *āzını* “ağzını” (M3/27), *sāda* “sağda” (M24/8), *sā līm* “sağlığım” (M32/3), *zabaḥ* *āşam* “sabah akşam” (M4/20), *āmet* “ahmet” (M11/33), *tāminen* “tahminen” (M18/1), *gāve* “kahve” (M27/26), *māzemesini* “malzemesini” (M25/21), *maḥālesi* “mahallesi” (M35/1).

Bazı örneklerde vurgu ve tonlama ile oluşur.

*hā* “ha (ünlem)” (M1/44), *ākşam* “akşam” (M2/47), *esmā* “esma” (M4/3).

##### /ē/ Ünlüsü:

Bu uzun ünlü hece kaynaşmasıyla oluşmuştur.

*inē* “ineği” (M7/14), *ḳópē* “köpeği” (M12/37), *yiycēmiz* “yiyeyeğimiz” (M3/23), *yidiēr* “yediğer” (M6/2), *örnē* “örneğe” (M12/3), *yēnim* “yeğenim” (M25/11).

<sup>22</sup> Zeynep Korkmaz, *Nevşehir ve Yöresi Ağızları*, TDK Yay., Ankara, 1994, s. 36.

“y, h, k, v, n” ünsüzlerinin düşmesiyle oluşur.

*okē* “okey” (M20/10), *mēmed* “mehmet” (M32/1), *gōrecēsen* “göreceksen” (M12/20), *bōğrūdeliē* “böğrūdelik’e” (M16/5), *bē* “ben” (M14/5), *sēmiyordum* “sevmiyordum” (M23/56), *nēruzda* “nevruzda” (M25/14).

Bazı örneklerde vurgu ve tonlama ile oluşur.

*eylē* “eyle” (M1/32), *birindē* “birinde” (M1/88), *esgidēn* “eskiden” (M2/1), *gecē* “gece” (M12/36).

### /ō/ Ünlüsü:

Bu uzun ünlü hece kaynaşmasıyla oluşmuştur.

*dōm* “doğum” (M1/2), *dōmluyum* “doğumluyum” (M7/1), *yōrt* “yoğurt” (M28/18).

“ğ, k, n” ünsüzlerinin düşmesiyle oluşur.

*ōlum* “oğlum” (M1/3), *ōlu* “oğlu” (M8/53), *ķaracaōlan* “karacaoğlan” (M16/52), *dōru* “doğru” (M18/24), *yōdun* “yoktun” (M1/145), *yō* “yok” (M14/6), *yōsa* “yoksa” (M19/12), *sōra* “sonra” (M26/6).

İki ünlünün kaynaşmasıyla da oluşur.

*nōldu* “ne oldu” (M1/132).

### /ō/ Ünlüsü:

Bu uzun ünlü hece kaynaşmasıyla oluşmuştur.

*bōrlerimiz* “böğürlerimiz” (M28/7).

“y, ğ, v” ünsüzlerinin düşmesiyle oluşur.

*bōle* “böyle” (M1/2), *ōle* “öyle” (M1/59), *sōlemez* “söylemez” (M2/22), *ōretmen* “öğretmen” (M29/2), *ōretdi* “öğretti” (M31/1), *dōmedi* “dövmedi” (M15/32).

### /ū/ Ünlüsü:

Bu uzun ünlü hece kaynaşmasıyla oluşmuştur.

*tū* “tüyü” (M3/21), *dūnden* “dügünden” (M14/17).

“y”ünsüzünün düşmesiyle oluşur.

*öldüse* “öldüyse” (M20/23), *ġafası tūlenecek* “kafası tüylenecek” (M20/33).

#### **/ū/ Ünlüsü:**

Bu uzun ünlü hece kaynaşmasıyla oluşmuştur.

*çocuklūmuz* “çocukluğumuz” (M2/37).

“ġ”ünsüzünün düşmesiyle oluşur.

*tulūn* *ı* *içine* “tuluğın içine” (M3/25), *būdayı* “buğdayı” (M19/24).

#### **/ī/ Ünlüsü:**

Bu uzun ünlü hece kaynaşmasıyla oluşmuştur.

*yīdim* “yiğidim” (M1/23), *bekçilī* “bekçiliği” (M9/1), *didī* “dediği” (M11/14), *vekillī* “vekilliği” (M29/2), *dī* “diye” (M8/9), *īdir* “iyidir” (M28/46).

“y”ünsüzünün düşmesiyle oluşur.

*gidīor* “gidiyor” (M8/13), *her şī* “her şey” (M3/15), *şīler* “şeyler” (M11/3).

Bazı örneklerde vurgu ve tonlama ile oluşur.

*yaşīm* “yaşım” (M14/1), *çiktī* “çıktı” (M35/22).

#### **/ī/ Ünlüsü:**

Bu uzun ünlü hece kaynaşmasıyla oluşmuştur.

*oynadīmız* “oynadığımız” (M2/45), *sīrcık* “sığırcık” (M27/20).

### 2.1.1.5. Kısa Ünlüler

Boğumlanma süresi normal ünlülere göre daha kısa olan ünlülere denir.<sup>23</sup>

#### /ă/ Ünlüsü:

Boğumlanma süresi normal süreli “a” sesinden daha kısa olan ünlüdür.

*hă “ha” (M9/1), vală “valla” (M14/3), dă “da” (M14/5), yăni, “yani” (M14/20).*

#### /ě/ Ünlüsü:

Boğumlanma süresi normal süreli “e” sesinden daha kısa olan ünlüdür.

*ölě “öyle” (M27/6).*

#### /ö/ Ünlüsü:

Boğumlanma süresi normal süreli “ö” sesinden daha kısa olan ünlüdür.

*böle “böyle” (M15/7).*

#### /ı/ Ünlüsü:

Boğumlanma süresi normal süreli “ı” sesinden daha kısa olan ünlüdür.

*atıyor “atıyor” (M22/15).*

### 2.1.1.6. İkiz Ünlüler

Kelimeler yalın veya eklerle kullanıldıklarında “ğ, h, v, y” ünsüzleri eriyip kaybolur. Bu ünsüzlerin iki tarafında farklı hecelerde bulunan ünlüler tek bir nefes baskısı altında boğumlanır. Sonuçta tek bir ünlü değerinde olan ikiz ünlü ortaya çıkar.<sup>24</sup>

#### 2.1.1.6.1. Eşit İkiz Ünlüler

Her iki unsurdaki ünlüsü aynı olan, boğumlanma sürelerinin de eşit olduğu ünlülere ikiz ünlü denir. Cihanbeyli ağızlarında “ğ” ünsüzünün erimesiyle oluşmuştur.

<sup>23</sup> Zeynep Korkmaz, *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara, 2017, s. 177.

<sup>24</sup> Zeynep Korkmaz, *age.*, s. 159.



*sırcık “sığircık” (M29/1).*

#### 2.1.1.6.2. Yükselen İkiz Ünlüler

Yükselen ikiz ünlüler, birinci öğeleri ikinci öğelerine göre daha dar ve süreksiz olan ikiz ünlülerdir.<sup>25</sup>

*dior “diyor” (M16/8), muara “mağara” (M18/8).*

#### 2.1.1.6.3. Alçalan İkiz Ünlüler

Alçalan ikiz ünlüler, ikinci öğeleri birinci öğelerine göre daha dar ve süreksiz olan ikiz ünlülerdir.<sup>26</sup> “ğ, y” ünsüzlerinin erimesiyle meydana gelmiştir.

*kepenejn “kepeneğin” (M16/46), köün “köyün” (M20/12), yourdu “yoğurdu” (M30/15).*

#### 2.1.1.7. Ünlü Uyumları

Türkçe kelimelerde ünlülerin kalınlık-incelik, düzlük-yuvarlaklık bakımından bir uyum içinde bulunması “kalınlık-incelik uyumu” ve “düzlük-yuvarlaklık uyumu” adını verdiğimiz ünlü uyumlarını oluşturur.

Cihanbeyli ağızlarında zaman zaman bu uyum çeşitli sebeplerle bozulsa da yine de temel bir kural olarak devam etmiştir.

##### 2.1.1.7.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Türkçede kalınlık-incelik uyumu dediğimizde aklımıza gelen kelimenin ilk hecesinde ince bir ünlü varsa sonraki gelen hecelerin ince ünlülü, kelimenin ilk hecesinde kalın ünlü varsa sonraki gelen hecelerin kalın ünlülü olmasıdır. Türkçenin en eski ve en genel kurallarından birisidir.

<sup>25</sup> Zeynep Korkmaz, *Nevşehir ve Yöresi Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara, 1994, s. 42.

<sup>26</sup> Zeynep Korkmaz, *age.*, s. 43.

### 2.1.1.7.1.1. Ek-Fiilin Zaman Eki Almış Şekillerinde

Ek fiilin yazı dilinde uyuma girmeyen biçimleri, Cihanbeyli ağızlarında, yapısında kalın ünlü barındıran sözcüklerden sonra kalınlık-incelik uyumuna uymuş şekilde karşımıza çıkar.

*var\_ımış* “*var imiş*” (M1/1), *yōmuş\_umuş* “*yokmuş imiş*” (M1/12), *var\_ısa* “*var ise*” (M3/21), *ğız\_ıdım* “*kız idim*” (M5/12), *yıkanıllar\_ımış* “*yıkanırklar imiş*” (M11/46), *adam\_ıdı* “*adam idi*” (M12/25), *yoğ\_udu* “*yok idi*” (M23/51), *bağır\_ımış* “*bakır imiş*” (M23/55), *var\_ıdı* “*var idi*” (M37/16).

### 2.1.1.7.1.2. “-ken” Zarf-Fiil Ekinde

Bugün Türkiye Türkçesinde yaygın olarak kullanılan zarf-fiil eklerinden birisi de “-ken”dir. “-ken” zarf fiil eki sadece “-i-” fiili ile kullanılmakta, “-i-” fiili de “-ken”den başka zarf-fiil eki ile kullanılmamaktadır.<sup>27</sup>

Cihanbeyli ağızlarına baktığımızda bu ek birkaç örnekte kalınlık-incelik uyumuna uymuştur.

*oğuldaykan* “*okuldayken*” (M29/21), *yatırıkana* “*yatırken*” (M1/13), *anadırkana* “*anlatırken*” (M1/140), *yaklaşırkana* “*yaklaşırken*” (M4/59).

### 2.1.1.7.1.3. “-ki” Aitlik Ekinde

Cihanbeyli ağızlarında birkaç örnekte kalınlık-incelik uyumuna uymuştur.

1. Ağız Grubunda kalın ünlülü olarak karşımıza çıkar.

*avrupadağını* “*avrupadakini*” (M28/11), *buranınkı* “*buranınıki*” (M36/16).

### 2.1.1.7.1.4. “ile” Edatında

“İle” edatı çoğunlukla Cihanbeyli ağızlarında kalınlık-incelik uyumuna uymuştur. Bu edat karşımıza “-(y)nan, -(y)nen, -inen, -inan” olarak çıkar.

<sup>27</sup> Mehmet Özmen, *Türkçede-Ken Zarf-Fiili*, TDK Yayınları, Ankara, 2014, s. 11.

*ğafaynan “kafa ile” (M1/6), orānan “orakla” (M2/3), dirmānan “tırmıkla” (M2/9), ğanıynan “kanıyla” (M2/10), ayamızınan “ayağımız ile”, hocaynan “hocayla” (M2/64), bennen “benimle” (M4/15), hanımınan “hanım ile” (M4/40), arkadaşlarınan “arkadaşları ile” (M5/10), onnarınan “onlar ile” (M5/11), sırtıynan “sırtıyla” (M6/11), babamınan “babam ile” (M27/19), onnan “onunla” (M36/11), ğamyonnarnan “kamyonlarla” (M36/14), komutanlarınan “komutanlarla” (M38/7), ğafaynan “kafayla” (M1/6), ğişiynen “kişiyle” (M5/17).*

#### 2.1.1.7.1.5. Şimdiki Zaman Ekinde

Türkiye Türkçesi yazı dilinde “-(X)yor”, kalınlık-incelik uyumunu bozan bir ektir. Cihanbeyli ağızlarında bu ek inceler ve düzleşerek kalınlık-incelik uyumuna bazı örneklerde girmiştir.

*getiriye “getiriyor” (M23/42), veriye “veriyor” (M23/40), gönderiyelerdi “gönderiyorlardı” (M24/19), yiyem “yiyorum” (M23/22), bilmiyelerde “bilmiyorlarda” (M24/21), diyem “diyorum” (M23/45).*

#### 2.1.1.7.1.6. Sonradan Kalınlık- İncelik Uyumu Bozulan Bazı Sözcüklerde

Türkçede bazı kelimeler (*hangi, kardeş, elma, anne vb.*) önceden kalınlık-incelik uyumuna uyduğu halde şu anda bozulmuş durumdadır. Fakat Cihanbeyli ağızlarında yörenin insanı bu kelimelerin eski biçimlerini korumuştur.

*hangımız “hangimiz” (M2/49), ğardaşım “kardeşim” (M1/118), ğardaşı “kardeşi” (M24/13), anam “annem” (M1/2).*

#### 2.1.1.7.1.7. Birleşik Sözcüklerde

Cihanbeyli ağızlarında aşağıdaki birleşik kelimeye ilerleyici benzeşme yoluyla kalınlık-incelik uyumuna uyar.

*birez “biraz” (M4/35).*

### 2.1.1.7.1.8. Alıntı Sözcüklerde

Yazı dilinde kalınlık-incelik uyumuna uymayan sözcükler, Cihanbeyli ağızlarında büyük ölçüde kalınlık-incelik uyumuna uygun olarak söylenirler. Bu sözcükler ilerleyici ve gerileyici ünlü benzeşmesiyle uyuma girmişlerdir.

#### 2.1.1.7.1.8.1. İlerleyici Ünlü Benzeşmesiyle

Kelimenin ilk hecesinde bulunan ünlünün, kendisine sonraki hecelerdeki ünlüyü benzetmesidir.

*fayığ* “*faik*” (M8/9) (< Ar. *Faik*), *patatıs* “*patates*” (M15/27) (< Rum. *patates*), *lire* “*lira*” (M16/15) (< İtal. *lira*), *eses* “*esas*” (M24/1) (< Ar. *esās*), *nevrüz* “*nevrüz*” (M29/23) (< Far. *nevrüz*), *ğıymatlı* “*kıymetli*” (M30/27) (< Ar. *kıymet*), *fakırlık* “*fakirlik*” (M33/14) (< Ar. *fakır*), *tansön* “*tansiyon*” (M34/12) (< Fr. *tension*), *ğolostrol* “*kolestrol*” (M34/12) (< Fr. *cholestrol*).

#### 2.1.1.7.1.8.2. Gerileyici Ünlü Benzeşmesiyle

Kelimenin son hecesinde bulunan ünlünün önceki hecelerdeki ünlüleri kendisine benzetmesidir.

*marak* “*merak*” (M35/16) (< Ar. *merāk*).

### 2.1.1.7.1.9. Kalınlık- İncelik Uyumunun Bozulması

Cihanbeyli ağızlarında kalınlık-incelik uyumu yoğun şekilde görülse de yer yer bu uyuma bozulduğu örneklerle de karşılaşılmaktadır. Bu bozulmayı şu başlıklar altında toplayabiliriz:

#### 2.1.1.7.1.9.1. İyelik Eklerinde

Cihanbeyli ağızlarında gördüğümüz uyumsuzluklardan birisi de iyelik eklerinde gördüğümüz uyumsuzluktur.

*zanimiz* “*zamanımız*” (M35/22), *ğafamiz* “*kafamız*” (M36/13).

### 2.1.1.7.1.9.2. Şimdiki Zaman Ekinde

1. Ağız Grubunda kullanılan şimdiki zaman eki “-(X)yor”, Standart Türkiye Türkçesinde olduğu gibi ince sıralı kelimelerde kalınlık-incelik uyumunu bozar.

*dior “diyor” (M1/23), sölüyoruz “söylüyoruz” (M1/46), sekiyollar “sekiyorlar” (M2/60), giriyollar “giriyorlar” (M2/59), istiyom “istiyorum” (M4/10), geliyor “geliyor” (M9/11), õretiyon “õğretiyorsun” (M21/33).*

Cihanbeyli ağızlarında 3. Ağız Grubunda şimdiki zaman ekinin “-yır” biçimi görülmüştür. Bu ekler de yine uyumsuzluğu devam ettirmiştir.

*gidiyır “gidiyor” (M22/22).*

2. Ağız Grubunda kullanılan “-(I)yA” şimdiki zaman eki bazı örneklerde kalınlık-incelik uyumuna aykırı biçimde kullanılmıştır.

*baħıye “bakıyor” (M23/23), çalışıye “çalışıyor” (M23/26), dūn yapıyah “dūğün yapıyoruz” (M23/29).*

### 2.1.1.7.1.9.3. “-gil” Ekinde

Bu ek Standart Türkiye Türkçesinde kalınlık-incelik uyumunu bozan eklerden birisidir. Bu durum Cihanbeyli ağızlarında da devam etmektedir.

*amcasıgil (M4/15), babangile (M1/22), aħat ĩ āgil “aħat aģagil” (M12/31), abamgil “ablamgil” (M30/26), anasıgil “annesigil” (M30/26), halamgil (M37/1).*

### 2.1.1.7.2. Düzlük - Yuvarlaklık Uyumu

Düzlük-yuvarlaklık uyumu bir kelimedeki düz ünlülerin “a, e, ı, i” düz ünlülerle “a, e, ı, i”, yuvarlak ünlülerin “o, ö, u, ü” ise ya düz-geniş ünlüler “a, e” ya da dar-yuvarlak ünlüler “u, ü” ile devam etmesidir.

#### 2.1.1.7.2.1. Düz Ünlülü Kelimelerde Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Cihanbeyli ağızlarında düz ünlülü kelimelerde düzlük-yuvarlaklık uyumu kuvvetlidir. Bu uyum “a, e, ı, i” düz ünlülerinden sonra “a, e, ı, i” düz ünlülerinin gelmesidir.

*esgiden “eskiden” (M1/55), evleriniñ “evlerinin” (M1/58), hanımınan “hanım ile” (M4/40), çapıttan “çaputtan” (M5/8), yaylası “yaylası” (M8/10), kadınları “kadınları” (M8/14), atlarımız “atlarımız” (M9/2), ayranıñ “ayranın” (M9/20), kerpiş “kerpiç” (M10/4).*

Türkçede düzlük-yuvarlaklık uyumu düz ünlülerden sonra düz ünlülerin gelmesi Cihanbeyli ağızlarında daha kuvvetlidir. Dudak ünsüzlerinin yanındaki ünlüleri yuvarlaklaştırıcı etkisi vardır. Standart Türkiye Türkçesinde bu yuvarlaklaşma nedeniyle uyum dışı kalmış kelimeler, Cihanbeyli ağızlarında düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmiştir.

*davıl “davul” (M2/61), çabıkça “çabukça” (M4/54), yavrıları “yavruları” (M11/11), yavrımı “yavrumu” (M13/8), hamır “hamur” (M34/10), çapıttan “çaputtan” (M5/8), yımirtası “yumurtası” (M15/24).*

#### 2.1.1.7.2.2. Yuvarlak Ünlülü Kelimelerde Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Cihanbeyli ağızlarında yuvarlak ünlülü kelimelerde düzlük-yuvarlaklık uyumu kuvvetlidir. Bu uyum “o, ö, u, ü” yuvarlak ünlülerinden sonra ya düz-geniş “a, e” ya da dar-yuvarlak “u-ü” ile devam etmesidir.

*yorğan “yorgan” (M1/47), göyunnarı “koyunları” (M1/52), çocuğumuz “çocukluğumuz” (M3/4), büyüklerimiz “büyüklerimiz” (M7/4), borşlular “borçlular” (M9/11), döşemiz “döşegimiz” (M13/22).*

Standart Türkiye Türkçesinde ikinci ve sonra gelen hecelerde geniş yuvarlak ünlüler “o, ö” bulunmaz. İkinci hecesinde yuvarlak ünlü bulunan bazı kelimeler, Cihanbeyli ağızlarında dar yuvarlak ünlülü “u, ü” kullanılır ve uyuma girer.

*toğdur “doktor” (M37/16), moturu “motoru” (M9/9).*

Cihanbeyli ağızlarında 2. Ağız Grubunda “-(i)ye” şeklinde kullanılan şimdiki zaman eki düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymuştur.

*yyem “yiyorum” (M23/22), yemēni yediriye “yemeğini yediyor” (M23/35).*

### 2.1.1.7.3. Ünlü Değişmeleri

Ünlüler, Türkiye Türkçesi ağızlarında ya komşu hecelerdeki ünlülerin etkisiyle ya da yanlarındaki ünsüzlerin etkisiyle değişirler. Ünlü değişmeleri aslında ünsüzlerin ünlülere etkisinin bir sonucudur.<sup>28</sup>

#### 2.1.1.7.3.1. Kalın Ünlülerin İncelmesi

##### a>á değişmesi

Bu değişme inceltici özelliği olan “d, l, n, r, s, y” ünsüzleri sebebiyle görülür.

*gumandán* “kumandan” (M1/24) (<Fr. *commandant*), *budáy* “buğday” (M14/9), *piláv* “pilav” (M14/21) (<Far. *pelāv*), *hárb* “harp” (M23/51) (<Ar. *ḥarp*), *áskerlik* “askerlik” (M33/9) (Ar. *‘asker*), *hayvánlar* “hayvanlar” (M35/22) (<Ar. *ḥayvān*), *ulán* “ulan” (M1/24), *dáha* “daha” (M36/16).

##### a>e değişmesi

Bu değişme inceltici özelliği olan “l, r, y” ünsüzleri sebebiyle görülür.

*lire* “lira” (M16/15) (<İtal. *lira*), *etrefimi* “etrafımı” (M15/18) (<Ar. *eṭrāf*), *ulen* “ulan” (M1/71), *birez* “biraz” (M4/35), *haleye* “halaya” (M25/18).

##### i>í değişmesi

Bu değişme inceltici özelliği olan “l, y” ünsüzleri sebebiyle görülür.

*tanıyorum* “tanıyorum” (M20/14), *çalışın* “çalışın” (M34/1), *yılan* “yılan” (M15/17).

##### o>ó değişmesi

Bu değişme şimdiki zaman ekinde yer alan inceltici ünsüz “y” nin “o” ünlüsünü yarı inceltmesi sebebiyle ortaya çıkar.

*kesüyór* “kesiyor” (M15/4), *geliór* “geliyor” (M20/32).

##### u>ú değişmesi

<sup>28</sup> Zeynep Korkmaz, age., s. 43.

Bu değişme inceltici özelliği olan “r” ünsüzü sebebiyle görülür.

*mecbúr* “*mecbur*” (M35/6) (< Ar. *mecbúr*).

#### **ı>i değişmesi**

Bu değişme inceltici özelliği olan “d” ünsüzü sebebiyle görülür.

*dışerdē* “*dışarıda*” (M14/14).

#### **u>ü değişmesi**

Bu değişme inceltici özelliği olan “l, s, y” ünsüzleri sebebiyle görülür.

*büsergin* “*bu sefer*” (M9/2), *ülen* “*ulan*” (M12/36), *üyüdürde* “*uyuturda*” (M13/5).

#### **u>ö değişmesi**

Bu değişme inceltici özelliği olan “n” ünsüzü sebebiyle görülür.

*nōriye* “*nuriye*” (M2/22).

### **2.1.1.7.3.2. İnce Ünlülerin Kalınlaşması**

#### **e>a değişmesi**

Alıntı kelimelerde ünlü benzeşmesi sebebiyle görülür.

*merhamad* “*merhamet*” (M1/40) (< Ar. *merḥamet*), *hağgattan* “*hakikaten*” (M7/23) (< Ar. *ḥakīḳaten*).

“ğ” nın sebebiyle görülür.

*duğannan* “*düvenle*” (M14/6), *na ğadar* “*ne kadar*” (M2/37).

#### **e>á değişmesi**

Alıntı kelimelerde ünlü benzeşmesi sebebiyle görülür.

*hálal* “*helal*” (M14/36) (< Ar. *ḥalāl*).

Kaynak kişilerin söyleyiş özelliği de değişmelerde etkili olabilir.



*mekdábe* “mektebe” (M22/2) (< Ar. mekteb), *çılám* “çilem” (M22/5) (< Far. çille), *işdá* “işte” (M14/7), *kimá* “kime” (M14/30).

### ö>ó değişmesi

Bu değişme kalınlaştırmacı özelliği olan “k, ğ” ünsüzleri sebebiyle görülür.

*kýü* “köyü” (M1/6) (< Far. kûy), *ğórünce* “görünce” (M1/14), *ğörünüyor* “görünüyor” (M8/7), *ğözümüz* “gözümüz” (M11/14), *ķópekler* “köpekler” (M12/8), *ğónül* “gönül” (M12/25), *ķólgede* “gölgede” (M14/32), *ğólünde* “gölünde” (M23/3).

### ü>ú değişmesi

Bu değişme kalınlaştırmacı özelliği olan “k, ğ” ünsüzleri sebebiyle görülür.

*ğúzelce* “güzelce” (M3/27), *ğúnünde* “gününde” (M2/3), *ķúrtlere* “kürtlere” (M4/18), *ğúderdi* “güderdi” (M12/34), *ğúnlük* “günlük” (M28/14), *ğúvey* “güvey” (M28/34), *yúksesk* “yüksek” (M29/24).

### i>í değişmesi

Bir sebebe bağlanamamıştır.

*ğitmedím* “gitmedim” (M15/1), *ğít* “git” (M22/16), *ğeldí* “geldi” (M23/52).

### ö>o değişmesi

Bir sebebe bağlanamamıştır.

*şöforumuzu* “şoförümüzü” (M18/17) (< Fr. chauffeur).

### i>ı değişmesi

Alıntı kelimelerde ünlü benzeşmesi sebebiyle görülür.

*fakırlık* “fakirlik” (M33/14) (< Ar. faķır).

## 2.1.1.7.3.3. Geniş Ünlülerin Daralması

### a>â değişmesi

Bu değişme daraltıcı özelliği olan “y” ünsüzü sebebiyle oluşur.

*tarláya “tarlaya” (M1/118), ólmáyan “olmayan” (M19/17).*

### **a>ı değişmesi**

Bu değişme daraltıcı özelliği olan “y” ünsüzü sebebiyle oluşur.

*avrupı’ya “avrupa’ya” (M2/24), at   arabıya “at arabasına” (M6/20), burıya “buraya” (M1/72), tarlıya “tarlaya” (M37/10), orıya “oraya” (M6/22), arıya arıya “araya araya” (M2/48), ğafiya “kafaya” (M12/11) (< Ar. kaf ), almiyacağ “almayacak” (M15/3), mayış “maaş” (M17/14) (< Ar. ma‘aç).*

Cihanbeyli ağızlarında “-ınca” zarf-fiil ekindeki “a” geniş ünlüsü, ünlü benzeşmesiyle “ı”ya dönüşür.

*osanıncı “osanınca” (M3/7), almayıncı “almayınca” (M4/17), yaklaşıncı “yaklaşınca” (M8/10).*

### **a>i değişmesi**

Bu değişme daraltıcı özelliği olan “ı, y” ünsüzleri sebebiyle görülür.

*daha > deha > dea > deya > diya “daha” (M37/13), d nyıya “d nyaya” (M11/17) (< Ar. duniy ), milan “falan” (M1/2) (< Ar. ful n).*

### **e>i değişmesi**

Bu değişme daraltıcı özelliği olan “y” ünsüzü sebebiyle görülür.

*mahalliye “mahalleye” (M8/43) (< Ar. mağalle), viri “verir” (M8/38), inişdiye “enişteye” (M12/11), patatis “patates” (M37/9) (< Rum. patates),  filiye  filiye “ fleye  fleye” (M11/10), yinge “yenge” (M21/34).*

Cihanbeyli ağızlarında “-ince” zarf-fiil ekindeki “e” geniş ünlüsü ünlü benzeşmesiyle “ı”ye dönüşür.

*gelinci “gelince” (M8/15), isteyinci “isteyince” (M28/9).*

### **o>u değişmesi**

Türkçede ilk heceden sonra geniş yuvarlak ünlü bulunmaz. Bazı alıntı kelimelerin ikinci hecesinde bulunan geniş yuvarlak ünlü dar yuvarlak ünlüye dönüşür.

*hoturaf* “fotoğraf” (M1/112) (< Fr. *photographe*), *toktur* “doktor” (M37/16) (< Fr. *docteur*).

### **o>ö değişmesi**

*öguz* “oğuz” (M1/119), *ö zaman* “o zaman” (M14/4), *önu* “onu” (M14/20), *önuñ* “onun” (M22/7), *önunla* “onunla” (M33/3), *öynarıS* “oynarız” (M33/4), *öynardıķ* “oynardık” (M37/4).

### **e>ı değişmesi**

Ünlü benzeşmesi sebebiyle oluşur.

*patatis* “patates” (M15/27) (< Rum. *patates*).

### **2.1.1.7.3.4. Dar Ünlülerin Genişlemesi**

Cihanbeyli ağızlarında fazla görülmez.

### **ü>ö değişmesi**

*körekle* “kürekle” (M35/26).

### **u>o değişmesi**

*şu aradan* > *şuradan* > *şoradan* > *şordan* “şuradan” (M1/61), *doāları* “duaları” (M37/6) (< Ar. *du‘ā*), *osanıncı* “usanınca” (M3/7).

### **i>e değişmesi**

*heç* “hiç” (M23/57) (< Far. *hiç*).

### **2.1.1.7.3.5. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması**

#### **a>u değişmesi:**

“y” ünsüzünün etkisiyle oluşur.

*oluncuya “oluncaya” (M12/18).*

### **e>ü değişmesi**

“y” ünsüzünün etkisiyle oluşur.

*ğórmüye “görmeye” (M13/28).*

### **2.1.1.7.3.6. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi**

#### **u>ı değişmesi:**

Genellikle alıntı kelimelerde görülür. Dudak ünsüzlerinin etkisi vardır.

*mıhdar “muhtar” (M1/60) (< Ar. muhtār), yavrım “yavrum” (M9/19), mıstafa “mustafa” (M12/42), mutlu’ya “mutlu’ya” (M4/19), hamır “hamur” (M34/10) (< Ar. hamīr), çabıkça “çabukça” (M4/54) (< Far. çābuk), mapışhāneniñ “mapushanenin” (M8/74) (< Ar. maḥbūs + Far. ḥāne), yağmır “yağmur” (M13/36), fasılye “fasulye” (M37/9) (< Rum. fasulye).*

#### **u>î değişmesi:**

*avripa’da “avrupa’da” (M14/8), oniñla “onunla” (M19/19).*

#### **ü>î değişmesi:**

*ğottırdım “götürdüm” (M22/3).*

#### **o>ı değişmesi:**

*motıran “motorla” (M14/35) (< Fr. moteur).*

### **2.1.1.7.4. Ünlü Düşmesi**

Çeşitli ses etkileri altında kelimelerin “başında, ortasında, sonunda” bulunan ünlülerin düşmesi olayıdır.<sup>29</sup> Cihanbeyli ağızlarında en çok orta hece düşmesine rastlanmıştır. Son hecede ünlü düşmesi yok denecek kadar azdır.

<sup>29</sup> Zeynep Korkmaz, *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara, 2017, s. 240.

#### 2.1.1.7.4.1. Kelime İçinde Ünlü Düşmesi

Kelime içinde ünlü düşmesi hadisesi, daha çok vurgusuz olan orta hecede gerçekleşmektedir.

**-u- > Ø**

*burnuñ “burnun” (M1/36), oğluñ “oğlun” (M1/37), tornum “torunum” (M1/37), oğlanda “oğlanda” (M1/121), oynardıñ “oynardık” (M2/37), ğomtanım “komutanım” (M4/73), oynadacak “oynatacak” (M5/26), ğoynumuz “koyunumuz” (M14/7).*

**-ı- > Ø**

*ğarnında “karnında” (M1/145), ayrılığ “ayrılık” (M2/72), ağzını “ağzını” (M8/34), ğaynana “kaynana” (M11/8).*

**-i- > Ø**

*beñzi “benzi” (M1/91), ismi “ismi” (M7/3), babayıñ evne “babanın evine” (M22/16).*

**-a- > Ø**

*ordan “oradan” (M8/27), burda “burada” (M1/96).*

#### 2.1.1.7.4.2. Kelime Sonunda Ünlü Düşmesi

Ünlü düşmesi bazı örneklerde son seste görülebilir.

**i- > Ø**

*ğalp ğırız “kalp krizi” (M14-8).*

#### 2.1.1.7.5. Ünlü Türemesi

Kelimelerin ses özelliklerine veya birbirleri ile birleşme koşullarına bağlı olarak kelimelerin “başında, içinde ve sonunda” bir ünlünün ortaya çıkmasıdır.<sup>30</sup>

<sup>30</sup> Zeynep Korkmaz, age., s. 241.

### 2.1.1.7.5.1. Kelime Başında Ünlü Türemesi

Türkiye Türkçesinde bazı ünsüzler kelime başında bulunmaz. “*l*” ve “*r*” ünsüzleri bu ünsüzlerdendir. Cihanbeyli ağızlarında “*l*” ve “*r*” ünsüzleri ile başlayan alıntı kelimelerde kelime başında ünlü türemesi görülür.

#### /ı/ türemesi:

*ırāt* “*rahat*” (M12/34) (< Ar. *rāḥat*), *ırāmetliğin* “*rahmetliğin*” (M11/29) (< Ar. *rahmet*).

#### /i/ türemesi:

*ilēn* “*leğen*” (M5/15) (< Far. *legen*).

### 2.1.1.7.5.2. Kelime İçinde Ünlü Türemesi

Cihanbeyli ağızlarında kelime içinde ünlü türemesi daha çok Türkçe kelimelerde ve ödünç kelimelerde iki ünsüz arasında karşımıza çıkmıştır.

#### /ı/ türemesi:

*abılam* “*ablam*” (M4/9).

#### /i/ türemesi:

*üfiliye üfiliye* “*üfleye üfleye*” (M11/10), *tirene* “*trene*” (M24/26) (< Fr. *train*).

### 2.1.1.7.5.3. Kelime Sonunda Ünlü Türemesi

#### /ı/ türemesi:

Cihanbeyli ağızlarında son seste de ünlü türemesi nadir de olsa görülür.

*saklambacı* “*saklambaç*” (M2/37).

## 2.2. Ünsüzler

### 2.2.1. Ünsüz Çeşitleri

Cihanbeyli ağızlarında şu ünsüzler bulunur: “*b, c, ç, d, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z, K, T, P, S, k, h, ñ, ğ*”.

#### /K/ Ünsüzü

“*k-g*” arası süreksiz, yarı tonlu bir ön damak ünsüzüdür.<sup>31</sup> Cihanbeyli ağızlarında “*k>g*” değişmesinin ara basamağını temsil eder.

*kimliKdeki* “*kimlikteki*” (M38/1), *büyüK* “*büyük*” (M22/18), *ilK* “*ilk*” (M29/13), *küçüK* “*küçük*” (M29/14), *görmeK* “*görmek*” (M35/16).

#### /T/ Ünsüzü

“*t-d*” arası süreksiz, yarı tonlu, diş eti ünsüzüdür.<sup>32</sup>

*paTlar paTlar* “*patlar patlar*” (M19/23), *Tarafdan* “*taraftan*” (M19/23), *peTról* “*petrol*” (M19/29), *aTmiş* “*atmış*” (M34/1).

#### /P/ Ünsüzü

“*b-p*” arası süreksiz, yarı tonlu, dudak ünsüzüdür. “*b*” ünsüzüne daha yakın bir ünsüz olarak tanımlanabilir.<sup>33</sup>

*kıPrıs*’da “*kıbrıs*’da” (M1/114).

#### /S/ Ünsüzü

“*s-z*” arası sürekli, yarı tonlu, diş ünsüzüdür.<sup>34</sup>

*gürbüS* “*gürbüz*” (M20/14), *sorgusuS* *sualsiS* “*sorgusuz sualsiz*” (M26/5), *öynarıS* “*oynarız*” (M33/4), *geliriS* “*geliriz*” (M33/4), *biS* “*biz*” (M33/10), *biraS* “*biraz*” (M33/10), *kendimiS* “*kendimiz*” (M33/10), *kıS* “*kız*” (M33/10), *otuS* “*otuz*” (M34/1), *biliyoruS*

<sup>31</sup> Ahmet Buran, *Keban, Baskil ve Ağın Yöresi Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara, 1997, s. 48.

<sup>32</sup> Faruk Yıldırım, *Adana ve Osmaniye İlleri Ağızları I*, TDK Yayınları, Ankara, 2006, s. 109.

<sup>33</sup> Faruk Yıldırım, age., s. 108.

<sup>34</sup> Emine Atmaca, *Antalya İli Korkuteli İlçesi ve Yöresi Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara, 2017, s. 92.

“biliyoruz” (M37/6), biS “biz” (M37/7), merkeS “merkez” (M16/34), kıS “kız” (M16/34), kıSım “kızım” (M17/2).

### /k/ Ünsüzü

“k” ünsüzü süreksiz, tonsuz bir arka damak ünsüzüdür. Cihanbeyli ağızlarının karakteristik ünsüzlerinden biridir.

yatırıkana “yatırken” (M1/13), koğuşa “koğuşa” (M1/104), gölaylık “kolaylık” (M2/7), mutluluk “mutluluk” (M2/19), saqlambacı “saklambaç” (M2/37), çocuqlumuz “çocukluğumuz” (M3/4), gışlık “kışlık” (M3/23), çabıkça “çabukça” (M4/54), yok “yok” (M5/21), kırk “kırk” (M7/1), kadar “kadar” (M8/19), çıkdım “çıktım” (M8/65), ilkoğul “ilkokul” (M18/1), hayvancılık “hayvancılık” (M18/10), kıldılar “kalktılar” (M27/1), dolmuşçuluk “dolmuşçuluk” (M27/9), topladık “topladık” (M30/1), kıremit “kiremit” (M33/3), unutulmācağ “unutulmayacak” (M35/18), koyun “koyun” (M38/4), kıoya’ya “konya’ya” (M38/12).

### /h/ Ünsüzü

Hırıltılı, sızıcı ve tonsuz bir arka damak ünsüzüdür.<sup>35</sup> Cihanbeyli ağızlarının karakteristik ünsüzlerinden biridir.

yapdıh “yaptık” (M38/9), artıh “artık” (M38/9), çocuğlarının “çocuklar ile” (M30/4), toprağ “toprak” (M29/7), çıhan “çıkan” (M29/8), kırh “kırk” (M25/1), çocuqlumuzda “çocukluğumuzda” (M25/5), ahrabalar “akrabalar” (M24/5), diyarbahır’dan “diyarbakır’dan” (M16/9), arhadaşım “arkadaşım” (M16/15), yoğdu “yoktu” (M15/41), arhasıñdan “arkasından” (M6/23), yayağ “yayak” (M4/65), mığdar “muhtar” (M1/60), oğduydum “okumuştum” (M1/98), yatağda “yatakta” (M1/13), nağadar “ne kadar” (M2/15), vağıt “vakit” (M2/15).

### /ñ/ Ünsüzü

“ñ” ünsüzü ön ve arka damak olmak üzere iki türlü boğumlanma yeri olan ünsüzdür.<sup>36</sup> Önde boğumlanan “ñ” ünsüzü ince ünlülerin yanında bulunan bir ön damak ünsüzüdür. Arka

<sup>35</sup> Ahmet Bican Ercilasun, *Kars İli Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara, 2002, s. 100.

<sup>36</sup> Ahmet Bican Ercilasun, age., s. 99.



damak “ñ” ünsüzü ise kalın ünlülerle boğumlanır. İki ayrı boğumlanma noktasına sahip bu ünsüzü aynı çeviri yazı işaretiyle gösterdik.

#### **Kelime kök ve gövdelerinde görülür:**

*soñrā* “sonra” (M22/13), *beñzi* “benzi” (M1/91), *yaltñız* “yalnız” (M8/32), *ğışñ* “kışın” (M2/8), *öñüne* “önüne” (M1/106), *düñür* “dünür” (M4/17), *yuñar* “yunar” (M11/46), *yazñ* “yazın” (M12/29).

#### **İlgi hâli ekinde görülür:**

*evleriniñ* \_ önü “evlerinin önü” (M1/58), *daysınıñ* \_ ölü “dayısının oğlu” (M15/40), *yaylanıñ* \_ içi “yaylanın içi” (M1/85), *taşpınar*’ıñ hocası “taşpınar’ın hocası” (M6/6), *ğoynuñ* *bōazına* “koyunun boğazına” (M15/7).

#### **İyelik eklerinde görülür:**

*burnuñ* “burnun” (M1/36), *ğardışıñ* “kardeşin” (M1/45), *dedeñ* “deden” (M1/137), *öñüne* “önüne” (M15/22).

#### **/ğ/ Ünsüzü**

Süreksiz ve tonlu bir arka damak ünsüzü olan “ğ” Cihanbeyli ağızlarının karakteristik ünsüzlerinden biridir.<sup>37</sup> Cihanbeyli ağızlarında kelime ve hece başında, çoklukla “k” ünsüzünden değişmiş olarak, yaygın bir biçimde kullanılır.

*ğoyde* “köyde” (M1/1), *ğız* “kız” (M1/41), *ğardaşıñ* “kardeşin” (M1/45), *ğolaylılıklar* “kolaylıklar” (M2/4), *ğonyı*’ya “konya’ya” (M2/41), *başğa* “başka” (M3/16), *ğışa* “kışa” (M3/29), *ğözüm* “gözüm” (M4/6), *ğaçıracadım* “kaçıracaktım” (M4/24), *ğoca* “koca” (M5/15), *ğorķmuşlar* “korkmuşlar” (M8/18), *ğaynana* “kaynana” (M11/32), *ğoşdu* “koştu” (M15/5), *ğoyun* “koyun” (M15/9), *ğoñşu* “komşu” (M20/11), *ğocası* “kocası” (M20/13), *ğarabā*’ya “karabağ’a” (M24/1), *ğoyacaķ* “koyacak” (M24/14), *ğalbi* “kalbi” (M28/1), *arğadaşı* “arkadaşı” (M29/6), *ğöndermediler* “göndermediler” (M33/1), *ğoyduler* “koydular” (M33/6), *doğuz* “dokuz” (M38/1).

<sup>37</sup> Muammer Doğan, age., s. 95.

## 2.2.2. Ünsüz Benzeşmesi

Türkiye Türkçesinde ünsüz benzeşmesi dediğimiz ses olayı aslında bir ünsüz değişmesidir. Ünsüz benzeşmesini kısaca şöyle tanımlayabiliriz: yanyana gelen iki ünsüzün boğumlanma nitelikleri bakımından bir uyum içine girmesidir.<sup>38</sup>

### 2.2.2.1. İlerleyici Ünsüz Benzeşmesi

Bir kelimedeki benzeşen iki ünsüzden birinci ünsüzün kendisine ikinci ünsüzü benzetmesidir. Bu benzeşme kelimenin kökünde karşımıza çıkabileceği gibi, eklenmeye ya da ulanmaya bağlı durumlarda da karşımıza çıkabilir. İlerleyici benzeşme tam benzeşme ve yarım benzeşme olarak ikiye ayrılır.

#### 2.2.2.1.1. İlerleyici Tam Benzeşme

Kelime içinde yan ya da aralıklı bulunan ünsüzlerden önceki ünsüzün kendinden sonraki ünsüzü etkileyerek boğumlanma noktası veya niteliği bakımından tamamen kendisine benzetmesi olayıdır.<sup>39</sup>

##### 2.2.2.1.1.1. -nl- > -nn- Benzeşmesi

*goyunnarı “koyunları” (M1/52), ekinnerimiz “ekinlerimiz” (M2/3), günner “günler” (M2/15), dünner “dügünler” (M2/59), gadınnar “kadınlar” (M2/61), annatacām “anlatacağım” (M3/1), onnarı “onları” (M3/8), bunnar “bunlar” (M4/4), olannara “olanlara” (M8/7), günnük “günlük” (M12/35), binnira “bin lira” (M16/39), osmannı “osmanlı” (M24/2), nişannanmadan “nişanlanmadan” (M30/13), nişannı “nişanlı” (M32/10), gelinnik “gelinlik” (M32/12), ekinneri “ekinleri” (M37/11).*

##### 2.2.2.1.1.2. -ly- > -ll- Benzeşmesi

*gollem “kolyem” (M19/42), millar “milyar” (M22/9), millon “milyon” (M23/35).*

##### 2.2.2.1.1.3. -mv- > -mm- Benzeşmesi

*kim mar\_ıdı “kim vardı” (M1/141), meyvam mar “meyvem var” (M10/10), çocūm mardı “çocuğum vardı” (M28/7), arkadaşım mar “arkadaşım var” (M35/14).*

<sup>38</sup> Zeynep Korkmaz, *Nevşehir ve Yöresi Ağızları*, TDK Yay., Ankara, 1994, s. 92-93.

<sup>39</sup> Muammer Doğan, age., s. 125.

### 2.2.2.1.2. İlerleyici Yarım Benzeşme

Kelime içinde yanyana ya da aralıklı bulunan ünsüzlerden önceki ünsüzün kendinden sonraki ünsüzü etkileyerek boğumlanma noktası veya niteliği bakımından kısmen kendisine benzetmesi olayıdır.

#### 2.2.2.1.2.1. -yl- > -yn- Benzeşmesi

*ğaniynan “kaniyla” (M2/10), sırtıynan “sırtıyla” (M6/11), at arabasıynan “at arabasıyla” (M2/9).*

### 2.2.2.2. Gerileyici Ünsüz Benzeşmesi

Bir kelimedede benzeşen iki ünsüzden ikinci ünsüzün kendisine birinci ünsüzü benzetmesidir.

#### 2.2.2.2.1. Gerileyici Tam Benzeşme

Bir kelimedede benzeşen iki ünsüzden ikinci ünsüzün kendisine birinci ünsüzü tamamen benzetmesidir.

#### 2.2.2.2.1.1. -rl- > -ll- Benzeşmesi

*çekeller\_ imiş “çekerlermiş” (M2/10), biriktiriller\_ imiş “biriktirirlermiş” (M2/11), diyollar “diyorlar” (M2/60), getiriyollar “getiriyorlar” (M2/60), göçellerdi “göçerlerdi” (M4/7), dillerdi “derlerdi” (M5/3), dağıdıllardı “dağıtırlardı” (M5/5), yapıyollar “yapıyorlar” (M8/7), dövellerse “döverlerse” (M8/32), çalallardı “çalarlardı” (M10/17), diyollar “diyorlar” (M23/1), çekellermiş “çekerlermiş” (M23/3), goşallardı “koşarlardı” (M30/11), çalallardı “çalarlardı” (M36/14).*

#### 2.2.2.2.1.2. -ls- > -ss- Benzeşmesi

*ğırissiñ “kırılısın” (M1/86), ossuñ “olsun” (M4/19), ossun “olsun” (M13/40), gessiñ “gelsin” (M28/45).*

#### 2.2.2.2.1.3. -zs- > -ss- Benzeşmesi

*ğazanmassa “kazanmazsa” (M23/27), gelmessen “gelmezsen” (M24/19).*

#### 2.2.2.2.1.4. -çş- > -şş- Benzeşmesi

*geşmiş olsun “geçmiş olsun” (M35/9), göşmüşler “göçmüşler” (M30/6).*

#### 2.2.2.2.1.5. -kt- > -tt- Benzeşmesi

*elettirik “elektrik” (M32/20).*

#### 2.2.2.2.2. Gerileyici Yarım Benzeşme

Bir kelimedede benzeşen iki ünsüzden ikinci ünsüzün kendisine birinci ünsüzü kısmen benzetmesidir.

#### 2.2.2.2.2.1. -nb- > -mb- Benzeşmesi

*ombaşının “onbaşının” (M1/105).*

### 2.2.3. Ünsüz Değişmeleri

#### 2.2.3.1. Tonlulaşma

Tonlulaşma, tonsuz ünsüzlerin kendi karşılıkları olan tonlu ünsüzlere dönüşmesidir.<sup>40</sup>

#### 2.2.3.1.1. Kelime Başında Tonlulaşma

##### t- > d-

*daşnan “taşla” (M14/4), dadı “tadı” (M14/15), depesi “tepesi” (M16/51), daşbuñar’dan “taşpınar’dan” (M17/2), dırmık “tırmık” (M32/26), dabancayı “tabancayı” (M16/42).*

##### k- > g-

*güçük “küçük” (M17/3), gendisi “kendisi” (M6/12), gendin “kendin” (M11/2).*

1. Ağız Grubunda bazı örneklerde kelimelerin asli şekilleri korunmuştur.

*kündüzleri “gündüzleri” (M37/3), künde “günde” (M27/43).*

##### ķ- > ğ-

<sup>40</sup> Zeynep Korkmaz, *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara, 2017, s. 228.

*ğadar “kadar” (M33/4), ğarda “karda” (M12/4), ğardaşım “kardeşim” (M1/42), ğaşmışlar “kaçmışlar” (M8/41), ğapat “kapat” (M8/49), ğoñşu “komşu” (M15/23), ğoñşumuz “komşumuz” (M37/2).*

**s- > z-**

*zobaya “sobaya” (M22/4).*

### 2.2.3.1.2. Kelime İçinde Tonlulaşma

**-t- > -d-**

*işde “işte” (M1/4), muğdar “muhtar” (M35/26), batdāniye “battaniye” (M27/2), inişdiye “enişteye” (M12/11).*

**-k- > -g-**

*esgiden “eskiden” (M35/22), segsen “seksen” (M21/28), esgil’den “eskil’den” (M8/57), begçiydik “bekçiydik” (M9/1).*

**-ķ- > -ğ-**

*argadaşı “arkadaşı” (M29/6), ğarağol “karakol” (M8/63), başğa “başka” (M10/27).*

**-f- > -v-**

*çivçi “çiftçi” (M12/31).*

### 2.2.3.1.3. Kelime Sonunda Tonlulaşma

**-t > -d**

*dörd “dört” (M34/1).*

**-k > -g**

*eşşeg “eşek” (M12/39).*

**-ç > -c**

*genc “genç” (M15/38).*

-s > -z

*herkez “herkes” (M6/9).*

### 2.2.3.2. Tonsuzlaşma

Tonsuzlaşma, tonlu ünsüzlerin kendi karşılıkları olan tonsuz ünsüzlere dönüşmesidir.<sup>41</sup>

#### 2.2.3.2.1. Kelime Başında Tonsuzlaşma

d- > t-

*toğdor “doktor” (M21/33), toktur “doktor” (M37/16).*

#### 2.2.3.2.2. Kelime İçinde Tonsuzlaşma

-b- > -p-

*apdullah “abdullah” (M8/54), aplatngilin “ablamgilin” (M11/45), otopüse “otobüse” (M2/41).*

-f- > -v-

*çivçi “çiftçi” (M12/31).*

#### 2.2.3.2.3. Kelime Sonunda Tonsuzlaşma

Son seste tonsuzlaşma örneklerine rastlanmamıştır.

### 2.2.3.3. Sızıcılaşma

Patlayıcı ünsüzlerin çeşitli nedenlerle sızıcı “f, v, y, h, s, z, ş, j, ğ” ünsüzlerine dönüşme olayıdır.<sup>42</sup>

#### 2.2.3.3.1. Kelime Başında Sızıcılaşma

ķ- > ħ-

*ħoli “koli” (M21/36).*

<sup>41</sup> Zeynep Korkmaz, age., s. 229.

<sup>42</sup> Zeynep Korkmaz, *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara, 2017, s. 214.

### 2.2.3.3.2. Kelime İçinde Sızıcılışma

-c- > -j-

*nejla* “*necla*” (M30/9).

-k- > -h-

*vahtlarımızı* “*vakitlerimizi*” (M3/13), *tahsiye* “*taksiye*” (M4/45), *tohat* “*tokat*” (M15/32), *dohsan* “*doksan*” (M20/16), *aħrabalar* “*akrabalar*” (M24/5), *nahliye* “*nakliye*” (M26/5).

-ç- > -ş-

*bişmiş* “*biçmiş*” (M1/51), *taħışlar* “*takıçlar*” (M3/3), *ğaşmiya* “*kaçmaya*” (M4/55), *genşler* “*gençler*” (M24/17), *göşmen* “*göçmen*” (M27/14), *maşlara* “*maçlara*” (M29/37).

### 2.2.3.3.3. Kelime Sonunda Sızıcılışma

-k > -h

*başlıh* “*başlık*” (M22/9), *çoh* “*çok*” (M6/10), *unutğanlıh* “*unutkanlık*” (M1/141), *ufah* “*ufak*” (M1/124).

-ç > -ş

*seşmiş* “*seçmiş*” (M1/52), *kerpiş* “*kerpiç*” (M10/4), *oruş* “*oruç*” (M14/34), *hiş* “*hiç*” (M23/6), *üş* “*üç*” (M23/40).

### 2.2.3.4. Akıcılışma

Akıcılışma, patlayıcı ünsüzlerden biri ile “*h*” gırtlak ünsüzünün “*r, l, m, n, y*” gibi akıcı ünsüzlerden birine dönüşmesidir.<sup>43</sup> Cihanbeyli ağızlarında seyrek görülür.

**g > y**

*deyişiyor* “*değişiyor*” (M27/33), *ciyerim* “*ciğerim*” (M28/11).

**h > y**

<sup>43</sup> Zeynep Korkmaz, *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara, 2017, s. 69.

*cayil* “*cahil*” (M30/1), *aymet* “*ahmet*” (M30/9).

### 2.2.3.5. Sürekli Ünsüzler Arasındaki Değişmeler

**s > ş**

*paşaport* “*pasaport*” (M26/9).

**m > n**

*şindik* “*şimdi*” (M14/7).

### 2.2.4. Ünsüz Düşmesi

Kelime içinde söyleyişi kolaylaştırmak ve daha az enerji harcamak amacıyla sözcüğü oluşturan ünsüzlerden birinin düşmesidir.<sup>44</sup>

#### 2.2.4.1. Kelime Başında Ünsüz Düşmesi

Cihanbeyli ağızlarında kelime başında ünsüz düşmesi yok denecek kadar azdır.

**y ünsüzünün düşmesi**

*ilan* “*yılan*” (M15/17).

#### 2.2.4.2. Kelime İçinde Ünsüz Düşmesi

**ğ ünsüzünün düşmesi**

*sāma* “*sağma*” (M1/129), *ālama* “*ağlama*” (M1/103), *ğarabālī* “*karabağlı*” (M4/49), *dōru* “*doğru*” (M8/55), *yāmıra* “*yağmura*” (M13/37), *būday* “*buğday*” (M14/7), *karacaōlan* “*karacaoğlan*” (M16/52), *doal* “*doğal*” (M18/18).

**y ünsüzünün düşmesi**

*beşüz* “*beş yüz*” (M18/12), *kōde* “*köyde*” (M19/8), *tezemin* “*teyzemin*” (M20/12), *çērek* “*çeyrek*” (M28/26), *ikūz* “*iki yüz*” (M23/1).

**r ünsüzünün düşmesi**

<sup>44</sup> Necati Demir, *Trabzon ve Yöresi Ağızları*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2006, s. 255.



*ğıkparelerini “kırkparelerini” (M5/7), bide “bir de” (M6/7), oluyōdu “oluyordu” (M38/9), viri “verir” (M8/38).*

### **l ünsüzünün düşmesi**

*kağardım “kalkardım” (M5/14), kağdımı “kalktımı” (M15/8), yalnız “yalnız” (M37/11).*

### **h ünsüzünün düşmesi**

*memet “mehmet” (M5/24), bāçeme “bahçeme” (M10/10), āmet “ahmet” (M11/33), k̄āve “kahve” (M38/6), teris\_ oldum “terhis oldum” (M32/2).*

### **f ünsüzünün düşmesi**

*yuğa “yufka” (M30/18).*

### **t ünsüzünün düşmesi**

*çivçisi “çiftçisi” (M7/13), çifçilik “çiftçilik” (M32/2).*

### **v ünsüzünün düşmesi**

*dōdü “dövdü” (M11/36), ōmezler “övmeszler” (M28/42), sēmezler “sevmezler” (M28/31).*

### **n ünsüzünün düşmesi**

*īsanların “insanların” (M35/18), ondan sōra “ondan sonra” (M38/12).*

## **2.2.4.3. Kelime Sonunda Ünsüz Düşmesi**

### **y ünsüzünün düşmesi**

*herşī “her şey” (M2/69).*

### **t ünsüzünün düşmesi**

*turis “turist” (M29/32).*

### **n ünsüzünün düşmesi**

*eskide “eskiden” (M35/1).*

### **l ünsüzünün düşmesi**

*nası “nasıl” (M32/22).*

### **2.2.5. Ünsüz Türemesi**

Kelimenin ön, iç ve son seslerinde, kelimenin aslında olmayan bir ünsüzün türemesi olayıdır. Cihanbeyli ağızlarında az da olsa ünsüz türemesine rastlanmıştır.

#### **2.2.5.1. Kelime Başında Ünsüz Türemesi**

##### **h ünsüzünün türemesi**

*hodası “odası” (M19/6).*

##### **h ünsüzünün türemesi**

*hatlamış “atlamış” (M17/12).*

#### **2.2.5.2. Kelime İçinde Ünsüz Türemesi**

##### **y ünsüzünün türemesi**

*ismayil “ismail” (M30/9) (< İsmā‘il), ayit “ait” (M18/22) (< ‘ā‘id),.*

##### **r ünsüzünün türemesi**

*göçeberlik “göçebelik” (M20/2).*

#### **2.2.5.3. Kelime Sonunda Ünsüz Türemesi**

##### **y ünsüzünün türemesi**

*cumay “cuma” (M28/27).*

### **2.2.6. Ünsüz Uyumu**

Türkçede yan yana gelen ünsüzlerin ton bakımından birbirlerine uymasına denir. Yani kelime içinde karşılıklı ünsüzlerden tonlular tonlularla, tonsuzlar tonsuzlarla yan yana gelebilir.<sup>45</sup> Cihanbeyli ağızlarında ünsüz uyumunun olduğu örnekler vardır.

*çektim “çektim” (M1/114), çektikten “çektikten” (M3/25), küçüktü “küçüktü” (M15/4), görmüştür “görmüştür” (M16/61), yatahtan “yataktan” (M35/8).*

### 2.2.7. Ünsüz Uyumunun Bozulması

Standart Türkiye Türkçesinde sağlam bir şekilde işleyen ünsüz uyumu, Cihanbeyli ağızlarında hem tonlu hem tonsuz bazı eklerin bazı kullanımlarında ve bazı kelimelerdeki tonlulaşmadan kaynaklanan değişmeler sebebiyle bozulur.

*yerleşdikleri “yerleştikleri” (M23/8), işdiler “içtiler” (M4/11), değışdik “değıştik” (M4/54), çıkdım “çıktım” (M8/65), yaptı “yaptı” (M24/14), merahdan “meraktan” (M25/16), çekdik “çektik” (M37/11), işde “işte” (M35/2), iyileşdim “iyileştim” (M35/16).*

### 2.2.8. Ünsüz İkizleşmesi

Kelime içerisinde iki ünlü arasında bulunan bir ünsüzün tekrar edilmesi olayıdır.<sup>46</sup>

*yetti bini “yedi bini” (M1/25), zatten “zaten” (M6/20), ğattiyen “katiyen” (M11/40), yanna “yana” (M7/8), cinnileriñ “cinlerin” (M8/25), bu yannı “bu yanı” (M24/14), amma “ama” (M2/15), amma “ama” (M4/47), döşşek “döşek” (M1/47), eşşek “eşek” (M1/48), bulaşşığ “bulaşık” (M28/41), güçükkene “küçükken” (M2/33), missiñ? “misin?” (M1/50), yussuf “yusuF” (M12/31), yassağ “yasak” (M16/25), kökkeni “kökeni” (M20/1).*

### 2.2.9. Ünsüz Tekleşmesi

Kelimelerin iç seslerinde bulunan çift ünsüzlerinden birinin düşmesine denir.<sup>47</sup> Cihanbeyli ağızlarında daha çok alıntı kelimelerde karşımıza çıkar.

*evel “evvel” (M23/10) (< Ar. evvel), kuvete “kuvvete” (M25/10) (< Ar. kuvvet), teredüt “tereddüt” (M35/9) (< Ar. tereddud), millet “millet” (M35/20) (< Ar. millet).*

<sup>45</sup> Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul, 2001, s.75-76.

<sup>46</sup> Sadettin Özçelik, *Urfa Merkez Ağzı*, TDK Yay., Ankara, 1997, s. 64.

<sup>47</sup> Sadettin Özçelik, age., s. 65.

### 2.2.10. Göçüşme

Göçüşme, kelime içindeki uzak veya yakın seslerin yer değiştirmesi hadisesidir. Telaffuzu kolaylaştırmak amacıyla göçüşmeden yararlanılır.

*genelek “gelenek” (M25/16).*

### 2.2.11. Hece Yutulması

Bir kelimedede arka arkaya gelen ve benzer seslerden oluşan hecelerde iki heceden biri kaybolur. Bu olaya hece yutulması denir.<sup>48</sup>

*varım “varırım” (M28/48), éveriyoz “everiyoruz” (M31/2).*

---

<sup>48</sup> Faruk Yıldırım, age., s. 148.

### 3. Şekil Bilgisi

#### 3.1. Yapım Ekleri

##### 3.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler

İsimden isim yapma ekleri, isim kök ve gövdelerine gelerek isim yapmaya yarayan eklerdir.<sup>49</sup>

#### -İXX

*ğalenderlik* “*kalenderlik*” (M8/152), *güçüklükten* “*küçüklükten*” (M19/33), *yüglük* “*yüklük*” (M21/34), *fākirlik* “*fakirlik*” (M8/52), *haşlıksız* “*harçlıksız*” (M10/28), *varlıg* “*varlık*” (M11/12), *yoqluğ* “*yokluk*” (M11/12), *mutluluğ* “*mutluluk*” (M2/19).

Bu ek ilerleyici benzeşme yoluyla “n”li şekilde de karşımıza çıkar.

*şinnik* “*şenlik*” (M2/76), *gelinnik* “*gelinlik*” (M32/12).

Cihanbeyli ağızlarında birkaç örnekte ekin sonundaki “k” ünsüzünün sızıcılaşarak “h” ünsüzüne dönüştüğü görülür.

*unutğanlıh* “*unutkanlık*” (M1/141), *mutluluğ* “*mutluluk*” (M2/40).

#### -CX

*hayvancılıh* “*hayvancılık*” (M18/3), *muhasebeci* “*muhasebeci*” (M21/6), *naşliyecilik* “*nakliyecilik*” (M26/5), *futbolcuyum* “*futbolcuyum*” (M29/31), *türkücü* “*türkücü*” (M27/38), *gezençi* “*gezençi (çerçi)*” (M19/6), *çerçi* “*çerçi*” (M19/7), *lafçı* “*lafçı*” (M1/70), *dolmuşçuluk* “*dolmuşçuluk*” (M27/9), *kürtçüyü* “*kürtçüyü*” (M24/21).

#### -IX

*bulutlu* “*bulutlu*” (M1/6), *sekmeli* “*sekmeli*” (M2/57), *boylu* “*boylu*” (M4/48), *köylü* “*köylü*” (M14/19), *türlü* “*türlü*” (M15/26), *zararlı* “*zararlı*” (M16/43).

#### -CXX

<sup>49</sup> Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul, 2001, s. 154.

*bitecik* “bitanecik” (M19/37), *aççık* “azıcık” (M8/64), *ufacık* “ufacık” (M15/21), *ıççılı* “azıcık” (M2/63), *aççılıhta* “azıcıkta” (M4/69).

**-dAş**

*ğardaşım* “kardeşim” (M1/42), *ğardeş* “kardeş” (M1/50).

**-sXz**

*nağmissiz* “nağmussuz” (M1/24), *sayısiz* “sayısız” (M1/101), *cansız* “cansız” (M1/117), *başsız* “başsız” (M11/1), *müzümsüz* “lüzumsuz, gereksiz” (M1/133).

**-mAn**

*türkmen* “türkmen” (M16/55), *teymen* “teymen” (M23/53).

**-(X)ncX**

*ğaçıncı* “kaçıncı” (M27/36), *ikinci* “ikinci” (M29/28), *beşinci* “beşinci” (M32/10), *doğuzuncu* “dokuzuncu” (M19/2), *üçüncü* “üçüncü” (M27/8).

**-düz**

*kündüzleri* “gündüzleri” (M37/3).

**-gil**

*annemgil* “annemgil” (M2/30), *yingemgile* “yengemgile” (M12/5).

**-(ş)Ar**

*ikişer* “ikişer” (M16/15).

**-Il**

*ağıl* “ağıl” (M8/23), *yişilliğin* “yeşilliğin” (M7/27).

**-ç**

*arkaç* “arkaç (yer adı)” (M8/5).

**-ak**

*solak* “*solak*” (M28/37).

**-An**

*olan* “*oğlan*” (M1/78), *oğlan* “*oğlan*” (M1/121).

**-CA**

*iyice* “*iyice*” (M2/17), *şekillice* “*şekillice*” (M3/22), *irkence* “*erkence*” (M5/14), *önce* “*önce*”, *elece* “*öylece*” (M23/46), *kırdçe* “*kürtçe*” (M24/23), *yakınca* “*yakınca*” (uzaklık) (M28/50).

**-ğa**

*başğa* “*başka*” (M3/16)

**-қан**

*başqan* “*başkan*” (M16/30), *başqanlına* “*başkanlığına*” (M37/13).

**-leyin**

*sabahleyin* “*sabahleyin*” (M35/8).

### 3.1.2. İsimden Fiil Yapan Ekler

İsimden fiil yapma ekleri, isim kök ve gövdelerine gelerek isimden fiil yapmaya yarayan eklerdir.

**-lA-**

*atladı* “*atladı*” (M1/18), *toplamak* “*toplamak*” (M2/8).

**-A-**

*oynardığ* “*oynardık*” (M29/8), *boşanmalar* “*boşanmalar*” (M2/70), *yaşayan* “*yaşayan*” (M18/11).

**-Al-**

*çöalyor* “*çoğalyor*” (M2/35), *düzeldi* “*düzeldi*” (M37/13).

**-Ar-**

*everdım “everdım” (M28/8).*

**-I-**

*ārıdı “ağrıdı” (M1/87).*

### 3.1.3. Fiilden İsim Yapan Ekler

Fiilden isim yapma ekleri, fiil kök ve gövdelerine gelerek fiilden isim yapmaya yarayan eklerdir.

**-GAn**

*dirgen “dirgen” (M32/26), unutkanlıh “unutkanlık” (M1/141).*

**-XK**

*açık “açık” (M19/40), düşük “düşük” (M21/17), bölük “bölük” (M12/21), delikten “delikten” (M32/28), soğuk “soğuk” (M30/21).*

**-mAn**

*düşmanı “düşmanı” (M26/10), dērmene “değirmene” (M34/9), örtmen “öğretmen” (M16/35).*

**-mİr**

*yağmır “yağmur” (M13/36), yāmıra “yağmura” (M13/37).*

**-gA**

*bölgeye “bölgeye” (M18/2).*

**-XcX**

*ğörücü “görücü” (M28/37).*

**-AnAk**

*göreneklerimiz “göreneklerimiz” (M35/2), gelenek “gelenek” (M25/15).*



**-Ak**

*konak* “konak” (M19/6).

**-mAcA**

*bilmece* “bilmece” (M13/34).

**-Ar**

*biçerler* “biçerdöverler” (M2/4).

**-AcAk**

*yiyecek* “yiyecek” (M2/11).

**-ebe**

*göçebe* “göçebe” (M7/17).

**-GI**

*çalgi* “çalgi” (M11/4), *saygi* “saygi” (M26/7), *vergi* “vergi” (M23/18), *işgili* “içkili” (M8/7).

**-X**

*yezi* “yazi” (M23/59), *sayısız* “sayısız” (M1/101), *dolu* “dolu” (M15/31), *ölüye* “ölüye” (M28/14).

**-Xm**

*seçimlerimiz* “seçimlerimiz” (M35/20), *durumda* “durumda” (M9/15), *verimi* “verimi” (M23/17), *dönümü* “dönümü” (M32/17), *taħım* “takım” (M21/32).

**-Xn**

*ekinnerimiz* “ekinlerimiz” (M2/3), *gelin* “gelin” (M2/64), *yīni* “yığını” (M32/26).

**-(X)ntX (< (X)n-tX)**

*yīntı* “yığıntı” (M16/50), *sıkıntımız* “sıkıntımız” (M18/17).

### 3.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler

Fiilden fiil yapma ekleri, fiil kök ve gövdelerine gelerek fiilden fiil yapmaya yarayan eklerdir.<sup>50</sup>

#### -Ar-

*çıkartdım “çıkarttım” (M28/10).*

#### -DXr-

*ğaptırdım “kaptırdım” (M1/130), yidirtmek “yedirtmek” (M2/8), durdurdum “durdurdum” (M6/23), öldüreceklerdi “öldüreceklerdi” (M8/40), bekettirdim “bekettirdim (kapattırdım)” (M11/47), yaptırırdıh “yaptırırdık” (M25/8), gavuştursun “kavuştursun” (M27/8).*

#### -T-

*anladacam “anlatacağım” (M1/21), yidirtmek “yedirtmek” (M2/8), çıhart “çıkart” (M4/67), üyüdürde “uyuturda” (M13/5), çirtmadılar “çağırtmadılar” (M17/11).*

#### -(D)n-

*saklanır “saklanır” (M26/26), yıkanılar ımış “yıkandırılmış” (M11/46), sürünüyorduk “sürünüyorduk” (M19/14), bulunmazdı “bulunmazdı” (M30/6).*

#### -(X)ş-

*dövüşme “dövüşme” (M7/15), görüşüyoz “görüşüyoruz” (M36/7).*

#### -lA-n-

*çullandılar “çullandılar” (M8/39), evlendirdim “evlendirdim” (M10/8).*

#### -lA-ş-

*garşılaşıyoñ “karşılaşıyorsun” (M20/34), yerleşmişler “yerleşmişler” (M29/5).*

<sup>50</sup> Muharrem Ergin, *age.*, s. 200.

## 3.2. İsimler

### 3.2.1. İsim Çekim Ekleri

#### 3.2.1.1. Çokluk Eki

Çokluk eki, isimlerin çokluk şeklini yapan çekim ekidir.

#### -lAr

*havalara “havalara” (M1/36), şeyler “şeyler” (M2/1), kızlar “kızlar” (M5/26), inekleri “inekleri” (M9/12), neler “neler” (M11/18).*

Cihanbeyli ağzlarında son sesi “n” olan kelimelerde benzeşme yoluyla “-nAr” şeklini almıştır.

*ekīnnerī “ekinleri” (M1/51), göyunnarı “koyunları” (M1/52), dūnner “düğünler” (M2/61), kadınnarı “kadınları” (M8/14), gadınnar “kadınlar” (M8/64), onnar “onlar” (M8/66), zamannar “zamanlar” (M9/16), bunnar “bunlar” (M12/33), dūnner “düğünler” (M23/29), gelinner “gelinler” (M28/14), günner “günler” (M34/14).*

Cihanbeyli ağzında sayılara da çokluk eki gelmiştir.

*elliler “elliler” (M1/145).*

#### 3.2.1.2. Hâl Ekleri

Hâl ekleri, cümlelerde kullandığımız ve cümlenin anlamına etki eden isim çekim ekleridir.

##### 3.2.1.2.1. Yalın Hâl

İsmin cümle içinde, anlam ilişkisi açısından bir başka kelimeye bağlı olmadığı hâlidir. Türkçede yalın hâlde olan bir kelime yalnızca çokluk eki ve iyelik eklerini alabilir.

*çobanlar “çobanlar” (M7/19), bizim “bizim” (M8/4), kırk “kırk” (M10/1).*

##### 3.2.1.2.2. Yükleme Hâli

#### -(y)X

Cümle içinde fiilin doğrudan etki ettiği isim yükleme hâlinde bulunur. Yükleme hâli, ismi kendisine etki eden geçişli fiile bağlayan hâldir. Bu hâl bazen eksiz, çoğu zaman da ekli olarak kullanılır.<sup>51</sup>

*şapğayı vurdu “şapkayı vurdu” (M1/20), nittiñ nalu “ne yaptın nalı” (M1/63), kendüñü düzersiñ “kendini düzersin” (M1/79), şīrleri góndermiş “şiiirleri göndermiş” (M1/98), sırya öbürü geçerdi “sıraya öbürü geçerdi” (M2/51), oyunu size annatacām “oyunu size anlatacağım” (M3/4), nişanı patlatdıñ “nişanı duyurduk” (M4/21), akşamdan hamuru yoğur uduñ “akşamdan hamuru yoğururduk” (M5/15), çuvalı şōle indirmiş “çuvalı şöyle indirmiş” (M6/22), ağıdı kesmişler “ağıdı kesmişler” (M8/18), yazıñ ğuzuyu ğütdüm “yazın kuzuyu ğüttüm” (M12/29), bunu öldürelim “bunu öldürelim” (M12/42), yazıyı az çoñ bilirim “yazıyı az çok bilirim” (M15/1), ğōnu aralım “koyunu arayalım” (M15/11), menderes’i idam ittiler “menderes’i idam ettiler” (M16/30), dabancayı atdım “tabancayı attım” (M16/42), būdayı yıhardıñ “buğdayı yıkardık” (M19/24), kúrdcüyü bilmiyollar “kürtçüyü bilmiyorlar” (M24/23), yünü yuvarlayarañ “yünü yuvarlayarak” (M29/10), suyu virmezdi “suyu vermezdi” (M10/24), radyoyu açardı “radyoyu açardı” (M37/12).*

### 3.2.1.2.3. Yönelme Hâli

Yönelme hâli eki iş, hâl, hareket ve nesnenin yönünü, ulaşacağı son yeri belirtir.<sup>52</sup>

-(y)A

*köyüme “köyüme” (M1/30), gelin\_ urıya gidiyor “gelin oraya gidiyor” (M14/28), tarlıya vilan gidiyorduk “tarlaya falan gidiyorduk” (M37/10), avrıpya’ya ğitsēdik “avrupa’ya ğitseydik” (M36/13), mālleye döndü “mahalleye döndü” (M36/2), taħsiye ğoydular “taksiye koydular” (M33/6), çayıñ içine düşmüş “çayın içine düşmüş” (M17/12), ela göze “ela göze” (M16/54), babangile giderdim “babangile giderdim” (M11/22), arħıya atardıñ “arkaya atardık” (M3/9), daralmış donuna yapmış “daralmış donuna yapmış” (M1/56).*

Cihanbeyli ağızlarında bazı örneklerde yönelme hâli eki düşmüştür.

<sup>51</sup> Ahmet Buran, age., s. 99.

<sup>52</sup> Ahmet Buran, age., s.134.

*basdonu kafasını vurdum “bastonu kafasına vurdum” (M15/5), sūriye çok gitim “suriye’ye çok gittim” (M36/4).*

Standart Türkiye Türkçesinde ünsüzle biten kelimelere yönelme hâli eki “-a,-e” şeklinde gelir. Fakat Cihanbeyli ağızlarında az da olsa “-ye” şekli görülmüştür.

*ğara çarşaf bizye atıyorlâr “kara çarşaf bize atıyorlar” (M34/3).*

#### 3.2.1.2.4. Bulunma Hâli

Bulunma hâli eki iş, hareket, şahıs ve eşyanın yerini bildirmenin yanında zaman, şekil-tarz, durum, karşılaştırma, kesir, miktar, kısım, parça gibi şeyler de bildirir.<sup>53</sup>

##### -DA

*yatağda yatırıkana getirmiş “yatakta yatırken getirmiş” (M1/13), burda hanımı var ıdı “burda hanımı vardı” (M1/96), gonya’da yollara duruduğ “konya’da yollara dururduk” (M2/41), kitapda yazıyor “kitapta yazıyor” (M6/3), kıyde bir yidēğer var “köyde bir yedieğer var” (M8/4), cibimde hazır “cebimde hazır” (M8/72), atıñ üstünde “atın üstünde” (M11/30), dedengilde çoban “dedengilde çoban” (M12/7), şu tarafta “şu tarafta” (M17/9), çimennikte oturduğ “çimenlikte oturduk” (M28/2).*

Cihanbeyli ağızlarında bir örnekte bulunma ekiyle yönelme hâli karşılanmıştır.

*evde de getirdi “eve de getirdi” (M19/48).*

#### 3.2.1.2.5. Ayrılma Hâli

##### -DAn

Ayrılma hâli eki iş, hâl ve hareketin ayrılma, başlama noktasını bildirir. Genellikle fiilin gösterdiği hareketin kendisinden uzaklaştığı veya çıktığı isim, cümlede ayrılma (ablative) hâlinde bulunur. Bu, ayrılma hâlinin esas işlevidir. Kullanıldığı fiilin anlamına uygun, çeşitli fonksiyonlar ifade eder.<sup>54</sup>

<sup>53</sup> Ahmet Buran, age., s.177.

<sup>54</sup> Ahmet Buran, age., s.202.

*bêş yaşından sonra “beş yaşından sonra” (M1/7), gonya’dan geldik “konya’dan geldik” (M1/69), motorludan filan düşdüm “motorsikletten falan düştüm” (M1/132), burdan çıhdı “buradan çıktı” (M4/50), ordan gışdık “oradan kaçtık” (M4/52), esgiden gelinlere “eskiden gelinlere” (M5/2), taşpınar kıyünden cahit karadağ “taşpınar kıyünden cahit karadağ” (M8/2), sapragil’den geliyoruz “sabri ağagilden geliyoruz” (M11/45), uyanmamışım yatahtan “uyanmamışım yataktan” (M35/8), galdıktan sonra “kaldıktan sonra” (M25/7).*

### 3.2.1.2.6. İlgı Hâli

#### -(n)İñ/-(n)In

Diğer hâl eklerinden farklı olarak ismi isme bağlayan ve tamlama kuran bir ektir. Sadece “ol-” fiili ve bildirme ekleriyle yüklem olarak kullanıldığında ismi fiile bağlar.

*evleriniñ önü “evlerinin önü” (M1/58), amcayıñ babası “amcanın babası” (M1/60), yaylanıñ içi “yaylanın içi” (M1/85), ombaşının eli “onbaşının eli” (M1/105), dedelerimiziñ gününde “dedelerimizin gününde” (M2/3), arabanıñ arhasına “arabanın arkasına” (M5/19), yeşilliğın içinde “yeşilliğın içinde” (M7/27), helkelerinin içine “helkelerinin içine” (M10/25), üçünüñ arasında “üçünün arasında” (M8/6), taşpınar’ın hocası “taşpınar’ın hocası” (M6/6), atıñ üstünde “atın üstünde” (M11/30), göyunnarın içinde “koyunların içinde” (M12/36), göynuñ bōazına “koyunun boğazına” (M15/7), bunun yımırtası “bunun yumurtası” (M15/24), dounun aşiretiyiz “doğunun aşiretiyiz” (M16/9), ameriħa’nın yanlısydık “amerika’nın yanlısydık” (M16/22), karacōla’nın manisi “karacaoğlan’ın manisi” (M16/56), soyadın ismidir “soyadın ismidir” (M18/15), her günün südünü “her günün sütünü” (M19/26), tezemin göcası “teyzemin kocası” (M20/12), bulğurun içine “bulgurun içine” (M30/24), kardeşimin ablası “kardeşimin ablası” (M33/22).*

### 3.2.1.2.7. Eşitlik Hâli

#### -CA

Temel görevi eşitlik, gibilik, kadarlık ve benzerlik bildirmektir. Gittikçe işlevi daralmakta ve bir yapım eki hüviyetini almaktadır.<sup>55</sup>

*anca* “*anca*” (M17/2), *iyice* “*iyice*” (M2/18), *güzelce* “*güzelce*” (M3/24), *şekillice* “*şekillice*” (M3/22), *irkence* “*erkence*” (M5/14), *çabıkça* “*çabukça*” (M4/54).

### 3.2.1.2.8. Yön Gösterme Hâli

#### -ArI /-rA

Fiildeki oluş ve kılışın yönünü göstermek, yönle ilgili yer ve zaman adlarını yön gösterme hâline sokan ektir.

*sonra* “*sonra*” (M1/144), *yoğarı* “*yukarı*” (M21/15), *yoğarı* “*yukarı*” (M15/15), *yoğarı* “*yukarı*” (M37/4), *ileri ileri* “*ileri ileri*” (M4/10), *dışarıya* “*dışarıya*” (M2/62), *dışarı* “*dışarı*” (M28/5), *sora* “*sora*” (M29/42).

### 3.2.1.2.9. Vasıta Hâli

#### -(y)lA(n) / -(X)nAn / -(y)nAn

İsmin belirttiği varlık ya da nesnenin, vasıta olarak kullanıldığını veya fiildeki oluş ve kılışta birliktelik ifade ettiğini belirtmek için kullanılan hâldir. Eski ve Orta Türkçede “-In/-Un” ekiyle karşılanan bu hâl, bugün Türkiye Türkçesinde kalıplaşmış zarflar şeklindedir. Bunun yerine “*ile*” edatı geçmiştir. Bu hâl “*ile*” edatı veya bunun ekleşmiş biçimi olan “-lA” ekiyle karşılanır.<sup>56</sup>

#### -(y)lA(n)

*parasıyla* “*parasıyla*” (M16/39), *türküyle* “*türküyle*” (M16/56), *ferhat* *ıla şirin*’i “*ferhat ile şirin*’i” (M16/61), *bu vesileyle* “*bu vesileyle*” (M4/36), *esma hanımla* “*esma hanımla*” (M4/2), *amerihayla* “*amerikayla*” (M16/22), *körekle* “*kürekle*” (M37/26), *parayla* “*parayla*” (M19/11), *babamlan* “*babamla*” (M38/3), *tarımlan* “*tarımla*” (M38/2).

#### -(X)nAn

<sup>55</sup> Ahmet Buran, age., s. 266.

<sup>56</sup> Zeynep Korkmaz, age., s. 245.

*boğunun “bokla” (M1/59), anamınan “annemle” (M1/75), orānan “orakla” (M2/3), tırahtörünen “tıraktörle” (M2/6), gānıynan “kanıyla” (M2/10), hanımınan “hanımla” (M4/40), düvennen “düvenle” (M30/11).*

-(y)nAn

*usulüynen “usulüyle” (M28/38), gāfaynan “kafayla” (M1/6).*

### 3.2.1.3. İyelik Ekleri

İsmin karşıladığı nesnenin bir kişiye ya da nesneye ait olduğunu belirten çekim ekleridir.<sup>57</sup>

#### I. Teklik Kişi Eki: -(X)m

*anam “annem” (M1/2), ölüm “oğlum” (M1/3), annem “annem” (M1/7), köyüme “köyüme” (M1/30), torunum “torunum” (M1/37), arkadaşlarım “arkadaşlarım” (M9/18), gelinim “gelinim” (M14/23), dayım “dayım” (M27/34), gārdeşim “kardeşim” (M29/26), gāynpederim “kaynıpedirim” (M33/8), ninem “nenem” (M34/9), hatırımdan “hatırımdan” (M35/17), çocuğlüm “çocukluğum” (M36/3), yaşım “yaşım” (M36/1), eītim durumum “eğitim durumum” (M38/1), gülşenim “gülşenim” (M37/14).*

#### II. Teklik Kişi Eki: -(X)ñ

*burnuñ “burnun” (M1/36), gārdeşinñ “kardeşin” (M1/45), gūlpuñ “kulpun” (M1/86), dedeñ “deden” (M1/137), anayıñ “annenin” (M1/145), önüñe “önüne” (M15/22).*

#### III. Teklik Kişi Eki: -(s)X

*gīnası “kınası” (M2/66), bacısı “bacısı” (M4/7), gōcası “kocası” (M14/29), sofrası “sofrası” (M16/57), çivçisi “çiftçisi” (M7/13), gōyunu “koyunu” (M7/14), gūzusu “kuzusu” (M7/14), gāynanasına “kaynanasına” (M14/31), evini “evini” (M34/8), gızı “kızı” (M14/9), üsdüne “üstüne” (M14/25), türküsü “türküsü” (M16/56).*

#### I. Çokluk Kişi Eki: -(X)mXz

<sup>57</sup> Zeynep Korkmaz, *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara, 2010, s. 165.



*ismimiz “ismimiz” (M1/74), ekinnerimiz “ekinlerimiz” (M2/3), babalarımız “babalarımız” (M2/41), oyuncamız “oyuncağımız” (M5/11), goynumuz “koyunumuz” (M14/7), bulgurumuzu “bulgurumuzu” (M9/21), dūnümüz “dūğūnümüz” (M23/35), gōzümüz “gōzümüz” (M11/14), örtümüz “örtümüz” (M13/22).*

### III. Çokluk Kişi Eki: -(lAr)I

*gelirleri “gelirleri” (M29/45), kōpekleri “kōpekleri” (M12/9), inekleri “inekleri” (M14/10), ōllarını “oğullarını” (M1/118).*

#### 3.2.1.4. Aitlik Eki

##### -ki / -kı

İsimlerden zamir ve sıfat olarak kullanılan isimler yapan, içinde bulunma, bağıllık ve aitlik görevleri taşıyan “-ki” ekidir. Zaman bildiren zarflara direkt gelen, öteki kelimelere ilgi veya bulunma hâinden sonra gelen ektir.

*imdiki “şimdiki” (M3/6), ordāki “oradaki” (M5/5), ötekini “ötekini” (M6/22), himcikilerine “şimdikilerine” (M11/19), bizimki “bizimki” (M14/29), şimdiki “şimdiki” (M16/1), zamanki “zamanki” (M16/17), türkiye’deki “türkiye’deki” (M18/5), buradaki “buradaki” (M18/7), önceki “önceki” (M21/12).*

Aitlik eki Cihanbeyli ağızlarında bazı örneklerde uyuma girmiştir.

*avrupadākıını “avrupadakini” (M28/11), buranınkı “buranunki” (M36/16).*

#### 3.2.1.5. Soru Eki

##### -mX

Cihanbeyli ağızlarında kullanılan soru ekleri yazı dilimizdeki eklerden farklılık göstermez.

*galleş misiñ? “kalleş misin?” (M1/50), on iki miydi? “on iki miydi?” (M4/66), var mıydın? “var mıydın?” (M16/57), yoğ mu? “yok mu?” (M27/30), kürt müsün? “kürt müsün?” (M29/20).*

### 3.3. Zamirler

İsimlerin yerini tutan, nesnelere ve kişileri temsil veya işaret suretiyle karşılayan sözcüklerdir.

#### 3.3.1. Şahıs Zamirleri

Kişi adlarının yerine kullanılabilen zamirlerdir.

<i>Hâl Ekleri</i>	<i>Teklik</i>			<i>Çokluk</i>		
	<i>I</i>	<i>II</i>	<i>III</i>	<i>I</i>	<i>II</i>	<i>III</i>
<i>Yalın</i>	<i>ben</i> (M1/122) <i>meñ</i> (M23/17)	<i>sen</i> (M1/6)	<i>o</i> (M23/12)	<i>biz</i> (M3/5)	<i>siz</i> (M7/17)	<i>onnar</i> (M8/66) <i>onlar</i> (M23/33)
<i>Yükleme</i>	<i>beni</i> (M4/7)	<i>seni</i> (M1/22)	<i>onu</i> (M25/21)	<i>bizi</i> (M4/34)		<i>onnarı</i> (M3/8) <i>onları</i> (M16/47)
<i>Yönelme</i>	<i>baña</i> (M28/46)	<i>saña</i> (M15/20)	<i>oña</i> (M1/47) <i>ona</i> (M4/19)	<i>bize</i> (M1/112)	<i>size</i> (M3/4)	<i>onnara</i> (M19/30)
<i>Bulunma</i>	<i>bende</i> (M19/44)	<i>sende</i> (M1/45)	<i>onda</i> (M28/23)	<i>bizde</i> (M13/22)	<i>sizde</i> (M15/8)	<i>onnarda</i> (M28/22) <i>onlarda</i> (M7/26)
<i>Ayrılma</i>	<i>benden</i> (M4/9)	<i>senden</i> (M27/48)	<i>ondan</i> (M4/59)	<i>bizden</i> (M16/14)		<i>onlardan</i> (M27/4)

<i>İlgi</i>	<i>benim</i> (M1/30)	<i>seniñ</i> (M1/30) <i>senin</i> (M27/36)	<i>onuñ</i> (M23/28)	<i>bizim</i> (M1/123)	<i>siziñ</i> (M12/7) <i>sizin</i> (M35/2)	<i>onnarıñ</i> (M17/4) <i>onların</i> (M5/7)
<i>Vasıta</i>	<i>bennen</i> (M4/15)	<i>sennen</i> (M1/46)	<i>onnan</i> (M30/4)			<i>onnarnan</i> (M14/14)

### 3.3.2. İşaret Zamirleri

Varlıkları işaret etmek, göstermek suretiyle karşılayan zamirlerdir.

*bunu* “*bunu*” (M1/14), *buna* “*buna*” (M1/57), *bunnar* “*bunlar*” (M4/4), *bu* “*bu*” (M4/14), *bunuñ* “*bunun*” (M4/39), *şunu* “*şunu*” (M7/14), *onnar* “*onlar*” (M8/66), *onları* “*onları*” (M16/47).

Cihanbeyli ağızlarında “*ara*” kelimesiyle birleşerek oluşan ve yer gösteren “*bura, şura ve ora*” işaret zamirlerinin örneklerine bolca rastlanır.

*burdan* “*buradan*” (M1/61), *burıya* “*buraya*” (M1/72), *burda* “*burada*” (M1/96), *şurda* “*şurada*” (M8/66), *şurıya* “*şuraya*” (M23/59), *orayı* “*orayı*” (M8/49).

### 3.3.3. Dönüşlülük Zamiri

Kişi zamirlerinden daha güçlü bir anlam taşıyan, cümlede pekiştirme görevi yapan zamirdir.

Yazı dilinde “*kendi*” şeklinde karşımıza çıkan dönüşlülük zamiri Cihanbeyli ağızlarında şu şekillerde karşımıza çıkar. Cihanbeyli ağızlarında “*kendi*” dönüşlülük zamirinde ilerleyici ünsüz benzeşmesi görülür.

*kendüñü* “*kendini*” (M1/79), *kennin* “*kendin*” (M15/26), *kendi* “*kendi*” (M1/52), *kennime* “*kendime*” (M14/22), *kendımız* “*kendimiz*” (M14/22), *kensi* “*kendisi*” (M15/19), *kennini* “*kendini*” (M15/24), *gendim* “*kendim*” (M28/49), *gendi* “*kendi*” (M27/37).

### 3.3.4. Belirsizlik Zamirleri

Nesneleri belirsiz bir şekilde ifade eden zamirlerdir. Cihanbeyli ağızlarında belirsizlik zamirleri olarak “*başğa, bazıları, birisi, çoğu, hepsi, kimisi*” görülür.

*başğa “başka” (M3/16), bazıları “bazıları” (M24/6), birisi “birisi” (M6/10), bi şey “bir şey” (M21/25), çoğu “çoğu” (M15/5), hepsi “hepsi” (M30/5), kimisi “kimisi” (M11/6), kimsi “kimisi” (M21/11).*

### 3.3.5. Soru Zamirleri

Yerini tuttuğu varlığı soru yoluyla temsil eden zamirdir. Cihanbeyli ağızlarında soru zamirleri olarak “*kim, hangı*” görülür.

*kim “kim” (M26/10), hangımız “hangimiz” (M2/51), hangısı “hangisi” (M2/53).*

## 3.4. Sıfatlar

Bir ismi nitelik, nicelik, yer, sıra vb. bakımından niteleyen, belirten kelimedir.

### 3.4.1. Niteleme Sıfatları

Varlıkları renk, şekil, biçim, tat, koku vb. bakımlardan niteleyen sıfatlardır.

*böyük ğardaşın “büyük kardeşin” (M1/45), ufağ moturlu “ufak motorsiklet” (M1/127), esgi ğadınlar “eski kadınlar” (M2/8), yaşlı hoca “yaşlı hoca” (M6/6).*

### 3.4.2. Belirtme Sıfatları

Bir ismi gösterme, soru, sayı veya belirsizlik bakımlarından belirten sıfatlardır.

#### 3.4.2.1. İşaret Sıfatları

İsimleri gösterme yoluyla belirten sıfatlardır. Cihanbeyli ağızlarında işaret sıfatları olarak “*bu, şu, o*” kullanılır.

*bu ğızı “bu kızı” (M1/12), bu yatağda “bu yatakta” (M1/13), şu adamı “şu adamı” (M1/108), şo tarafda “şu tarafta” (M19/10), o eve “o eve” (M19/38).*

### 3.4.3. Sayı Sıfatları

İsmi sayı anlamında belirten sıfatlardır.

#### 3.4.3.1. Asıl Sayı Sıfatları

Geldikleri ismin sayısını belirten sıfatlardır.

*beş yıl “beş yıl” (M20/8), iki göl “iki göl” (M21/15), dört gün “dört gün” (M4/70), üç ay “üç ay” (M4/40).*

#### 3.4.3.2. Sıra Sayı Sıfatları

Bir şeyin diziliş veya aşamadaki sırasını bildiren sıfattır.

*birinci ordu “birinci ordu” (M16/17), üçüncü sınıfta “üçüncü sınıfta” (M27/8), üçüncü çocūm “üçüncü çocūğum” (M28/13), ikinci sınıfa “ikinci sınıfa” (M27/8).*

#### 3.4.3.3. Kesir Sayı Sıfatları

İsimlerin sayısını kesirli olarak belirten sıfatlardır.

*yarım metre “yarım metre” (M28/6).*

### 3.4.4. Belirsizlik Sıfatları

Varlıkların sayı ve miktarını belirsiz olarak bildiren sıfatlardır. Cihanbeyli ağızlarında belirsizlik sıfatları olarak *“başğa, bazı, biraz, bütün, hiçbir”* kullanılır.

*başğa bir yer “başka bir yer” (M6/5), başğa iş “başka iş” (M16/25), bazı yerlerde “bazı yerlerde” (M25/20), biraz çileyi “biraz çileyi” (M33/11), bütün şeylerde “bütün şeylerde” (M29/43), hiçbir sakıncama “hiçbir sakıncama” (M2/34).*

### 3.4.5. Soru Sıfatları

İsimleri soru yoluyla belirten sıfatlardır. Cihanbeyli ağızlarında soru sıfatı olarak *“hangı”* kullanılır.

*hangı aşık “hangi aşık” (M16/61).*

### 3.5. Zarflar

Bir fiilin, bir sıfatın veya bir zarfın anlamını zaman, yer, ölçü, nitelik, soru kavramları bakımından etkileyen kelimedir.

#### 3.5.1. Durum Zarfları

Fiillerin özelliğini, ne durumda olduğunu, nasıl yapıldığını belirten zarflardır.

*aynı öle işde hepsi “aynı öyle işte hepsi” (M33/16), beraber yatırdıh “beraber yatırdık” (M16/44), iyi kıSım “iyi kızım” (M17/2), bele bişe yoğdu “böyle bir şey yoktu” (M20/28).*

#### 3.5.2. Zaman Zarfları

Fiilleri zaman yönünden belirten zarflardır.

*āşam gitdi “akşam gitti” (M4/20), diya olmazsa “daha olmazsa” (M4/24), esgiden hiş bu işler yōdu “eskiden hiç bu işler yoktu” (M2/36), ğayrı ğitdiğ “ğayrı gittik” (M15/12), gice at arabasına binerdik “gece at arabasına binerdik” (M37/7).*

#### 3.5.3. Yer-Yön Zarfları

Fiilleri ya da fiilimsileri yer-yön bakımından belirten zarflardır.

*dışarı ilēnnerle çamaşır yurduğ “dışarı leğenlerle çamaşır yıkardık” (M28/5), içeri girer “içeri girer” (M26/9).*

#### 3.5.4. Miktar Zarfları

Derece ve ölçü bildiren zarflardır.

*az bi para veriyollar “az bir para veriyorlar” (M23/39), birez düzeldi “biraz düzeldi” (M37/13), çoğ ğatıydi “çok katıydı” (M37/14), aşşā yoğarı biri üş beş kilometre bize “aşağı yukarı biri üş beş kilometre bize” (M21/15).*

#### 3.5.5. Soru Zarfları

Fiilin ifade ettiği hareketi soru yoluyla belirten zarflardır.

*ne zaman oldu “ne zaman oldu” (M27/36), nası virdi “nasıl verdi” (M28/40).*

### 3.6. Edatlar

Tek başına anlamı olmayan cümlede diğer kelime ve kelime grupları arasında ilişki kuran sözcük türüdür.

#### 3.6.1. Ünlem Edatları

Ünlem edatları, bir durum karşısında ortaya çıkan duyguları ifade etmeye yarayan kelimelerdir.

##### 3.6.1.1. Ünlemler

Metinlerimizde “*aman, amma, eh, keşge, ulen*” ünlemleri görülür.

*aman bi at gafası yazıyım “aman bir at kafası yazayım” (M13/41), güzeldir \_ amma “güzeldir ama” (M14/21), eh işde süründük “eh işte süründük” (M10/6), keşge gitseydim “keşke gitseydim” (M14/2), ulen nārarsıñız “ulan ne ararsınız” (M1/71).*

##### 3.6.1.2. Seslenme Edatları

Cihanbeyli ağızlarında “*hadi, yavrım*” seslenme edatları karşımıza çıkar.

*nene hadi gezme gidiyor “nene hadi gezmeye gidiyor” (M22/22), yavrım burası batman petrolü “yavrum burası batman petrolü” (M9/19).*

##### 3.6.1.3. Cevap Edatları

Cihanbeyli ağızlarında “*he, yoğ*” cevap edatları yer alır.

*he bitirdi “he bitirdi” (M14/6), yoğ sen bilmorsun “yok sen bilmiyorsun” (M14/21).*

##### 3.6.1.4. Gösterme Edatları

Cihanbeyli ağızlarında “*işde*” gösterme edatı yer alır.

*işde o zaman davul zurnaynan oluyordu “işte o zaman davul zurnayla oluyordu” (M16/32).*

### 3.6.2. Bağlama Edatları

Bağlama edatları, cümle veya cümle içindeki kelimeleri, kelime gruplarını birbirine bağlayan unsurlardır.

#### 3.6.2.1. Sıralama Edatları

Cihanbeyli ağızlarında “ve, -inan” sıralama edatları bulunur.

*görünüyor ve gazā yapıyollar “görünüyor ve kaza yapıyorlar” (M8/7) anamınan babam “annemle babam” (M1/75).*

#### 3.6.2.2. Denkleştirme Edatları

Cihanbeyli ağızlarında “veya, ya da” denkleştirme edatları vardır.

*bozbaşı veya gavurma “bozbaşı veya kavurma” (M28/16), alır dior ya da alimallat yetti “alır diyor ya da alimallah” (M1/25).*

#### 3.6.2.3. Cümle Başı/Sonu Edatları

Cihanbeyli ağızlarında “aceba, belki, eğer, şimdi, hele” cümle başı/sonu edatları karşımıza çıkar.

*aceba bu kim? “acaba bu kim?” (M35/8), belki ahsaray’da ölü var “belki aksaray’da oğlu var” (M23/28), eğer bunu yapsaydım “eğer bunu yapsaydım” (M28/27), şimdi gerçi değişti “şimdi gerçi değişti” (M27/33), hele diyom “hele diyorum” (M12/9).*

#### 3.6.2.4. Kuvvetlendirme Edatları

Cihanbeyli ağızlarında “bile” kuvvetlendirme edatı kullanılır.

*zanimimiz bile yoğdi “zamanımız bile yoktu” (M35/22).*

### 3.6.3. Son Çekim Edatları

Yalın halde bulunan ya da çekim eklerinden birini almış kelime ya da kelime grubunun sonuna gelerek çekim eki gibi vazife gören edatlardır.



Cihanbeyli ağızlarında “*ğadar, gibi, beraber, kiri, uçun*” son çekim edatları kullanılmıştır.

*bu adar yanacāmışım “bu kadar yanacakmışım” (M6/19), dünleri gibi deyil “dügünleri gibi değil” (M14/18), gıyınla beraber yatırdıh “koyunla beraber yatırdık” (M16/44), gışa ğadar da sürerdi “kışa kadar da sürerdi” (M19/17), toplamak uçı “toplamak için” (M2/8), onuñ uçı “onun için” (M2/26), oldū uçun “olduğu için” (M4/15).*

“kiri”

Cihanbeyli ağızlarında “*sonra*” anlamını veren bir çekim edatıdır. Ayrılma durumu “*-Dan*” ile birlikte kullanılır.<sup>58</sup>

*ondan kırım “ondan sonra” (M2/14), geldikten kiri “geldikten sonra” (M2/43), çektikten kiri “çektikten sonra” (M3/25), geçtikten kiri “geçtikten sonra” (M8/20).*

### 3.7. Fiiller

#### 3.7.1. Şahıs Ekleri

Şahıs ekleri çekimli fiillerde hareketi yapan veya olan şahsı ifade eden eklerdir.<sup>59</sup>

##### 3.7.1.1. Birinci Tipteki Şahıs Ekleri

Birinci tipteki şahıs ekleri şahıs zamiri menşeli olup bugün, şimdiki zaman, geniş zaman, gelecek zaman, öğrenilen geçmiş zaman, istek, gereklilik çekimlerinde kullanılan eklerdir.

#### Teklik I. Şahıs

Teklik I. şahısta “*-Xm*” eki kullanılır.

*anladacam “anlatacağım” (M1/21), almışım “almışım” (M6/20), yanacam “yanatacağım” (M6/24), geliyorum “geliyorum” (M1/23), dönerim “dönerim” (M1/103), büyüdürüm “büyütürüm” (M28/47).*

<sup>58</sup> Ufuk Deniz Aşçı, “Bozkır Ağzında Görülen Şekil Bilgisi (Morfoloji) Özelliklerine Dair”, *SUTAD*, S 40, Konya, 2016, s. 191.

<sup>59</sup> Muharrem Ergin, *age.*, s. 283.

## Teklik II. Şahıs

Teklik II. şahısta “-sXñ, -sXn” şekilleri kullanılır.

*otrüyorsuñ “oturuyorsun” (M33/15), sevyorsun “seviyorsun” (M33/12), kaçırırısın “kaçırırısın” (M1/24), gezersiñ “gezersin” (M1/78), düzersiñ “düzersin” (M1/79).*

## Teklik III. Şahıs

Teklik III. şahıs eksiz kullanılır.

*söylüye “söylüyor” (M23/23), bahīye “bakıyor” (M23/23), tanıyor “tanıyor” (M4/7).*

## Çokluk I. Şahıs

Çokluk I. şahısta “-Xz, -ıs,” ekleri kullanılır.

*ūtürüz “öğütürüz” (M19/25), sölüyoruz “söylüyoruz” (M1/46), gidemeyiz “gidemeyiz” (M4/61), yıharız “yıkırız” (M19/28).*

2. Ağız Grubunda çokluk I. şahıs eki olarak “-ıs” kullanılır.

*yaparıs “yaparız” (M23/15).*

## Çokluk II. Şahıs

Çokluk II. şahısta “-sXnXz, -sXñXz” şekilleri kullanılır.

*bilir misiniz? “bilir misiniz?” (M32/24), anlamazsınız “anlamazsınız” (M38/9), nārarsıñız “ne ararsınız?” (M1/71).*

## Çokluk III. Şahıs

Çokluk III. şahısta “-lAr” eki kullanılır.

*yapalar “yaparlar” (M23/31), oynuyollar “oynuyorlar” (M23/32), bişiriller “pişirirler” (M24/15).*

2. Ağız Grubunda grubunda çokluk III. şahısta “-lAr” kullanılmaz fakat aynı anlam eksiz karşımıza çıkar.

*başıye “bakıyorlar” (M23/46), yapıye “yapıyorlar” (M23/26).*

### 3.7.1.2. İkinci Tipteki Şahıs Ekleri

İkinci tipteki şahıs ekleri iyelik menşeli olup bugün, görülen geçmiş zaman ve şart çekimlerinde kullanılan eklerdir.<sup>60</sup>

#### Teklik I. Şahıs

Teklik I. şahısta “-m” eki kullanılır.

*alsam “alsam” (M1/35), yapdım “yaptım” (M1/102), ğazdım “kazdım” (M4/9).*

#### Teklik II. Şahıs

Teklik II. şahısta “-ñ” eki kullanılır.

*satdñ “sattın” (M1/63), açdñ mı? “açtın mı?” (M8/1).*

#### Teklik III. Şahıs

Teklik III. şahıs eksiz kullanılır.

*atladı “atladı” (M1/18), ānatdı “anlattı” (M1/139).*

#### Çokluk I. Şahıs

Çokluk I. şahısta “-k, -ğ, -k” ekleri kullanılır.

*geldik “geldik” (M1/72), vardığ “vardık” (M2/58), bulduğ “bulduk” (M7/22), çıktık “çıktık” (M4/44).*

#### Çokluk II. Şahıs

Çokluk I. şahısta “-ñXz” eki kullanılır.

*atdıydñız “attıydınız” (M4/69), bölüştüñüz “bölüştünüz” (M1/45), çıktıñız “çıktınız” (M1/73).*

#### Çokluk III. Şahıs

<sup>60</sup> Muharrem Ergin, *age.*, s. 286.

Çokluk III. şahısta “-IAr” eki kullanılır.

*koydular “koydular” (M1/115), didiler “dediler” (M1/132).*

### 3.7.1.3. Üçüncü Tipteki Şahıs Ekleri

Türkçede üçüncü tipteki şahıs ekleri olarak da emir ekleri gösterilir.<sup>61</sup>

#### Teklik I. Şahıs

Teklik I. şahısta “-AyIm” eki kullanılır.

*satayım “satayım” (M1/28), yanayım “yanayım” (M6/20), tarif edeyim “tarif edeyim” (M35/3).*

#### Teklik II. Şahıs

Teklik II. şahıs eksiz kullanılır.

*çihart “çikart” (M4/67).*

#### Teklik III. Şahıs

Teklik I. şahısta “-sXn, -sXñ” şekilleri kullanılır.

*gitsin “gitsin” (M4/65), gitsiñ “gitsin” (M10/26), çıhsın “çiksın” (M4/71), ossun “olsun” (M13/40), olsuñ “olsun” (M1/30), gırıssıñ “kırılısın” (M1/86).*

#### Çokluk I. Şahıs

Çokluk I. şahısta “-AIIIm” eki kullanılır.

*gidelim “gidelim” (M4/33), gıçalım “kaçalım” (M4/42), bölüşek “bölüşelim” (M1/49),*

#### Çokluk II. Şahıs

Çokluk II. şahısta “-(y)Xñ, -(y)Xn” şekilleri kullanılır.

*gidiñ “gidin” (M7/17), saklayıñ “saklayın” (M1/117), virmeyin “vermeyin” (M4/18).*

<sup>61</sup> Muharrem Ergin, *age.*, s. 288.

### Çokluk III. Şahıs

Çokluk II. şahısta “-sXn/Ar” eki kullanılır.

*alsınlar “alsınlar” (M34/3).*

### 3.7.2. Şekil ve Zaman Ekleri

#### 3.7.2.1. Şimdiki Zaman

##### -(X)yor

Şimdiki zaman kipi, fiilin gösterdiği oluş ve kılışın içinde bulunulan zamanda başladığını ve sürmekte olduğunu gösteren kiptir.<sup>62</sup>

Şimdiki zaman eki, aynı zamanda Türkiye Türkçesi ağızlarında varyantları olan eklerinden biridir. “-(X)yor” şimdiki zaman ekindeki bu fonetik varyantlaşma, Türkiye Türkçesi ağızlarının sınıflandırılmasında kullanılan temel ölçütlerin başında gelir. Cihanbeyli ve mahallelerinin tasnifinde de temel ölçüt olarak “-(X)yor” ekinin farklı şekilleri esas alınmıştır. Cihanbeyli üç ağız bölgesine ayrılmıştır. Ağız bölgelerinde kullanılan şimdiki zaman ekleri şunlardır:

##### 3.7.2.1.1. -(X)yo(r) (1. Ağız Grubu)

Cihanbeyli'nin Zaferiye, Yeniceoba, Sağlık, Bahçelievler, Karşıyaka, Atçeken, Sığırcık, Yapalı, Günyüzü, Kırkışla, Takıçlar, Yeniyayla, Yedieğer, Toprakkale, Esentepe 1, Esentepe 2, Çandır mahallelerinde “-(X)yo(r)” şimdiki zaman eki yaygın olarak kullanılır.

### Teklik I. Şahıs

Teklik I. şahısta şimdiki zaman eki “-(X)yorum, -(X)yom” şekillerinde kullanılır. Teklik I. kişide bazen “r” sesi düşer.

*anādiyorum “anlatıyorum” (M2/45), bahıyom “bakıyorum” (M4/9), geliyorum “geliyorum” (M12/6), özlüyorum “özlüyorum” (M14/15), şaşıp galyom “şaşıp kalıyorum” (M21/36).*

<sup>62</sup> Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, TDK Yayınları, Ankara, 2014, s. 548.

### Olumsuzuz

Olumsuzuz “-mXyorum, -mXyom” şekillerinde kullanılır.

*bilmiyom “bilmiyorum” (M15/34), istemiyom “istemiyorum” (M17/5), bilmiyorum “bilmiyorum” (M16/60).*

### Teklik II. Şahıs

Teklik II. şahısta şimdiki zaman eki “-(X)yon ve -(X)yoñ” şekillerinde kullanılır.

*bilyon mu “biliyor musun” (M1/71), varyoñ “varıyorsun” (M12/21), tanıyoñ mu “tanıyor musun” (M16/5).*

Cihanbeyli ağızlarında bir örnekte şimdiki zaman eki “-iyörsın” şeklinde kullanılır.

*istiyörsın “istiyorsun” (M22/1).*

### Olumsuzuz

Olumsuzuz “-mior” şeklinde kullanılır.

*Olumsuzunda bazen “y” sesi düşer.*

*bilmiorsun “bilmiyorsun” (M14/21).*

### Teklik III. Şahıs

Teklik III. şahısta şimdiki zaman eki “-(X)yor, -(X)yo, -or” şekillerinde kullanılır. Burada bazen ekteki “y” sesi ve “r” sesi düşebilir.

*dior “diyor” (M1/23), gacıyor “kaçıyor” (M4/8), gonusuyo “konuşuyor” (M4/65), gidior “gidiyor” (M8/13), gopartıyo “kopartıyor” (M12/38), kesüyör “kesiyor” (M15/4), oturuyō “oturuyor” (M17/6), gelyor “geliyor” (M22/22).*

### Olumsuzuz

Olumsuzuz “-mXyor” şeklinde kullanılır.

*almıyor “almıyor” (M4/16), virdirtmiyor “verdirtmiyor” (M4/18), bulunmuyor “bulunmuyor” (M8/48), armıyor “aramıyor” (M22/8).*

Cihanbeyli ağızlarında üçüncü teklik şahısın olumsuzunda şimdiki zaman ekinde “y” düşmüştür.

*gelmor “gelmiyor” (M22/21).*

### **Çokluk I. Şahıs**

Çokluk I. şahısta şimdiki zaman eki “-(X)yoruz, -(X)yoz” şekillerinde kullanılır.

*sölyüyoruz “söylüyoruz” (M1/46), yatıyoruz “yatıyoruz” (M4/16), çıkıyoruz “çıkıyoruz” (M4/43), alıyoruz “alıyoruz” (M7/25), gidıyoruz “gidıyoruz” (M9/16), yapıyoruz “yapıyoruz” (M14/7), çekyörüz “çekiyoruz” (M15/40).*

### **Olumsuz**

Olumsuz “-mXyoruz” şeklinde kullanılır.

*bilmiyöz “bilmiyoruz” (M27/17).*

### **Çokluk III. Şahıs**

Çokluk III. şahısta şimdiki zaman eki “-yollar” şeklinde kullanılır.

*diyollar “diyorlar” (M2/60), aliyollar “alıyorlar” arıyorlar “arıyorlar” (M21/24).*

### **Olumsuz**

Olumsuz çekiminde “y” sesi düşer ve ek “-or” şeklinde kullanılır.

*bilmiör “bilmiyor” (M18/2).*

### **3.7.2.1.2. -(I)yA (2. Ağız Grubu)**

Cihanbeyli'nin Karabağ mahallesinde karşımıza çıkan “-(I)yA” şimdiki zaman eki yaygın olarak kullanılır.

Cihanbeyli ağızlarında kullanılan “-(I)yA” şimdiki zaman eki üçüncü teklik şahısta da karşımıza çıkar. Leyla Karahan şimdiki zaman ekinin bu şeklini “Batı Grubu Ağızlarında” II. III. ve V. Gruba koyar. Özellikle üçüncü şahıslarda kullanıldığını söyler<sup>63</sup>

### **Teklik I. Şahıs**

Teklik I. şahısta şimdiki zaman eki “-(I)yem” şeklinde kullanılır.

*baħıyem “bakıyorum” (M23/45), yiyem “yiyorum” (M23/22).*

### **Teklik III. Şahıs**

Teklik III. şahısta şimdiki zaman eki “-(i)ye” şeklinde kullanılır.

*veriliye “veriliyor” (M23/40).*

### **Olumsuzu**

Olumsuzu “-miye” şeklinde kullanılır.

*durmiye “durmuyor” (M23/28),*

### **Çokluk I. Şahıs**

Çokluk I. şahısta şimdiki zaman eki “-(i)yaħ” şeklinde kullanılır.

*dūn yapıyaħ “düğün yapıyoruz” (M23/29).*

### **Çokluk III. Şahıs**

Çokluk III. şahısta şimdiki zaman eki “-(I)ye” şeklinde kullanılır.

*çalışıye “çalışıyorlar” (M23/26), para ğazanıye “para kazanıyorlar” (M23/26), mala baħıye “mala bakıyorlar” (M23/26), yemek veriye “yemek veriyorlar” (M23/42), dua ediye “dua ediyorlar” (M23/42), veriye “veriyorlar” (M24/6).*

### **Olumsuzu**

Olumsuzu “-miyeler” şeklinde kullanılır.

<sup>63</sup> Leyla Karahan, *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*, TDK Yay., Ankara, 2014, s. 157-164.



*bilmiyelerde “bilmiyorlarda” (M24/21).*

### 3.7.2.1.3. -(y)Xr (3. Ağız Grubu)

Bu şimdiki zaman ekleri Gölyazı mahallesinde karşımıza çıkar.

#### **Teklik III. Şahıs**

Teklik III. şahısta şimdiki zaman eki “-(i)yır” şeklinde kullanılır.

*gidiyır “gidiyor” (M22/22).*

Cihanbeyli ağızlarında bir örnekte şimdiki zaman ekinin “-ır” şekli karşımıza çıkar.

*getirirsın > getirisen “getiriyorsun” (M25/21).*

### 3.7.2.2. Geniş Zaman

#### **-Ar, -(X)r**

Geniş zaman kipi, geçmişten geleceğe uzanan geniş bir zaman kesimindeki oluş ve kılışları içine alır. Her üç zaman arasında gidip gelen bir esnekliğe sahiptir.<sup>64</sup>

#### **Teklik I. Şahıs**

Teklik I. şahısta geniş zaman eki “-XrXm, -ArIm, -rim” ekleri kullanılır.

*bulurım “bulurum” (M1/26), dönerim “dönerim” (M1/103), büyödürüm “büyütürüm” (M13/8), dirim “derim” (M13/10), alarım “ağlarım” (M13/13), yatırım “yatarım” (M13/23).*

#### **Olumsuzu**

Olumsuzu “-mAm” şeklinde kullanılır.

*gitmem “gitmem” (M1/120), bilmem “bilmem” (M14/20).*

Cihanbeyli ağızlarında bazen olumsuzluk eki kelimedeki benzeşmeden dolayı “n” li şekilde karşımıza çıkar.

*bilmem>bilnem>binnem “bilmem” (M2/37).*

<sup>64</sup> Zeynep Korkmaz, age., s. 569.

## Teklik II. Şahıs

Teklik II. şahısta geniş zaman eki “-ArsXn, -XrsXñ, -ArsXñ, -XrsXn” şekillerinde kullanılır.

*gezersiñ “gezersin” (M1/78), düzersiñ “düzersin” (M1/79), yatarsın “yatarsın” (M16/46), galırsiñ “kalırsın” (M20/35), biliñ “bilirsin” (M11/4).*

## Olumsuzu

Olumsuzu “-mAñ” şeklinde kullanılır.

*bilmeñ “bilmezsin” (M15/21).*

## Teklik III. Şahıs

Teklik III. şahısta geniş zaman eki “-Xr, -Ar” ekleri kullanılır.

*geçer “geçer” (M8/15), oğur “okur” (M8/26), saklanır “saklanır” (M16/26), yayılır “yayılır” (M16/45).*

Cihanbeyli ağızlarında bazen geniş zaman ekindeki ünsüz “r” düşmüştür.

*oturu “oturur” (M9/10).*

## Olumsuzu

Olumsuzu “-mAz” şeklindedir.

*dimez “demez” (M16/44), doymaz “doymaz” (M17/15), bırakmaz “bırakmaz” (M17/15).*

Yazı dilinde geniş zaman ekinin “-mez” şekli Cihanbeyli ağızında bazı örneklerde “-mes” olmuştur. 2.Ağız Grubu ve 3.Ağız Grubunda, teklik III. şahısta geniş zamanın olumsuzu bu şekilde kullanılmaktadır.

*gelmes “gelmez” (M19/38), getirmes “getirmez” (M23/44).*

Cihanbeyli ağızlarında ince ünlülü fiillere bazen kalın ünlülü geniş zaman olumsuzluk eki gelmiştir.

*bilmez “bilmez”.*

### **Çokluk I. Şahıs**

Çokluk I. şahısta geniş zaman eki “-ArIz, -XrXz” ekleri kullanılır.

*yaparız “yaparız” (M3/18), gırğarız “kırkarız” (M3/21), hazırlarız “hazırlarız” (M3/29), alıruz “alıruz” (M8/27), deriz “deriz” (M19/6), bişiriz “pişiririz” (M19/24), ütürüz “öğütürüz” (M19/25).*

### **Olumsuzu**

Olumsuzu “-mAyIz” şeklinde kullanılır.

*gelmeyiz “gelmeyiz” (M16/7).*

### **Çokluk III. Şahıs**

Çokluk III. şahısta geniş zaman eki “-AIIAr, -XIIAr” şekilleri kullanılır.

*döneller “dönerler” (M16/38), bişiriller “pişirirler” (M24/15), gururler “kurarlar” (M33/16).*

### **Olumsuzu**

Olumsuzu “-mAzIAr” şeklinde kullanılır.

*ömezler “övmezler” (M28/42).*

### **3.7.2.3. Gelecek Zaman**

#### **-(A)cAk**

Gelecek zaman eki, fiilin gösterdiği işin henüz gerçekleşmediğini ancak gelecek bir zaman diliminde gerçekleşeceğini bildiren bir ektir.

### **Teklik I. Şahıs**

Teklik I. şahısta gelecek zaman eki “-AcAm” şeklinde kullanılır.

*anladacam “anlatacağım” (M1/21), virecem “vereceğim” (M4/19), getirecem “getireceğim” (M12/23), görecem “göreceğim” (M33/9).*

### **Olumsuzuz**

Olumsuzuz “-mAyAcAm” şeklinde kullanılır.

*virmeyecem “vermeyeceğim” (M28/42).*

### **Teklik II. Şahıs**

Teklik II. şahısta gelecek zaman eki “-AcAn, -AcAksIn” şekillerinde kullanılır.

*yapacan “yapacaksın” (M17/2), çāracan “çağıracaksın” (M30/5), alacañ “alacaksın” (M32/16), vereceñ “vereceksin” (M33/20), muafaza edeceksin “muhafaza edeceksin” (M35/18).*

### **Teklik III. Şahıs**

Teklik III. şahısta gelecek zaman eki “-acağ, -AcAK” şekillerinde kullanılır.

*olacağ “olacak” (M8/47), nolacağ “ne olacak” (M9/16), atacağ “atacak” (M10/26), çığıracacağ “çağıracak” (M17/12), ğoyacağ “koyacak” (M24/25), ısıdacağ “ısıtacak” (M30/24), çığıhacağ “çıkacak” (M33/19), alacağ “alacak” (M34/4).*

### **Olumsuzuz**

Olumsuzuz “-mAyAcAK, -mācađ, -mayacağ” şekillerinde kullanılır.

*almıyacağ “almayacak” (M15/3), virmeyecek “vermeyecek” (M28/50), almayacağ “almayacak” (M34/4), unutulmācađ “unutulmayacak” (M35/18).*

### **Çokluk I. Şahıs**

Çokluk I. şahısta gelecek zaman eki “-AcĀz, -AcAz” şekillerinde kullanılır.

*napacāz “ne yapacağız” (M3/7), yapacāz “yapacağız” (M9/3), virecez “vereceğiz” (M17/5), ğurtulacāz “kurtulacağız” (M17/9), büyütecez “büyüteceğiz” (M34/8).*

### **Çokluk III. Şahıs**

Çokluk III. şahısta gelecek zaman eki “-AcAklAr, -acağlar” şekillerinde kullanılır.

*nõrecekler “ne yapacaklar” (M28/42), virecekler “verecekler” (M28/42), savuracağlar “savuracaklar” (M32/25), napacağlar “ne yapacaklar” (M32/25), yatracağlar “yatıracaklar” (M34/8).*

#### 3.7.2.4. Görülen Geçmiş Zaman

##### -DI

Görülen geçmiş zaman, fiildeki bildirilen işin içinde bulunulan zamandan daha önceki bir zaman diliminde tamamlanmış olduğunu bildirir. Fiildeki iş kişinin tanıklığında, görgü ve bilgisi altında gerçekleşir.

##### Teklik I. Şahıs

Teklik I. şahısta görülen geçmiş zaman eki “-DXm” şeklinde kullanılır.

*dürdüm “derdim” (M1/64), yaptım “yaptım” (M1/102), ulaşdım “ulaştım” (M6/23), görğdüm “korktum” (M15/10).*

Cihanbeyli ağızlarında bir örnekte “t” ünsüzü görülen geçmiş zaman eki gelince düşmüştür.

*gitim “gittim” (M21/37).*

##### Olumsuzu

Olumsuzu “-mAdIm” şeklinde kullanılır.

*ğomadım “koymadım” (M14/31), gitmedim “gitmedim” (M15/1), temizlemedim “temizlemedim” (M15/33).*

##### Teklik II. Şahıs

Teklik II. şahısta görülen geçmiş zaman eki “-DXn, -DXñ” şekillerinde kullanılır.

*satdñ “sattın” (M1/63), nittiñ “ne yaptın” (M1/63), yedüñ “yedin” (M1/66), gaşdın “kaçtın” (M4/72), gitdin “gittin” (M21/16).*

### Teklik III. Şahıs

Teklik III. şahısta görülen geçmiş zaman eki “-DX” şeklinde kullanılır.

*düşdü “düştü” (M1/18), dödü “dövdü” (M11/36), çıhdı “çıktı” (M14/16).*

### Olumsuzu

Olumsuzu “-mAdI” şeklinde kullanılır.

*vermedi “vermedi” (M11/9), gelmedi “gelmedi” (M11/40), görmedi “görmedi” (M14/29), olmadı “olmadı” (M16/61).*

### Çokluk I. Şahıs

Çokluk I. şahısta görülen geçmiş zaman eki “-DXK” şeklinde kullanılır.

*geldik “geldik” (M1/72), patlatdık “patlattık” (M4/21), evlendik “evlendik” (M4/22), duttuk “tuttuk” (M4/53), giderdik “giderdik” (M14/11), giddik “gittik” (M14/23), mindik “bindik” (M24/6).*

### Olumsuzu

Olumsuzu “-madık, -medik” şekillerinde kullanılır.

*satmadık “satmadık” (M1/31), yatmadık “yatmadık” (M1/33), görmedik “görmedik” (M4/58).*

### Çokluk II. Şahıs

Çokluk II. şahısta görülen geçmiş zaman eki “-dınız” şeklinde kullanılır.

*çıkdınız “çıktınız” (M1/73).*

### Çokluk III. Şahıs

Çokluk III. şahısta görülen geçmiş zaman eki “-DİAr” şeklinde kullanılır.

*koydular “koydular” (M1/115), atdılar “attılar” (M4/70), çullandılar “çullandılar” (M8/39), göydular “koydular” (M9/18).*

### Olumsuzuz

Olumsuzuz “-mADIIAr” şeklinde kullanılır.

*almadılar “almadılar” (M29/43).*

### 3.7.2.5. Duyulan Geçmiş Zaman

#### -mXş

Duyulan geçmiş zaman, fiildeki bildirilen işin içinde bulunulan zamandan daha önceki bir zaman diliminde tamamlanmış olduğunu bildirir. Fiildeki işi kişi görmez, bir başkasından duyar veya sonradan fark eder.

#### Teklik I. Şahıs

Teklik I. şahısta duyulan geçmiş zaman eki “-mXşXm” şeklinde kullanılır.

Cihanbeyli ağızlarında birinci teklik kişide “s” ünsüzü türemiştir.

*uzanmışım “uzanmışım” (M15/33), yadmışım “yatmışım” (M15/33).*

#### Teklik II. Şahıs

Teklik II. şahısta duyulan geçmiş zaman eki “-mXşXn” şeklinde kullanılır.

*gelmişsin “gelmişsin” (M12/22).*

#### Teklik III. Şahıs

Teklik II. şahısta duyulan geçmiş zaman eki “-mXş” şeklinde kullanılır.

*seçmiş “seçmiş” (M1/52), yahmış “yakmış” (M1/76), gazanmış “kazanmış” (M2/58), kirālamış “kiralamış”, düşürmüş “düşürmüş” (M12/36), hatlamış “atlamış” (M17/12).*

### Olumsuzuz

Olumsuzuz “-mAmXş” şeklinde kullanılır.

*durmamış “durmamış” (M8/58).*

#### Çokluk I. Şahıs

Çokluk I. şahısta duyulan geçmiş zaman eki “-mXşsXk” şeklinde kullanılır.

*bitlenmişsik “bitlenmişiz” (M4/55).*

### **Çokluk III. Şahıs**

Çokluk III. şahısta duyulan geçmiş zaman eki “-mXşlAr” şeklinde kullanılır.

*ğapatmışlar “kapatmışlar” (M32/28), tıhamışlar “tıkamışlar” (M32/29), dimişler “demişler” (M1/17), sormuşlar “sormuşlar” (M1/125).*

### **3.7.2.6. Emir Kipi**

Emir kipinin I. teklik ve I. çokluk kişilerinin istek kipi mi olduğu Türkologlar tarafından tartışması devam eden bir konudur.<sup>65</sup>

#### **Teklik I. Şahıs**

Teklik I. şahısta emir kipi “-AyIm, -Um” şeklinde kullanılır.

*görüm “göreyim” (M20/32), gurtarayım “kurtarayım” (M16/43).*

#### **Teklik II. Şahıs**

Teklik II. şahısta eksiz olarak kullanılır.

*gel “gel” (M1/22),*

#### **Teklik III. Şahıs**

Teklik III. şahısta emir kipi “-sIn” şeklinde kullanılır.

*gitsin “gitsin” (M27/18),*

#### **Çokluk I. Şahıs**

Çokluk I. şahısta emir kipi “-AIlm” şeklinde kullanılır.

<sup>65</sup> Ahmet Bican Ercilasun, “Türkçede Emir ve İstek Kipi Üzerine”, *Türk Dili*, S 505, TDK Yay., Ankara, Ocak 1995, s. 3-9.



*ğaçalım mı? “kaçalım mı?” (M4/42), ğaşmıyalım mı? “kaçmayalım mı?” (M4/42), gidelim “gidelim” (M4/33).*

### **Çokluk II. Şahıs**

Çokluk II. şahısta emir kipi “-(y)ıñ, -(y)ın” şekillerinde kullanılır.

*sağlayıñ “saklayın” (M1/117), varın “varın” (M4/71).*

### **3.7.2.7. Şart Kipi**

#### **Teklik I. Şahıs**

Teklik I. şahısta şart kipi “-sA” şeklinde kullanılır.

*alsam “alsam” (M1/35).*

#### **Teklik II. Şahıs**

Teklik II. şahısta şart kipi “-sAn” şeklinde kullanılır.

*yapsan “yapsan” (M26/3), gelsen “gelsen” (M4/61), dersen “dersen” (M29/36).*

#### **Teklik III. Şahıs**

Teklik III. şahısta şart kipi “-sA” şeklinde kullanılır.

*oğusa “okusa” (M28/50), ısıtsa “ısıtsa” (M30/24), dirse “derse” (M12/44).*

### **3.7.2.8. İstek Kipi**

#### **Teklik II. Şahıs**

Teklik II. şahısta “-AsIn” şeklinde kullanılır.

*bilesin “bilesin” (M19/38).*

### **3.7.2.9. Gereklilik Kipi**

Cihanbeyli ağızlarında gereklilikte, fiiller “-mA” veya “-mAk” isim fiil eklerini alırlar. Gerekliliğin çeşitli biçimleri vardır. Bu biçimler şöyle gösterilebilir:

a) fiil + mA + iyelik eki / hâl eki + lazım / gerek

b) fiil+mAk+lazım/gerek

*itmiye gerek var mı “itmeye gerek var mı” (M3/17), açık söylemek lazım “açık söylemek lazım” (M20/10), baħan \_ olması lazım “bakan olması lazım” (M24/13).*

### 3.7.3. Ek-Fiil

Ek-fiilde bazı örneklerde “i-” fiili düşer. Ek-fiil örneklerde uyuma girmiştir.

#### 3.7.3.1. Ek-Fiilin Görülen Geçmiş Zamanı

##### Teklik I. Şahıs

*şu dünyada var \_ idim “(M16/59).*

##### Teklik III. Şahıs

*şöleydi (M1/100), kardeşim var \_ ıdı (M1/95), zātamcañ \_ asgerdeydi (M1/111), yaşındaydı (M4/3), yaşındaydı (M4/3), ğara bi adam \_ ıdı (M12/26).*

##### Çokluk I. Şahıs

*işde fākir \_ idik (M2/28), begçiydih (M9/1).*

#### 3.7.3.2. Ek-Fiilin Duyulan Geçmiş Zamanı

##### Teklik III. Şahıs

*paraymış (M1/27), velā var \_ ımış (M1/55), zatağam \_ abartmış (M1/136), cütgenniliymiş (M4/59), ğoca ğarı var \_ ımış (M8/50), mısdafa cezalıymış (M8/56), yer ğasallar \_ ımış (M2/13).*

#### 3.7.3.3. Ek-Fiilin Geniş Zamanı (Bildirme Ekleri)

Ek-fiilin geniş zamanı, bildirme ekleri olarak da isimlendirilir. Burada zamir kökenli şahıs ekleri kullanılır.

### Teklik I. Şahıs

Teklik I. şahısta “-(y)Xm” şeklinde kullanılır.

*ismet bulğurcuyum (M9/14), burdayım (M10/1), yaşındayım (M11/1), ğirt doğuzluyum (M13/1), bölük gomutanıyım (M13/21).*

### Çokluk I. Şahıs

Çokluk I. şahısta “-Xz” şeklinde kullanılır.

*gelin ğızız (M11/32).*

Cihanbeyli ağızlarında 2. Ağız Grubunda “-ik” şeklinde karşımıza çıkar.

*azeri dēlik (M24/2).*

### 3.7.3.4. Ek-Fiilin Şartı

Cihanbeyli ağızlarında üçüncü teklik şahısta karşımıza çıkar.

### III. Teklik Şahıs

*yünü var ısa (M3/21), tū var ısa (M3/21).*

### 3.7.4. Fiillerin Birleşik Çekimi

#### 3.7.4.1. Hikâye

##### 3.7.4.1.1. Geniş Zamanın Hikâyesi

*gelirdi “gelirdi” (M1/61), bilmezdi “bilmezdi” (M1/97), bulurduĥ “bulurduk” (M2/48), olurdu “olurdu” (M2/49), geçirdi “geçirdi” (M2/51), oynardıĥ “oynardık” (M2/55), çızardıĥ “çızardık” (M2/55), satardım “satardım” (M10/4), dökerdih “dökerdik” (M16/11), doyururduĥ “doyururduk” (M19/10), gitmezdim “gitmezdim” (M28/13),*

##### 3.7.4.1.2. Şimdiki Zamanın Hikâyesi

*yatıyordum “yatıyordum” (M12/36), ūraşıyorduk “uĥraşıyorduk” (M19/2), geçemiyorduh “geçemiyorduk” (M21/18), sēmiyodum “sevmiyordum” (M23/56), veriyoduñ*

“veriyordun” (M25/23), getiriyorlardı “getiriyorlardı” (M34/3), viriyordu “veriyordu” (M37/16).

#### 3.7.4.1.3. Gelecek Zamanın Hikâyesi

*atacādım “atacaktım” (M14/36).*

#### 3.7.4.1.4. Duyulan Geçmiş Zamanın Hikâyesi

*söylemişdim “söylemiştim” (M18/23).*

#### 3.7.4.2. Rivayet

##### 3.7.4.2.1. Gelecek Zamanın Rivayeti

*yanacāmışım “yanacakmışım” (M6/9), götürecemiş “götürecekmiş” (M1/118).*

##### 3.7.4.2.2. Şimdiki Zamanın Rivayeti

*oturuyomuş “oturuyormuş” (M16/52), galıyomuş “kalıyormuş” (M24/15).*

#### 3.7.4.3. Şart

##### 3.7.4.3.1. Geniş Zamanın Şartı

*gelirsē “gelirse” (M19/38), bulunursa “bulunursa” (M2/49).*

##### 3.7.4.3.2. Şimdiki Zamanın Şartı

*anlatiyosen “anlatıyorsan” (M35/8).*

#### 3.7.5. Katmerli Çekim

##### 3.7.5.1. Geniş Zamanın Rivayetinin Rivayeti

*geçer \_ imiş \_ imiş “geçermiş imiş” (M2/15), çeker \_ imiş \_ imiş “çekermiş imiş” (M2/8).*

### 3.7.6. Fiilimsiler

Fiilimsiler dile zenginlik ve pratiklik katan, fiil kök ve gövdelerine belirli eklerin getirilmesiyle türetilen yapılardır.<sup>66</sup> Fiilimsiler kişi eki almadığı ve çekime girmediği için yargı bildirmezler ve bitmişlik yoktur.<sup>67</sup>

#### 3.7.6.1. İsim-Fiil Ekleri

Cihanbeyli ağızlarında şu isim-fiil ekleri kullanılmıştır.

##### -mA

*oğuma “okuma” (M1/97), yazmayı “yazmayı” (M1/97), bakması “bakması” (M2/62), gezme “gezmeye” (M22/22).*

Cihanbeyli ağızlarında bu ek karşımıza bazen “-mı, -mi” şeklinde çıkmıştır. “y” ünsüzünün burada inceltici bir etkisi vardır.

*almıya “almaya” (M2/65).*

##### -mAk

*boşanmağ “boşanmak” (M2/72), söylemek “söylemek” (M20/10).*

Cihanbeyli ağızlarında “-mağ” şeklinde de karşımıza çıkmıştır.

*asılmağ “asılmak” (M4/10).*

##### -(X)ş

*yapılış “yapılış” (M23/47), çıkışında “çıkışında” (M35/16), geliş “geliş” (M18/2), dönüş “dönüş” (M19/2).*

#### 3.7.6.2. Sıfat-Fiil Ekleri

##### -(y)An

<sup>66</sup> Nesrin Bayraktar, *Türkçede Fiilimsiler*, TDK Yay., Ankara, 2018, s. 3.

<sup>67</sup> Zeynep Korkmaz, *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara, 2017, s. 105.

*ğoşan “koşan” (M4/45), fîrar edenler “fîrar edenler” (M4/71), gelen arabaya “gelen arabaya” (M8/7).*

#### **-(y)AcAk**

*oynıyacağ bir top “oynayacak bir top” (M29/10), hayvanlarını otlatacağı yer “hayvanlarını otlatacağı yer” (M25/2), giyinecek elbisemiz “giyinecek elbisemiz” (M35/24).*

#### **-dXk**

*oynadımız bir oyunu “oynadığımız bir oyunu” (M3/4), oğudumuz şiirler “okuduğumuz şiirler” (M13/34).*

### **3.7.6.3. Zarf-Fiil Ekleri**

#### **-A**

*üfiliye üfiliye “üfleye üfleye” (M11/10).*

#### **-ken /-kene /-kana/-kan**

*çıkarkene “çıkarken” (M4/44), giderken “giderken” (M6/17), oğuldaykan “okuldayken” (M29/21), anadırkana “anlatırken” (M1/140).*

#### **-(y)XncA, -(y)Incl**

*götüremeyince “götüremeyince” (M6/11), varınca “varınca” (M7/28), verilince “(M18/16),*

Cihanbeyli ağızlarında “-(y)Incl” şeklinde karşımıza çıkar.

*yaklaşınca “yaklaşınca” (M8/10),*

#### **-ArAk, -arağ**

*olarag “olarak” (M7/25), olrāğ “olarak” (M8/4),*

#### **-(y)Xp, -(y)Xb**

*alıp “alıp” (M1/23), şaşıp “şaşıp” (M21/36).*

Cihanbeyli ağzlarında “-ub” şeklinde karşımıza çıkar.

*adam \_olub “adam olup” (M20/30).*

**-mAdAn**

*varmadan “varmadan” (M8/60), inmeden “inmeden” (M13/18), bitirmeden “bitirmeden” (M17/7).*

**-AsIyA**

*varasıya “varana kadar” (M24/26), bitiresiye “bitirene kadar” (M19/7).*

**-dXğXndA**

*yazdığında “yazdığında” (M35/6).*

#### 4. SONUÇ

Cihanbeyli ağızlarının karakteristik özellikleri olarak şunları sıralayabiliriz:

1) Cihanbeyli’de 3 ağız grubunun bulunduğu tespit edilmiştir:

1. Ağız Grubu  $-(X)yo(r)$ : Bu ağız grubunun kullanıldığı mahalleler şunlardır: (Zaferiye, Yeniceoba, Sağlık, Bahçelievler, Karşıyaka, Atçeken, Sığırcık, Yapalı, Günyüzü, Kırkışla, Takıçlar, Yeniyayla, Yedieğer, Toprakkale, Esentepe 1, Esentepe 2, Çandır Mahalleleri)

2. Ağız Grubu  $-(I)yA$ : Bu ağız grubunun kullanıldığı mahalleler şunlardır: (Karabağ Mahallesi)

3. Ağız Grubu  $-(y)Xr$ : Bu ağız grubunun kullanıldığı mahalle şudur: (Gölyazı Mahallesi)

2) Cihanbeyli ağızlarında “*é (kapalı e) ünlüsü*” korunmuştur: *béş “beş” (M1/7), yétti bini “yedi bini” (M1/25), démişler “demişler” (M4/18)*.

3) Cihanbeyli ağızlarında “*-(y)XnCA*” zarf-fiil eki ve bu ekin daralmış şekli karşımıza çıkar: *götüremeyince “götüremeyince” (M6/11), yaklaşınıcı “yaklaşınca” (M8/10)*.

4) Türkiye Türkçesinde ikinci hecesinde yuvarlak ünlü barındıran kimi kelimeler (“*hamur, yağmur*”) gibi. Cihanbeyli ağızlarında uyum içinde kullanılmıştır: “*yağmır “yağmur” (M13/36), hamır “hamur” (M34/10)*.”

5) Cihanbeyli ağızlarında kalınlık-incelik uyumu hem kelime kök ve gövdelerinde hem de eklerde kuvvetlidir: *oğuldaykan “okuldayken” (M29/21), getiriye “getiriyor” (M23/42), hangımız “hangimiz” (M2/49)*.

6) “*h, ñ, ğ*” ünsüzleri, Cihanbeyli ağızlarının karakteristik ünsüzleridir.

7) “*-ken*” zarf-fiil eki benzeşmeyle birlikte Cihanbeyli ağızlarında çoğu yerde uyuma girer: *oğuldaykan “okuldayken” (M29/21), yatırıkana “yatırken” (M1/13)*.



8) Cihanbeyli ağızlarında kelime ve eklerde “ñ (*damak n’si*)” korunmuştur: *gidiñ* “*gidin*” (M7/17), *aķarsuyuñ* “*akarsuyun*” (M8/61), *baña* “*bana*” (M1/48), *soñra* “*sonra*” (M22/13), *yalñız* “*yalnız*” (M8/32), *düñür* “*dünür*” (M4/17).

9) “ú, ó” yarı kalın ünlüleri Cihanbeyli ağızlarının karakteristik ünlüleridir: *górücü* “*görücü*” (M28/37), *gún* “*gün*” (M1/13).

10) Cihanbeyli ağızlarında ilerleyici benzeşme, gerileyici benzeşmeden daha çok karşımıza çıkmıştır: *eses* “*esas*” (M24/1), *gıymatlı* “*kıymetli*” (M30/27), *marak* “*merak*” (M35/16).

11) Cihanbeyli ağızlarında gereklilik ifadesi ekle değil “*gerek, lazım*” kelimeleriyle sağlanır: *açıñ söylemek lazım* “*açık söylemek lazım*” (M20/10), *itmiye gerek var mı* “*itmeye gerek var mı*” (M3/17).

12) Cihanbeyli ağızlarında son çekim edatı “*kiri*” sıklıkla kullanılır. Daha çok “*-DAn*” ayrılma hâl ekiyle kullanılır: *ondan kirim* “*ondan sonra*” (M2/14), *geldikten kiri* “*geldikten sonra*” (M2/43).

13) Cihanbeyli ağızlarında “*kendi*” dönüşlülük zamirinde “*-nd->-nn-*” ilerleyici ünsüz benzeşmesi görülür: *kennime* “*kendime*” (M14/22), *kennini* “*kendini*” (M15/24).



## 5. METİNLER

-M1-

**Konuşan : Ali POLAT**

**Yaşı : 50**

**Öğrenim Durumu : İlkokul**

**Derleme Yeri : Takıçlar**

**Konusu : Karışık Hikâyeler**

**hibe yenge hikâyesi**

(1) bizim göyde bir hibe yenge varımış. (2) anam böyle döm yapmış, o da gelmiş neyiñ oldu gülüşan'ım milan dimiş, sormuş işde. (3) işde ölüm oldu vilan dimiş. (4) işde adı ne dimiş. (5) mutlu dimiş. (6) gülüşan'ım dimiş, sen bu gafaynan çok kıyü bulutlu döruñ dimiş. (7) annem de tam gırh beş yaşından sonra tekrar gine döm yapmış. (8) onsö da ben olmuşum. (9) kıyü bulutlu olmuşum ben ondö söcum.

**şükrü ā ve gız kaçırma hikâyesi**

(10) bizim kıyde bi şükrā varımış. (11) bi gızı seviyor umuş. (12) o da bu gızı kaçıraramamış, cesareti yömuş umuş. (13) annesi bir gün bu gızı dutmuş, gelmiş bu yatahda yatırıkana getirmiş. (14) onsö da şükrā bunu görünce ayın biyin olmuş. (15) gızı görünce. (16) ondo söcum da bi beyit yakmışlar.

(17) masa üsdünde pire dimişler

(18) atladı düşdü yire dimişler

(19) şükrü zala'yı görünce

(20) şapgayı vurdu yire dimişler.

**bir türkü ve hikâyesi**

(21) sizlere türkü ve hikâyesini anladacam bi.

(22) ayşe kıoca olacağ seni bana vermeyecek mi gel kaçalım   ayşe.

(23) bekle y dim bi yol dior, boğıamı alıp hemen geliyorum dior.

(24) ul n nağmıssız seni, g zımı g çırırısın. g mand n   efendi davacıyım bu nağmıssızdan.

(25) ya yetti bini getiri g zı alır dior, ya da alimallah yetti sene hapis yatar dior.

(26) aman hocam d or ben yedi bin nirayı nerden bulurum dior.

(27) yedi bin nira o zaman b y k paraymış.

(28) babamdan g alağ bir hatıra tarlam var onu mu satayım dior.

(29) sat ulan sat d or. sat da yetti bini getir g zı g t r dior.

(30) tamam hocam d or. yeter ki ayşe benim   olsun, git var k y me tarlam   evim seniğ

olsuğ dior.

(31) evim mi kıaldı satmadığ

(32) aman   eyl  irfan hoca

(33) zindan mı g ldı yatmadığ

(34) aman   eyl  irfan hoca

(35)  oğ   alsam doyar mı kıarnığ

(36) havalara dikme burnuğ

(37) seniğ   oğluğ benim tornum

(38) insaf   eyl  irfan hoca

(39) insaf   eyl  irfana.

(40) ulan paraya  arşı merhamad   olur mu ? para bul para şıkır şıkır para dior.

### **bir t rk  ve hikayesi**

(41)  ız hac  ali gelmiş. (42) vay  ardaşım hoş geldin alim, hořbulduķ bacım. (43) ana  v n ye b le bomboş,  vde kimse yoķ mu, babam nerede? (44) baban  old , demek babam  old  h . (45) malları b l şt n z m  bari, malları n yleyim hepsini b y k  ardaşın   aldı. sende ne  aldı. (46) onso da m z n  s l yoruz sennen.

(47) oņa d şm ş yorġan d şşek

(48) baņa  almış   uyuz   eşşek

(49) nalı yeniden b l şek,  ardeş missiņ  alleş misiņ?

(50)  ardeş missiņ,  alleş missiņ?

(51) ek nneri tezden bişmiş

(52)  oyunnarı kendi seşmiş

(53)  arib   an m saçın yolmuş

(54)  ardeş misiņ,  alleş misiņ?

### **vel  anısı**

(55) bizim esgiden kıoyde bi velā varımış. (56) bu adam da daralmış donuna yapmış.  
(57) anam da buna bi māni yazmış.

(58) evleriniñ önü

gedikdir güdük

(59)veli paçadan ağıtdı.

boğunun sidik diyerekten öle ğalmış.

### **muħdar musdafa**

(60) esgiden bizim miħdar mıstafa varıdı, ayhan amcayın babası. (61) bā gelirdi böyle işde, şordan burdan dirdi ondo sōcum. (62) bi şidirdi, temsil getirıdı. (63) alū eşōu satdıñ da nittiñ nalu, yani eşēġi sattıñ da nittiñ nalu dirdi. (64) bende dürdüm. (65) nalu da iki buçuğ ğaymeye verdim aġa dirdüm. (66) yedün mü dürdü? (67) yedüm dürdüm. (68) afiyet olsun dirdü. (69) birinde biz ğonya'dan geldik böyle. (70) bizim lafçı mızāfer āa varya geldi yanımıza. (71) ulen nārarsıñız len didi bize biliyon mu. (72) bizde burıya geldik. (73) şubat gelengisi gibi nazamat çıkdıñız len dirdi. (74) bize şubat gelengisi olarak ismimiz ğaldı o zaman.

### **aşğ manileri**

(75) anamınan babam ikisi birbirine aşığ olmuşlar. (76) anam babama bi şī yaħmış. (77) māni yaħmış.

(78) damda gezersin olan dimiş

(79) kendiñü düzersiñ   olan dimiş

(80) kendiñü düzmek ne yapsiñ

(81) zaten g zelsiñ   olan dimiş.

(82) babam da buna şitmiş. (83) m ni yahmış.

(84) yar yolu yayla yolu dimiş

(85) yaylanıñ   içi dolu dimiş

(86) desdi ğulpuñ ğırısıñ

(87)  rıdı yarın ğolu dimiş.

### **erkeĝin ğızı g rmesi**

(88) babam birind  anamıñ    ve varmış b le. (89) o da annem ğapınıñ   arĝasındaymıř  ımış. (90) annem gelince b le elinden dutmuş. (91) annemin de beti beñzi atmış. (92) onso dizem g rmuş, anamı. (93) anamıñ tabi eli y z  beyaz   olmuş ya ons m niye  le oldu betin beñzinde ğız dimiş. (94) doñuzuñ řini g rd mde dimiş, betim benzim   atdı dimiş.

### **askerlik şirleri**

(95) benim  esgiden kardeşim var  ıdı. (96) burda hanımı var  ıdı. (97) hanımı da oĝuma yazmayı bilmezdi. (98) şirleri ĝ ndermiř, ben de şirler burda oĝuduydum hanımına. (99) asgerden ĝ ndermiř. (100) şirleri de ş leydi.

(101) belime kuşandım sayısız fişeyi

(102) mutvağ bezinden yaptım döşeyi

(103) ālama anam bir ğún dönerim

(104) çoğuşa vardım da çoğuş kapalı

(105) çavuş ombaşının eli sopalı

(106) öñüne ğatmış körü topalı

(107) işte acemilik budur dediler

(108) götürüñ şu adamı soyun dediler

(109) elbise yerine çuval vèrdiler

(110) işte acemilik budur dediler

(111) zātamcañ \_ asgerdeydi. (112) bize hoturaf göndermiş. arğasına da bi şiir yazmış böyle.

(114) kıPrıs'da çektim resmimi

(115) inzibat koydular \_ ismimi

(116) eğer felek yoğ \_ ederse

(117) sağlayıñ cansız resmimi dī zātamcañ böyle yazmış.



(118) ğardaşım òllarını tarláya götürecēmiş. (119) biri öğuz biri de uğur. (120) uğur ben tarláya gitmem dimiş. (121) öbür büyük oğlan da öğuz dimiş ki. (122) sankiyē ben çoğ zevk alıyom dimiş.

(123) bizim   öğuz   askere gitdiydi. (124) ufaĥ   ufaĥ dur   udu işte burıya geldi mi de. (125) eşşē sormuşlar böyle biliyoñ mu ğomondo oluñ mu dimişler de o ğadarda eşşek deyilim dimiş. (126) yā òle dimiş.

### **motorsiklet anısı**

(127) bizim bi ufaĥ moturlu var   ıdı. zātamiñ böle. (128) onu aldım, bindim tarláya gitdiydim. (129) tarladan gelirkene sāma soluma baĥıyordum. (130) o da toprā ğapdırdım, düşdü. (131) ondo söcum   eve geldim, elim yüzüm hep yara. (132) ülen   ali nōldu mōldu didiler, moturludan filan düşdü, didim. (133) bizim zātāmda müzüksüz ya, ali'ye nōldu filan dimişler de, ali mezden düşdü dimiş. (134) vā mezde çoĥ şī yā dimişler, suratlıydı adam   iyi dayanmış dimişler. (135) ben avantiden düşdü, avanti güccük moturlu. (136) zatağam   abartmış.

### **dedemiñ amcamla anısı**

(137) dedeñ rāmetlik bi ğún böle gine geliyormuş, ğóyden yidēri'nen bizim ğóyün arasında. (138) gelirkene yılan ğórmüş. (139) o da dedeñ geldi bi ğún   ānatdı. (140) o da anadırğana düşündü, düşündü. (141) kim mar   ıdı kim mar   ıdı filan dirkene hatırlıyamadı, yaşlıydı ya unutkanlıĥ var   ıdı. (142) o zamana ğadar bizim mutlu var   ıdı didi dedeñ. (143) tamam mutlu var   ıdı dedeñ didi. (144) onso deden durduĥdan sonra belirli bişiden sonra. (145) ülen didi bin doğuz elliler de sen   anayıñ ğarınında bile yōdun didi.

-M2-

**Konuşan : Kezban POLAT****Yaşı :64****Öğrenim Durumu : İlkokul****Derleme Yeri : Takıçlar****Konusu :Karışık**

(1) esgidēn olan şīyler. (2) esgidēn olan şīyler. (3) ekinnerimiz orānan dirilmiş imiş, nenelerimiziñ, dedelerimiziñ gününde. (4) hincik biçerler çıhdı, gölaylıklar çıhdı. (5) esgidēn övüççe orānan dirilir imiş imiş, sōna ekim mākinesi çılmış. (6) trahtörünen, ekim mākinesiynen dirilir imiş. (7) ondan sōcumdā biçerler çıhdı, hincik biçerlerinden diriliyor hincik çok gölaylık. (8) esgi gadınlar desde basar imiş imiş, dırmıh çeker imiş imiş, gışñ mallarınıñ yidirtmek mallarınıñ rızgını toplamak uçu. (9) dırmınan at arabasıynan fasal getiriler imiş imiş. (10) gāniynan saman çekeller imiş imiş. (11) onnan mallarına gışñ yiyecek biriktiriller imiş imiş. (12) ondan sōcum göyunnarını çöle gōtürüller imiş imiş. (13) gāmışdan, ağaşdan, tatadan, tarabadan göyunnara yer gasallar imiş. bōle orda gōrumak uçu, öle öle hayatlar geçer imiş imiş. (14) ondan kirim, ev işleri işde bir oda bir dışdam. (15) oralarda vaht geçer imiş imiş, amma naħadar da datlı geçer imiş imiş. o günner. (16) hincik varlık var, çok her şi bol sālık yok. (17) o zamatlar fākirlik var imiş imiş. (18) yoħsuzluk millete iyice çökmüş ümüş. (19) ama bir datlılık, mutluluk var imiş imiş (20) hinci hiç bişşicīn dadı yok. (21) ben taşPınar sırtāl aydınlıh yaylasında dōmuşsum. (22) babamıñ adı cafer sōlemez, annemiñ adı nōriye sōlemez. (23) gendim de kezban polat oldum. (24) babam avrupı'ya gitmiş. (25) orda işte çocuħ parasınıñ içi adımı hürüydü, kezban polat dēnilmiş. (26) onuñ uçu, ondan sebebiynen. (27) ondan kirim babam avrupa'da on yēdi ay durdu, dayanamadı geldi. (28) biz işde fākir idik. (29) geçinemedik babam geldi. (30) ondan kirim işde annemgil üş beş göyun sağarlar imiş imiş. (31) onnan ev geçimi yapalar imiş imiş. (32) ondan sōcum işde. (33) güççükene işde çocuklarının

birikir   idik, oynardıh. (34) ondan scum hişbir yni irkek ġadıñ birbirinden ġařmazdı, esgiden bir yan bir hişbir saķıncama ydu. (35) hincik bir iki ġiři bir   araya bir   irkek bir ġadın genş bir   araya geldi miydi laf sz  alıyor. (36) amma esgiden hiş bu işler ydu. (37) oynardık. ondan saķlambacı oynardıh. ġaradař   oynardıh. binnem, sekmeli daş sekerdik na ġadar ġuzel   olurdu.  ocuklmuz na ġadar datlı ge erdi. (38) ama hincik  iřde ne biliyim, herkez  eve ġapandı.  ocuklar da ġapandı, bykler de ġapandı, hiş bişşik yoħ. (39) esgiden  ok datlıydı,  ok   iyi ġnner ge erdi. (40) na ġadar mutluluħ, datlılıħ var   ıdı. (41) babamlarımız ġonyı'ya giderdi, allm ġonya'da yollara duruduķ. posda dinilir. esgiden   otopse posda dinilirdi. (42) posdayı bekleye bekleye ayaħlarımıza ġara su inerdi allah'ım. (43) posda geldikten kiri allm naġadar sevinirdik. babalarımız ġonya'dan geldi d. (44) onu bir iki bişi gelecek d naġadar sevinirdik.

### **ġaradař oyunu**

(45) esgiden   oynadmız ġaradaři andıyorum. (46) şarataş'ı ekseriye   aķřam oynardık   ekseriye. (47) aķřam  atardıh bi yre şle belli bi olacaķ keřfideceġimiz yre bir   atardık. (48) o daşi ordan   arıya arıya bulurduħ. (49) hanġımız bulunursa o yan o iyi olurdu. (50) o adam  nde olurdu. (51) bulurduķ. ondan scum hanġımız bulduysa ġayrı sırya br ge erdi. (52) o aynı le yapardı.

### **saklambacı oyunu**

(53) onnan saklambacıyı oynardıh   orıya burıya hanġısı ġrdler mi gelir sebe dinilirdi. (54) orıya siyirdir, gelinir sebe diñilirdi, bulunurdu.

### sekmeli daş

(55) ondan sōcum sekmeli daşı oynardıh, bōle sek sek çızardıķ yeri. (56) şī şōle ķare ķare çızardıh. (57) ondan sōcum sekmeli daşı oynardıh, ayamızınan ķaķalıya ķaķalıya o başa var ıdıh. (58) sekmeli daşı düşmeden ayāmız vardıh mıydı o adam puan ğazanmış gibi geçerli olurdu.

### esgi dūnler

(59) esgi dūnner güzel olurdu. (60) davıl gelirdi, hincik nebim orkessire mi ne diyollar, getiriyollar ğadın, irkek belirsiz halay sekiyollar, giriyollar, çıkıyollar. (61) esKi dūnler ne güzel olurdu. ğadınnar ayrı, irkekler ayrı ondan sōcum davıl gelirdi birkaç irkek çıkardı. (62) halaya çıkıhallardı, yani ğadınların mümkün değildi dışarıya çıkıpta halaya bakması mümkün değildi. (63) ğapıdan, bacadan, ğovuğdan, ğursuğdan çıkıh baķallardı. (64) ondan kırım gelin gelirdi, bir hocaynan hoca nikā ğıyılırdı hocaynan. (65) ondan sōcum ne biliyim işde gelin almıya gidilirdi. (66) ğınası olurdu, gendi evinde olurdu. (67) hincik buralarda irkek olan evi, ğız evi belirsiz yani. (68) ğız evi geliyor. olan evinde ğına yapıyor, bilmem ne yapıyor. (69) işte herşī ğarışık çikin yāni çirkin oluyor. (70) ğadın, irkek belirsiz oldūndan ayrılmalar, boşanmalar pek çōldu. (71) esgiden dūnlerimiz ne ğadar güzel olurdu. (72) bir ayrılık, boşanmaķ da yōdu. (73) yanī biñde bir olurdu. (74) hincik yarıdan fazla düşdü. (75) yarıdan fazla oluyor. (76) kötülük, def çalınırdı ğadınnar arasında şinnik yapardı. (77) oynanırdı, ğapılar, bacalar bekenirdi. (78) kimse bir irkek görmezdi. (79) ğadınnar gendi halinde içerde bi şinnik ya.

-M3-

**Konuşan : Ayşe POLAT****Yaşı : 45****Öğrenim Durumu : İlkokul****Derleme Yeri : Takıçlar****Konusu :Karışık**

(1) adım\_ayşe polat. (2) yaşıım kırh beş. (3) cānbey'niñ taşpınar kasabası, taşışlar yaylası'nda oturuyoruz.

**çocuk oyunu (ğarataş oyunu)**

(4) çocuklūmuz da oynadīmız bir oyunu size annatacām. (5) biz ġaradař dī bi oyun oynardıķ. (6) imdiki gibi oyuncaķ yōdu, bebeK yōdu. (7) osanınıcı napacāz, onnarınan\_ oynardıķ. (8) ondo sōm onnarı daşı boyalardıķ bi tarafını yasdı bi dař bulurduķ. (9) damıñ\_ üsdünden\_arhıya atardıķ. (10) çocuklarının\_oriya siyirdir vār\_ idıķ. (11) hangimiz bulursa gelir sebelerdi. (12) ondo sōm tekrar öbürü giderdi. (13) öle öle vaşitlarımızı geçirdik. (14) ne yapalım işde esgiden\_ oyuncaķ yōdu. (15) şimdik çocuğlara ne var, her řī bol. (16) he başğa da yāni böle devam\_ ider giderdi. (17) itmiye gerek var mı gine.

**geleneksel ürünler, hazırlanışları**

(18) bizim kōyümüzde bōle ürünneri yaparız. (19) tuluğ dī bi şimiz var. (20) ġoyun vilan kesdīmizde biz onuñ derisini tuluğ çıkarız. (21) onu ġırğarız tekrar, tū var\_ ısa yünü var\_ ısa. (22) yığarız, dikeriz bunu şekillice. (23) onuñ\_ içine ġıřlık yiyecēmiz olan peynirimizi basarız. (24) peyniri de mākinede çekeriz. ġaymā bi tarafa peyniri bi tarafa. ona maya çalarız. onu ġüzelce süzeriz. (25) onu çektikten kiri o tulūn\_ içine o peyniri basarız.

(26) tuluḡ dolana ġadar\_õle basarız. (27) tuluḡ dolar ġúzelce āzını vilan dikeriz. (28) onu tertemiz yaparız. (29) ondo sō onu ġıṣa hazırlarız yiyecēmizi .



-M4-

**Konuşan : Mutlu POLAT****Yaşı : 56****Öğrenim Durumu : İlkokul****Derleme Yeri : Takıçlar****Konusu : Karışık**

(1) bin doğuz atmış cānbeyli taşpınar şasabasından. (2) mutlu polat ee esma hanımla tanışmamı anlatıyım şimdi. (3) esmā hanımla ben ğuzu ğüdüyordum, dā yaşıml on beş, on altı yaşındaydı. (4) orda bunnar da kengere gelmişler, o zaman işde böyük ğadinnar da vardı. (5) takış memed'in ğızları vilan da vardı. gelindi hatdā araplar da. (6) esmā hanım bir geldi geldi ama bayā bunu ğözüm dutdu. (7) neyse aşgi bacısı aşgi vardı, beni tanıyor. ācaba'ya ğoçellerdi ya. (8) bu benim yanıma ğaçıyor, aşgi geliyor. (9) ben de sırf buna bahıyom. aşgi'ye kenger ğazdım. o benim abılam benden büyük. (10) biz ondan şī ben fahat buna asılmağ istiyom, bu da ileri ileri ğaçıyo filan. (11) çārdım bunu filan neyse orda takış memed'in ğızları cāra işdiler. (12) oturdular, benim yanıma yorulmuşlar. ben de buna gözümüñ altından bahı bahı viriyordum. (13) o anda yani bi elektriklenme oldu. (14) ama deha elektiriklenme oluncu bu tabi bu da bā gözünüñ altından bahı bahı viriyor. (15) hē ondo sōna elektiriklenme oldu. neyse bennen arası elektiriklenme oldū uçun aradan altı ay sonra vilan amcasıgil dūñür geldiler. (16) amcasıgili almıyor. tabi ğönüñde biz yatıyoruz ya aldı nēse. (17) onnarı almayıncı biz iki sene dūñür gitdik. (18) amcasıgil bize virditmiyor filan. demişler ki kūrtilere virmeyin, pardon bunu türklere virmeyin kūrduñ en kōtüsüne virin dā iyi. (19) onsovum bunu da alov'uñ kemal duymuş. biz de iki sene dūñür gittik ya gardeşi demiş ki: ben ne pahasına olursa olsun o mutlu'ya türk ossuñ kūrduñ ben ona virecem. (20) o çocuğ çok efendi. neyse bize haber saldılar. biz hemen babam zabağ aşam gitdi. (21) nişanı patlatdıh tābi. (22) ondo sōna iyi aramız iyi oldu sona. işde bu vesileyle evlendik. sökdüm, aldım yani kūrtilerin elinden. (23) yadeyse ğaçacadı, ğaçırdım yani. (24) ğaşmazdı da ğaçıracadım yani diya olmazsa. (25) ğaçırma yoluna yöntemine şidededik

verdiler. (26) allah razı olsun gine. kemal\_āya o konuda çok şî yapıyorum ben. (27) adam bizi beni taħdir\_etti yani. (28) valla ğızım başġa anadacaklarım da bõle ondo sõna. (29) ben işde herkes\_ askere gidiyor filan benimde ee māne olma zamanım geldi. (30) on doġuz yaşımdayım. sene yetmiş doġuz. (31) neyse yetmiş doġuz dediler ki: yoħlama ġaçā olursan. (32) erken gider\_ imişsin baharın. (33) yoħlama ġaçā olarak gidelim. (34) gitmedik yoħlamıya. bizi baharın\_ aldılar, ilk baharın. (35) deden ġızdı birez. kemal dedeñ. ölüm dedi: sen niye gidiyon filan dedi. (36) neyse biz\_ asgere gitdik bu vesileyle. hanımın da oħuması yok ya. (37) neyse ben hanıma mekdup yazardım. (38) şî ali polat ġardeşim mar\_ıdı. (39) bizim buna oħurmuş. bunuñ aġzından da bana yazarmış mekdup. (40) bõle yani hanımınan bõyle mektuplaştırdık. ondo sõna neyse üç ay bitdi dediler ki bizim ġırklareli'ye tayinimiz çıħdı. (41) ulen\_ iyi yav dediler ki: herkes ġaçıyormuş. (42) nası ġaçalım mı? ġaşmıyalım mı? nasıl olur filan dirkene. (43) ondo sõna biz dedik ki bir ġaç\_ arkadaş bindik, şîndi asgeriyeden çıħıyoruz. (44) asgeriyeden çıħarkene bõle bin kişi filan çıħdık. (45) önümüzde taksiler bekliyor. ġoşan gidiyor, taħsiye biniyor, taħsi onnarı ġaçırıyor. (46) biñ ġişi çıħdık şîye ġadar beş yüz kişi ġaldık. (47) trene ġadar. ülen trene vardık amma bindik, neyse biz ġaçamadık. salaġ mıydık? bilmem ya salaġ da deġildik halbise ya. (48) bizim\_ arkadaşlar\_ uzun boylu osman\_ islambay var\_ıdı. (49) ġaçalım mı ġaçmıyalım mı derkene bi de ġarabālı var\_ıdı. (50) dutduġ trene biz de bindik. tren burdan çıħdı, ilk\_ istasyonda durdu. tren tam yürüecēnde şîleri atdıħ valizleri. trenden\_atladık. (51) ülülü çavışlar filan dedi, o zamana çavışlar filan inemedi. (52) neyse biz ordan ġaşdık. turġutlu'ya geldik. (53) ordan bi taħsi duttuġ. burıya geldik. (54) turġutlu'da sivil elbiseleri deġişdik, hemen çabıkça ülen ne yabalım. (55) aslında ben ġaşmıya ġaşmıyacādım, asgerde biz bitlendik ġızım. vālla bitlenmişik. (56) elbiseleri zaten çıħarttık, neyse orda otobüs geldi, otobüse bindik. (57) dediler şî afyon'da arama var, bizi inzibatları işde yaħalıyormuş. (58) sızdıħ\_ amma. neyse ondo sōm\_ inzibat gelmedi, ġörmedik valla. (59) ondan sõna ġonyā yaklaşırkana osman\_ islambay\_ ābileri ustaydı ya, o ġamyoncuları hep tanırmış bi ġamyoncu cütgenniliymiş. yapalılı pardon\_ allah rāmet\_ iylesin. (60) ölmüş çocuġ. dedi ki yavv. pazar ġünde biz ġonyā geliyoruz yav. (61) aħşam gelsen nōrecen köye gidemeyiz. yav dedi bõle bõle mutlu daşbuñarlı bi çocuġ var. asker\_ arkadaşası bunu dedi. bildir götür git dedi. (62) ġarabālıyan\_



ikimiz bindik. adam bizi ordan getiriyor. (63) ğarabālı çok ğonuşuyor. aḥşam saat doğuzda vılan. ee ğırığışla'ya geldik. (64) ğırığışla'ya da şî otuz kilometre vılan, ğarabā. (65) onu oriya indirdi. ulen dēdi mutlu ben bunu götürecedim de dēdi, bu çok ğonuşuyo çok bilmiş dēdi. elleme yayaḥ gitsin dēdi. (66) neyse adam dōĝru daşbuñar'a getirdi. beni saat gice on iki miydi? bir miydi ? indik. (67) ben dēdim benim her tarafı bit dēdiler. elbiselerini çıḥart, deyiş deyişdik. (68) zabānan nenen ğazan ğurdu, elbiseleri de hep ı içine ğoydular. o bitler filan hep ğaynatdılar hepsi ölmüş. (69) aççıḥta üstüne ddt mi atıydıñız ne ne atıydıñız. (70) ddt atdılar gayri hee. o bitden gurtulduḥ. gayri ğaldıḥ, asgere gitdik. onsō burda bi üş dört gün ğaldıḥ. (71) asgere gitdik, vārdıḥ. vardıḥ ı amma kırḥlareli'ye ne varın teslim olduḥ. birliĝe orda binbaşı dēdi. asgerden ō firar ēdenler çıḥsın, gelsin dēdi. (72) çıḥdıḥ, vardıḥ ı ammā işde ali sā sen niye ğaşdın diyor. (73) ğomtanım param gelmedi diyor.

-M5-

**Konuşan : Esmе POLAT****Yaşı : 55****Öğrenim Durumu : İlkokul****Derleme Yeri : Takıçlar****Konusu :Karışık**

(1) size esgiden\_olan bi gelenē anādacam. (2) esgiden gelinlere gelin kızlarıñ meselā gelin\_olacağ. biçim biçmiye giderlerdi. (3) biçim biçme dillerdi. (4) giderlerdi, şalvarlarını biçerlerdi, on tane on beş tane. (5) onu mesela ordāki millete hep dağıdıllardı. (6) bizde bōn orda o biçim biçildi dī siyirdir giderdik. (7) onların ğıkparelerini hep toparlardı. (8) gendimizē çapıttan bebek yapardı. (9) onsām \_ êv yapardı, oraları süpür \_ üdü. (9) işte evcilik yapardı. (10) arkadaşlarınan \_ oynardı. (11) onnarınan gelir, geçerdik işte. bizim\_ esgiden oyuncāmız \_ oydu. (12) ben \_ işde ğız \_ ıdım. (13) on beş yaşında var\_ıdı on altı, on yidi. (14) zabağ \_ irkence kağardım. sāt\_üşdē. (15) aqşamdan hamuru yoğur \_ üdüğ üşde, ğoca bi ilēn hamuru zabağ sāt doğuza ekmē bitir\_ıdım. (16) ondō socum giderdik. (17) araba gelirdi, at\_arabası dört ğışiyen ğoyun sāmıya giderdik. (18) o yorgun halīmizinen ilerde bir pancar tarlasından bir\_ayçiçek ğafası, kellesi görüdü. (19) arabaniñ\_arhasına iki ğışı inerdik, siyirdirdik, (20) giderdik. ō ayçiçekleri ğoparı gelirdik, çalardı. (21) yani kimse yok, çalardı. (22) ayaklarımızı da at arabasından sarhıdırdık. (23) hem çitlerdik, hem giderdik. (24) onsōm memet bize ğızardı. (25) bunnar beni oynadacağ. (26) bu iki ğızlar beni oynadacağ, bu iki ğız beni rezil\_ıdecek dillerdi. (27) memet dirdik sen bi önüne bağale. (28) atlarıñı sür, bizi niniyecen dirdik.

-M6-

**Konuşan : Remzi TAŞPINAR**

**Yaşı : 81**

**Öğrenim Durumu : İlkokul**

**Derleme Yeri : Yedieğër**

**Konusu :Karışık**

(1)eee başğa. (2) bu yidiēr dedemgil ğurmuşlar. taşpınar yidiēr yaylasını. (3) hoca dirdī, kitapda yazıyor dirdī, bōle. (4) bir yidiēr yēdi altın\_eğër manāsına gelir. (5) ee onu da amma bu yidiēr, amma başğa bir yirde yidiēr var, dirdi bilmem dirdi hoca. (6) taşpınar'ın hocası, yaşlı hoca öle dirdi, hıı o öle.

**kısa hikaye (günahların affolunması)**

(7) bide şī, günahlarıñ merkezi işte, mīzan terazisi ğurulmuş. (8) herkesin günā dartılmış. (9) herkez günā ğadar cezasını çekecēmiş, yanacāmış\_öte dünyada. (10) birisi de onuñda günānı dartmışlar, çoğ fazla gelmiş. (11) sırtıynan götüremeyince at arabası kirālamış. (12) gendisi de üstüdüne oturmuş, arabanıñ \_ üstüne. (13) onnan gidiyor\_umuş. (14) birisiniñ de günā az \_ ımış. (15) az bişşiy\_ imiş, şölē az \_ ımış. (16) iki yüz, iki yüz kilo ğadar bişimiş. (17) o dā giderken, o da çuvala ğoymuş. giderkene sırtında arabaynan \_ arğadan varmış.

(18) sen nēre giden?

(19) ya işde benimde günām bu adar\_ımış. ben de bu adar yanacāmışım. onuñ\_uçu giderim dēmiş.

(20) yā dēmiş. onuñ\_uçun nesine gidecen. zatten ben yükümü almışım. at \_ arabıya da seniñ yērine de yanıyım dēmiş.

(21) ondan sonra, atmış gitmiş. öbürü de dönmüş sonra.

(22) orıya varmış. günahlarıñı şıdecē yere. o çuvalı şöle indirmiş. günā az olanıñ çuvalını şöle goymuş. ötekini gine tekrar şıtmişler işde. (23) benim cezām bu ğadar. şo ne ya demişler. o da ben de bi adamıñ \_arhasıñdan \_ulaşdım da sırtına almış. onnan giderkene durdurdum \_ arabayı. (24) sen nire giden \_ işde benim de günām bu ādar \_ımış. bu ādar yanacam dī. (25) at \_ arabayı da seniñ yeriñe de yanıyım demiş, didim. orıya öle diyince o at \_ arabası yüklü olanda günānı afitmiş allā.



-M7-

**Konuşan : Muzaffer TAŞPINAR****Yaşı : 66****Öğrenim Durumu : İlkokul****Derleme Yeri : Çandır****Konusu :Taşpınar'ın Kurulma Hikâyesi****taşpınar'ın kurulma hikayesi**

(1) eee. bin doğuz gırk doğuz dōmluyum. (2) taşpınar'da dōdum. (3) hatice annemiñ ismi, nāci babamiñ ismi tamam mı. (4) esgi böyüklerimiz anādırdı. (5) taşpınar'ın gūruluş şekli. (6) bin doğuz yüz bin següz yüzlerde gelmiş de. ee. (7) erzulum horasan tarafından. (8) dedelerimiz bu yanna gele gele gele burıya gelmişler. (9) burda oprū'a oturmuşlar. (10) opruk'dan özelin'e gelmişler, özelin'den de taşpınar'a. (11) bunlar dört biladermiş imiş. (12) biri opruk tarafında gālıyor, biri alhan'da biri de taşpınar'da gālmış. (13) çivçisi çobanı çōmuş. (14) gōyunu, gūzusu, inē, neyse atı şonu şunu hepsi varmış. (15) özelin'den orda, oraniñ alarıynan uğraşma yapmışlar, dövüşme yapmışlar.

(16) çivçilerine demiş ki :

(17) siz burdan gidiñ, biz de bir yere göçebe yapalım.

(18) esgiden ev yoğ çadır düzeni. ataraba düzeni. (19) geliyollar taşpınar'a çobanlar geliyor. (20) taşpınar'da orda su gāynā bulmuşlar. (21) ālarda gelmiş. ālar da demiş ki. çobanlar dimiş gi bōle bōle demiş. (22) āğa biz bir punar bulduğ. (23) bağıyollar hağgattan da güzel berrak bi su. (24) tamam bunun adını taşpınar gōyalım demişler. (25) bizim soy ismimiz ordan alıyoruz taşpınar olarak. (26) orda da bizim gūbeller gölyazı'dan orıya geliller imiş, onlarda hayvanlarınan gezellerimiş imiş bōle. (27) orda tümsekler var, otların, yişilliğin içinde. (28) he orıya varınca biñ.

-M8-

**Konuşan: Cahit KARADAĞ****Yaşı : 66****Öğrenim Durumu : Okuma-Yazma Yok****Derleme Yeri : Yenyayla****Konusu :Karışık Hikâyeler**

(1) açdıñ mı? açdım. (2) ben cahanbey'niñ taşpınar kıoyünden cahit karadağ , teyfik ölu cahit karadağ. (3) yaşım \_ atmış altı.

**şeytan hikayesi**

(4) bizim kıoyde bir yidēğەر var. (5) mı yidēğەر, taqıç yaylası bi de arkaç var. (6) bunıñ \_ üçünüñ \_ arasında şeytanlar var. (7) her gelen \_ arabıya şeytanlar böle işgili olannara görünüyor ve gaza yapıyollar. (8) birinde bizim kıoyde bir \_ ölü öldü. (9) fayık \_ öztürkmen dī bir \_ adam. (10) esgi bizim yaylamız var. ağcoba yaylası dī ordan gece saat \_ on \_ iki de taşpınar'a giderken yidēğەر'e yaklaşınca orda bir kıopek \_ enī meydana geliyor. (11) böyle bağıra bağıra sanki enī dövüyollar, öle bağırıyor. (12) bu enik taqıç yaylası'niñ ötü yanda arkaç dī bi ören var, orıya gadar dēvam ediyor. (13) orda kalıyor, ordan taşpınar'a gidior. (14) taşpınar'dan kadınları alıyor, at arabasıynan \_ esgiden \_ at arabası var \_ ıdı. (15) o at arabasıynan \_ o arkaç gelinci, o öreniñ \_ ismi arkaç dī geçer. (16) orıya gelinci gine o kıopek \_ enī meydana geliyor \_ orda. (17) ordan gine aynen \_ öle arabaniñ \_ altından geçiyor, üstünden geçiyor, atlarıñ \_ ayāniñ \_ öle altından geçiyor arabaniñ \_ altından geçiyor. (18) kadınlar görkmüşlar, ağıt yapan kadınlar \_ ağıdı kesmişler. (19) nereye kadar yidēğەر'i geçene gadar. (20) yidēğەر'i geçtikten kiri kıopek \_ enī galmış \_ orda. (21) kadınlar yine ağıda başlamışlar. (22) esgi ağcoba'ya varmışlar.

### **hazine hikayesi**

(23) bizim   esgi ağcoba'da bir ağıl yiri var. (24) orda bir define var diyollar. (25) b  defineyi cinnileriň   elindeymiş, bu define. (26) ee birisi demiş ki : ya bizim benim cinci hoca var, çok derin cinnileri okur, üf ler dağıdır. (27) ordan dağıdır, biz   ordan defineyi alırız   ordan demişler. (28) hocayı getirmişler. (29)   bu adam hocayı ağıl yerine g t rm ş. (30) esgiden koyun   ağılı olurdu, ordaymış. (31) ište demiş burda. (32) g t ren   adam yalnız geriden durmuş, belk  cinci hocayı d vellerse cinniler ben ğacıyım d . (33) orda cinniler hocayı ele almışlar. (34) yiň mi yimeň mi, hocanıň   ağızını y z n  d tmışlar. (35) ordan b  g t ren   adam nası ğaçmış   amma. (36) n ldu hoca demiş? (37) ordan define filan yok. (38) cinniler define mi viri adam var demiş. (39) başıma  ullandılar. (40)  ld receklerdi beni y  demiş. (41) ordan ğaçmışlar, giTmişler. (42) define ğaldı ord .

### **yid ğer k y n n isminin hikayesi**

(43) bu yid ğer didikleri bu yayla bizim mahalliye yakın. (44) burda yedi tane altın eğer var  mış. (45) yedi altın eğer. (46) amma bulunmuyor, bilemiyoruz. (47) ill ki buna bir tefine, defineci olacak. (48) m kine olacak, yadeyse bulunmuyor. (49) haa ğapat orayı.

### **d ne nene hikayesi ve manileri**

(50) bide taşpınar'da bir ee d ne nene d  bir ğoca  arı var  mış. (51) bunuň da bunnar esgiden esgil d  bir  aza var şimdi, eskil  azası, aşsaray'a bağlı. (52) orda oturularmış da taşpınar'a ğalenderlik, f kirlik şinen,  ivci,  oban gelmişler. (53) bunuň da bu d ne neneniň       lu var  mış. (54)  lunuň birisi apdullah, birisi fazlı, birisi de mısdafa. (55) mısdafa biraz d ru durmamış. (56) mısdafa cezalıymış. (57) esgil'den ğarağol gelmiş. (58) bu mıstafa'yı yağalamışlar taşpınar'da. (59) esgile g t r yollar  mış. (60) yalnız   esgil'e varmadan   orda bir   aķarsu var. (61) bu aķarsuyuň  ismi yazır d  ge er. (62) burda b  mısdafa'nıň  annesine demişler ki: (63) d ne nene mısdafa'yı ğarağol geldi, g t rd  gitdi esgil'e demişler. (64)

döne nene cibine içcık tarhana göyuyor. açcık da cücük göyuyor. şalvarı desdeliyor. esgiden şalvar şalvar giyerdi gadınnar. (65) düşüyor yola. goş babam goş, goş babam goş garağol başcavuşu da yayağ gidiyolar ımış. (66) şiyiñ başında yazır'da aqarsuda dinnenelim şurda demişler. onnar dinnenirken döne nene arhalarından ılaşmış. (67) döne ğarı. nene sen necisiñ demiş. gel ı ekmek yiyelim demiş. ekmek yiyollar ımış. (68) savoluñ ı olum demiş.

(69) taşpınar' dan çıkdım

(70) göründü yazır

(71) tarhanam cücüm

(72) cibimde hazır.

(73) koyuviriñ mısdafa'yı demiş.

(74) o bilir mapışhāneniñ yolunu demiş.



-M9-

**Konuşan : İsmet BULGURCU**

**Yaşı : 74**

**Öğrenim Durumu : İlkokul**

**Derleme Yeri : Yenyayla**

**Konusu :Maniler**

(1) hã biz begçiydih. biz  ilk bekçilî atınan yapardıķ. bil n mu. (2) atlarımız var  dı. s na atlarınıñ yapardıķ. bekçilî b sergin biz atları biz satdıķ. (3) biz bu Şiye motsiget aldıķ. bekçilî motsigetinen yapac z. anam geldi Ő le durdu v y. (4) hay   ismetim d di baña.

(5) ateŐiñ var, mangalıñ yoķ

(6) ğızıñ   ismetim ğızıñ d di

(7) borşlular saf saf gel or

(8) s z l   ismetim s z l d di

(9) ismet bey'iñ moturu

(10) dama  ıķmıŐ   oturu

(11) borşlular saf saf gel or

(12) inekleri g t r  d di

(13) ondan sonam   anam ne biliyim yav ğızım. (14) mevlit'den   olma h be'den d ma eee mevl d  olu ismet bulğurcuyum. (15) yaşım Şu durumda yitmiş d rt. eee valla işde

hayat geldi, gidiyör. (16) baħalım soñu nolacaħ. ıñılamaynan, tıñılamaynan gidioruz. efendim bi zamannar benim anam var ıdı. (17) benim motsiket aldım da baña dedi ki: ha yavrum dedi burası dedi ha motur aldım. şoriya da bi fiçi benzini göydüm. (18) arħadaşlarım var ıdı faruħ taşpınar'nan, āmet sungur var ıdı, onnar da geldiler. onnar da benzini göydular. (19) anam dedi: ha yavrım burası batman petrolü mü dedi. he.

(20) ayrıniñ yok içmiye dedi

(21) moturnan giden şıçmıya dedi.

-M10-

**Konuşan : Gülseren AKAR**

**Yaşı : 65**

**Öğrenim Durumu : İlkokul**

**Derleme Yeri : Yenyayla**

**Konusu :Karışık Anılar**

(1) ğırķ senedir burdayım. (2) ondan sōnacım işde. (3) tarla sofanına giderdik. dört dene çocuk var, onnarı besleyecek dī ūraşır, oturuduk. (4) kerpiş keserdim, satardım. (5)sap yapardım, saman yapardım satardım. (6) eh işde süründük, şincik de iyiyiz şükür. (7) bin şükür, ğonya'dan ıev aldık, orıya göşdük. (8) çocuklarımı evlendirdim, giri köye geldim. (9) bāçe çevirdim, āaç ıekdim. (10) bāçeme baħıyom, her meyvam mar. (11) çiçeklerim ı iyi güzel. (12) ondā sōnacıma dā motur çinnerdi, saman ğatardık içine. (13) beyim tesgereynen getir ı idi, ben ğalıp çekerdim içine. (14) onsom toprā moturunan getir ıdik, dökerdik. (15) bāçe çevirdim, kerpişden ğaydık. (16) yā uu, dūnner definen olurdu. (17) defī çalallardı, biz oynardık. (18) şimcik her şī şıye bindi. (19) saz çalıyor, şīdiyor oskestıra orkestıra dī. (20) billa oynardım, ōlan çocuklarını ūter, elimden ıalacaħlar dī ğaçardım. (21) onnarı oynardım, para atmalı oynardık. (22) yazı tura onnarı ūterdim. (23) ondo sōnacımm. (24) antalya'da suya giderdim, ğadınnar suyu virmezdi, ben de bir avuç toprak ıatardım. (25) helkelerinin ı içine, ama ben gelirken ğaçallardı. (26) suyunu doldursın da gitsiñ, gine toprak ı atacak dī. (27) işde ōle, ne diyim başğa. (28) beyim ı asgeri gitdi, haşlıksız ğaldım.

-M11-

**Konuşan : Meryemana BAŞSIZ**

**Yaşı : 68**

**Öğrenim Durumu : İlkokul**

**Derleme Yeri : Esentepe 2**

**Konusu : Karışık Anılar**

(1) miyram   ana başsız, atmış segiz yaşındayım. (2) d nner bizim   esgi d nlerimiz   iŖde gendin biliñ. (3) davulnan, zurnaynan   olurdu,  le Ŗiler   olmazdı. (4) hani buranñ d nneri gibi  alđı vilan vurulmazdı, davılnan   olurdu. (5) başđa olmazdı, iŖde gelin getirillerdi. (6) kimisi ğamyonnan getir   idi, kimisi Ŗinen getir   idi at arabasıynan. (7) d n  le olurdu d nner, başđa d n olmazdı. (8) bizim ğaynana zattin gendin biliñ. (9) hiŖ bi bize biŖŖi v rmedi. (10) fasalı yağardım, ordan s nacım, ona  filiye  filiye nedim'e un  orbası biŖir   idim. (11)  le  le yavrıları necelliynen b y td m. (12) illerin ğapıllarında, pancar tarlalarında varlığ, yoğluğ neler  ekdim, neler  ekdim. (13) hepsine ayrı ayrı bi dert  ekdim. (14)  ekmedim g n ğalmadı, Ŗin didi ğafamız mı yarılmadı, ğ z m z m   ığmadı. (15)  ocum mu d Ŗ rmediler, hepsini ben  oğ  ekdim Ŗim. (16) ğurban   oluyum , valla hepsini  ekdim. (17) ođ, bu d nyiya bunnarı getirdim de neler  ekdim. (18) esgi evleriñ   i inde, neler  ekdim neler  ekdim. (19) ne var him kilerine, hincikliler yaŖıyor. (20) valla yaŖıyor, oynardığ. (21) hea, biŖir   idim Ŗi inzile, biŖir   idim. (22) babangile giderdim, annengile giderdim Ŗiye baseygele giderdim. (23) ekmek  ok biŖir   idim, bi ğoca k y  ekmek biŖir   idim. (24) Ŗincik yalan   oldu o başđa. hea  ok biŖir   idim. (25) ben   olmadım ki o b  aŖıŖ   oldu. (26) memet    n burıya geldik, mantar toplamıŖ gelmiŖ. (27) a bacım a didi, s  mantar viriyim didi. (28) git ğavurun d l  mantarın baŖını yimesin t be almam didim. (29) mantarı aldım y z ne vurdum   ir metliğin. (30) Ŗ yle bağdı. atıñ    st nde, ben seniñ mantarını filan  istemem, ben gidecem didim. (31) onnan biz ğoyduğ, gitdik. (32) bizim ğaynana Ŗiye getirdi bizi, adını sen getir burıya gelin ğızız. (33) burıya gezmiye getirdi, h bet   ablamınan,  met    biye de Ŗi beketmiŖler, ğ ğ mleri yunacağlar   ımıŖ. (34) ben bunnarın    sd ne

yorganı aldım, ğaşdım. (35) aldım ğaşdım, aldım ğaşdım. (36) hībet   aplam geldi, bizi bi dōdü bi dōdü, ğávur  ópēn   orusbusu seni didi. (37) bizi dōdü, onnan biz ğaşdık. (38) zabānan   oldu, āmet   ābiyem   at   arabasını ğoşdu, küsedī'e gidecēz. (39) āmet   ābiyem   utandı, bizim yanımıza gelemedi. (40) ğaymaklı cūcūk ğarıldı geldi, yiyecēz āmet   abiye ğattiyen gelmedi. (41) gel   āmet   abiye ğaymaklı cūcūk yi dirdik   utandı. (42) küsedī'ye gitdik, küsedik'te bize semiyapla bizi davet   itti, emmek yidik. (43) ğoyduğ, geldik. (44) bōle bōle ūi oynatdım onnarı. hee. (45) sapragil'den geliyoruz, hībet   aplamgilin buhari tūter. (46) ciril ciril   ağar, bullar yuñar yıķanıllar   ımıū. (47) vardım. delī bekettim, buhariye de  ıkdık, asab'a bekettirdim. (48) hibet   aplam sekiye  ıķmıū, ğávur  ópēn   orusbusu seni didi. (49) ğaşdım, irāmetlik baña bağırđ, sen ne müzūmsüzsun niye millete öle iden dī. (50) ğaşdım, öle öle neler  ekdim. (51) oynadırdım, hasan   ābiyemi bunları oyum   oyum oynadırdım.

-M12-

**Konuşan : Mustafa GÖKCAN****Yaşı : 73****Öğrenim Durumu : İlkokul****Derleme Yeri : Esentepe 1****Konusu : Karışık Anılar**

(1) musdafa góqşan. (2) burda esgiden   işlenti işlellerdı, qoqaynan. (3) beni daşbuñar'a örnē gönderdiler, zabānan şöle iki şöle bi ğar var. (4) ğarda burda beni örnē gönderdiler yav. (5) kópekler çok, gitdim   orda yingemgile vardım. (6) beş daqğa oturdum, yingemden   örnē aldım, çıhdım yayaq geliyorum. (7) mēlid ā da, dedengilde çoban. ben giderken   o ğoyunu siziñ yaylıya basdırdı. (8) arhasında üş dört dane kópek var, kópeklerde o kópekler ğari. (9) hele diyom sarı dī bi kópekleri var dı, adamı yıkar dı. (10) bi de onuñ yanında böyükleri var dı. (11) dirken ğafıya daqdım   inişdiye giderken, ūrayım gidiyim, didim. kópekler hiş   ahlıma gelmiyor. (12) kópekler seni yıkar diyor. (14) baqdım   ali ā aligilin babaları, gel diyor. (15) vardım, nire giden yavrım didi. (16) ya iniştenin giderken yanına vardım, ğoyunda yaylada yayılıyor ğayri. (17) dedengiliñ yaylada yayılır, ölüm didi inişten kúrķ çekdi güneşe, genidini virdi, yatdı. (18) inişteyin haberi oluncuya ğadar seni yıhar didi. (19) benim bu didim   elli yidi de. (20) ğafama girdi, inişdeni görecēsen gel arabaya binde didi. (21) seni ūradıyım didi, yo yo ūramıyacam, niye varıyoñ ya varacam. (22) iyi ki ben dek gelmişsin, yoksa kópek seni yıkardı didi. (23) sırtāl'dan didi, çavdar ğuyusu açacam da atlara yim getirecem didi. (24) adam getirdi beni buriya yıkdı, geşdi gitdi sırtāl'a. (25) ya öyleydi yani, öle bir hatır góñül var dı. (26) gózü ğara bi adam   ıdı. (27) benim bu didim   elli yidi, elli segizde dedengile ğuzu çobanı durdum. (28) elli dohuzda çandır'a durdum, ğuzu çobanı dutdular. (29) yazıñ ğuzuyu gütdüm, ğışıñ beni ğoyun çobanı dutdular. (30) çandır'da ğaldıñ, bi zeki ā, ben yussuf   ām. (31) yussuf   ām çivçi ben çoban, ulen   ahat   āgil var dı. (32) ali ğapçān amcası, ölu ğonya'da talip var, helil var, ğadir var. ali ğapçān   amcaları. (33) amca çocuķı bunnar ğonyı'ya göşdüler bunarda bi dişi kópek var dı.

(34) bunara virmişler   o  ópek de dutdular. memiş alar  ólde canavardan   ir t   idememişler. bezat     onlarıň  oyunu  úderdi. (35)  únn k canavar  oyunnarı  ót r    m ş, ya Őu  anc  bize virde, canavar  oyunu  ekip gider, v rdiler. (36)  len o  ópek gice  oyunnarın   i inde yatıyordum, gec  dedengilin  óp  d Ő rm ş. (37) o iri  óp  duyan belki, o  óp n duyan n mını. (38)  ok b yy d  o  ópek.  len bundan    ş d rt dane  óp  dutdunu  opartıyo, dutdunu  opartıyo. (39)  oyunuň   ortasına  afamı  aldırdım.  ópekleriň   ortasından   eŐseg gibi. (40)  len bune len, vardıydım   ana  ópek gelmiŐ, ar asına da o gelmiŐ. (41) neyse bu  ópekleriň sesine, bi d  ba dım zeki   eline din  almıŐ. (42)  ırmızı bi de  eketi var,  eketi de giymiŐ. mıstafa bu  ópek takıŐlar'ın len gel len bunu  ld relim. (43) emir  uluyuz,  ld relim. (44) o ne dirse onu yapac z. (45) hayt baŐladık.

-M13-

**Konuşan:** Ayşe Gökcan

**Yaşı :** 66

**Öğrenim Durumu :** Okur - Yazar Değil.

**Derleme Yeri :** Esentepe 1

**Konusu :** Ninni ve Mani

(1) ayşe ğoķcan \_atmış\_ altı yaşındayım. ğirt doğuzluyum. atmış \_altı yaşındayım.

(2) eüvē eüvē eüvē

(3) eüvē dirdē övdürür

(4) eüvē eüvē eüvē

(5) üyüdürdē böyüdüürüm

(6) eüvē dirdē dövdürür

(7) allah dedesiñ izin virsiñ de

(8) ben de yavrımı böyüdüürüm.

(9) eüveler ğuzum \_eüvē

(10) nenni dirim, nennisinē nennisinē

(11) nenni çalarım, gendisinē gendisinē

(12) benim nevsem'iñ yavrı da babannesinē

(13) o nevs'i'ye ālarım.



**mani**

(14) çalabım çardağ

(15) dört yanı bardağ

(16) ölüm gelmiş merdinden

(17) heybesini aldım \_ ardından

(18) ölüm \_ atdan \_ inmeden

(19) zıvralı'nın bütüm ğızları ölmüş derdinden

(20) babanne ben \_ almam zıvralı'nın ğızını. (21) niye almıyon? ben subay \_ alacam  
ben bölük ğomutanıyım. (22) bir gicelik yat da gel \_ örtümüz döşemiz yok hay ğuzum.  
tazımızıñ çulu çok bizde. (23) yatmam babanne ben ğaryolada yatırım. (24) ben subayım.

(25) ata kim bilmiyordum

(26) ben de bilmiye geldim

(27) yüzünü ğörmemiştim

(28) hinci ğörmüye geldim

(29) babam ğöz yaşı dóğdü

(30) annem saçıñı yoldu

(31) bu bir bilmecemiş

(32) bunu çözüme geldim.

**anı**

(33) bu da benim   o ul hatıram. (34) bilmece deyil    le o udumuz  iirler. (35)  afada  almı  ben bazı b le gelinnere yanında filan dirim. (36) hac  r metlik ya b le bahar   oldu, ya mır yok. (37) millet y mıra bakar. (38) aman bi at  afası yazıyım da dimi ,  rend   uyuya atıyım geliyim dimi . (39) gider hac  r metlik   at  afasını yazar   iyi bir (40) adamdı.  ok iy   idi. yatd  yirde cennet   olsun, hocal   ok  uvvetliydi. (41) aman  l  an bi y dı bi y dı   le deniz derya y mır. (42) y mır kesilmedi, buradan gider  ıkarıyım varmı    ımi .(43)  uyu b le d pe d z   olmu .

-M14-

**Konuşan: Sarı ÖZDEMİR**

**Yaşı: 50**

**Öğrenim Durumu : Okur - Yazar Değil.**

**Derleme Yeri: Yapalı**

**Konusu : Karışık (Geçmişteki Yaşam ve Köy Âdetleri)**

(1) sarı özdemir. yaşıım   admış segiz dömluyum. (2) yo  keşge gitseydim. günyüz'de dödum. baba adı, ane adı hanım, baba adı osman berta. (3) vală  ocu l m hi    a lımda iřda bebeynen  oynardı , hani bebek yapardı  aputnan  o unna  oynardı . (4) daşnan segsek oynardı , iřde tezek toplardı ,  uvalnan  o zaman b yle deyildi, elnen yı ardı , emmek yapardı . (5) tandır bilmezdi , biz yu a yapardı , o uşda  s lnan   evlendi  yani d  ne d m iřde benim   eřim   asger bitirdi. sonra ben   evlendim. b  oruř d rt g n  alan gelin   oldum. d rt g n  ala. (6) y  beklemedim. yo yo benden    nce gitmiş. benden b y k beř sene aramız var. he bitirdi. iřde zaman biz babam ra metlik bize ekine  ot r yordu. duġanna saman  g d rdu . (7) iřd  b day, bulġur  aynatdık. başga ne iř. dinenen basardı . h  şindik yapıyoruz. ee iřde  oynumuz vardır.  ocu ları e d rt, beř   olan d rd  ız. h  burdalar biri iki daşbu arlı, biri de yi iyayla'da. (8) bir de g ny z'de. benim  lanna hepsi  vlendi. biri avr pa'da  teki de burda. oo b y k  ızım da  ld .  riz  alp  riz. onuki de iřde iki    ız bir   olan. (9) hinciki yirinde benim  abimin  ızı var. he pancar  aldırıyordu . pancarı s kerdik. hee gidiyordu . y  bud y  o zaman bi er vardı. hani bu d gen gibi bi er  arşasına sap yapardı. (10) burada d genna  y t rdi. başga ne d m he yani  oyun y du, inekleri var   ıdı. babam ra metlik  alışyordu. iřde biz de gidiyordı . (11) at arabayna yabana giderdig tezek toplardı . kerme  aldırıldı . hinci k m r var odun var. hinci  adınları raşat. (12) makine de y du. elnen makine elnen  amaşır yı ardı. ben burıya geldim, aldım.   da yani d rd beř sene almadım. gelin   old m zaman   almadım. (13) sonra aldım.  ocu lar hep   ufa dır. bař   olmazdı.  ayri biz makine aldık.  lum   alkimde  alışyordu.  lum gitti, aldı

bize. ò biz bayā on sene oldu. yaylada ğoyun sārđıh. (14) òlum çobanlıh   iderđıh. işde ğoyun sārđı, s t makine d kerdi. y rt   alırdıh. tuluĥ basardıĥ. eee yağı alırdıh. dıĥerd  esgi yorğanlar, battaniye onnarnan çevir   idıh. (15) bir de k r k vardı. onu  st ne atardıh, sıcaĥ geçmesin dı. y  o dadı d  bir deĝiĥikdir. tabi esgiler    zlyorum tabi. hincik   işde hayrımız yoĥ ğurban   oluyum. (16) bir ben varım bir de dede var kimse yoĥ.  lannar hep çıĥdı, gitdiler. benim ğızım işde bayramda geldiler, oturdular. (17) işde  le çalıĥıyor. esgi d nler bu d nden   iyidir. e tabi hal  çekerdi. bir de ateĥ yaĥardı. ateĥin  st nden   atlarlardı. (18) at   arabaynan gelini çıĥardı. hinçik    yle deyil. hinçik ğolları bir açıĥ, ğafası bir   açıĥ, hincik d nleri esgi d nleri gibi deyil. (19) esgi d n nirde. o zaman yanı d rd, beĥ ğoyun keserdi, aĥşamdan keserdiĥ. bir aĥçı alırdı. bizim k yl  aĥçı vardı. ekmek yapardıĥ. yuĥa ekmek yapardıĥ. yani çarĥıda ekmek bilmezdiĥ. (20) bi  nu yapardıĥ. d nde bu bulaĥıkları yıĥardıĥ yani. hinçik ğadınlar hem r t hem bilmem   esgi gibi deyil. aĥçı yapardı. (21) et, pil v, Şorba, zalata onar yapardıĥ. yanı çohda ğuzeldir   amma. hincik dadı yoĥ. bir hazır   alıyollar, içinde ne var ne yoĥ sen bilmorsun. senin g z n. (22) ben d rt tane gelin çıĥarttım d rd  de kennime yani benim   aĥçım var. mıstafa'nın halası. d rd  de kendimiz biĥirdıh. (23) d rd  de bu benim gelinim urfalı. ben urfa'dan getirdim. en son    lum g ç k biz de o zaman ğız bulamadıĥ. benim b y k    landa tanıdıĥ   orda var. biz d n gitdiĥ, istediĥ. (24) işde ben o zaman Servise verdim. gelinde, ğızlarda hepsini gendimiz yapardı. ben bir Servise   zaman Servis yoĝ   udu. gendimiz d rd, beĥ ğoyunna birsi ğorduĥ, biz yapardıĥ. (25) hee hincik rahat has ğurban. d n var, d n ne dadı yoĥ. e o zaman   ateĥ yaĥallardı,  sd ne atlallardın   erkekler. (26) ğınayı yapardı, at   arabaynan b yle tekeri yuĥarı ğaldırdı. o zaman bir   adam ğoardı, b yle tekeri sallandı   adam d nerdi. (27) e hincik bu yoĥ. ğızları ee erkekleri ğız gibi yapardı, d ĝ n  para ğazanırdı. ee hincik   o yoĥ. ee ayni b yle ğıyafetmiz vardır. yoo yoo bir Şarpı b lardıĥ, bir Şalvar giyerdiĥ. (28) hincik ğadınları, ğızlar b le deyil. hem d ne gidiyollar, ğına yapıyollar, d  ğına duruyollar, gelin  rıya gidiyor. (29) hincik bizimki   yoĝ   udu. baĥ mesela b  bacım niĥanlı   ıdı, d rs sene niĥan d rs sene de ğocası ğ rmedi niĥanlı. yani biz çok ğaldım, aynı ğızlarımda  le. (30) ne ben kim  verdim. ben diyerdim : tamam senin  lan Őaĥın benim ğapıma gelmesin geldi mi al boĥçanı al. (31) aynı  lanları niĥan

dağıyordum, ğaynanasına diyordu. e ğaynanası içeri ğoymuş. banane ama ben ğomadım. (32) yo yo esgidē hala erkekleri yōdu. erkek yerine bēle çadırda yōdu. kōlgede oturuyodu. (33) o da bēle hala çekerdi, hala bēyle yani yavaş yavaş gidiordu. hincik ğızlar ērkek hiç belı olmuyor. (34) hinciki ama ben hiř semedim. her insan yani özlüyor. yo çalgı nārasın ı annem. işde dōrd ğün ı oruř dutduğ, dōrdden sōna ben gelin ı oldum. (35) motırnan beni gelin yaptı. o bir çocū mıstafa'nın dayısının ı ölu geldi önümüzde. (36) e ğoyun getirdi, bu ğoyun ı eger gelin ı alırsa hālal olsun. biz de aldık. motur ı üsdüne atacādım, adam ı āladı biz bırağdığ.



-M15-

**Konuşan: Mustafa ÖZDEMİR****Yaşı: 74****Öğrenim Durumu : Okur - Yazar Değil.****Derleme Yeri : Yapalı****Konusu : Anılar**

(1) mısdafa, soy \_ ismin söyleycēsen. ğırh dörd dōmluyum. oħula gitmedim ben. yazıyı az çoħ bilirim. kendi kendime õrendim. (2) burada dōdum yapalı. oo ben çoħ tersdim, çocuñ hepsini vururdum. çōnun ğafasını ğıradım. siz\_o ğadar babam \_ öldū sora her şiy bitti. (3) õle yapardım. alırlardı beni kim almiyacaħ ğorkusundan \_alırlardı. o ğún dūnde ğaħğımı helal\_ētmem diyor. (4) benim dime ya ğūnaħ. yo yo iderim dior. benden dōrt sene küçüktü. ben ğuzları ğötürdüm. yayla duruyom mezarlın yanında. önümü kesüyör. (5) önümü kesdi, ben de aldım basdonu kafasın vurdum. ğafa yarıldı, ğoşdu himen. vālla ben çoħu çobanlıħ. ilin kápında çoħ çalıřdıħ. (6) yalan söylemēlim. gerçēk nese o. anam babam raħmedlik \_ oldu. anem de ğociya vardı. ordam şimdi üç ğardeşim var bir ğız, iki õlan. çoħ çille ğórdıħ. (7) hee kepenē kiyirdiħ, biz kere dī üzerine atardıħ, yatardıħ. bõle ip\_õrerdıħ, ğoynuñ bōazına asardıħ. (8) he sizde bağcık dirler. kaħdımı uyanır sürü. he he sizde õle diyollar. ğörürdüħ canavar ğörürdüħ. (9) canavar çōdu o zamanda çōdu. yo yo benim bir kerene o dān dibinde yatırken kaħdım. bir çoban ğoyun\_çinde yatıyor. (10) ğorħdum bi bu ne? hayır mı şermi gitdim \_ adamı çāırdım. ismi de memmet \_ emmi. benim ğōnum \_ ülen benim ğōnum nīe senin \_ oluyor. (11) yō arħadař beñde de çañ var oñda da çan var. iksini de birbirne tutuyor. ben de memmet kaħ senin ğōunu aralıım. (12) bunar burada yatsın bişşi olmaz. dañ dibinde, orda, ğayrı gitdiħ ğum ocānın dibinde onuñ ğoyun kópekler yanında. (13) vālla ři giderdiħ \_ adamlar bize erzaħ ğoyallardı. işde ne erzaħ gelirse ğoyallardı. (14) zebze ğoyallardı, ekmek, yağ, çay, pennir, bizim \_ u zaman çay \_ ādet \_ oldu. (15) ya ařā yoħarı üç dōrd \_ ay yatardıħ. ğıřñ çardā getir\_ıdıħ. he çoħ yidiħ. dā dommalah çıħardı. (16) dommalah

dirdiniz demi. dommalaḡ   onu  oḡ yerdih. bizde o biz yir bu  angal yirdih. kengeri  
 biliyon dımi. he sıyırma. (17) oo yılan  oḡdu, az ındı o zaman. ilannar Şimdi   ilan yoḡ. he  
 işde, ben bir kere bir daḡın dibinde ekmek yiyordum, ekm emi yidim. (18) baḡtım bir   ilan  
 geldi, oḡ  ilanıymıŐ. hayvan geldi, benim   etrefimi d nderdi. benim   anam raḡmetliḡ  
 hocaydı. (19) analıḡ bizi b y tt . didi yavrım b le bişicik  or rsen vurma,  ld rme didi.  
 sesle o ḡayvan kensi gider. (20) sona ḡayv n didim: ben saḡa virme. dikildi giti, he yazıḡ  
 gitdi  le. v lla ben   onu hi    unudmam. (21) he v lla. yimek    n me  odum yiyordum.  
 baḡtım   ilan  ufacık. oḡ   ilanı  afası ince, biliñ mi bilmeñ mi oḡ   ilanı  afası ince olur.  
 (22) onnariñ  afası ince olur. oḡ   ilanı, he o atlar   o. b le senin    n n   atlar. direg    
  n ne atar genidini. (23) he bizim bir  oñŐu vardı raḡmetlik   oldu. didi ben yavŐana gitdim.  
 bu yavşan yaptım, yaptım bir baḡdım   ilan geliyor  oŐe geliyor. (24) ben didim bacıy  
 bunun yımirtası burada. ama nerde ? hemen yavŐanı sırtıma bindirdim. ilan kennini  n me  
 atıyor. (25)  n me ata ata sonra diyor: ben raḡmetliḡ bir   adam varmış. bas  bas  dimiş  
  n n  g neŐe vur. (26) kennin g neŐe vur o saḡa gelip vurmaz. g neŐe vurdum diyor,  
  urtuldum. başka t rl  beni  ld r rd . (27) g neŐe d ru gidermiş, e raḡmetliḡ s lerdi  le.  
 hem aḡlardı, hem s lerdi. pilavı biŐirirdih. patatıs d rardih. s an d rardih   i ına. (28) ayrıan  
 da olurdu evet, erzaḡ    lar bize  ordu. biz de yabanda yirdih. acemli edirne'de edremit'te.  
 (29) s nada edirne gitim. edirne'de teskere   aldım. v lla iyi geşdi. ben bir  araḡola d Őd m.  
 beş   oñ kiŐiydi. (30) beklerdi. ordan burıya k t  mahalle gid gel beklerdi. iki    s t  
 beklerdi. ondan sonra gelirdih. ha neleri g rd ḡ, neleri g rmedi. (31)  omendeler   iyiydi.  
 bizim  omende  oḡ   iyiydi. isdanbul beyiydi.  arip dolu bize hi   ıyamazdı. (32) hi   
 d medi bizi.  er   acem birliñde iki adam bilme binbaŐıydı. bi toḡat bana vurdu. (33) o da  
  abat benimdi. dabancayı temizle d di. ben de temizlemedim. uzanmıŐsım    le yadmıŐsım.  
 (34) bir baḡdım baŐımda  le. gel d di bi hatıra olsun sana. raḡmetliḡ   oldu mu olmadı mı  
 bilmiyom. (35) bi toḡat vuru oda sana ḡatıra olsun. hi  unutmadım. iyi adamdı. temiz adamdı.  
 raḡmetliḡ  ledi. (36) eli atmış vardı. iki sene, yirmi d rd ay yapdi.  le yapdi. bizi  unya  
 c nbeyn'e  adar   at   arabaynan gitdi. (37) ondan s na Őirgete bindih.  onya gitdi. u a Şi  
 trene gitdi. v lla beş attı s t s rd . o esgi d zen Şimdi yoḡ. (38) babamda re berlik yapardı.  
 babam genc yaşında  ld . o da k r  boḡuna gitdi. bacısı  aŐdı. (39) bacsınıñ  ocası başıye

giti. ódu onu öldürdü. ğan davası, ölen de daysınıñ    luydu. hala dayı. (40) babam halasınıñ    lu, bu da daysınıñ    lu. vardı. biz de onun  ilesini da  eky ruz, da  eky ruz. (41) elli birde vuruldu. esgide vardı. ben Őimd  iki bileder   evlendirdim, birine oñ    ç biñ, biñ milyar yoħdu. (42) altın yaptım, bilezik yaptıħ. vardı Őinc  bu yirmi sene olmadı bu baŐlıħ kaħdı.





-M16-

**Konuşan: Ömer YILMAZ**

**Yaşı: 87**

**Öğrenim Durumu : Okur - Yazar Değil.**

**Derleme Yeri: Yapalı**

**Konusu: Yapalı Adı ve Maniler**

(1) kürtçe esbikeşen, türçe atçeken. cihanbeyn   esgi ismi. anlatabildi mi? şimdiki ismi cānbeyni. ee cānbeyin   esgi milleti aşretmiş. sōna türhleşmiş. (2) ondan sōna. şīden   ee yoĥ  araçdā'dan deyil. şīn bu tarafīñ ġazaları sarayōn   öte yanda  azalar var. (3) başġuyu deyil.  aza  aza. ılġın  adınhan'dan gelmiş. ciĥanbeyli  adınhanı'ndaymış. (4)  adınhanı'ndan böġrūdeliē gelmiş. böġrūdelik'den   ali fuat vardı, ali fuat bey belgin. belginler dā var cānbeyli'de. (5) taniyoñ mu. böġrūdeliē gelmiş, böġrūdelik'ten cihan getirmiş. esasen kadınĥanı'ndaymış. cihanbeyn dabanı oradaymış. (6) ordan   esgiden   ora maĥkeme gidelerdi  adınan'na. yayaĥ   at   ıla, arabayla. ġadınnan'na maĥkeme gidellerdi. (7) vālla bi rivayete ġöre yapalmış yıĥılmış, yapılmış yıĥılmış yapalı  almış. biz diyarbaĥır'dan gelmeyiz. (8) bizim hāne. faĥat   antep'ten gelmişler, malatya'dan gelmişler. şimdi ora deyil. dior ki: nirden gelmişler burıya. (9) bis dounun   aşiretiyiz. ordan bu tarıfa ġöçebe yapmışlar. yanı malatya'dan mesel bizim hāne diyarbaĥır'dan gelme. (10) he kimi antep'ten gelme, işde o şehirlerden gelmeler canım. yanı bu tarafīñ   aşireti ordan gelme. (11) aşıĥ   oynardıĥ. genelde oynumuz   aşıĥdı. aşşıĥ   içini oyardıĥ. içine ġurşun dōkerdih. onnan   atardıĥ, vururduĥ. (12) aşıĥ   oynadıĥ, başĥa ne diyim. vālla işde başġa neler yapardıĥ. o çā öleydi. izmit'de yaptım kocelī. bi sene. bin doġuz eli ikide gitdim, eli dōrtde teriz   oldum. (13) izmit'in doġu  ışla mālesi var   ıdı. orda yaptım. doġu  ışla. orda yaptım. (14) faĥat şimdi ne oldu bilmem. vālla şōle bi tane anlatayım. andarlı bi tane çavuşumuz var   ıdı, bizden para yirdi. (15) her   ayda iki buşuĥ ben bide arĥadaşım var   ıdı buralı, ikişer buşuĥ lire para verirdih. öle ġeçirirdih yani. (16) faĥat ben birez zekiydım. ee asgere ders

verebiliyordum. (17) he allā şükür. asgellik dersi. mesilā sorarsıñ. birinci ordu gömutanı adı ne ? , bizim o zamanki ordu gömutanımız nureddin barasel. (18) ihinci ordu gömutanı kim? asgellik ne ğadardır? ne ğadar   asgellik var? bizim günümüzde kore'ye gitdiler. biñ doğuz   ellide kore'ye gitdiler. (19) kore'den geldiler. şimdi kore savaşı bis biñ doğuz   ellide, eli ikide şiye girdik nato'ya. nato'da ānden kore savaşı başladı. (20) bizim   üç dört beş biñ   asger kore'ye gönderdih . bi kısmı öldü, bi kısmı döndü. kore savaşı'nda. bi kısmı öldü, bi kısmı giri döndü. (21) eliki de girdik biz şeye. şimdi onlar   anlaşma var ya nato'ya girdik ya nato birbirine yardım   eder. (22) o da tabi harp patladı, amerihayla kore savaşı başladı. biz ameriha'nın yanlısıydıh. etrafından   asger   istedi yanı. (23) şiyelerinden nato asgeri, nato devletinden, bizde gönderdih. şimdi edebililer, nato'nuñ şiyi var yāni, ğayri bozulmuşsa bilmem. (24) o zaman   oriye dörd beş biñ   asger gönderdih . baya savaştık yani. çivçilik, çobanlık, başha ne olur. çobanlıh yapardıh. ğoyunculuğ yapardıh. geçim   o yöndendi yani (25) başga iş vilen yoğdu. ğoyun taşırdıh. ben   oğula ğuran   oğudum. ğuran   o zamanki hocalarımız   o yassağ devri vardı. (26) hē ğuranı yasağ   etmişlerdi. mıstafa kemal paşa biz hocayız diyen saħlañmış, hoca diyen saħlanır. (27) o de biraz yasağ   etdi. bi yasağ   etdi. biz de orda burada oğuyorduğ. gizli gizli sōna açıā çığdı yalan. (28) bin doğuz   ellide menderes gelince o yasā ğaldırdı. bin doğuz   ellide menderes ğazandı. (29) seçime girdiler, menderes ğazandı. eli dörte ğazandı. elli segizde ğazandı. atmışda darbe oldu. (30) cemel ğürsel darbe yaptı. cemel ğürsel   o zaman genelğurmay başğan   oydu. darbe yaptı. atmış birde yasal   ıdı. menderes'i idam   ittiler. (31) atmışda darbe oldu. atmış birde menderes'i idam   etdiler. hasan polatğan   ötekisininin   adı neydi fatih zühdü zorluoğlu, ğasan polatğan, adnan menderes yasalarla idam   ittiler. (32) yirmi dörd yaşında, bin doğuz   eli beşde dūnüm   oldu. eli beşde. işde o zaman davul zurnaynan oluyordu. (33) geliñ   almaya giderkene at   arabaylılarla gidellerdi. başha vasıta yoğdu. cānbeyn'den getirdik gelin. cānbeylidir, türktür. (34) benim hanım da türk. cihanbeylili merkeS. iki kıS, üç olan. biri benim yanımda. (35) biri örtmen ğonya'da, biri de tırlar  zerne çalışıyor şimdi evde. boşda, kızlarımda birisi avrıpa'da isvişre'de. biri konya'da oturuyor. (36) şimdiki dūnler çabıh   oluyor, esgiden birez devam edellerdi. iki üş gün davul dövelerdi. pek masraf yoğtu o zaman.

yanı yemek yidirelim masraf falan yapıyollardı. (37) dünler çalınırdı. deliğanlılar haley sekellerdi. dünlerde devâmlı tura oynardıh. esgiden tura meşurdu. (38) aşretlerde tura meşurdu. ha o ayrı. o ateşin   etrafında döneller. (39) götün götün dönellerdi. birisi goşar   onu vurur, o girer   ötekse çıhardı. tabi canım   üş binnira o günün parasıyla. bayā çoğ paraydı. (40) vâla yavrum ben   asgerdeydim şimdi ne o beni tanır, ne be onu tanırım. nişanımı dağmışlar, mekdub saldılar baña. senin cānbeyne nişanını dağdıh dediler. (41) geldim razı oldum. hiş tanımyordum. çoban nörür yavrum. olur tabi. olur da ben şurada davar güdüyordum, canavar saldırdı baña. (42) üş beş göyunum öldü. arhasına goşdum. dabancam vardı. dabancayı atdım   atdım birağmadı. üş beş göynumu öldürdü. yoğ gövmiye çalışdım. (43) davarım   elinden gurtarayım. davarı önüne gātmiş götürüyor. canavar zararlı bir hāyvan. önüne kıtar, götürür. öldürür gider, öldürür gider. (44) yanı birini alıyım yiyim, gidiyim dimez. he hepsini yaralar. tabi tek başımıza, göyunla beraber yatırdıh. (45) yoo göorkmazdıh. göyun kırdā yayılır, doydü vaħıt topallanır yatır. sen de içinde yatırsın. (46) kepenein var, kırkün var ne varsa onnan yatırsın. şimdī buriya rum diyarı diyollardı faħat zaten de alpaslan girdi vaħıt rumları gövmuş. (47) bin doğüz yetmiş birde. alpaslan ħarb   etti, rumlar   ımış, yani bizaslar, rumlar. alpaslan   onları gövmuş, buriya türkleri yerleştirmiş. (48) assın da burası rum memleketiymiş. faħat   o gelmiş, gövmuş. şiden girmiş tırablusğarp'tan. ordan girmiş, rumları gövmuş. (49) valā anlatılıyordu da çok şī anlatan olmadı yani. rumları görmemiş kimse. rumlar birez   esgi. pek yini değil, gale dā duruyor. (50) faħat  orayı bi toprağ yıntısı yapmışlar. assında o toprağ yıntısıdır. bu gale faħat niçin yapmışlar, neden yapmışlar bilemeyiz (51) şimci orası günyüz'ne bālı değil. sivri ya depesi sivri ya onu için sivri diyollar. yo yo sivri sivri. (52) pek cahil   anlamaz. söylemişimdir   ama. kıracaolan türküsü var. büyüğ kitab vardı oğurduh. bir kıaş kız   oturuyomuş, yanlarına varmış. (53) gızlarda demiş, ana ne gadar gara. o da diyor ki:

(54) kıara diye yerme

mevlam yaradmış ħor görme

ela göze siyağ sürme

çekilir ara deyil mi ?

(55) alar, beyler hep ier

ave ara deyil mi ?

urda ortadan  iki trkmn beyi

adırı ara deyil mi ?

(56) aracla'nın manisi. ourdu. trklr aık kerem'i trks, araclan trks.  
aık kerem bir abristanın baına varıyor. baıyor bir uru afa. trkyle diyor ki :

(57) afa sen de u dnyada var mıydın ?

helal heramı durmaz yir miydin ?

yosam sufrası meydanda

er miydin afa ?

(58) afada diyor ki :

(59) ey kerem ben de u dnya da var  idim

helalı deil heramı yer  idim

sufrası meydanda

er  idim diyor afa, i kerem diyor.

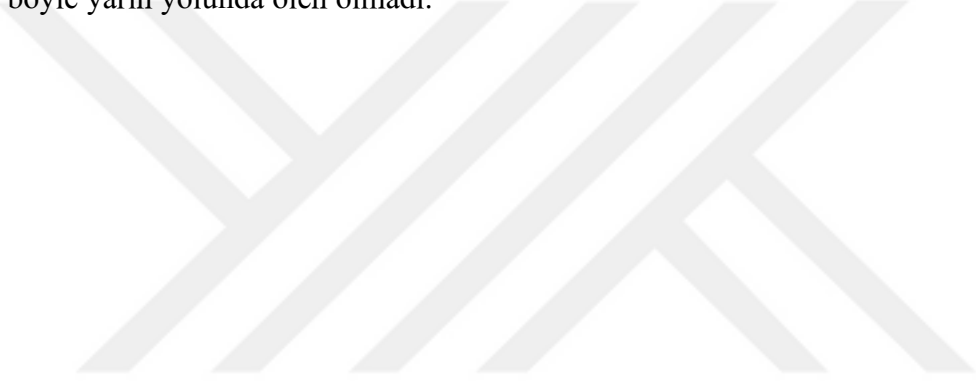
(60) valla bilmiyorum yavrum\_ aşıhtı. aslı'ya āşih \_ olmuş. aslıyla kerem. leylayla  
mecnun \_ ayrı. ferhatla şirin.

(61) kim görmüştür, ferhat \_ ıla şirin'i

hangı aşık tutar, onuñ yerini

attı külün \_ ile, verdi canını

böyle yarin yoluñda ölen olmadı.



-M17-

**Konuşan: Fatma YILMAZ****Yaşı: 83****Öğrenim Durumu : Okur - Yazar Değil.****Derleme Yeri : Yapalı****Konusu: Karışık**

(1) ben aslım cânbeyli türk'üm. buyur ben dovmü ne biliyim. fatma yılmaZ. geldi geşdi. ğurban   oluyum ğaklısında, ğafa ne arar. geşdi gitti. (2) işde o anca laf   ebesi, ben bişşik bilmem. amān sen daşbuñar'da mı yapacan   öretmenniği. ölemi iyi kıSım. (3) buyur geliñ vār, iki küş torunum var. üç ğızı vardı benim   olanın, en güçük   olanın büyükler   ayrıldı da. (4) onnarıñ   iksini gelin   itti ölüm ğızları. biri evde senin yaşın. hee buyur   evet. zati ikisi gitdi biri ğaldı. (5) onda bugün yarın virecez. yoo istemiyom gittiklerini. geliller. benim o öretmenniği ğazandı da ortancılı ğız doñdurdu mu ne diyolar bırağdı. (6) şimci ğonya'da oturuyō çocū var   üç dörd   aylık. hee evlendi. (7) bitirmeden bulmuşlar birbirlerine varmışlar. tubā acelen neydi didim, ne biyim nene ğader   imiş. arĥam bırağmadı diyor. (8) sen oñu bırağaydın didim. büyük ğızda ere virdik köye. almanyı'ya gitti ğocasıyan. (9) bu da oğuyor. vala şu tarafda bizim şu tarafta. ölemi nevşehir'de oda işde. o da tüketim. onu da virecēz, ğurtulacāz. (10) onuñ   üç ğızıyan bir   ölu var. yoğ canım hayır gelin yapar. ben dinneniyom yā. (11) eyy vār. didim de çirtmadılar. bir   ayran   için sizde. dur şurdan çırıvırıyım. (12) arz   itdi ille çığıracağ. o geşdi gitdi yā. her evı bir çayı varmış, ağar gidermiş, ğatlamış çayıñ içine düşmüş. ah gençlīm   ah dimiş. (13) bakımış kimse yok. genşlīmde buydu ya dimiş. bişşiye yaramazdı. o zamata nasreddin hoca dimiş ki: (14) ben burada vārım ya dimiş. duydum dimiş. öle ğızım. aççık   olanda gitmiş. mayışın ney. (15) ğarın doymaz, açda bırağmaz. elhamdüllah.

-M18-

**Konuşan: Galip ÇELİK**

**Yaşı : 54**

**Öğrenim Durumu : İlkokul 5**

**Derleme Yeri : Yapalı**

**Konusu : Yapalı Hakkında Bilgiler**

(1) yapalı maḥalle muḥtarı galip çelik. eli dört. ilkökul. yapalı. yapalı tāminen   iki yüz   otuz yıl   önce falan yani iki yüz   otuz yılın yüz seksen yüz doḡsan yıllar   arası. (2) tabi kimse net bilmior. yani yapalı'nın   ilk geliş yeri adıyaman   ondan sona adana mustafabeyli sonra bu bölgeye yerleşilmiş. (3) genelde ḥayvancılıḡ develer falan varmış, hayvancılıḡ yaptıkları için bu bölgeye oturmuşlar. (4) yapalı üř dane řey   iki tane sodyum sülfat gölün arasındadır. coġrafya olrāḥ. (5) türkiye'deki deterjanların hammaddesi burdan çıkar. tersaḡan gölü ve bolluḡ gölü. (6) cihanbēli bölgesinde yapalı gerçekten tarihi bir yerdir. selçuḡlar'dan ḡalmadır. selçuḡlar'dan tarī eser vardır bizim burda. (7) teke yaylasında. orayı da gezebilirsiniz. buradaki bu sodyum sülfat göllerinde az bulunan flamingo kuşları vardır. ha ondan sōna volḡan tipi bizim ḡaynaḡ sularımız vardır. (8) ee iki üř tane muara vardır. (9) o volḡanlar güzel bir görnüm var yani onların. şimdi sular ġurudu. sular ġuruyuncu volḡanlar   ortada ġaldı. (10) şimdi bu inice de. köyün gelir ġaynā, naḡliyedir, avrupacıdır, tarımdır, hayvancılıḡ genelde bunlar mevcut. (11) halkın gelir ġaynā budur. iřde cānbeyli'de bālandıḡ. cānbeyli'ye on beř kilometre. nüfusū řu an köyde yaşayan az. (12) genelde nüfusumuzun yarısı ġonya'da. avrupa'da, ee ġompile yapalı'yı hisaplasan beř bine yaḡın çıkar. dōrd bin beşüz falan. (13) evek yerlisi olarak, köyde yaşıyan bin iki yüz bin   üç yüz kiři yoḡ, o ġadar var. he buradakiler genelde çivçiler var. sonra onlarda hayvancılıḡ yapıyor, naḡliye, köyümüzün   eitim durumu gerçekten   iyidir. yani yüzde seksen doḡsan   oḡuma oranı yüksek   olan bir yerdir. (15) bařa ne diyim. yapalı bizim burada normalde bir soyadın   ismidir. bugün   için iřde on iki tane ġardeřten   oluřdūnu bir   araya gelip ne yapalım ? yapalı yapalım demişler. (16) deyime ġöre. esgi ismi ġamara iřde bu soyad filan verilince e

türkçe yapalı'ya çevirmişler. (17) yo öle ilginç bir şey   olmadı. yani çoğ bi sıkıntımız   olmadı. ha bura gelenler genç oldü için bir. genç şöforümüzü ğaybettik. (18) en sıkıntılı şeylerimiz   onlardı. trafik ğazası. ondan sona büyük bir doal   āfet olmadı şükür. ha bugüne kadar   öle bir şeyimiz olmadı. (19) ha esgiden   öleydi normalde şimdi biti. esgiden dünler yapılırken   ot toplarlarmış, sap getirilermiş. yaharlarmış. üsdünden   atlallarmış. (20) hani nevrüz ğutlaması gibi. bahar şenniği yok mu nevrüz. ha öyle bir oyun   oynallarmış. ondan sona dünlerde türe   oynallar. (21) türe halen devam   ediyor o türe. ora selçuklar'dan ğalma. içinde iki tane türbe var. hacı hasan diyorlar. (22) yatan kişi yalnız kimse bilmiyor. onun selçuklar'dan ğaldını, yani bu mezarında kime ayit oldünu biliyoruz. (23) ama müslümanların   oldünu söylüyollar. hatta   ondan sona şunu da söylemişdim büyük taşlar   adamın mevki maķamına göre zenginliğine göre büyük taş ğoydünü söylüyollar. (24) ama ne ğadar dōru bilemem.



-M19-

**Konuşan : Fatma ÇOBAN****Yaşı : 53****Öğrenim Durumu : Okur - Yazar Değil.****Derleme Yeri : Gölyazı****Konusu:Karışık**

(1) fatma çoban. atmış beş dömluyum. gitmedim. gölyaz'da dödüm. valä çocuğlümüz  
 işde bildin gibi köy yerindeydik. (2) göyunla, güzuyla ūraşıyorduk. anemle, babamla  
 yaylaya göçerdik. yazın yaylaya göçerdik, gışın gelirdik. doğuzuncu ayda dönüş yapardı  
 köe. (3) yaylarımız var yani. üsgüt yaylası. çocuğlümde oyun oynardık, arkadaşlarla  
 gezerdik, güzu güderdik, göyun getirirdik. (4) ee hayvanımız göyundu sadece, inemiz yoğdu,  
 atımız var ıdı, babam at arabası vardı. (5) onun ıla köe gidip, gelirdi. vasıta esgiden  
 vastamız at arabaydı. başga işde annem halı, yasdık doğardı. halı yasdık doğurduk  
 anem, yengem beraber. yengemle annemle. (6) bizim şimiz hodamız vardı, misafir hodası  
 yani. konak hodası misafirler gelirdi, konak ederdi. yani toplayanlar gezençi deriz. (7) çerçi,  
 köyde at arabasıyla eşya satallardı. gelir gonağlallardı dörd gün beş gün, eşyasını bitiresiye  
 gadar gonağlallardı. (8) her gece yatırılır, burada yatırdı. yo yo çerçi tek arabayla gelillerdi,  
 işde her yerden gelillerdi. köde eşyası nese bitirir öle gidellerdi. (9) burada gonağlallardı.  
 burada yatallardı. onların hizmetini biz görürdük. babam rāmetlik onlarla birlikte galırdı,  
 yatarı. (10) biz de aşada evlerimiz vardı, şo tarafda da hodamız vardı. orda yatırdı, biz  
 burada yatırdık. hizmetini görürdük, garnını doyururduk. (11) öle eşsası bitti mi göçer,  
 giderdi. bi sıra giderdi, bi sıra dā gelirdi. çocuğken yunla alırdı. parayla yunla. (12) yo yo  
 anem izin verirdi, anemize danışırdık. eğer izini varısa verir alırđık, eğer izini yōsa  
 alamazdı. çerşiden leblebi, şeger, fıstıh, lokum pūskūt. (13) mısır mesela çerçinin sattı ne  
 olacağ. şı guru erik satı. esgiden yani yoğluk yerne şimdi her şey bol. her şeyin tadı yoğ. (14)  
 onnan yoğ az ıdı, tadı var ıdı. şimdi hiç bişenin tadı yoğ. her şey çok yani. he anem  
 işde vālla sürünüyorduk yaylada. (15) ha orda burada, tarlıyada giderdik, saman çekerdik,

babam düğen çevirdi, ben üsdüne binerdik biz. çocuhıtuğ da tabi. yedi segiz yaşlarındaykene. (16) sürerdi bāya bir   ay sürerdi. bi ayın işde şimdi her şey   üş günde bitiyor. mesel harman zamanı o zaman bi ayda sürerdi. (17) vastası olan   adamı olan bi ay sürerdi. e ölmāyan da ikay ğışa gadar da sürerdi. ğışa hazırlıh vālla işde mantı keser  idik. (18) erişde keser  idik. ğışa babam rāmetlik ğonyı'ya giderdi ğış   erzāmızı getirirdi. leblebi, nohud, piriç, fasülye, ğayısı, üzüm. (19) bu ğış hazırlı. pekmez, anķara helvası, beyaz helva getirirdi. işde bi ğışın giderdi yaza ğadar  onıñla geçinirdi. (20) zatēn ğatımızda davarımızdan yāmızı, peynirimizi ğaldırırđıh. dērmene giderdi, senelik   unumuzu ũtürdü. (21) bulğurumuzu kendimiz ğaynatırđıh. işde esgiden her şey bölē hazır deyildi. anem rahmetlik iki üç günde bize mısır patladırđı. (22) saçı yıhardı, şaşda içine kül doldururdu. ee bi süpürgeyle o şiy toprā çevirirdi, çevirirdi ısındımı içine mısır   atardı. (23) mısır   artıh paTlar paTlar. o bi Tarafdan süpürür şī ğoca bi sinē ğor, aħşamları yerdik. (24) yō bizim burda yoħ. dedemgillerde varda bizde yoħ. bulğurū yāni biz ğuru bişiriz, bildīn būdayı yıhardıķ. (25) ğoca ğazannara dolduruz, ondan sōna dērmene götürüz dērmende ũtürüz. cücūnü ayrı, bulğurunu ayrı ğaldırırđıh. (26) yapardıh. onu işde bildīn yāni her sādımız südü ğoyundan   eskide buzdolap felan yōdu. her günün südünü günlük çekerdik. (27) peynirmizde atardıh, zabaħ süzerdik. ertesı güne tulā doldururduh. hiç. işde bildīn bölē bir hoda da saħlardıh. altına külünü dōkerdik, hergün külünü değiştirirdi. (28) işde dōkerdik topraħ dōkerdik altına, hergün tulū sileriz, yıharız. toprānda tazeleriz, hergün deyişir bölēce ğururdu. (29) e onu işde yāmız teneke meselē bölē şī yoħdu. naylon yoħdu bildīn şu teneke vardı. peTról tenekeleri onarı babam rāmetlik getirirdi petróldan. (30) bizde açardıh, yıhardıķ onnarı yāmızı onnara doldururduh. güzünde gelirdik yayladan burada yāmızı yōrurduh, ayrı teneke artıh küflenirdi. (31) yeni bi teneke çinko helkelere doldururduh. yaza ğadar yērdik. on beş yaşında nişanlandım, on yedi yaşında gelin oldum. iki sene durdum ben. (32) yō eşim burdaydı ben   evlendim sona asgere gitti. ben evlendim   üç   ay sōna asgere gitti. e evet ğayıñbabam babamla amca çocuhları. (33) tanıyordum zāten güçüklükten   aħlım   ērmiyordu. he aynı köyün   adam   aħrabaydıh, biliyorum. õle evlendik   anem. (34) yedi dōrd ğıs, üç õlan, burdalar. esgiden herkes avrupadaydı, şimdi geldiler. (35) iki bacım   avrupa'da. abim biri mefat   etdi. büyük   abim mefat   etdi, e diğer   iki abimde burda. (36) iki bacı buradayız, iki bacı avrıpa'da. vālla

benim ğına gecesi felan yōdu. bōle ikindi vaħdı ğınaya gelillerdi. (37) işde Őu dūndū. benim dūnūm. yēdi ğūn oldu. he ben bitecik gelindim. yēdi ğūn davıl çaldılar ondan sō gelin oldum. (38) vālla ben bilmemde yēdi ğūn çaldılar. yani ben orda deyildim ki bilesin. Őimdiki gibi gelin dūne gelmes. gelin gelin gelirsē o eve gelir. (39) Őimdi gelini getiriyollar, oynuyollar tekrar gelni evine gōtūrūyollar. o zaman   o yōdu, e   zaman Őī yāni bu zaman gibi deyildi. (40) Őimdi her Őī a ıķ yāni, Ői herges televzona uydu. esgiden hayā var   ıdı, mesela terbiye var   ıdı. (41) Őimdi mesela  le deyil anem. Őimdi o  aħdı. altınım  du. yēdi bŷyŷk   altınım var   ıdı, ikī bu uķ metre aynalı zincirim var   ıdı. (42) dōrd bilezīm var   ıdı, altı yŷzŷm var   ıdı, iki  it kŷpem var ıdı. he iki bŷyŷk  ollem var   ıdı. (43) e bitecik    lan   olunca  ayınbabamda avrıpadaydı o zaman. yoħ bizim burda baŐlıħ yoħ, yō bizde yōdu. (44) esgiden beri yoħdu. yanı baŐlıħ deyilde de mesela yo yo meselā işde diyecem ki bende yoħdu da diyer ablamlar zamanında var   ıdı. (45) mesela diyelimki  ırħ binnira kesiyor,  ırħ binnira para diyor  ız tarafına veriyor. (46)  ız babasıda gidyōr  ızın mesela ev  eŐsasını alırdı. oydu. baŐħa yoħdu bizde. (47)  lan   evine harcıyor  ızına meselā.  ızın meselā bu evde ne var   ısa bi evin   ihtiyaçı nese baba gider, o paraları alır giderdi. (48)  onya'da o ev eŐsasın   alır getirirdi. evde de getirdi sererdi, gelen ge en baħardı ŷŐ ğŷn. ondan sōna yŷkllelerdi. (49)  lan   evine gōtŷrŷrdŷ. vārdı. bizde de vārdı.  ına ğŷnŷ gider  ıs tarafı  lan   evine gider  ızın  eyzini  aħardı. (50) evini sŷsler  ıħar gelirdi.

-M20-

**Konuşan : Osman ÇOBAN**

**Yaşı: 66**

**Öğrenim Durumu : İlkokul 5**

**Derleme Yeri : Gölyazı**

**Konusu : Karışık**

(1) osman çoban. atmış   altı. gitdim   ilko ul terk. bura, burıya gelenler   ilk adıyaman'dan gelmişler. adıyaman k kkeni adıyaman. (2)   eskide g çeberlik varmış. g çberlik varmış. g çeberlik bir zamanını varmış. o y zden burıya gelmişler.  ou oralarda  almış. (3) ordan gelmiş  aracadağ'a gitmişler.  ulu'nuñ    s tarafından. bi kısımlı orda  almış, bi kısımlı tekrar burıya gelmiş. işde b le yerleşmişler y ni. yoğ   olsa da biz bilmiyoruz. (4) olsa da biz bilmiyoruz y ni. hayvancılığ başa bi şi yoğ hayvancılığ. (5) g lyazı yapalı da belediye oldu. işde ondan sona g lyazı ismini aldı. (6) belediye olunca g lyazı ismini aldı. (7) işde onu bilmi orum   onu belediye  ondu devlet  ondu. devlet halıkanlı'yi ya şimdi onlar var. tuz g l  var. maden g l  var. (8) o da olabilir yani. olabilir. hayır hayır hi  hi . o yıl belediyede de beş yıl   enc manlığ yaptım. vekilik yaptım. b le bişi de denk gelmedim. (9) ilk olarak size denk gelyorum yani. b le şi olarak. buranıñ   insanı ekseri avrupa'da.  alanı da bi kısımlı  onya'da. (10) bi kısımlı da burda re berliklenen   uğraşıyor, bi kısımlı da ok  oynuyor, a ığ s ylemek lazım. vala yaşlısı da yoğ gencide yoğ. (11) şimdi  le  armağarışık gitiler. yani yaşlıda  almadı zaten. bizim  oņsu var y z d rd yaşında dibimizde. nene var y z d rd yaşında. (12) o var. bu k un yaşlısı. s lık k unde var. tezemin  ocası sultan teze tanırsın belki. s lık k y nden. (13) yo yo ha bizim   o amca var babamın da amcası  lu, tezemin  ocası  lu. o da doğsan    ş yaşında. yanı yaşlı da  almadı bu havalede. (14) he he ibrahim g rb S  a  yaşında bu girişde. o ibrahim g rb S kimdi yav. d ru d ru. yani yenileri tanıyorum, yani muhtarların hepside tanıyorum bu ibrahim muhtarlığ yaptı yapmadı bilmiyorum. (15) biz ben aslında avrupa'da emekliyim. hollanda emeklisim. burda da hayvancılığnan,  iv iliknen  raşıyoruz. (16) doğsan yılında d nd m. doğsanda

döndüm. avrupa çoğ gençkene gitim. asgerlīm biti on doğuz yaşında asgerlīm biti biter bidmez gittim işde. (17) iş imkanı yoğdu işde. iş imkanı olmayınca birazda bu yüzden millet çalışmaya hevesleniyordu. burda da iş imkanı olmayınca millet hepsi oralara aqın   eti. (18) eskide hep buralar çobanmış. bazı başğa yerde çoban gelillermiş, başğa yere gidellermiş. (19) malçılığ filan çoğmuş   esgiden gāyed çoğ benim   aqlım  eri r, şimdi malçılığ biti. deve çoğdu ben deve eti çoğ yedik biz. (20) deve çoğdu esgiden. ya burda yani deve gāybolalı otuS yıl   oldu mu olmadı mı ?  le biliyorum. (21) yakınlarda yakınlarda he deve vardı bi kaç kişde vardı. asgerl  acemi billiğ anğara mamağ muğabere oğuluydu. (22) usda billiğim   istanbul g ç k ekmec di halğalı. vall  g mutanlarnan çoğ yaşadığ. am  nasıl diyim pek b le samimetl miz de yoğdu. (23) bi g mutanım vardı, hasan baş çavuş   ismin de soy isminde unuttum t  g r  sene oldu. ee sağsa g laqları  ınlasın    ld se alah r med  ylesin. (24) giresunluydu, balığ hastasıydı. balığ hastasıydı oltayı atardı, balığ tutardı. başğa hiş bişesi yoğdu. yatırım da g nya'da yapmış. (25) osman d di s  galırsam g nyı'ya gelirim   adam   adres verd  biz   onnarı g ybettik. ya  y insanlardı. (26) yani tabi ben bunu b le bil rum bi asgerlik yapmıyon insan, insandan sayılmaz derler ya, asgerlik şart, o bir eğitimidir, yani bir k lt rd r. (27) ya bu durumda g ndermem. a ığ s lemek lazım. bu durumda g ndermem yani. (28) ben onuñ içinde yan  ne oluc  beli deyil. ne oluc  beli deyil ama bizim zamanımızda bele bişer yoğdu. (29) ter r yoğdu. biz rağat rağat asgerl mizi yaptığ, geldik, ver r. bay  ver r, bay  ver r. (30) adam burda aylaz   aylaz b y yor, orıya gidince bay  adam   olub geli r. bizim bu y z d rd yaşında dedim, g mşu varya g cası asgere giderkene kelmiş, g fası kelmiş. (31) g n miş g fası kelmiş. gidmiş, gelmiş burda bir g mşu var nene zor ağlum   ir r. d miş, ben bi asgere gidim. (32) iyi bişer g r m, geliyim d miş. geli r, bağ r. on  d r dizlerine vur r an  d r. (33) aynı esk miş, g fasıda kel. yani o zanıttı ki orıya gidecek, g fası t lenecek. g fası da kel d nm ş. (34) yan  anlıyoğ mu  le ş  olan çoğ, yani asgerlik   iyidir. bir  imt ndır,  niverst dir. n  herkesnen g rşılaşıyoğ. (35) herkesnen g rşılaşıyoğ, avrıpa'da aynı. yan  bilassa turis gid, avrıpa'da  le. vardı tabi canım. or  paralı asger. ora paralı asger tabi. hem burda asgerl ni yapıyoğ gece eve gelirs n, isder. orda galırs n.

-M21-

**Konuşan: Hasan ÇOBAN****Yaşı: 58****Öğrenim Durumu : İlkokul 5****Derleme Yeri : Gölyazı****Konusu : Karışık**

(1) hasan çoban. eli sekiz. yaşlandığ ğızım dâ ne genci. hee ilköğul mezunuyum. vâla oyun falan   oynadımız yödu çocuğlümüzda. (2) çocuğlümüz çalışmağla at üzerinde ğoyun güderdiğ. harmanda çalışırdığ. efendime söleyim. ev işi, ğoyunculuk, reçberlik hayatımız böle geçdi köy yerinde. (3) kendime yaptım. ile gitmedim. kendî ğoynum vardı, kendimize giderdik. giderdik yabanda da kalırdığ. (4) eve de gelirdik. ondan sōna bir   iki üç sene avrıpa hayatımız   oldu. sene seksen beşde gittin seksen sekiz sonlarında geldim. (5) o ğün bugünde de daha gitmedik. evdeyi çivçilikle uğraşyoz. ondan sōna çocuğlarımızda gitti, hep dâldı orda. (6) beş tane çocūm   avrıpa'da. bi tane ünverste mezunu var muhasebeci. o afyon dinarda ğalıyor gelin. (7) işde böle haytımız. hanımdâ yatalağ beş senedir   ona bağıyorum, hayatımız böle devam   edyör. (8) bizim bura gölyazı esği "halikanlı" dondırma. bizim burâ adyaman'dan gelme. çođ esgilere dayanıyo. (9) benim bildim kadarıyla bin següz   on altılarda yerleşim   olarak burda yerleşmişler. o ğün bugün burda ğalıyorlar. (10) vâla amaçları kıtlığ zamandı, gelmişler kıtlığ olmuş   orta asya'da o taraftan bu tarafa göç   olmuş. gelib burda ğonağladılar. (11) kimsi ğaracadâ'da ğaldı, kimsi burda ğaldı. kimsi ğünyüzü, yapalı bu çevreye dâldılar. köken   olarak orta asya'dan gelme. (12) gölyazı ismi bin doğuz atmış yedde belediye oldu. o zaman verildi. dâ önceki ismi halikanlı. (13) belediye olunca bin doğuz   atmış yedde gölyazı ismi olarak verildi, řu anda da belediye büyükşere bālandı. (14) řu anda gölyazı mahallesi olarak geçer. bizim burda göl var tuz gölü göl yağın   oldū için gölyazı diyollar. (15) biz iki göl   arasında ğalırđ. bi tuz gölü, bi maden gölü. bunarın parelinde ğalıyoS. aşşâ yoğarı biri üç beş kilometre bize. (16) birde on beş   on altı kilometre

böle. ama şeyden gitti mi on yedi on segiz kilometre. cihanbeyli yolunda. burda ğıydan gitdin miydi daha yaħın. giderdik. hālen gideriz yani. (17) vālla Őu anda su yoħ, görmedim çoħdandır da, çoħdandır da yoħ diyorlar. sular çekildi. su oranı gayet düşük. (18) bizim daŐınarla ğavaħlı'nın   arasında biz ordan ge emezdih. o sazlıktan ge emiyorduħ. Őimdi her taraf ğupğuru. pınarlar hep Őey   olmuŐ ğurumuŐ. (19) bizim   orda ğuyular var, hüsğüt yaylasında. ğuyular hep çekildi. yani her taraf ğupğuru Őu anda. (20) hayat biraz durğun. kaŐ senedir bayā durğun. maden gölü bu tarafda alkim. tersaħan gölü diyoruz. ordan maden  ıħar. (21) onu Őide aħsaray'da mı mersin'de mi iŐletiyolar bilmem burda cānbeyli alkim diyoruz biz. alkim bi bölümü kaŐmıŐlar, mayalıyolar. (22) maya olarak tozunı topluyollar.  uvallayıp fabriħaya götürüyollar, orda iŐletiyollar. otuz   üŐ   otuz dörd çeŐid māden  ıħıyor   orda. (23) çoħ māden  ıħıyor. tuz gölünde zāten bi tuz  ıħıyor. yani ne söyleyim buranıñ bir   özelli yoħ. (24) burda bi sontaj vuryollar. ben görmedim de bi hafta falan   olyōr  alabalıħ. ee mazod mu aryorlar ğaz mı arıyorlar. (25) gölün bu tarafında. tuz gölün bu tarafında. araŐtırma var büyük bi Őey. büyük bi araŐtırma. vāllahi gölün baŐğa bi Őeyde yoħ. (26) ben   üç   ay yaptım   asgelliği. eğirdir'de yaptım. yo  ürē ayrıldım. gidiŐ geliŐimiz bi üç   ay   oldu. (27) ğomando birliñde yaptım. evet. sıħı sıħı o yaptımız ğomando birli dā ğomando oħulu dirlerdi. dünyada ikinci sıħılıħ baħımdan, denetim baħımdan. (28) çoħ disipliniydi. yo yo yoħ canım. yo yo olmadı. seğsen birde dūn   etdik   iŐde. dūnümü iki ğün sürdü iŐde köy   adetler biliyorsun. (29) vala base bilir. bizim mālede hiŐ yedi ğün dūn   olur mu ? vālla bizimki bi ğünde iŐde yimek   indirdiler, yarın da gelin  ıħardılar. (30) tēzeyi dolmuŐnan  ıħardıħ. he takŐi, dolmuŐ vardı o zaman. vala bizim heybelerimiz vardı,  ıħılarımız ğoyardıħ evden. (31) giderdiħ   orda,  ıħılarımız  a ar yerdih, aħŐamları da eve gelirdih. ha fazla zaman ğaldıñ mı yānı, penniri, bulğuru götürüdün   orda pilav yaparsın, yersin. (32) onun dıŐında bir Őey yoħ, taħımı Őimdiki  obanlar götürüyollar, bizim zamanımızda yoħdu. çoħ ğórduħ, çoħ ğórduħ   onnarı. (33) hangi bölüm   olyōr seniki. toħdor filan deyilsin yani. tür e öretiyoñ. he çoħ Őānedi de Őerefsiz bana atırdı bozuldu biraz. bizim buñnar hep el doħuma Őeyler. (34) he hep yinge doħudu. çoħ dā çoħ ben dolaba ğoydum. yüğlükde var gelinin   aŐāda. yirmi on beŐ tane Őura ğoydum. (35) he anesi yatalaħ bizim hanım gibi maması bitmiŐ. ben de bizim hanım gibi maması bitmiŐ. bende bizim hanma mama aldım, bizim hanım

yemiyor. (36) birazını verdim gel bi holi götür, gendi de gafadan biraz rātsiz. şaşıp ğalyōm. günlük böyle telefon   ediyō zaten pisgolojim bozuluyor. (37) gendim rahatsız zaten. hasda elinde şaşıp ğaldı. vālla napım   ablam. seksen beşde gitim. almanyı'ya gitim. (38) almanyı'ya gitim, ğırk gün falan   orda ğaldım. ondan sonra isviçri'ye gittim, orada ğaldım. çalışmağ   için gitik.





-M22-

**Konuşan: Fatma EMEKLİ****Yaşı: 70****Öğrenim Durumu : Okuma-Yazma yok.****Derleme Yeri : Gölyazı****Konusu : Karışık**

(1) mekdebe gittim. hoca da hocamdı. ğizim bu ne ? tezeh tezeh ne istiyörsın, güldü bugün gitim e bazartesi geldi. bazartesi de gittim. (2) ğül sen ne anladın, bişi ānamadım. hiç ānamadım, ānamadım. güldü bir daha mekdābe gidmedim. (3) ben yaptım, çoĥ güzel yaptım. bunā buna ne. fatma emekli, bir tezeh   gttirdim, bir dā gitmedim. (4) le   zamanda çocuklar tezeh gttiriyor. he zobaya, herkes çocukları bir böyle gçk gtryor. he bir   iki ç drt beş   altı yedi birimize sordı. (5) a, e, b, s, c, bele sordı bir dā gitmedim. benim çılām çoĥ. ben ğuma sdne geldim. benim  eşim yirmi, ğocası Şi yirmi bēş sene yani. yirmi beşinde benim bykdur. (6) ğuma da ğeldim, ğapı Őaĥ Őuĥ sen ne geldi ? ne bilim ğaderim le. hem berdil, ğadında bēş dane çocuĥ vār. (7) drd ğız bir  olan, nuñ ğızı benim ğardeşe verdi. berdel de benim ğardeş   ona verdi, bende onı aldı. (8) ee bēş drd dane ğız vār. bir   olan vār. ğavĝa çoĥ. bişŐi yoĥ, para pulı yoĥ. o çılā çekdim. y hiç   armıyor, hiç hiç. (9) tbe. y ben de istemedim de iŐe   zamanda adet   le. baŐlıĥ da vār. ç millar, ç millar deil. he ç lira baŐlıĥ verdi, onuñnan   eŐyayı aldıñ. (10) ha ğız deĝiŐtirdi, tabi   zamanda ben ğıymatlıydır. herkes   le işde merd. eŐyayı aldı, deĝiŐdi bura geldim. (11) burda ğavĝa çoĥ   oldu. yo dvmedı, laf. geldim ğuma bize istedi, ğocamı al. ben ğuma deyil. (12) ben ğaynana.   zamada le dedi. ğeldi iŐdē   altı gn m altı gnde dĝn yapıdı ğuma. (13) soñrā neyse vardı hepsi gene ğuma yapıdı. ben burya geldim, yer ğaĥdım ğavĝa çoĥ   oldu. (14) zor   oldu. onuñda drd ğız vār, ç tane gelin   oldu, gitı. bir ğız, bir   olan ğaldı. benim çocuĥ yoĥ. (15) ç senede çocuĥ yoĥdır. ha  landa bizi dger.  landa ne var bize atıyor. on tane Şu Őır lamba ğırdı. yapma olum, neden sen bēle yapıdıñ. (16) git babayıñ   evne ğıt. seni burda çılā, Şimdi

ocuğlar   iyidir. ęuma bir sene oldu,  ld . (17) y z b ş sene yaşadı. h  b ş sene oldu. ęocada otuz sene oldu. ben ęoca napım. y  ben çoğ r tım. (18) benim mi d rd    lım, bir ęızım v r. b ş sene hem ęız, hem    lan   arıpa'da, işçi, bu b y k gelnim. gelnim g r m cem ęızı. (19) maraş gelini. biri de şi evlenmedi. b le g zel ęız var ben   alım. v lla yoğ   işde b le, geldiğ, bir   ay   oldu ęit . hepsi d rd geldi, gitti. (20) gidi rum.     ay gidyorum, gelyorum. ha iyi deyil. herkesi çalışıyor. ben   otruyorum, otruyorum napım. ęafam gider. (21) v lla bir sabah ağyor, d  eve gelmor. g rmedim. onuğ b y k iki sefer g rd m. başa  lan bir te g rd m. (22) he işde ęız gelyor, gidyor. sen napyon, çocuğlar gelyor nene hadi gezme gidiyir. gid   anem gid. (23) dilim yoğ bişim yoğ ben nere gidim, toru yo iki  lan, bir ęız. bir  landa iki ęız bir  lan v r, ha birde  lan   evlenmedi. (24) v lla az b le, fatma becardımdı, emekli ouh yoğ, mayış yoğ bişi yoğ, he   y zden. ęoca arıpa'da mayış getirirdi. (25) osman dayı benim dayı  lı. bu osman, bu da tornum. işde biri g r mce ęızı verdim. birde bu gelinde oda ağraba. (26) birde maraş, birde şimdi bekar. yo yalan s lemem. yoğ para yoğ gelir yoğ, gelirdim, giderdim. (27) he napım şimdi arıpa gidyor, n  varsa. hepsi ben yapımdı bını.

-M23-

**Konuşanlar:** Ali ÇOŞKUNSEL- Muharrem ÇALIK

**Yaşı:** 86-86

**Öğrenim Durumu :** İlkokul 5

**Derleme Yeri :** Karabağ

**Konusu :** Karabağ'ın Kuruluşu - Karışık

(1) azerbaycan ğarabā'dan geldi. genç ğarabā diyollar. azerbaycan genç ğarabā. burıya geledi ikūz sene olmuş. (2) he ya. ilkin şē gelmişler, afyon boluvadın'a. orıya çok böyük bir kitle oturmuş. beylik altında yaşalarmış. (3) o zamanda bizim devecīmiş, vastası deveymiş. duz ğólünde cihanbeyin'de duz ğólu var ya duz ğólünden deveynen duz çekellermiş. (4) ānıñ zulmünden ı osanmışlar, bi ğısmı burda bi su aħa aħa aħarsuyu görüncü yetmiş hāne bölünmüş āden ğaşmış, bura gelmişler ā sonra gelmiş, getmemişler. (5) devecīmiş. deveçin bura oturmuşlar. ğanğal çömuş, ğanğal çömuş, ğanğalın sayesinde burda ğalmışlar. (6) yav su ı aħarımış, o zaman çöl boş dōru deve ğanğalı çoh yir. hiş ı ordan hiş haberimiz yoħ. çünkü uzaħ, amma meselā şu emirdā dinen yer orda aħrabalarımız var. (7) ordan bölünmüşler geldiler ya, orda aħrabalarımız çoh, gidip geliyollar, amma ordan haber yoħ. (8) orda da ismi ğarabā ı imiş. şimdi dedım ya afyon'a boluvadın'a yerleşdikleri yer üş beş dane kıy hepsi ğarabā. (9) böyük ğarabā, orta ğarabā, güççük ğarabā. hep ğarabā. burıya gelmek ğara ğarabā. ğarabā yani ğarabā oranıñ ı ismini vemişler. yō hiş zorluħ çekmemişler. bu çöl boş ı umuş. (10) en yakın bize ğırğışla bizden ı evel ı imiş, burda onnarıñ ı ālları var ı imiş, āllarda ğoyunları yatar ı imiş. (11) onnar müsāde etmişler. he o bizden ı evelimiz ğırğışla, he yoħ ı olmamış. hatta de o bi hacı bēin adam var ı imiş, çeşme indirmiş burıya. (12) su kendilinden zaten ı aħar ı imiş, kúnk döşemiş. su kendilinden gelmiş. kıyüñküngünde de o döşemiş ğırğışlalı. (13) iki tane ikiye bölmüş, o çöşmeler ı aħıyor, o su ğapandı yalıñız şimdi ğapandı. yani evlere gitti su. esgiden ı iki tane çöşmesi var ı ıdı. (14) suyu da çoh güzel, sular derine ininci o su ğayboldu. o zaman ba ābeli, ğırğışla buradan su götürüyollar ı ıdı. içmeh ı için, suyu güzel ı ıdı. (15) insannar çivçilik yaparıs. daha önce benim ı aħlım burda öküz

göşuyollardı. sōna ata döndü iş. gene göyün, güzu tarla arpa, būda başğa ekilmezdi. (16) bunnarı ekiyōduğ, ama motur çıqđı, deyişip gidiyor. allah veriye, burda su yoğ. yer altı suyu yoğ tarlalarda. (17) ama gene toprāmız verimi éiydi, galdırıyormuş, meñ\_elli yēdi de otuz biñ goyuñ güzu var \_ıdı bu kıyde. ne biliyōñ di beñ \_ o zaman babamdan \_ ayrıldım, ikay bekçili yaptım. (18) gorma bekçili, o zaman devled de göyün vergi alıyōdu, adı ağnem, adı ağnem\_ıdı. iki tane memur geliyō, muğder dāresine sürleri sayıyollar, bizimde o muğdar çoğ torpil. (19) allah rahmet \_ etsin. memura dedi: siz burda oturuñ dedi. o göruma kıy bekçisi var bide. kıy bekçisini saldı, sürü sāplarını topladı gēldi. seniñ sürü ná gadar. (20) seniñ sürü ná gadar, güzu ná gadar. hepsē yazdılar, hisāb \_ eddiler yirmi segiz biñ. goyuñ, güzu. (21) elli yēdi de. ama şimdi gāş biñ sīr var \_ ımış. şimdi berāber sürülünce goyuñ \_ işi bitdi. ama şimdi bu kıyde çoğ sīr var. çevre kıylerden bu kıy çoğ \_ iyi. (22) niye de bir kaş sene oldu bi cānbeyn'de loğantaya oturdum. gıvırcıhōlu di bi loğantada. ben yemek yiyem dōrd tane mükellef\_ adam şorda oturuyollar. diyeler ki bu çevrede en para gārabāğ'ında. (23) gōnuşuyo adamlar bir de söyliye: niye olmasın diye. adem bir kaş tane tırı var, beş\_on tane inē var. çolū çocū inē baħıye. gendi tırını çalışıyo. (24) para gārabāğ'ında diyollar. cānbeyliler. bizim cānbeyni ayağda dutan bizim kıy. (25) şu kıydeyin gendi kıyümüz \_ altı yedi hāne yedi yüz tāne gıra giden vastamız var. (26) bi kere beş \_ aldı yüz kesinlikle tırdır. hā çalışıye, para gāzaniye, evde de yengenler mala baħıye, ee herifler kıyde gālañlar çivçilik yapıye. (27) mecbur birinden gāzanmassa birinden gāzaniye. ben de gādir\_ abiyenin gāyiñ babasıyım. gāyiñ babası şōle öz babası öldü de. (28) ben gādaşıyım yāni ōle. gene gāyiñ babasıyım. o hiş kıyde durmiye cihanbeyn'de gāliye. belki aħsaray'da ōlu var, onuñ yanına gitmişdir. (29) orda astsubay ōlu var aħsaray'da. dūnner bağ az önce diñlediysen bağ silah atıldı. çalgı çalarağ, silah \_ atarağ dūn yapıyağ biz. (30) cānbeyn'de dūnner gārişik seger, bizde o olmaz, gārişik \_ olmaz, ayrı ayrı. irkek\_ayrı oyun yapar, gādın \_ ayrı oyun yapar. (31) cānbeyn'de gārişik yapalar. (32) şimdi onarda gālmadı, bizim burda erkekler hala dūnū o kıçek \_ oynuy \_ idi, haley sekiyodu gālmadı o oynuyollar. gāşinan. ha gāşinan \_ oynuyollardı. ama şimdi kesildi. (33) gırgışla'dan \_ onlar tura oynar kırtler, tura birbirini dōğērek \_ ordan tura oynuyollar. hep onnar bitti yavrım. (34) hağgaten birbirimize gidip geliyoduğ, dūnner daved

 ediliyodu.  a d h  imdi onnar hepsi. (35) ama d n m z  imdi a  iye adam veriye be    on  
 millon nira, a  ıy  etiriyo iki g n yem ni yediriyo. (36)  adınnar yapıyodu, esgi a  ı  
  adınnar. eli uz. bizim burda  ok  adın yapar yavrum. (37) onu gendimiz keserik burda malı,  
 o gelir yapar. gene evmizden de yimek yapılır, verilir. y ni  oda hazır getirmez yani. (38) b   
 s r keser, k yde otruyo. a  ılarımız var burda oturiye onu bin do uz   otuz segizde getirir.  
 evde bi ittirir. (39) esgiden gendimiz yapıyodu . gendi yapıyodu yema ı d n   a ı d n   a ı  
 bi iren  adınnar var   ıdı. az bi para veriyollar canım  oh deyil. (40) kimisi a rabasıydı.  
 a r bası olan   almıydı. o zaman   u  g n yem di. ya    g n.  imdi bi g n yemek veriliye. o  
 zaman      g n. (41) var   ıdı davul felenda gel y d  canım. (42) ikisi de vardı  ızım, davul,  
 orkessire de var  ızım, getiren   ikisini de getiriye. getirmiyen mevl d   o udiye, yemek  
 veriye, dua ediye. (43) o  le bitirende var,  le bitirende var. (44) bizim burda   i gisi  oh   az  
   olur. herges   i  i getirmes. mevl d   o utturu d n nde. (45) i gi getiren vardır da onnar    
 ayıplarlardı. o adamları. ben   isdanbul davudpa a'da.  i liya vard h, demeggi  oc zda yav,  
 ba ıyem, diyem bu  i la yeni yapılmı  yav. (46) ama ba ıyem   i  bah e dı ı elece tut   a ı  
 dolu, bir girdi imde diyom ki yeni yapılmı , nası b y m         ay sonra n bete  nderim  
 tu ay nizamesin    n ne. (47) n bete ba ıyidim mermer ta  yazılı davudpa a  i la yapılı   
 t ri bin d rd y z   atmı    iki. iki  atlı, iki  atlı  i la, merdivenler hepsi mermerden. (48) da   
 bitmi . kenard  demirler hep  ıhıyo. yirmi d rd. iki sene. canderma otuz   udu, di erleri yimi  
 d rd d . (49) daha  nce bizden segiz, on ya  b y kler   ipr m   amcam filan, onnar  ir h  
 segiz   ay yaptılar d rs sene. yav   anası, babası varsa ba ıye, kimsesi yo sa  aliye  onum  
  om um yardımıyla ge iniyor yavrım. (50) kimsesiz y sa  lannar da var   ıdı,  adinc iz yazılı   
   i e gidiye, seni  benim   evimi s p r ye. harmana gidiye ekin yoluyodu o zaman. (51)  
 ge iniyodu. h rb yo    udu ki, h rb y du  avuş   udum. ben tevti  i, tevti  i. yo  muhabere.  
  omitanlar mı acemiyken yedik. (52) acemiydik. yemek geldi, biz martın yirmi segizinde  
 gitdik burdan. yirmi segizinde. o zaman  u pa la var ya pa layı da ben hi  s miyom. pa la  
  ıhdı, geldi. (53) yedek subay var, hristiyan   ımı , ama do durmu    asgerlik yapıyo oda  
 vatanda . yal nız teymen.  onrol   ed . n  yemiyn d , yiyecek d di, yiyemem d dim. (54)  
 dedimgi  omutanım ben yiyemem, yiyersen   istifra ederim burda didim. canım   isdemiyor,

yimedim. bārdı filan yimedim. (55) iki saat sōna talime çıhdıydıh, ğazan baķır  ımıŗ, baķır hasda oldu. isdifra eden dūŗūye, isdifra eden dūŗūyo. (56) zehillendiler hepsi ben yimediydim ben ğaldım. sēmiyodum yāni. he sēmiyodum. ali  oŗgunsel. bin doğuz otūs iki dōmluyum, seksen altı yaŗındayım. (57) ama ğulaĥlarım gitdi Őeker var, he  bizim ğūnūmūzde ğuran oĥumaĥ yasaĥdı. oĥutmuyollardı. ama segiz  on yerde ğuran  oĥuyoduĥ. (58) o zaman yeni yazı oĥulu heŗ yoĥdu kōyde. hep ğuran  oĥuyoduĥ. kōye candarma geldi muĥdar dāresinde bizim  oĥudūmuz yer yaĥın  ıdı. orıya bizim  ocuĥlar candarma gelmiŗ. (59) ğuranı Őurıya sıĝıŗdırıyoduĥ, Őōle, Őorda  elik  oyunuyoduĥ, candarma gitti mi geri geliyoduĥ, ben yeni yezi hiŗ gitmedim. (60) ben yeni yezi hiŗ gitmedim. ben   asger gitmeden de yeni yeziyi burda belledim. asger gitmeden. he ğuran  oĥuduĥ.

-M24-

**Konuşan: Muharrem ÇALIK****Yaşı: 86****Öğrenim Durumu : İlkokul 5****Derleme Yeri : Karabağ****Konusu : Karabağ'ın Kuruluşu**

(1) vallā bizim bu ğarabā eses böyük ğarabāndan gelme, he azerbeycan'dan bu afyon ğarabā'ya gelmiş, ğonmuşlar   işde ordan bu yanā dōru gelmişler. (2) bis   ōuz türklerindeniz, azeri dēlik, biz türkmenik türkmen, çoĥ   esgilerden gelmişler, bizim ğarabā geldinde alemmi orıya osmannı da yōmuş. (3) tā malazgirt'e girmiş, biraz ğalmış geri çıĥmışlar, gelmişler. he ōleymiş. siz nerelisiñiz ? taşpınar, muarem çalıĥ, ne yav daşbınar'da iyi yav. (4) siz kimlersedesiniz daşbınar'dan, polatlardan mısıñız ? polat bayā var siziñ orda da. bi süre ğoparatif başğanı polat mıydı esgiden ? (5) polat   ıdı, biliyom. neydi ismin   unuttum yav. çalışdı bi süre bizim   aĥrabalar   orda. kendī evi. ne gibi, tābi devām   eder. yemek verir, aynen devām   eder, yō burda üç gün   olur. (6) yā bazıları bir gün, iki gün veriye de, tē yüzde bir yani. (7) dūn var dūn. sarığayalardan biriniñ, amma hangisiniñ. belgi de nişandır yāni, dūne gidecem diyodu biri. bildim k̄azım polat tanıyom. (8) o ali daşbınar var   idi, hakim çoĥ yardımı oldu. ğarabalılara sāda, solda ğāza yapannara, daşbınar dēl. (9) ali östürk. hakim   idi bir süre. bizim şeyine hulusi var ğardaşı. şimdi aday   olacaĥ   o filan. bizim   eyübinen berāber   oĥuyodu. (10) bu bi hakim var bunnarıñ   oralı, eyüp şef çıĥdı ğarayollarına ğazā yaptılar, şöför de öldü o da öldü. avni'nin eyüp var   ıdı, çoĥ   oldu öleli. (11) dā yeni çıĥdı. adam bi seneyi doldurmadan   öldü. ali öztürknen   oturu yollar   ıdı. o da yüksek hakim   oldu adam bāya. milletvekillī yaptı bi dönem. (12) haberim var milletvekillinden. adam baĥ bunun gibi türkiye'de on   iki kiři var   ımış taĥsilli, bu şeyde de ğaldı bilmem   o devlet neyinde. (13) ee adamı bi milletvekillinen bitirdiler, bu adam yüksek seviye de bi baĥan   olması lazım. o ğardaşı da belediye başğanıydı. (14) şinci gene

goyacaq cihanbeyli'den. ali östürk\_ıyi adam, ğarabālılara çoĝ yardımı oldu. mesela bu yannı hakim \_ idi. isdanbul yolunda bi ikisi yaptı. (15) oralarda hakim \_ idi. yardım\_ oldu yani yani, vâlla pilav bişiriller, işde et bişiriller, çorba bişiriller \_ öle. datlı veriler \_ üsdüne. (16) yo dūnnerde heş mantı yapmazlar. yapalar normalde. yapılır yani yüzde doĝsan doĝuzu yapar. e oynallar \_ işde yav. gençlerde esgi durumlar ğalmadı. (17) gençler \_ oĝuyo hep dāldı, gitdi. yav \_ esgiden kóçek oynallardı, halay sekellerdi, işde ğadın güvē olurlardı, inninne olurlardı. (18) çōdu esgeden. onnar kaĝdı, her tarafda kaĝdı. (19) oyun yapalardı, oĝuntu derler ğart mesiye şimdi ğart gönderiye havlu mavlu gönderiyelerdi. sen dūne gelmessen. at arabasınıñ \_ ön tekerleri var ya çıĝarıyallardı üş dōrd deliĝanlı. (20) sen neye dūne gelmediñ, onuñ \_ üsdüne bindiriyellerdi. götürüp çuĝura eziyet \_ ediyellerdi. yani muhabet. (21) daşbıñar'ın da bi ĝısmı türkmen. kúrt de çoĝ siziñ orda. kúrd çoĝ siziñ \_ orda. alemi kúrtçüyü bilmiyelerde, kúrd kókenli yav. (22) yarıden fazla. kúrd fazla kúrd fazla. yalnız kúrdçüyü bilmiyollar \_ alemi. dē çoĝ \_ esgiden gelmişler \_ unutmüşlar. (23) yoĝ yav bu yaşlılarda bilmez hiç ben dā kúrdçe ĝonuşanda ĝórmedim. he o adam kúrd canım kóyünde kúrd. (24) yirmi dōrd. ben şī acemi yeri şēdi manisa, kırkılareli' nde yaptım. vāllā bize buradan \_ inzibat yazdılar \_ ıdı, inzibat \_ olaraĝ yazdım. (25) orda dōrd ayda ĝomando çavış tālim yanına ĝónderdiler. işde orda alıp goyacaq filan \_ oldular. mergez ĝomtānı segiz kişi istediydi, gettiydik. (26) çavış ĝalmamışdı. gene geri geldik mergezde bitirdik. vāla buradan \_ afyon'a ĝadar tirene gittik, ĝonya'dan mindik. alemi varasıya ĝavĝa, dövüş birbirimize girdik. (27) hep seroş. tiren \_ uzaĝlardan geliyo. o zaman böle tiren mi mar. seroş birbirimize girdik. afyon' da didim ben \_ o kāziminen beraber gettiydik.



-M25-

**Konuşan: Ramazan TOSUN****Yaşı: 74****Öğrenim Durumu : Ortaokul 2****Derleme Yeri : Kırkışla****Konusu :Karışık**

(1) ramazan tosun, yetmiş dörd yaşımdayım. bin doğuz kırk dörd dömlü. eğitim ı orta iki terk. valla bizim dedelerimiz zamandā gelmişler, benim bir ı arkadaş var biliyor. (2) bilörsanız sizde söyleyin. yerleşmişler deveye. bahmışlar sazlık var, tiken var kır hayvanlarını ı otlatacağı yer burası diye ismi kır ı olarak, aklı ı olmadına göre “kırkışla” diye geçmiş. (3) bir kısmı çiçekdā da kırşerden, bir kısmı urfa’dan, bir kısmı adıyaman’dan çukurova’da var var bazen gidip geliyollar canım. (4) biz gidip gelmörüz. valla ben duymadım, memet duyduysa sölesin. diyiye gıapılmış yukarda ölmüş. didiler ı işde filan gız gidmiş ı orda ölmüş. (5) soğuktan, dipiden. fazlā gış ı oldü için. esgiden ben çocuğdum mesela bir metre, iki metre gar yardı. gızım biz çocuğlümüzda boncuğ ı oynardı. (6) ceviz ı oynardı. çelik çomlak ı oynardı. ondan sonra ceviz ı oynardı. ceviz ı üzerinde parayı dikerdiñ, atardın. babañ ne oynuyo işde aynısı. (7) hey māşalah. anğara mamağ mābere oğulunda. yirmi dörd ı ay yaptım, orda altı ay galdıktan sonra eitime gitim. orda mābene çavuşu oldum. acimilere ders ı öğrettim. (8) teris ı oldum, geldim. gomutanlarla bol bol ı eğitim yaptırırdı biz. asger ı ordunuñ temelidir. asgerlikten geldikten sonra segiz sene muavinlik yaptım. (9) ondon sōra kendime bir ı araba aldım. çifçilik, ora bu hale işde hayatımız gidiyor. (10) ırağ’ a çoğ çimento çekdik. sūdi arabistan’a gitdim. kuvete gitdim. ürdün’ e gitdim. iran’ a gitdim. fağat bu memleketlere göre türkiye türkiye’ dir. (11) türkiye güzel yer. vallā bizin türkiye onardan biñ gāt ı üsdün. tabı ó zamanda öle, şimdi de öle. türkiye güzel. yoğ sıra beklorduğ, onarın ganunnarı türkiye ganunnarı. meraba yēnim. başga söyle. (12) tebris’ e ben gitmedim, āzeri çoğ. āzarı var. zaza var. esgi dūnnere göre dağışme var. yemek tutuyolar, ben ı on doğuz yaşımda evlendim. (13) yō vermedim. benim dūnümde de dörd gün davul, zurna çalındı.

perşembeden başladı. ekseri cumadan başlar. yō başlıh vermedik. sadece mehir ۷ imzāladih. (14) ö da biti, giti. ğutlanıyordu bir sene ğutlandı, ėleniyollar, ateş yaħıyollar ۷ üzerinden ۷ atlıyollar, bu nēruzda çoħtan beri var ğızım. (15) genelek ben ۷ altı sene ıraħ' a çalışdım, nēruzda devamlı gidip geliyolardı bahçelerde yo ben diyorum bu ne ? (16) ondā sōra ėrendim, meraħdan ۷ ėrendim. bu genelek bizde yoħ. genelek yani bi sōnadan çıħma şeyi. yok yani. nevruz genelek. (17) ama kimisi fazla yapır, kimisi çoħ yapır. he bereber çekerler. esgiden de ben çocuħlūmda da biliyorum. (18) bayanlardā haleye çıħardı, erkekler de. davıl zurna çalallardı. (19) cumadan sonra başlallardı, bayrā diker, yemē verillerdi. cumadan sonra davıl zurna başlardı. řimdī ğısalttılar. (20) cumartesi başlıyor, pazar ğūn bitiyor. şimdi hazır yemek vār. esgisi gibi ğaynatma yoħ. vār yani bazı yerlerde vār. (21) mesela bazı yerlerde aşılıh māzemesi, sandalyesi, çadırı bilmem neyi neyi onu getirisen kendi gücüne göre etini verirsin, māzemesini alırsın. (22) pirincini şeyini alırsın. ö adam burda ğazan ğaynatır, yemēni dağıtır, aşçılar yapıyordu. (23) bizim kıoyde dōrd, beř ğadın vārdı, süper yemek yapallardı. süper yemek yapallardı. süper yemek olurdu. esgi yaşlı ğadınlar. ilā para verecek değilsin, bişiler veriyoduñ.

-M26-

**Konuşan : Ali DİLEK**

**Yaşı : 60**

**Öğrenim Durumu : İlkokul.**

**Derleme Yeri : Kırkışla**

**Konusu : Karışık**

(1) ben de buralıyım. benim   elı doğuz. il oğul. aynı re berliknen. ben   asgerden sonra zaten nağliye içine başladım. (2) ben t rkiye'nin b t n her tarafına gitim. iran, ırah'a gitim. olaylar  o zaman doğsan, seksen yedi, seksen sekiz, doğsanlarda falan savaş vardı oralarda. (3) ee đorđuyla gidip đorđuyla  ıhıyorduğ. orda bi đaza yapsan, bişe yapsan sorgusuS sualsiS ceza evindesin. (4) orda zindan diyollar, zindana atıyollardı. onlar bi şey g rmedik ha, đazamızda yoğ   all   oğ ş k r. biz burdan gıda maddesi  ekerdik. şeker, un, bulđur efendim şu bu falan b day s ra tanker   işi yapığığ biz. burdan boş gidiyorduğ. ordan hammadde  ekliyorduğ biz   iskenderun'dan, mersin'den. (5) y  hi  đaza yaptımda olmadı. yapan v r tabi bizim k yde de oldu. sorgusuS sualsiS ş desin cez vindesin. yani orda đanun diye bir şey yoğ. đanun sadece t rkiye'de v r v r tabi şimdi o zamannar daha rağatladı. niye rağatladı? nağliye yoğdu, nağliyecilik yoğdu. (6) belki atıyorum đonya'da y z bin đadar   araba v rsa şimdi olmuş bir milyon. tabi yol şeyleri falan yoğdu. şeyde urfa' dan s ra zaten đarayoluyla giderdik, ondan s ra asvalt başlardı. e şimdi her taraf   otoban   olmuş. (7) t nel   olmuş, otoban   olmuş. o zamanki rağatlık d  iydi. sayđı vardı. şoforlar şurda biri đaza yapsığ, on tane araba dururdu. e şimdi đaza yapıyor, adam  ol yor durma şeyi falan yoğ. yo bizi hiş bir zaman iyi đarřılamıyordu. (8)  unki niye herges bize d şman. niye geliyorsunuS? burda  ş beş   arđadařdı. memed   abide bilir. erzağ taşırken bizim   arabanın biri mutl ğa erzağ taşırdı. erz mızı g t r , getir  idi. burda bir yemeg yap   asger gelirdi. (9) ya camnı đırardı, ya sıtop lambalarını đırardı. yallah git burdan. romannarda  al şiyordu, ateş   atallardı. điyemetimiz yoğdu yani. paşaport   atallardı, romannarda i eri girer đ ve i ellerdi.

(10) işğence yapıdılar. biz   iy niyetli insanlarız. vicdan v r bi kere. başımıza bela itdi. şimdi t rk n dosdu t rkd r. kim ne derse desin. yo    abi bizim   araplarnan hiş   alağamız yo . d şmanı d ru d şmanı.



-M27-

**Konuşan: Ayşe SATILMIŞ****Yaşı: 56****Öğrenim Durumu : İlkokul 2****Derleme Yeri : Sığırcık****Konusu : Karışık**

(1) ğanevçe var\_ıdı, duvarlara çahardıķ havluları. hep şahdılar, bunarda ğaldı sök diyollarda ben dursun diyom. (2) o batdāniye, o batdaniye dā benden \_ önce bizim ğaynana, ğörümce filan doğudum. o batdaniye doğuma filan deyil. o senin didīn elde doğuma tüller var\_ıdı. (4) çekme tüller dirler. annegil filan bilillerdi onlardan da. onu bizim ğaynana doğurmuş\_ irāmetlik. onu ben doğumadım \_ o hazır batdaniye. (5) ayşe satılmış, valā baba yaşıım \_ elli sekiz dōmluyum. irāmetlik \_ iki yaş büyük yazdırmış bizi. (6) önceden \_ ōlē günü tarī ōle yazılma yok ki dördümüzü, beşimizi birden yazdırıyor. (7) onnan kimini büyük, kimini ikiz kimini şī o yüzden \_ ōle diyom: ana yaşıım \_ elli sekiz, baba yaşıım \_ elli altı dōmluyum. (8) allah ğavuştursun \_ alēnayı. şittik yā. ilhoķula ikinci sınıfa ğadar gitim. üçüncü sınıfta anğarıya daşıındıķ. (9) bizde babamın \_ oteli var \_ ıdı orda. bayā bi çoğ şīleri vardı da çoğ şī ğaybetti. iki tane oteli var \_ ıdı, dolmuşluk yapar \_ ıdı. (10) ondon sona arsa filan \_ aldılar. işde bi avrupa şeyi olunca onuñ sevdasıyla gitdiler, satdılar biz tekrar \_ atmış yēdi de filan da bi yētmışde ķoye tekrar dönüş yaptıķ. (11) onnar filan hep satdılar, gitdiler. ğırığısla da. hayır burā ğırığısla'dan \_ ayrılma deyil. (12) bura assında yani şī ev hāne yōmuş, annemin babası ali özbek \_ o işde özbekistan' dan gelmeymiş, onnarın ķōkü oralı. (13) burıya gelmişler, yerleşmişler. dörd \_ ev mi mar\_ımış. yani dedem çoğ cesur\_umuş. (14) kolunda tūfēnen \_ atın \_ omzundan \_ inmezmiş \_ irāmetlik. vala onu bilemiyecem çüñkü ğōşmen şī var \_ ımış. (15) fākirlik, yoğsulluk var\_ımış \_ o zaman. işde herges \_ ekmēni, şīni nerde ğazanırsa orda ğalıyomuş. dedemde burıya daşınmış, gelmiş \_ üş ğardeşler \_ imiş. (16) anneleri vefat \_ idince, babaları başğa evlilik yapıyor. onan burıya geliyorlar, yerleşiyorlar. özbekistan' dan \_

annemin   aslı da  i ekd n'dan gelme. (17) yerk y. annemde baba hala dayı  ocuları,  zbekistan' dan   olan annemin babası. ordan gelmeymiş., işde bildiklerimiz de o  adar, baŐkasını bilmiyoruz. (18) aslım murad dayımın yanına gitsin, o daha Őiler   anlatır. yani onun  ok n n nerden geldini, assında  nce ona Őitseydik. (19)  zbeklerden   ordan gelme. babamıñ   işde annannem babamınan hala dayı  ocuları. onarda kırığıŐla'ya gelmişler   işde.  oban gelmişler. (20) onarda orıya yerleşmişler. aslen yerk yl y z.  i ekd  yer k yl y z. buriya niye  uŐlar  ara  uŐlar var ya  ara sircik  uŐlar, onnar burda  nceden  omuş. (21) o  oğ   oluncu buriya o  uŐlar  oğ  onunca adı y m Ő, adı ne olsun ne olsun  onso sircik  oy  olsun. (22)  nk   le annadrlar da r metlikler bize. o y zden  adı sircik  oy   almış. yani başa isim bulamamıŐlar. (23) ger ekten de  ara  uŐlar buriya esgiden  oğ gelillerdi. ama Şincik fazla gelmiyor. g Őmen  uŐlar dirler. pınar deyi, g letin Şi mi ? (24) o g lete ağardı, pınar deyil.  opr  orası onnar  opr .  oğ sel gelirdi  nk . daĒ diriz, bizim  irğiŐla' nın daĒıyanan bizim d mız bitiŐik. (25) o d dan   esgiden y mır  oğ y r   imiş. o y mır  oğ y ncı, d m suyu buranıñ suyu  arıŐdı mı yolda asfalt  opr  sonada yapıldı.  nce  ara yol du. (26) işde  Őg ngilin d n nde olduıdu. yol yeni yapıldııdı. doğsan segizde. selma gelin  ıĒdı bu yoldan.   ,   ve ne Őidersiniz yapıyım. (27) val    ve yapıyım. mıĒdar h . ben Őinc  ben   on      yaşında niŐannandım, d rs sene nişanı durdum. işde on yedi yaŐma yeni girdiydim. (28) ordan   eŐimde yabancı deyil, teyzemin   oĒlu. ya tabi evden gelinnik giydirdiler. tamam   aynı beş   altı taŐsiyenen geldiler. taŐsi var   ıdı. yetmiş beşde. (29) ya  nceki o, dayımın hanımını moturnan getirmişler   aslen. yani gelinnik deyilde, haz r daŐpınar' da da vardır.  aftan giydiriler   imiş. (30) ha sizde yoĒ mu ? Şindi Őalvarınan, işlik belinde  uŐaĒ belinde, başında  ekim Şi baŐort  b lama.  sd me bide Şi  rteller   imiş, atiye abamın r metlin var   ıdı  le. (31) ha ondan   erkeklerin paltosunu giydiriller   imiş. r metlik   annem filan  onan gelin gitmiş. ha bide başına ŐapĒa giydiriler   imiş. (32) erkek paltosunu giydirilermiŐ    nceden. ha sona sona işde elbise g dirdiler. gelinnik giydirdiler. ben gelinnik g dim. vala  na geceleri aynı gine. (33) Şindi ger i deyıŐti de. Şimci sene sene deyıŐiyor da.  lannan, erkekler   ayrı ayrı oturullardı. ha erkekler dışarıda, gen   ızlarda, aĒır, mandıra diriz  orayı temizleller   idi. (34) ha erkekler  adınnarı g rmezdi,  adınnar   erkekleri g rmezdi,  apıya da bi bek i  ollardı. eli sopalı bek i. ramazan dayım r metlik  oğ dur  

umuş ğapıya. ha öle nişanı filan gezme yoĥlarımış. (35) hepsi ayrı ayrı, yani şinci her şey modernleşdi, oldu da. önceden ölemiş. önceden damatı çoĥ zaman görmezler imiş. öle görme şî filan yōmuş. (36) senin dūn ne zaman oldu, ğaçıncı sene. benimkine yētmış beşde dūnüm oldu, ğırĥ üş sene, yā müzik çalar ğaset var ıdı teyip ufaĥ. (37) ondon sōna radyo var ıdı. televzon yōdu. teneke çalaraĥ, ğūm çalaraĥ onlarnan oynallardı. davıl, düdük var ıdı. ğızlarda gendi aralarında teneke çalalar ıdı. (38) bi türkücü var ıdı. onlar çabalardı öbürleri de içerde oynallardı. ğadınnar, irkekleri görmezdi. e tabi canım mani sōlellerdi. saymeyi getirsedin. (39) o çoĥ maniler ēlencelere gidipde oynar cānime yapalardı. cānime şōle ĥalka dutallardı. neyse on beş, yirmi kişi. (40) şōle yuvarlaĥ halġa. birbirlerine māni sōlellerdi. o ona atardı, o ona sōlerdi gök hanım' da sōlerdi ğulaĥları çinleyesice. (41) ondon sōna da vay cānime işde öleydi yani. valla işde o zaman öle canime var ıdı. yuvarlaĥ şōle halka yuvarlaĥ, yani el ele dutuşullardı. (42) hani bi al satarım bal satarım oynanır ya bunnar da ayaĥda el dutallardı, oynallardı. yā için yāni selbes için yāni. (43) önceden o var ıdı. ha öle yani ğomşulara toplanırdıĥ. künde bir eve aĥşam yemēnde neyse ēlence yapardıĥ gendi aramızda. (44) kimi kibrit oynardıĥ, kimi ğazanırsa o onu dóverdi. yāni ēlenceler onnar ıdı. ha bide ben küçük yaşıta evlendim için, biraz da şî olunca ēlence yirlere filan fazla gitmezdik. (45) zati burıya kıy yirine gelince benim ğayın baba yōdu. eşim büyük olarak, baba olarak hepsinin başında durdu. işde onnariñ beraber git gel dörd eltiydik. (46) iksi ğonya'da otur udu. rāmetlik oldu biri. on bir sene beraber oturduĥ iki elti. e tabi suyumuz yōdu, ceranımız sōnadan geldi. (47) şu ğuyulardan filan çoĥ su çektik eltiminen çoĥ iyi anlaşırdıĥ. he rāmetlīnen hatta da yine geçen dūne gitdikte çeşmeli zebirden geldi eltim. (48) öle diyollar yani. ğız ğardeşi ossun, hanımları filan ossun allah bin kere razı ol bizim ğız senden çoĥ memnundu diyollar. (49) yani bacı öle olmazdı. o ğadar şiydik. ha sonadan gelenner biraz şî oldu amma biz gine bildimizden beraber. gine oturma.

-M28-

**Konuşan: Gülizar TETİK****Yaşı: 70****Öğrenim Durumu : İlkokul 5****Derleme Yeri : Zaferiye****Konusu : Karışık**

(1) ğalbi bi pıhtı atdı, sen çekiyöñ bunu çekiyöñ sen çekme. yılbaşı gecesi tamam mı yılbaşı çocūmuşsum ben. o zamana ğadar da aħçeşme ilhoķulunda okudum. (2) ğonya' da mevlāna'nın yanında. çimennikte oturduħ. çocuħlūm ğorda geçdi çimennikte. on beş yaşında verildim. (3) on segiz yaşında gelin geldim cānbeyne. cānbeyne gelin geldimde de hakğattan da kıy gibiydi cānbeyn burda. halil ğadirōlu başğan ğıdı. o da trafik ğazasından ğöldü. (4) halil ğadirōlu. topraħdı topraħ evde oturduħ çeşmemiz dışarıdaydı, hayvannarımız var ıdı. ondo sōm saman yapalardı. saman ğıradıħ. (5) dışarı ilēnnerle çamaşır yurduħ. ğıřıñ boazımıza ğadar donardıħ, yazında bīnimize ğadar ğıccādı. ōle banyo manyo, mākine filan yōdu ğızım. (6) ondon sōcum suyu ellerimiznen çekerdik, ciyerim ğannem. çeşmeden çekerdik ğahırımızda çeşmeden çekerdik. çeşmeynen ğahırın ğarasında yarım metre bi yir vardı. (7) ğızım herkesin paçası yırtılırdı, bizim řu bōrlerimiz yırtıldı. iki ilti yēdi sene oturdum ğeltimin birinen. kendi çocūm mardı dōrt tane, onuñda iki çocū var ğıdı. (8) hā iki ğörümceci everdim. ğaynbabam ğöldü, ben gelmeden. ğörümcelerimi everdim. ondon sōm üř dane ğaynımı everdim. ĩk sene sonra eve başladıħ. (9) ben ğeve başlayıncı benim ğolan niřannanmaħ ğıstedı. hā niřannanmaħ ğıstayıncı asgere ğónderdik. ğızı virdik. ğızımınan ğolumun dūñu arasında üç ğún var. (10) bazar ğún birni çıkartdı, perşembe ğún birni çıkartdı. tamam mı ondon sōm ğızımıñ birindē ĩk sene sonra gelin ğıtdim. (11) avrupadāķını. hā engini' de on sene sōna everdim. bunu kezban' a aldım ğışde ciyerim. ğaynnamı everdim ğıřdē. ğaynanamınan ğırħ beş sene oturduħ. (12) bi arada. devamlı işde onun sālınan ğılğilenirdim. ondo sōcuma. beyimin her didi olurdu ğardaşlarınıñ ğarasında.



ha dñe gelince ben gelin geldimde òle so¼ak¼ta filan sekme yòdu. (13) gızlar ahırda oynallardı, dòru ahırda oynallardı, ahırını temizlelerdi, siler süpürüllerdi. ço¼arsa ço¼sun gızlara bize ne de. òleydi ben gitmezdim gızım. üçüncü ço¼üm engin' e hamileykene, amcasının òlunun datlısına gitdim. (14) ğaynınam gòtürmezdi, bizi orda gelinner gitmezdi. òlüye gidilmezdi, dñe gidilmezdi, şimci gidiyollar. ğucanın ço¼unan gidiyollar. üç ğünlük ço¼unan gidiyollar. (15) o zamana ğadar da èrkekler dışarıda sekerdi, gızlar içerde sekerdi gızım. ondo sòm üç ğün dñ olurdu. yimekleri pilav ıdı. (16) yò yingem deyişmedi. sadece ğavurmasıynan, bozbaşı deĝiřdi. şimciki yapanlar. bu eti haşlıyollar ğoyun eti veya inek etini sulu yemek olur bozbaşı bu. (17) var canım insuyu da calla dirler. burda bozbaşı diller. şimci ğavurma yapıyollar, ğavurmayı tabāda ğoyuyollar, pilav üsdüde yapıyollar, sadece sulu yimek taba¼lara ğonur. (18) pilav hoşaf ıdı. yòrt çorbası, cumay ğünü dolma virilerdi, mercimek çorbası virilerdi. bulĝur pilavı virilerdi. tavu¼ olursa tavu¼ virilerdi. cumartes ğün sarma ondo sòm bozbaşı veya ğavurma, pilav bunar vardı ğarpız. ondo sòcuma salata bunnar var ıdı ğuzum. (20) şimci. esgidèn bu yòdu. çünkü ğaynımın dñ yaptık, şi filan yòdu ğarpız filan. yannız onu ğasımda yaptık. şu ği kenan evrenin ğünü neydi? (21) o zaman yaptık. harun ğaynıñ dñü, ğarpız, kelek yòdu. ğış ğünüydü. o zamana ğadardı, yanız ğüççük getirdik ikiz dñ yaptık. (22) ğaynnarımıñ dñünü. orhan ğaynımınan, hakĝı ğaynımın dñünü. onarda ğarpız, salata var ıdı. onnarda var ıdı, çünkü yaz ğünüydü. (23) şi temmuzun yirmi birinde yaptık cierim onnarıñ ikiz geliñ getirdik. ğórümcemin birini ermenē virdik. o gitdi onda ne yazlı davıl vardı ne zurna vardı. (24) amma kúrdlere vèrdik, hinci tüfekci òlunun hanımı o ğórümcemiz, zarraflarda dükkaneleri var zarraf çarşısında. onda altın ço¼udu. ona ğoca tosun filan kesdiler. onnarıñ dñ ğalabalıdı hele gızım. (25) bunarı hep çıhardık, kendi çocu¼larımızıñ dñünde üç ğün yatdım. gızımınkilerde üç ğün virdim. kezbanınkide üç ğün yaptım, kezbanıñ nişanını önceden yaptım. (26) elı beş çèrek geldi, büyüĝ òlumun dñünde de eli beş çèrek geldi. yèdi bur¼ma bilezik geldi ona. amma ki bunü şi yapmadık, ayrı yaptım bunu. (27) eĝer bunu yapsaydım cumay ğünü şi olacādı ğına pazar ğünü dñ olacādı. (28) bi bunuñ deyişikli bu oldu. ikay bi buçu¼ay önce yaptım bunuñ nişanını. işde cıyerim dünler çok farklı. şimci millet hep sokaklarda oynuyò. (29) sazda var, esgiden saz yòdu. ğuzum davıl vardı. sazı getiren benim genlin babası oldu

cānbeyne. ğulundan getirdi. (30) ilk sazı getiren benim hısımin mısdafa o getirdi geldi. ğuludan getirdi. ğarısı ğululu oldū için getirdi. ğulunun  ̄ādetine uydu. (31) onsom cānbeyne saz dāldı, yayıldı ğızım. amma önce davul  ̄udu. yalnız maraşılların filan davılını sēmezlerdi. ğuludan gelirdi. ateş  ̄ondon sōcum bi dā vardı. adam onuñ çocuğları filan gelirdi. (32) bizim dūnūn çocuğları filan oydu. ğulu' dan gelirdi, ömeranlı'dan gelirdi davılları, benim dūnūm yingem  ̄ annem benim ğına gecem ğonya ğına gecesi oldu. (33) cānbeyn' den gelen bir tağsi adam geldi. benim  ̄ağşam ğınamı yağdılar. ondo socūma oynadılar, sekdiler. gelin ğız oynamazdı Őimciki gibi. (34) oturduğ sandellede sūzeldik berbere gitdik. ğuvey  ̄ anca burıya gelince beni tağsiden ğuvey beni indirdi. (35) giydim, giydim. gelinīm berberim filan ğuzel  ̄ idi hā. Őurda babañ da var. millet beni feti amcana yağıŐtırmamıŐ. orda mukaddes dī berber vardı hususi. (36) ona yağdırdığ sağımızı. o zamana ğadarda Ői oldu. gelinnikte seniñ, benim gelinnik. on beŐ ğiŐi mi giymiŐ, yirmi ğiŐi mi giymiŐ buradan seviyo cicinin gelini Őiden mi gelmiŐ  ̄ imiŐ. (37) dur  ̄ annem. niye ğız  ̄ anam solak  ̄ eliñe varıyon. hadi bide dayınıñ  ̄ eline sen var. ciyerim annem. biz niŐannandığ. on beŐ yaŐındayğana, ğörücü usulūynen deyi, aracıynan niŐannandığ. (38) yaz onu. ğörücü usulūynen deyi de aracı iŐde. on beŐ yaŐında amcam  ̄ için sarılığ  ̄ oldum, virmiyecek dī ğorkumdan. (39) bi mekdup saldım. mekdubu da ben  ̄ aldım  ̄ ağıllı, çocuğ yoğ ondo sōcuma aracı ğoŐterdi olmasa sen ğağañ sen ğorğ. (40) babamda  ̄  ̄le ğorğardım. anadıñ mı ? o zamana ğadarda nēse babam virdi. dūñürcü geldi, virdi. nası virdi, gece dūñürcüler gelincē annem kağ sāña dūñürcü geldi dēdiler. (41) izzet  ̄ amcam dedi biliyoñ mu, izzet  ̄ amcan biliñdir. biliñ mi izzet  ̄ amcanı, bilemediñ mi Ői didi. bizim ğız halil  ̄ ā ğuğğük didi. on beŐ yaŐındayım hazār. yav didi o bulaŐŐığ yığarken tencireye dūŐer didi. (42) annē niye didim, ğızı  ̄ mezler keserler de didim. ha ğızım virmiyecem. virsin gitsinler  ̄ anne nōrecekler didim. feti'den īsine mi virecekler didim. feti'yi nirde ğordüm. (43) annem dimiŐ ki: paŐā ğızın ğonū var vallā, virin gitsiñ. ğordük hiŐ sorma. hağğe dīzemin nōrūye var ya nōrūye dīzemin dūne geldi ŐiŐe ğalasıca. (44) orda ğörüŐdük. ğörüŐdük de buluŐmadığ hā, bizim hacı ğaynı Ői bacanağ didi. benim biladerim mar didi. bilāderim didi onuñ, bunuñ  ̄ ekmēni yimez didi. (45) sufraña gelebilir mi didi ? hay hay sen gel didi bacanağ. o da gessiñ sen kim ben kim didi. geldi sufriya vurdu. bu bir yaz bir Ői dıram bu. vallaha dıram. ondo sōcumu sen benim sufriya vuru. (46) bu ğız  ̄ ĩdir. nōriye'ye

dir ki: illa ki bu ğızı baña yapdir. o da dir ki : yapıyım dir. sevdī filan var mı dir, o da dā o çocuĝ dir. (47) ossuñ dir. ben onu büyödürüm dir. dut dizemin nöriye buñu duyar, küser, halbise baña ne sen   alaydıñ hala. kim ninesin benim haddim yok, haberim yok. (48) ondo sōcuma nöriye bā didi. varıñ mı didi, varım didim, varım da çocūm, mocūm çeyizim yoĝ didim. altane mi yēdi tane mi yayĝım var. (49) gendim   o ĝadar çōalttım. ondo sōcuma bu ĝadar baña bende he didim. bi de mekdup getirdi geldi. (50) dizemiñ ĝızıñ  evinde virdi mekdubu. babam  oĝusa virmeyecek valla mekdubu oĝu ali hā. oĝudum mekdubu dutdum yaĝdım, yaĝınca tuvaletin delīne dōktüm   onu. (51) ĝorkudan ben sarılıĝ   oluyum mu. benim dalām şissin mi ĝızım. da dalām şiş benim. kireçleme var   ımış dalaĝda. õle nası oldum ya hiç bi hayrım filan ĝalmadı. (52) ĝorĝumdan babam beni virmeyecek duyarsa mekdubu, beni şī yapar dōver   öldürü dī, o ĝardarda ĝorĝardım ciyerim babamdan. (53) bu yazı ĝader miydi bilmem, üş sene nişannılı durduĝ ĝızım. gitdi, bekledim. babamıñ  evinde ik sene bekledim, geldi. (54) ĝaynbabam geldi. dīzemin nöriye' nin de dūñü olacaĝ ĝaşmış zıĝım  ölüyün körü sā nolduki. ha fatma cicim sen bilmen de. babangil bilir. mistafa dayımın ĝarısı.

-M29-

**Konuşan: Murat Özbek****Yaşı: 76****Öğrenim Durumu : Üniversite.****Derleme Yeri : Atçeken****Konusu : Karışık**

(1) ben murad \_ özbeğ. bin doğuz yüz ğırķ \_ iki cihanbeyli sırcık kıyünde dödüm. ilk ve ortaohulu cānbeyli' de oğudüm. ğonya lisesinden \_ ayrıldım. (2) ee benim polislik yaptım. öretmen vekillī yaptım. sonra da çivcilik biçerdöver ğullandım, çivcilik yaptım halen de çivcilik yapmaktayım. bākırdan \_ emekliyim. (3) bu ğadar. özbeğistañ'dan geliyor. özbeğ. bizim aslım \_ özbeğistan' dan, çeçenistan' dan gelme, orta asya' dan geldik \_ özbeğistan. özbeğ \_ ordan geliyor. (4) biz iki ğābileyiz. birisi burada cānbeyli'de, bir ğābilemiş'de ğulu'da. ğulu'da amca çocuğlarımız ğābilemiş var. kıraklık yüzünden \_ anadolu'ya gelmişler. (5) ee anadolu'da da cānbeyli esgi ismi "asbikeşan", "hasbikeşan" sōna "inevi" sōna "cānbeyli" olmuş. ordan burıya yerleşmişler. tā ne zaman geldiklerinin tarī belli deyil. (6) meçenoğulları diyorlar bize, evet başğa ben bu arğadaşı tanıyamadım buñu. yani babayñ dayısı. çocuğlümüz dörd, beş yaşına ğadar kıyde geçdi, sōna cānbeyli' ye geldik. (7) biñ doğuz yüz ğırķ beşde cānbeyli' ye yerleşdik. burada toz toprağ \_ içinde oynayarağ, efendim \_ öle geçdi çocuğlümüz. (8) oyunumuzda işde beş daş oynardığ, sek sek \_ oynardığ, saklambaç \_ oynardığ, anadıñ mı. ceviz şēderdik, oynardığ. aşşığ \_ oynardığ dā çoğ \_ aşşığ. ğoyunlardan çığan \_ aşşığ. (9) onnarı \_ oynardığ. he çocuğlümüz pek \_ iyi geçdi sayılmaz. şimdiki çocuğlar her şey var \_ ama bizim zamanımızda yoğtu. (10) mesela oynıyacağ bir top bulamazdığ, yünden şē yapardığ, ıslatarağ yünü yuvarlayarağ böle onu top yapardığ. çorab bōazının \_ içine sarardığ. (11) onu top \_ olarağ \_ oynardığ. he öle. hayır, bilmiyorum bi araşdırmadır şudur, budur yapmadığ, he ama dedelerimizde örendimize ğöre büyüğlerden \_ örendimiz ğöre zaten burası biñ doğuz yüz yirmi doğuzda ilçe olmuş, ğazā olmuş. (12) ondan \_ evvel

börüdelik, insuyu oralara gitmiş. sōradan cānbeyli'ye gelmiş biñ doğuz yirmi doğuzda olmuş. bizde buriya yerleşmişiz bilmoruz yani. (13) burda beyler var   imiş beyler, ordan cānbeyli olmuş. diyorum ya ilk   ismi hasbikeşan, inevi sōna cānbeyli olmuş. inlerde var   imiş mesela. inevi oldūnda in in yani bir tol gibi, toprān   altında olan şey in. (14) māra māra küçüK māralar var   ıdı. benim çocuđlūmda ağlım   ırdı. atliyenin   arhasında ğoyun, ğuzu ğorlardı içine. vār vār   esgiden dūnler ya pazar ğün gelin   ıardı, ya da perşembe ğünü gelin   ıardı. (15) şimdi her ğün dūn   oluyor. esgiden cenazelerde yemek şimdiki gibi hazır yemek verilmezdi. cenaze ēvinde yemek pişmezdi. (16) konu komşu getirirdi. cenaze ēvine. şimdi ise on biñiraya, yirmi biñiraya cenaze masrafları oluyor, esgiden   olmazdı, bunar yoğtu. dūn   oldūnda hısım   akraba birbirine yardım   ıderdi. (17) konu komşu yardım   ıderdi. ğoyun getirilerdi. para yardımını yaparlardı. fakir fuğarada bu şekil   evlenirdi. ōleydi. ben asgerlīmi şube yazcısı olarak yaptım. (18) nīde bor' da, ağsaray' da efendim yazıcıydım   asgerlik şubede. asgerlik şubesinde buralara giderdik, orda ğaldık. yirmi dōrd   ay yaptım. iki sene. yoğtu terōr yoğtu. (19) ğıprıs harekātı bin doğuz yetmiş dōrde oldu. ondan evel yoğtu. bin doğuz yüz   atmış   ikide gittim, atmış dōrde teris   oldum. o zamanlar bōle bir karışıklığ yoğtu ya. (20) her şey sūt limandı. şimdi terōr vār. alevilik vār her şeyi ortaya   ıardılar. esgiden bunnar yoğtu. kimse sen kūrť müsün ?, alevi misin ?, çergez misin ?, sunnī misin ?, efendim şī misin ?, arap mısın ? diye kimse kimsiye sormazdı. (21) yalnız biz orta ođuldayđan kūrťçe ğonuşmağ yasağdı. vālla  at pat diyorum.  ođ bilmem. gel, git, ye, otur, iç   onlar bilirim. işdē onlar bilirim. bilmiōrum. esgiden bayramlar ğüzeldi. bayram   oldu muydu efendim? (22) babamızı ēer   alabilirse bize bir bayramlık   ayakkabı alabilirdi, alamazsa yoğtu. şimdiki gibi fantezi yoğtu. herkes kendi şeyine ğöre ne bilim ne diyelim   ona bütçesine ğöre işde  olūna  ocūna ūs baş bayramlık   alabilirdi. (23) varlığlı aylelerin daha  ođ   olurdu. onnara giderdik, onnar şekerin   iyilerini verirlerdi. ōleydi. nevrüz ğutlanırdı. nevrüz ğutlanırdı. nevrüz bayramları olurdu. bahar bayramı. (24) onnara āşlıđ olan yerlere oralara bahçelere giderdik. halđ toplanırdı, ēlence yapardı. ōleydi ōle geğerdi. başğa. bu arabayı biz biñ doğuz yüz seksen doğuz yılında benim bir kardeşim mar   ıdı. inşaat yūđsek mühendisi o almıştı kendisine. (25) sōradan bu araba yirmi sekiz yirmi doğuz senedir bizde. yođ deyil. biz bunu ameriğan konsoloslūndan   aldığ. ihaleyle. araba seksen   iki

model mercedes. (26) halen bende şindi. benzinli pahal büyük bi araba. altı silindir, ben tüp attım tüpnen binıyorum işde. gardeşim de öldü, onuñ hatırası dī vermiyorum da satmıyorum da binıyorum. (27) arabaniñ durumu da bōle. asgerlik anılarımdan. başımdan geçen olay biz asgerken üç asger bor' dan nīde' ye gitdik. orda çip devirdik. (28) ee bōle bir hatıram mar işde. asgerī çipi onuda gomutan bize ödetti. onun şeyini. üç asger ödedik. öle bir hatıram mar asgerlikde. beş çocūm mar, ben bu ikinci evlilim. (29) ilk hanımım öldü, bin doğuz seksen beşde öldü. anteb'in ıslāye kazasındandı. ondan dörd çocūm mar iki ölüm, iki gızım mar. ölümüñ biriyle gızımıñ biri anqara' da, ölümün biriyle kızımın biri de konya' da. (30) sōnaki hanımdan da bi ölüm mar. o da yanımda, piskolojik rātsizli var. şeyi otelcilik turizm oħuyodu, orda piskolojik rātsizliā girdi. (31) oħulu dondurdu, şimdi burda yanımda. ben esgi bi futbolcuyum, esgi bi lisede ortaohul e zamannarda ben gonya' da, mersin' de futbol oynadım. (32) segiz on sene de futbol hayatı var. iki sefer turis gitdim. bi bin doğuz yüz atmış yedide gitdim. almanya' ya gitdim. şeye gitdim hollanda' ya, avusturya'yı górdüm. (33) italya' yı górdüm. danimarħa'yı górdüm. ikinci gidişimde bin doğuz yüz yetmiş yedi de gitdim bi de. o zamanda altı ay ğaldım, turis olarak ğaldım. (34) çalışmadım hiş öle gezdim, geldim. demohrat parti zamanında benim babam demohrat partiliydi. benim ğaynbiraderimi etmişlerdi. (35) benim babamda onnara bir tırahtör aldı. parti yüzünden gider onnariñ ekinlerin biçerdik. o şekil aħraba oldum, ordan evlendim. bin doğuz yüz atmış altıda. (36) vālla dōal şeyler yenilirdi. herkes peynirini, yāını kendisi tedarik ederdi, yaħacaħ dersen şimdiki gibi aħaryaħıt deyil, koħaryaħıt yaħıyoduħ. (37) anata bildim mi. durum bu. şeye meraklıydım, gezmeye meraklıydım. ama imkānımız yōudu. sadece konya' ya górdüm. kulu'ya futbol maçlarına giderdik oħullar arası, maşlara giderdi. (38) maşlar tertip ederdik. (39) efendime sarayōnū giderdik. ğadınnanı' na giderdik. buralarda çocuħluħ anlarımız buralarda oħuldaykan. ğadınanı bizim ilçemizdi. burasıda evel ğadīnā' na bālydı. (40) ğadınanı ilçemizmiş. işde diōrum ya bin doğuz otuz doğuzda burası ilçe oldu. kıprıs harekātı bin doğuz yüz yetmiş dördte başladı. o zamannar işde ordaki yunanlılar bizim türklere şey yapıyollardı, öldürüyollardı. (41) işgence yapıyollardı. o zaman ecevit

başbağandı. ayşe geziye çıhsın dī trt'den bir mesaj gönderdi. ordaki içişleri bağanlīna. ordaki bağanlıhta faaliyete geşdi. (42) çıhırma oldu. bin doğuz yitmiş dōrtde kıprıs'ı aldılar. on sora ikiye bölündü. kuzey kıprıs, güney kıprıs diye, o şegil   oldu. bin doğuz yetmiş dōrtte. (43) vālla biz şūbeye gitdik biz de gidecēz diye gidecēiz bizi de yazıñ filan didik   almadılar   o zamannar. halh   ayağlandı. bütün şeylerde il ve ilçelerde millet   asgerlik şūbesine hucüm   etti. herges bizi de alıñ bizi de alıñ diye. (44) asgeriye muaffah   oldu. ama gideñ yiyenlerimiz, ahrabalarımız   oldu. çivçilikle geçiniyollardı başğa bi şey yoğdu. ekin, būday, arpa, yulaf   işde bunar   ekiyollardı. arazimiz var   ıdı. sekiz yüz bin dağar kadar. (45) onnañ geçiniyorduh. goyunculuğ ve çivçilikle geçiniyollardı. başğa bir gelirleri yoğdu.

-M30-

**Konuşan: Hatice ERDEM**

**Yaşı: 76**

**Öğrenim Durumu : Okuma-Yazma yok.**

**Derleme Yeri : Bahçelievler**

**Konusu : Karışık**

(1) hatice erdem yetmiş\_altı. yoñ yaylada sircıkda. gitmedim ben cayıl\_ışde bişi ğonuşamıyorumki. oynardım ne oyniyācaz. o zaman davarımız vardı bi şī toplar gezerdik yún topladık. (2) nine ismayil. o de çarşıya giderdik sircıkda. çerçiye şī toplar toplar dolduruduk ğoynumuza onu satardık. bişsicik youdu ki bişşī ğörmedik yavrım biz \_ oralarda. arkadaşımınan da işde oynaşırdık. (3) anneñ\_unutdu, ğonuşamaz ki. beş daş \_ oynardıñ, ğız çelig \_ oynardıñ. bizim ğünümüzde oy\_udu. ğuyuya su çekerdik. davarımız var\_ıdı. davara ğuyıya giderdik. dereden ğovaynan ğuyıdan ğama su çekerdik. başğa da işde ölē geşdi. (4) ondo sōna evlendim. o da bişiyeye yaramadı. işde gendi avrıpa'ya ğoydu gitdi, işde ben çocuhlarınan ğaldım. bu ğücücüdü ismayil \_ işde. ben onnan. (5) çocuklar çāracan. benim telefonnan he gelin \_ eşe yazıyor. çār\_onnarda gelsinler. ne biyim\_oriya sircık dimişler\_miş, sircık ğalmış. oriyo da yaylıya hepisi birikmişler \_ adını sircık ğömuşlar. (6) oriya ğöşmüşler zaten beş \_ on\_êv bişiy\_ idi, zaten. öle pek şī yōdu. yirmi miydi on segiz yaşındaydı heralda. dūnde işde varlınan, yoğlūnan, yōdu bişşī youdu. evvel para bulunmazdı. (7) bi millar ne bi milları bi lirayı bulamazdın \_ o zaman. davıl dövürülerdi. onanda gelin \_ olduğ \_ işde. ordan yaylıye ğöşdüğ çitlîe. orda birez gendi avrupı' ya gitdiydi. memet. (8) avrupı' ya gitdi. bende oriya ğayınbaba aldı, gitdi bizi oriya. şimdi bizde iyi kötü geldik, geşdik. başğa bilmem ki bişī ğörmedim ki, ğörmedim. (9) beş. birisi büyük \_ ismayil \_ erdem, şenol, ondon sōna aymet, mısdafa, nejla, işde ikisi avrupa' da ismayilinen beraber, biri de istanbıl'da, biri de burda yanımda. şī der belediyede çalışır. (10) ben gitmezdim. bizim ğünümüzde pek şī yōdu da bacılarım giderdi ben ğüççüdüm. onso da ordan burıya yaylaya ğöşdüğ, geldik, ğörmedim



   le Şi vilan, işde bacılarım var ıdı. o zaman halka yapallardı. (11) saman sap onu d veni  oŐallardı. otlar  ekerdi atlar, yapar bunu d vennen. s relerdi. makine iŐlerdi, b le bi er filan y du. onan yapalardı. atlar var  ıdı işde atlar. işde atlarının ekini Őiderdi. (12) bi erdi, kimi or nan bi erdi, kimi de atınan bi elerdi Őinen atları  oŐallardı, atı d vene  oŐallardı. sap yapallardı, samanı bi yana Őinen yabasıynan savurıllardı onu. (13)  le oldu yavrum. bi sene bekledim. asgere evelden gitmiŐ  imiş, gelmiş. ben nişannanmadan. asgelli yapmış   imiş, gelmiş, he işde. giderim  or m cem var  ıdı da onnarda  oŐd ler. (14) ben dayımıŐ  ocuŐlar filan var   ama gitmem ben. s t vilan   almıya gideriz. o  un  urban Őidededi gitdik. ordan belledik, geldik. var   aŐrabamız orda da . (15)  ok sıŐ gitmeyiz, s t filan  alırsaŐ gideriz. s rciŐ ayşe' de bilmaz binn . ne  adar b n adamlar var   imiş. dimekki keseye yourdu s zelerdi, yavan y rt   o da y lıda deyil. (16) onu iyic  daş gibi olurdu dolap youdu. buzdolap youdu. onu s zelerdi orda. onu ayran yapallardı. onsom epm  tuaşı dillerdi bul ura. onu işde yourdunan  arallardı, sarımsaŐ  atallardı ayran gibi yapalardı. (17) onu ekmenen yillerdi.  le idelerdi esgilerin Şi.  le youduki. Şimdi yiller mi  urban ideller. biz onu yirdik yanı. işde annem tandırda  ekerdi epm . (18) yuŐa idelerdi, tuluŐ basardı. onu daŐıŐaltına  ollardı, p niri. s zellerdi mesela  azana  alallar bi bezin   arasına bir torba yapallar, s zellerdi, onu s zd kten kiri Şiye naylun helkelere doldurullar. (19) buzdolap Őimdikinin buzdolap filan neye yarıyorda bizikiler iyiymiŐ. orda Őidellerdi biriktirillerdi tul  basallardı. tul  basallardı, basdırıŐ  olurdu dışarıda basdırıŐ yapallardı. (20) ordan Őiderdi. kenarına  iŐ dillerdi,  iŐ yapallardı,  iŐin iŐinde dururdu. zab nan da irkenden  aŐılırdı, o bekenirdi. yımirtayı  ollardı, sepetinen doldurullardı. buzdolap yok  oŐacaŐ d . o basdırıa  ollardı. (21)  le  le geşdi yavrum   onnar, bi davar kesseŐ bir  unde yinmezdi. onu  ıyma yapallardı, kem ni de kimi haŐılama  aynadırdı, kimi asallardı,  urudullardı. onu bi yire  ollar soŐuŐ yire  ollar pekde yillerdi. (22) yimekleriŐiŐine  atallardı. hinci  ari dolap var. eveli esgilerde  leydi. d  bizden   esgiler  ok  ozel bilir hepisini. ne yaŐardıŐ “kes” yaŐardıŐ, davar yirdi samanı “kes” dillerdi. (23) oluŐlarıŐiŐinde yani samanı “kes” dillerdi. (23) oluŐlarıŐiŐinde yani samanı idellerdi. davar yirdi yirdi “kes” olurdu. ondo s  onda biz zopada Şi zopası olur kerme zopası onuŐ   iÇine doldurup bi p tleyidi mi hi  yir  almazdı. (24) evimi ısdırdı ya

ısıtsa da ne ısıdacağ, puflayı virdimi içeri dışarı isin   içinde ğalırdı. o zaman  o mazdı ay a. hi  bi  i  o mazdı. bilmem herkes pisimi . ons  bulğur dillerdi hacı bulğuru dillerdi zopa yanyor ya zopanın    st ne  u bulğurun   i ine d kelerdi, ğatallardı. (25)  i erdi  i di mi hacı bulğuru d  yinirdi. hacı bulğuru dillerdi. onu    adı da  leydi. be  kilo bulğur yinir miydi be  kilo bulğur ğaynadıllardı. (26) benim   annemgil tek ğaynadıllardı, biz   az   ıdık. be  kilo  u diye abamgil filan var ya be  kilo ğaynadıllardı valla anasıgil, onu nası yıllerdı, tenekelernen bekmez   olurdu k pe doldurullardı. (27) gideller  di ğocasarı'da getirilerdi onu yıllerdı.  ada olurdu yavrım    ada.  ada pek ğıymatlıydı. bekmezdenir haz rım, bekmezden heralda,  ada bekmez pek ğıymatlı kili de ğollardı annemgil, kili de ğollardı. (28) yinse kim getirecek bid , para var mı yok,  leydi yavrım, yidimiz bulğur   udu i de. ba ga. esgiden    leydi.

-M31-

**Konuşan:** Selma ÖZKAN

**Yaşı :** 1978

**Öğrenim Durumu :** İlkokul 5

**Derleme Yeri :** Karşıyaka

**Konusu :** Mani

(1) numarayı da bilmiyorum. mesela babaannem bana öğretti. dününde şöyle dedi çocukken:

(2) rafa göydüm fincanı

içinden   aldım mercanı

duymuş   oluñ gomşular

 veriyo    amcamı.

(3) amcamıñ d n  oluyor ya.

(4) davuluñ   ipi gevşek

içinde yorgan d şek

oda baña laf vuruyor

bilmem   âmed   emminiñ   eşşek.

(5) dillerdi mesela ġarşındaki kişiye laf sokuyor   o da  le dirdi.

-M32-

**Konuşan :** Mehmet USLU**Yaşı:** 67**Öğrenim Durumu :** İlkokul.**Derleme Yeri :** Yeniceoba**Konusu :** Karışık

(1) mēmed\_ uslu. azimōlu biñ doğuz\_elli iki dōmlu yenicoba, tabi burda dōdum. yenicoba deyilde ilk \_ önce Őey meydana çıĥsıñ yani. acemi birlīm \_ afyonķarahisar \_ ēitim birlīm ğōrdüm\_ orda kırĥ beř ğün. (2) ondon sōna daıtım \_ anĥara hava kuvetleri ĥomutanlinda asgerlīmi bitirdim, teris\_ oldum. yenicobaya geldim. yenicobaya geldikten sonra iřde ĥalıřma hayatına başladım. sofōrluĥ yaptım. Őimdi ĥiĥçilik yapıyorum. (3) asgerden\_ önce evlendim. asgerden gelinci ğızım\_ oldu. ondo sōn beř ĥocuĥ babasıyım. üç \_ olan \_ iki ğızım var. hepsi de evlīler. ĥalıřıyorum, sālīm ĥoĥ Őükür yerinde elhamdülillah. beni Őī heyatım bu. (4) ondon sōn yenicobānın ĥurluřuna gelince daha önce ğōcebelermiř. zati biñ seküz yüz ğırĥda iřde isğan ğanunu ĥıĥıyor, ilk gelişleri adıyaman'dan. adıyaman'dan Őeye geliıyorlar \_ anĥara ğaragedik. (5) köyü var zaten ğaragedik'de aynı aĥrabalarımız var dā orda. ordan \_ ayrılıp yenicoba' ya geliıyorlar. iřde isğan ğanunu ĥıĥınca burda isğan\_ ediyorlar. gelip burda malcılık\_ ediyorlar. hayvancılık, ĥiĥçilik geĥimin\_ o Őekilde sālīyolardı. başğa ne dēlim. (6) dā önce yenice adana yenice'de dururlarmış. yenicobā'nın\_ ismi ordan geliıyor. adana ismi yenice'den\_ anĥara ğaragediĝe geliıyorlar. buraya gelince de yenice ismi ordan. burada oba ismini ilave edīyorlar. "yenicoba" diye ğayda geĥīyor. (7) asgerlik \_ anılarım ne diyim ben asgerlīm dedim ya acem birlīm \_ afyonķarahisar, orda kırĥ beř ğün temel \_ ēitimi ğōrdüm. ondan sōna temel \_ eitimden sōna Őofōr\_ olarak \_ anĥara hava kuvetleri ĥomutanlīndaydım. (8) Őofōr \_ olarak Őeye geldim, anĥara'ya geldim. orda iřde Őofōr olarak ğōrevimi bitirdim yani. orda tabillot Őofōrūdüm. subayların, assubayların yemek

yedī yer tabillot denir. (9) orda yirmi ay   asgerlik yaptım. zamanımız da yirmi aydı. ğırh beş gün afyon' da ğaldım, ğırh beş günden sōna anċara hava kuvetleri  omutanlīna. (10) orda asgerlīmi orda bitirdim, evlīm. tanışma zāten halamıñ ğızı. ğomşuyduċ. dōrd sene nişanı ğaldıh. dōrd sene zamanında ōleydi. dōrd sene nişanı ğaldıh. dōrd sene zamanında ōleydi. dōrd sene nişanı ğaldıh, beşinci sene dūn yapıdıh. yō aramızda o  adar mesafe yoċ ki iki yaş var. (11) aramızda bī yaş var   iki de yoċ. sen eli ūş dōmlusuñ, yani kāğıt   üzerinde eli iki ana dōmum   eli bir. yalnız   asgerlīm   eli iki olarak   asgere gitim. o zaman zamanımızda gidip bōle gelin kolundan tutup getirmeċ yoċ. biz evde saklanıyorduk. (12) ğomşudan   indirip bi taĥsiye bindirip   örtü üzerine alıyor. gelinnik melinnik yoċ. bi örtü üzerine atıyollardı. o vaziyette eve gelince ben evde yoċum. (13) aĥşamda eve geliyorum. ondon sōra ōleydi. işde dūn   olduĥtan sōra bi sene sōra asgere gitim ben. işde asgerden gelince ilk ğızım var   ıdı. tūrċān   isminde. ondon sōra benim   ikinci ōlan ben buradayken zāten   onlar devam   eti ğayrı. (14) ūç   ōlan   iki ğızım var. ğızım biri avrupa'da ispanya'da, ōlum biri danimarĥa'da, ūçü de burda. bir ğız   ūç   ōlanda burda. ne yapıyim biz  oçuĥlūmuzu yaşamadık ki. (15) ğuzu ğüderdik, ğoyun ğüderdik devamlı  alışıyo. yani şimdi ğenşler gibi  oçuĥlūmuzu yaşamadık ki. da on bir, on   iki yaşıdayken yani ğeçim derdine dūşdük biz. (16) işde ğuzuya git, ğoyna git,  ifte git. ne bilim   işde o vaziyet de devām   eti. bazıları sen de ilave  t   alī. onu ayrı alacañ dā, şimdi ekdīmiz   işde arpa, būday, pancar, mısır, ayċiċeĝi bunarı ekip biçiyoruz yani. (17) pancar dōnümü ben cānbeyli dōnümü sōleyim, ben taşpınarla cānbeyli dōnümler   aynıdır. yirmi ton pancar  alıyoruz. ayċiċek de ūç yüz, ūç yüz   eli kilo, dōnüm   olarak tōmluĥ   ayċiċek   ekliyoruz. yālīĥ   ayċiċek deyi ama. būday da beş yüz kilo, dōrd yüz kilo būday   alırız. arpa aynı keza. başĝa mahsül   ekdīmiz yoċ. (19) dōru sular biti. sular bitti. bizim sular yüzeyde. derin nīre inerseñ tuz  ıĥyor. yani ĝullanılmaz yani, en fazla yüz metre. şimdi ayċiċeĝi, mısır, pancar var. (20) dōrt tene ĝuyu  alıştırılıyor. dōrd ĝuyu. elettirik parası ayda on beş, on yēdi, ossun da bizim   ossun da iki yüz metre yoċ yalnız. bitiyor sular bitiyor yani, yani iċ   anadolu bōlgesine bi  are bulunmasa yani  ifçilik biter yani. (21) ĝonyı'ya tūrkiye'yi besliyor, e tarım bōlgesi. ama bi  are bulunmuyor ki, girdiler  oĥ. mazot   olmuş   altı buċuĥ lira, bir kilo dap ĝübresi ūç yüz lira, bin   ūç yüz lira.

şimdi yedi yüz mü olmuş. (22) valla bi hafta on gündür yani çifçilikle yavaş yavaş bitiyor yani. bāhurluyum, emeliyim. bin   üç yüz lira bin dörd yüz lira maaş   alyorum. onu da yetmiyor, onu da on beş kişiye başıyorum. (23) olan   ayrı benden   ama öbür   olan benden   ayrı ben başıyorum. söyleceklerim bu ğadar ğızım. valla onları pek hatımda pek ğalmadı da e onları zāten   otuz sene önceyi hatırlıyorum   ama o zaman   için bişi yohtu. (24) atlarnan düven sürerlerdi harman. siz onu bilir misiniz? bilmez misiniz? bilmessiñ sen   ö zaman yohtun ki, halka olurdu, içine dirgennen daneli sap serelerdi. (25) ondon söra atlarnan düven   içinde gezdire gezdire ütüllerdi. toplardı bi dā bi dā o vāziyette o daneli sap biterdi. bunu bi rüzgar gelecek bu sefer savuracağlar. savurduğtan söra bi de ayırtan bu sefer napacağlar “cece, kambur” yapacağlar. (26) cece, kambur   arpanın būdayın yını, mesela o savurdın “yaba, atğı, dırmık” bunarı kullanırdı. āştan   ama. şiden deyil ama. dirgen sadece demirden   olur. (27) öbürü hep āştandı. işde rüzgar böyle gelecek, iyi biliyorum   iki tane işçimiz vār şeyli ahsaraylı. ğırğ gün rüzgar gelmedi. ğırğ gün. şimdi babam rāmetli amcama biz nāpacaz? (28) babam da rāmetli dior ki : yav şeyin delini ğapatmışlar, rüzgarın delini ğapatmışlar. gidiñ   o delikten. o delik nerde diyor : kuşca’nın dāna gidiñ   orda ğoca bi deli vār. (29) orya tıhamışlar, rüzgar   ondan gelmiyor. o da o şekilde kabul   edyorlar, onu seredih. yo ütölmüş ya ona hiş bişi olmaz. seneler beklese hiş bişi olmaz. çünkü būday samanı var   içinde. (30) dane olunca hiş bişi olmaz yını.

-M33-

**Konuşan : Ayşe KIZILKAYA****Yaşı: 60****Öğrenim Durumu : İlkokul 2. Sınıf.****Derleme Yeri : Yeniceoba****Konusu : Karışık**

(1) êve götürmüyollar, ğaybolur, esgi zaman\_öle. bağ \_ aynı aynı işde. yo yo ikiye geşdim, gitmedim ya ğöndermediler. aybolur niye aybolması ne, ó zaman \_ öleymiş. (2) yo yo onlar giti canım. beşi bitirdiler\_ işde. onlar\_ayıp deyil\_ irkek tabi. bu zamana servis yoğ, bunlarda köydeydi. işde oğulda uzağda onun \_ için ğöndermediler. arğadaş da yoğ. beräber gider, gelriz. o da yoğ götürmediler. (3) sığıntı oldu tabi. üç \_ üzeyir, şăkir, ruhat. evet \_ o çalşıyor. bizim \_ arabamız var \_ o çalşıyor. he he tır. ne oynar \_ ip oynardığ, şöle onu adı neydi şöle çizerdik. bi daş böle atarken yedi kıremit. onunla oynardığ. ó zaman \_ öleydi. (4) he he evcilig\_öynarıS. arğadaş \_ ile beräber \_ öynarıS, beräber gideriz, beräber geliriS. işde ó zamanda onun \_ öleydi. yo ó zaman ğadar hiç gitmedim, yoğ. (5) tabi farğı var canım. ben kendimi sana anlatıyım. dünüm nasıl\_öldü. tabi dün bu yani bu babanıñ \_ esgi evinde orda ğalaylar çeklyorlar. bizim \_ oralara geldi, gelin götürmeye geldiler. gelinliğ yoğ. (6) şöle bir \_ örtü örtüdüler, tağsiye ğoyduler, gelinde bilmiör nere gidiyor. beni neriye getircehler. onun da bilmiör işde eve geldih yani. ó zamanda âdet böle. (7) teyible çalyorlardı. şöle saz sanatçı yoğ. ó zamanda öleydi. välla hiş ben tanımadım, ó da beni tanımadı. arası bir ğomşu geldiler, istediler. (8) işde sizin bir ğızı var. bíz almanya'dan geldikler, babama sordular, aneme sordular. ğomşulara sordular. zâten benim babam ğaynpederim \_ amca çocuğlar. ağraba. onunçin \_ arayı verdiler geldih. (9) on doğus yirmi deyil. on doğus yaşındaydım. yō bekleddim, iki sene. ó zaman iki senede âşgerlik yapıdiler. bu zamana ğadar telfōn yoğ. hiç haber yoğ, nerden ğaber \_ alācam, nerden ğorecēm. (10) ó da yoğ. işde biS çileyi çekdik

yani biraS. yoḥ nişanıym. biS kendimiS doğuz kardeş. beş k1S dörd de olan. hebsi yurt dışında. ablam gona'da da, öbür ablam danimarğa'da. (11) yani herges dāldı, giti. vār vār burda da iki tane mi yoḥ memed'iñ \_ evi, haciniñ \_ evi, çetin. âvrupa gidyor. kıbrıs'da vāllayi iki sene sōna. biraz çileyi çeksin. dā dūn var kapese miydi ö da var. (12) dā ö vār. oḡulu bitirsin, biS sōra dūn yaparıS. çoḥ datlı, çoḥ sevyorum. yō ö deyil yani hergesin yeri bambaşḡa. niye ruḡatın ḡardeşleri de öle diyollar. dīor ane sen ruḡatı çoḥ sevyorsun. (13) yoḥ hiç gelmedim. biz didik ki mıstıḡ'ın \_ êvine bir gün gideriS, bi ö sıra gelmedí isde. İşallah nişanı, dūnüne gideriS, işallah, işallah. mıstıḡ'ı boşver. (14) işallah burda dūne hepiniz dāvetlisi \_ işallah. nasıl yani bizim babamıñ \_ evi hiş yani faqırlıḡ görmedi. tarlası vārdı, moturu vārdı, ḡamyonu vārdı. yani hiş biS çileyi çekmedih. (15) normaldı yani. yo vālla bilmīorum \_ orasını. biSe anlatmadılar ki. vāla bilmīorum yani. evet \_ onnarda yenicobalı. yenicoba çoḥ ḡúzel, biS ḡonya'da da oturúyoruS. ben bura sevyorum. sancaḡ'ta. sen \_ orda otrúyorsuñ. öle mi? (16) he he tabi tabi. yo yo bizim köy büyük. yo yo aynı öle işde hepsi ö zaman kendisi pişriler. bu zamana ḡadar bōle serviS yoḡdu. kentisi pişriler, kentisi sofrā ḡururler. (17) kendisi yapıyorlar, eltimin \_ orda pişriler dūnde eltilerim \_ onlar da pişirdi. sofralarda yemekler yediler misafir. ö zaman \_ öleydi. bu zamanda serviS vār. hazır yemek. ben \_ ö çileyi çekdim. (18) sana anlatiyim. bōle siziñ gibi bir ḡadın \_ ıdı. biri ḡadın biri erkek. biz ḡonyadaydı. ḡapımızı çaldı. çaldı biS ḡapıyı aşdıḡ buyrun. elindeki robot vār, tencere vār ben satıyorum. (19) geliñ bu dūmeye basın. size ne çıḡacaḡ, ödül çıḡacaḡ, e bende basdım ne biliyim. didi bekle sōra ben gelirim. hala hala basdıḡ, niye sonra gelir. ḡomşūa gitmiş \_ önuda ḡazıklamış. tekrar geldí ne oldu. (20) sen bu ne ḡader \_ aldık. ö zaman ben \_ unutum, unutum. he verdí, verdí. bi robottu, bir tencereydi başḡa bişi yoḥ yoḥ. e bilmorum beş yüz mü? altı yüz mü? sen taḡsitle vereceñ. (21) ben de saḡladım, beymiz geldí ben sōledim. sen niye öle işler yapdıñ. onlar \_ üş kaḡıtçı. bizde ḡızdı. senet \_ imzaladım. ee yirisi de çarşıda mı bilmiorum. yiraltı mı biS \_ orya gitik. (22) ben k1S kardeşimin \_ ablası. onuñ kız ile bereber gitik. ipbī zaman \_ öldü. yirmi sene öldü. e biS gitik. içeriye girdik nası giryim, şōle hippı gibi saşları, ḡözleri vāy ben ḡorḡaḡdım. (23) ben yire oturdum. hiç sesim çıḡartmadım. ö dedi siz niye geldiniz ? ö senetleri sen bana verecen. ö sen parayı getirdin mi ? yō ben



caydım. nasıl caydım ? he ama ğapıyı örtüler. (24) ben ğüçük ğızı ğaç yaşındaydı. niye ğapıyı kitlediler. ben orda ğorhdum nasıl. e biS geldik, işler gitdik onuñ parasını verdi, aldı. biS   ondan ğurtulduk.



-M34-

**Konuşan : Esmâ USLU**

**Yaşı: 65**

**Öğrenim Durumu : Okuma-Yazma yok.**

**Derleme Yeri : Yeniceoba**

**Konusu : Karışık**

(1) esma uslu, yo otuS deyi de aTmiş dörd mü aTmiş beş, oñile gidmedim. devâmlı iş yabıyordum. çoñ şey çocıñlardan \_ öğrendim. annem babam bize iş yapın, çalışın \_ o çocuklar doyuyor, ben de büytüyorum \_ onları. (2) olannarı, gızları biz de on ğardeşdik. on bir ğardeş, evet giden \_ o ğardeşim \_ idi. dñümüz biz yayladaydik. onlar da buradaydı. môtırla geldiler geli\_almıya. dâ sora benim ğaynbabamın\_arñadaşıydı demiş ki: bizim\_otbüs vâr. (3) môtırla gitmeyin. otbüsü getirdiler, gendi bindirdiler. ğara çarşaf bizye atıyorlar. o da gelirken \_ o zaman yol kesiyorlardı. ğoyun falan getiriyorlardı. otbüs dursun, bahşış \_ alsınlar. (4) beni orda indiriyorlar, tabi benim gözlerim görmüyor. ben çarşafın \_ içindeyim. bir \_ ee ğoç getirmiler. ğoç beni indirmişler. tabi ben \_ onun hiş fârñında deyilim. ğoçu getirmişler \_ alacağ mı almayacağ mı ? (5) ğaldıracağ mı ? ğüçlüyüm cânım. o zaman \_almışım, beni hiş hatırlamıyorum yani fârñında deyilim. o ğoçu almışım, bura ğoymuşum, öbür tarafı otbüs geşsin. (6) işde böyle añlarımız \_ oldu. bahşış verme yo yo gelin ğuvetli mi ?, ğuvetli deyil mi ? ğına gündüz yâparlardı. tâbi iki târaflı toplânırlardı. biraz halay çekelerdi. dâ sora ğınayı yâpdılar tastañ. gelin \_ eline goyarlardı. (7) tabi ğoca gelmez, ayıpdır. ondan sora işde öbür ğün gelirler gelini almayı, evet \_ esgide öle zâten. devâmlı yemek yapârlar. işde öle bir ğün \_ evet. öle bişi yoh cânım. (8) e tâbi. o zâman \_ altın \_ ucuzdu, alıyorlardı. yedi ğat yatağ, misâfirler gelir, onun gelin \_ olanın hakkıdır. hergese yâpıyorlardı. işde onnarda evini yapacağlar, çocukları büyütecez, yatracağlar. (9) evet \_ işde öle. verdi onun \_ acısı dâ duryor, unuTmamış, ninem rañmetlik \_ öle söledi. başlık parası için. dâ unutmamış. tabi

canım. ekmeği bi ó zâman dērmēnler vârdı, bûdayı dērmene götürdük, çocuğ yani erkekler götürürlerdi. (10) un yapıyorlardı. dâ sōra eve getirken biz de hamır yapıyordığ. ağşam yapıyordığ, sabah   erken ekmek yapıyordığ. tandırlığ yani yufka ekmek. doldır doldır ğızım. (11) vâlla işde şimdi yani ben   artığ yapamıyorum, gelnim yapıyor. gelnim de bugün   evde yođ, oda babasıñ   evne giti. bu da öbür   öliniñ ğarısı. vâlla şimdi artığ ben iki senedir   ekmeyi açmıyorum. (12) ğollârim   arıyor ; tansōn, ğolostrol, şeker, evet savolun. işde öle ğızım. vârdı da vâla benim hiç   âklıma gelmior. yâkında dūnūn   oldu, ruğat   öle sōylüyor. (13) vâlla bilmiorum ki. nese çocuğları uyutmağ   için bazen ninni sōlerdik. çocuğları ğördün mü ? ruğatın yanına da gel, vâlla ben de unutum ya. biz de sōlüyorduk. (14) ağlıma gelmior, bazen gelir de bu ğünner de durur. üç   etekdi, altında da ğaftan diorduğ, siz ne diorsunuz, şimdi yođ zaten. annelerimiz, büyük   aneler, nineler   öle giyiniyordu. biS hiç giymediğ.

-M35-

**Konuşan : İbrahim GÜRBÜZ**

**Yaşı : 73**

**Öğrenim Durumu : İlkokul.**

**Derleme Yeri : Sağlık**

**Konusu : Sağlık'ın Kuruluşu**

(1) kurulmuş burda. esgide gölyazı şēsiydi mezerasıymış. atmış   üşde kıoy   olmuş. şu güne ğadar geçenlerde de işde büyük şehre dahil   oldu. şu anda sālık mahālesi saylıyor. çifçilikle ūraşıyolar. genelde avrupa'da olannar çok. (2) avrupalı çok. bizim yanı sosyal hayatımız pek yoĥ. he kırsal gibi bişī, ondon sōna işde geçimimiz çifçilikle, hayvancilikle bi de avrupa'da insannarımız çoĥ. işde genelek göreneklerimiz de sizin   orda nasılsa bizim burda da aynıdı devām   ediyor. (3) başge siS   esgiden buranıñ   ismi "kolit ", kolitin bilemezsin koliti sana nasıl tarif   edeyim. esgide yeri yarıyorlardı, orda kıuzuları koyularmış. ben kendim bile oturdum yani. (4) bir metre bir buçuk metre yer kıazıyolar, üstüne bişey   örtüyolardı, orda oturuyoduk. hayvanları koyuyoduk. yaylaya çıĥtıkları   için buna "kolit " diyolarmış, bu o ğolit   ismi köy   olunca "sālık " köye dönüştü. (5) ben asgerlīmi çankaya köşkünde yaptım, ō zaman cemal gürsel cumhurbaşkan  đi, hastalık dolasıla, cevedet suna onu yerne getirdi, merāsimde de bizim şeyimiz var. (6) tabi devrim   oldu. en son   orda hāta ilk yazdıĥında cumhurbaşkanı muhafız   olayı diye yazdılar. mecbūr   orıya ğitik denizli'de, konya'da ilk şöför kursunu gördüm. (7) ordan da çankaya köşkünde bitirdim. vālla hatırladım   ōle çoĥ   anlārım yoĥ. nasıl diyim ben bir   insanlık dramını anlatiyim size. ben   orda amēlat   oldum. asgeri ğülhane hastanesinde. (8) sabālehin bi kalĥdım. madem şeyi anlatiyosen baĥtım sivil bi kışi kıarımda ötürüyor. gece uyanmamışım yataĥtan. biz asgeriS dedik   aceba bu kim ? (9) sōna tabī teredüt teredüt sordum. geşmiş   olsun dedim, saĥ   ol dedi. adama fazla soru sormadıĥ. bi baĥdım mesayi açıldında da gelenar şöförleri, asgerler, albaylar ğeldi bunu ziyaret   eti. (10) alāla diyom kim aceba bu adam, neci ? sormayada

cesāret   edemiyorum. en son bir g n  orda ğaldı, ben de amelet   olac m   o benden    nce tabi taliller yapıldıktan s ra bu amelet   olmadı, ic p   etmedi. (11)  ıĥdı, giti. ta bi o sırada biraz   oturduĥ, konuĥtuĥ   asb b oldıĥ, Ş  yaptık. sordum   artıĥ, o zama  ara  uvetleri Ő f r ymiŐ. camal   ismi cemal da Şimdi hatrıma gelmedi. camal tural mıydı neydi. (12) he dedim   artıĥ    orda ahbablıĥ Şeyi aldık. ben onun   insanlını anlatıyorum. ben   ona bi ğolonya d kt sem    ordaki gelen Őeyleri hep bana biraĥtı, getti ya dedim. bu adam kim aceba nasıl ben bu adamı hayran ğaldım. dediki amel t olunca ben senin ziyaretine gelec m    Őallah Şu, bu. (13) e ben de marek   etim. aceba bu kim   adam. bu neci bu adam neden bu ğadar bize d Őmesi. bi baĥdım bi ğaĥ g n s na bi albay mı geldi, bi baŐı mı geldi. (14) dedi burda ibrahim g rb z   adında, ibrahim   adında bir arkadaşım mar. niyazi beynin arkadaşı, ben de bir   emekli albayle konuŐuyorum. o da  orda gelmiş   amelet   olmuş. (15) benim   odamda s na benim jetonum d Őd , ibrahim benim dedim. salamı var, denetlemeye giti. gidin sorun   o amel t   oldu mu olmadı mı ?. ben dedim. amel t   oldum, s olsun, all  razı olsun. ben  ok    yim, hat  salamımı s le. (16) ben de onu g rmeK  istedim falan. adresi de ver dedim. ben maraĥ   etim.  ıĥıŐında ben dedim bunu nası g r c m. amel t   oldum, iyileşdim,  ıĥdım. bi baĥdım,  ıĥdı, geldi. s ledi bana: geşmiş   olsun. teŐekk r   ederim. (17) ben h la eli senedir  onu unutmadım. yani onun   insanlını hiĥ   unutmadım. asgerlik   anılarım budur yani, y  o trakyalı ben buraliyim. yani o g n ki insanlını hiş hatrımdan  ıhmıyor yani. (18) bu adam bir marhabayla bir   erle bu ğadar y ksek r tbeli  sanların ğızım sen    niverste hocası da olsan, ne olursan  ol evel  insanlını muafaza edeceksin. o en unutulm caĥ   anlar   anlardır. (19) d erleri teferatdır bana ğore. ni  teferatdır. bu  nvan gider  ama seni  kiŐil n, insanlın gitmez bu ğadar. ya muĥdarlıĥ ben   on sene arĥadaŐlarda işde birinci  zalıĥ, ara ara muĥdarlıĥ pek    le Şeyimiz yoĥ yani  le. (20) abartacaĥ bi Şey yoĥ yani. ŐeĐimlerimiz burası k y hepisi hemen hemen   aĥraba sayılır. hiş  le m lefet, her ngi bi ğargaŐa olamaz. kendini ğosderir, millet de demokhrasi Şeklinde oyunu verir. (21) herkes gider  oturu, geşmiş   olsun der, e  b rne de ĥayırlı olsun deriz. kendimizde yaŐadıĥ. ğayıpta ettik, ğazandıĥ da, o Őeĥil yani. baŐĥa da bilmorum. (22) v la Őind  bu genşler bilmez. bizim zamanımız da

oynacāk zamanimiz bile yoħdı. burda hiş kimse benim   arķadařlarım ilkokul diplomasını zar zor   alannar da  ok   azdır. esgide g cebelik h linde g lyazı'da kışın   oħuyorlardı, yazın hayv nlar dışarı  ıktı. zaman herkes mecbur burıya yaylalara geliyordu. (23) mezarlara gelip de kimsi ğuzu g d yor, kimsi malına baķıy , yani  le şatafatlı bişemiz   olmadı. motır bile yoħdu. d rd tekerli bilmezdik. ya  amurda deve yapallardı, ya ne bilim bişi o g nk  şartlar buydu (24)  le taşsiymiş, suymış, buymış hiş bi şey yoħdı. d rısı giyinecek elbisemiz yoħdı. bir  anta bile yoħdı. oħıla gidecek  anta yoħdı. analarımız  aputtan  anta yapardı. (25) ğolumuza taħar, giderdik. oķulda yaħacaħ yoħdı. tezek g t r llerdi. herges   evinden bir tane tezek ğolt na alıp   orda sobada yaħardı. (26) e bug ne onar ğ rmedikleri i in  ok belki acayip gelir yani. ben taşpınar'da on beş senelik  orda  if ilik yaptım.   zaman k rekle, şeyle o polat   amcan   artık polattan muħdar vardır. (27)  met polat. vef t   eti biliyom. vef t   edince onun in biz ne ğadar  ile  ekdik. bunlar  oħ haşindi. bir   ile sul lar, cerana basıp   alılar. yani ben burda giderken beş   on g n   ekm  g t r    d . sandıħda işde o ğuru ekmek.

-M36-

**Konuşan : Hasan KANLISU****Yaşı : 47****Öğrenim Durumu : İlkokul****Derleme Yeri : Sağlık****Konusu :Karışık**

(1) evet hasan kanlısu. gölyazı dömlü. sālık köyü ilkoğulu bitirdim. yaşım   atmış dört. vāla onu ben bilmiorum işde. gölyazı'dan   ayrıldıh. atmış   ikide. bin doğuz   atmış ikide. bura gölyazı'nın māllesiydi. (2) assında köy köy deyildi da yaylası. gölyaz'nın yaylasıydı. işde buriya ğondılar, bura sālık köyü muhtarlık   oldu. ondan sōra şimdi de mālleye döndü. (3)çocuğlüm zāten ben   altı, yedi, beş yaşındayken   anem   ölmüş ben yalnızdım. babam bi dā ēvlendi. babam bin doğuz   atmış beşde avrupı'ya giti. ben yalnızdım. babam tekrar   ēvlendi. (4) ee dört ğız   iki olan   oldu. e бір   anemizden   işde hep şöförlük yaptık. ğamyöncülüğ yaptık. õle geçindi iraq, iran'a çok çalışdı, evet yurtdışına çoğ   iraq, iran, sūriye çok gitim. avrupı' ya gitmedim yalnız. (5) rāmetlik götürmedi bizi. õle burda ğaldık. ğoyun, ğuzu falan gitmedim yani. hep şöförlük yaptık. haylā yapıyorum. õrenci servisini yapıyorum. dolmuş   evin   arğasında. tamam   işde başħa. (6) hayat bõle geşdi. asgeri ikay   izmir'e gitdim ve artı ikay sōnra yirmi ayda şē gitdim  arı'ya. ordan tümen ğomtān şöföryüdü. general şöförlünü yapıydım. ordan da ēliyet   aldım. seğsende bin doğuz seğsende. (7) işde o günden bu güne dāvām   ediyoz şöförlüe. evet bizim bi tane ğomtān vardı izmirliydi. çoğ   iyi bir   insandı haylā ğörüşüyoğ yani. bi de tümen ğomtānı vardı. tümgeneral   orhan celaysun. o da zaten bi ğomtandı. onnañ pek şeyimiz   olmadı. onun şöförlünü yapıyordum. (8) yoğ ğolaydı bizimki ben   eitim falan yapmadım. nedeni şuydu: o zaman   ordan   eliyetli pek kimse yoğdu. işde şabah giderdik, dā çıkardık buriya gider gelir ğomtānı geğdiriyorduk. (9) õle şöförlük yapıyorduk. bende izmirdeydım, narlıdereydım. yoğ   ārı merkezdeydım. dōru babañ ğaç dömlü. ben   eli doğuzā üç gitdim.

biraz geç gitdim. orda gitmedim. e on sekis yaşında falan. (10) pek de ahrabamız dēildi, de babası bizim yiyen   olur. gölyazılı. o zaman d n b le deyildi. d n yo du, bi i yo du. gitdiler, getirdiler. hatırladım    le yani.   zaman d n m n  alınmıyordu. davul falan yo du, davıl  aldılar mı  almadılar mı bilmiorumda.  le bi  ey ge di i de. (11) evet v la i de billa oynardı , biz k c kl m z  g rmedik   altı yedi ya ına geldik   o ula gidiordu .  le tıraht r n    zerindeydik. bizim tıraht r vardı. onnan  alı ıyordu .  le b le ar ada larnan   oynuyordu .  uzu g d yordu . (12) ba ha bi  ey deyildi. i de  le ge inip gidiordu . gezerdik,  onya giderdik. ar ada larnan     zaman para marada  o du.  yle babam ra melik avrupı'daydı. g nderirdi gelir  alırđı  bin do uz  atmı  be de. (13) i de il o ula gitdim. yetmi d  il o ulu bitirdim. i de onnañ  afamız gerzekalı niye o ula imkanımız var   ıdı. avrupı'ya gits dik   olurdu  ey. o usaydı    olurdu. benim bu  iz    niversteyi o da  onya'da bitirdi. d rd dane  niverste. sosyoloji mi ? (14) e i de he gidiordu  yav  amyonnarnan. otob slernen gidiordu . bir g n bizim bir   argada  vardı. orda konya a ı lar bayramı gelmi . saz  alallardı biz bi gitdik orda  aldık. gelecek bi  ey yo . sadece orda  aldık. (15) k lt r merkezi var bilion mu ? he orda  aldık. o g n gece seyrettik, geldik   i de. i de  leydi bizim. yo  yo     lemi  y.  alarsa  y saz yo    olsa verirdik bi  alardı.  alaydı bi ka  tane. i de  leydi. unutt lar unutt lar. (16) v lla g lyazı tabiki b y kt r. oranın  alkı buranınkine uymaz. buranınkı ordan d  iyi. bura d ha rahat. d ha g zel cihanbeyli'ye ya ın. artı buranın hal ı biraz daha g lyazınınkinden zengin yani d ha rahat yani. hayat d ha g zel. ufa  bi yer hepsi birbirne a raba. (17) yabancı yo    i imizde. v r tabiki bura d ha  y. gereken mesela biS zamanda burda  if ilik yapıyordu . bin do uz  atmı  segizde tıraht r   aldı .



-M37-

**Konuşan : Saniye KUZUCU**

**Yaşı : 70**

**Öğrenim Durumu : Okuma- Yazma yok.**

**Derleme Yeri : Toprakkale**

**Konusu : Karışık**

(1) gel şunu sen sōle deniz şī vural. oy oy vāla çocuklūmuz   ordādık. iki ev   idik. biri amcamıñ  evi, biri de gendimiz  indi. işde orda çocuklarınan  oynardık, halamgil gonyadalardı. okullar tatil  oldu mu üç   ay gelillerdi. (2) bizim yanımızda ğalıllardı. onuñ ğızlarıynan,  lannarıynan berāber   oynadık. taşpunar'dan çok ğoñşumuz var   ıdı. gelillerdi bizim yaylıya onnarnan da çok ğaynaşırdık, oynardık tani. tanışırđık çok iyilerdi taşpunar'dan gelen ğoñşularımız. (3) bi daha şī hayri'nin gelinneri. onnar daima bizim   annemnen ğardeş gibilerdi. oyun mu? k nd zleri nēse sağlambacı oynardık,  vcilik yapar taşlardan    v yapardık. ağşamları da daşı ısıdırdık, mesele burdan havludan dışarı atardık, kim bulacağ   o birinci  lurdu. (4) sıcağ daş,  ynun   adı  le oynardık, başğa da işde ne bilim yavrım. yoğarı ev var   ıdı. ali bē amca dirdik. oriya gider  orda ğızlar vār   onnarnan   oynardık. (5) sōna taşpunar'a ğoşđuk, gittik çocuklar    lannarnan, ğızlar   oğumasın. (6) oğutmadılar bizi hinci ben de esgi yazı biliyoruz, ne yini yazı biliyoruS. bu da bizim   anemizin, babamızıñ ğābāti demi ya. ğünağ bilmi ruz hiş bişicik. işde allah yoluna nenemiz bize birez namaz doāları  retti. onnarnan   iyi k t  allah ğabul  itsin namazımızı kılıyoruS. b le işde. (7) amcam sōna biS   ilk   evela taşpunar'a ğoşđuk, gittik.  lannar   oğusun di.  lannar   oğulu bitirdi, geldik. b s rde amcamgil  ocuğlarını okutmiya ğ nderdiler. işde  le g nd z nen neyse bir   arada oturduğ. gice at arabasına binerdik, birbirlerinin   evlerine oturmiya giderdik. (8)   curanın māmud diller işde māmud  emmim  onnar  ağşamdan   arabaya binelerdi. bizim yaylıya gelillerdi. bizimkiler binelerdi, oriya gidellerdi misafirlē. işde ne bilim yavrım

çocuġluġ    le geşdi, gitti iřde. (9) yimek yavrım ne yapacaġ   iřde g nn k yimeklerimiz patatis   olurdu, fasılye   olurdu, ons  mantı yapardıġ.  le misafirlerimizde geldi zaman neyse etimiz   olurdu, su b r miz   olurdu, baġlava yapardıġ hincikteki gibi fırın mırın y du. (10) hep   ateř yakıyorduk, ateř şimdi b le yire ġoyuyorduk, sacın    zerne ġapak ġapatıyorduk,  le yapıliyordu. su b r  ossuń, annem baġlavayı yapıyordu. ne fırın ne ř . e tabi  ekdim. babamıń yandayķana yoġluġ  du, babamınan beraber dayımıń tarlıya vilan gidiyorduk. (11) ondo s m ekinneri bi erkene  le. pancar   ekiyollardı, orıya gidiyorduk. yoġluġ  ekdik orda. yanız   odada yalıńız bařımaydıġ. kimse y du ġońřu olaraġtan. yazın geliyollardı, ġıřın gendi başımıza ablam ben neyse annem. (12) işimizi bitir  dik, birimiS   ablam ř le oturudu, annem r metlikte gelri řu zobanın yanına oturudu. ablam bi radyosu a ar   ıdı. radyoyu a ardı, onu bi dinnerdik. televzon vilan yoġdu o zamatlar. ceryan yoġdu. iřde yavrım    le geşdik. burıya da geldim hiř bişşicik   anlamıyorum. aynı deli ġoyun gibi arada d n yorun, babamıń   evinde yoġsuzluġ vardı da, yani raġat   ıdıġ. (13) ama burda  oġ  ekdim. cevdet   amcań b le baġ   allah razı ossun. beledi e başkanlına girdi birez d zeldi. hiř dirlik yokdu.  oġ ř di.  ocuġlar vilan d  diya baba diyemediler hiř.  oġ ġatiydi. (14) he o derece hiř ġařı g z  d rg liydi, hiř birimiz seslenemezdik. o  dar ki ġatiydi.  oġ  ekdim g lşenim. burıya geldim  oġ  ekdim. g z m  k r   itti. ellerim   ayaġlarım b t m yara oldu. ne bil  iřde bir ġ n z banan  aġdım g z m b le şişmiş. (15) onsocum neyse c nbeyn'e g t rd ler   orda kemal cebeci d  bi toktur vardı c nbeyn'de. o g z m  ř le ġap nı asıldı, bi inne yaptı. ordan geldikten kiri dellene edim. bir  aġrı, bir   aġrı ons m bu sefer ġonyı'ya g t rd ler, gitiler. (16) orda da toktur var   ıdı. neydi de ismi şimdi unutum. o da neyse bilmeyerekten damla viriyordu, hap viriyordu. bunu bi ġullań, olmasa  b r hafta deyiştirelim. iřde g zm  k r   ittiler. g z gitti ġayrım   iřde bilmi orum.

-M38-

**Konuşan : Cevdet KUZUCU****Yaşı : 47****Öğrenim Durumu : İlkokul****Derleme Yeri : Toprakkale****Konusu : Karışık**

(1) vallahī bin doğuz yétmiş   iki d mlu, cihanbeyli d mluyum. b lend kimlikdeki resmī tabi cevdet, cevdet g zucu. eđim durumum   ilk retim. ondan s ra işde genşlim burda geşdi. (2) tarımlan    r řiyorum. e onuđ dışında başga kırđ   altı yaşındayım. iki kızım var. aile işde eşimi gđti bayram gezisine.  le yani. valla k c kkene burda z ten ben yaramazlığ da vardı. her Şey vardı. yani k c kkene ben burda b y d m. benim d ru d r st   arđadařımda yoğdu. (3) teg başına b y d m ben burda. yani   zaman murad bile on sene s na d nyaya geldi. yaşıt   olarak. e ne olacağ bizim d nemimiz biz de işde bi eşek yağala bin gez. ne bilim Şurda ufağ bi d  vardı orıya  ıhardığ. onun dışında babamlan gezerdim. (4) araziye falan giderdik  le. ge erdik. k zu g derdim. ondan s ra biraz yaş ilerledik e hem koyun g tme, hem tarım ile bug nlere geldik. onuđ dışında yoğ yani  ocuđl mda yaşamadım. (5) ama yani tabi bizim   d nemdeki  ocuğlarığ   onlarığ g r pte benim g rmedim Şeyler vardı. ben k ydeydim, Őehirdeki  ocuđ farđlıydı.  le ama yani kendi yerimde herangi bi zorluğ Şeyini g rmedim, yaşamadım yani. (6) sen bişe ye, i . bana bi k ve yap, i in yani yabancı yer deyil burası. b y klerin hepsini tanırım sen Őe yapma yani. biz   aynı ayleyiz. asgerli acemili k ya'da. he k ya'da torpil morpil yoğ yani. (7) l leb e orda yaptım. ordan s ra mardin midyat. mardin midyat'a da bitirip geldik. onun dışında yani  omutanlarnan   işde asgerde g revini zamanında yapmadın zaman   iyi bi dayağlar yedik, o onnar   oldu. (8) arazi olduk. yani işde iştim  olduk. gaşdik falan. yağalandık. işde g revin dışındaki haregetleri yapmamızdan dolayı  omtan bizi yağaladı. d vd  falan.   zamanlar vardı, ama Şimdi asgerlikde dayağ yaşandı kesinlikle. (9) kesinlikle yaşandı. k f r m f r   oluy du o da biti.  le bi asgerlik yapdığ işde. ondan s ra mardin midyat'a gitim. işde ora ohal b lgesi old 

için bizden söraki gelen   artuğ tertip belki siz anlamazsınız. bizden söraki gelen tertipler   işde o doınun bölgesideki ğorđu üzerlerindeydi. (10) işde onu bi anı anıayım. e ben   orda üsdüm. yanıma iki tane acemi verdiler   işde. gece burdan   arıfıle Şeye ğadar nöbete gitik. yani işde biz   orda bi üç   asgeriz. ğüya orda terörü bekleyecēz. e bi lodos   esiyordu sert bi lodos. (11) geceyi sāt   iki falandı. biz tam namlunuñ üstünden bağalım derkene bi naylon   üsdümüzden   uşdu. çocuđlarıñ biri bayıldı ğorđudan yani bayıldı ğorđdu. terör mü aceba falan. (12) o gibi anılar vardı. başđa e orda tanıdıımız yeni tanışdıımız   arđadaşlarımız   oldu. ondan sōra kaç yıl sōra kıoya'ya geldim   aradan kaç yıl ben doğsan dörde asgerlī bitirdim, geldim   işde.

## Cihanbeyli Ağızlarındaki Atasözleri, Deyimler, Tekerlemeler

yaz yağmuru atın yilkesinden keser. (atasözü)

(Yaz yağmuru atın yelesinden keser.)

*“Yaz yağmuru atın üstüne yağar, altına yağmaz. Yani yağmur bir köye yağarsa bir köye yağmaz.”*

keller, saârlar birbirini ağırlar. (atasözü)

(Körler, sağırlar birbirini ağırlar.)

*“Herkes dengiyle anlaşır, kaynaşır.”*

diliyiñ önünde duvar mı var. (atasözü)

(Dilin önünde duvar mı var.)

*“Konuşmaktan çekinmek”*

tava delik tas delik bide çıktı üstten üst delik. (atasözü)

*“Olumsuzluk içinde bir olumsuzluğun daha meydana gelmesi.”*

ana bak kızını al, oğluna bak tuzunu al. (atasözü)

(Anasına bak kızını al, oğluna bak tuzunu al.)

*“Bir kız oğlunuza almak istiyorsanız önce annesinin marifetlerine, huyuna bakın.”*

bi vardı hiceden, bi de düştü bacadan. **(atasözü)**

(Bir vardı hiçten, bir de düştü bacadan)

*“Evde bir misafir varken, beklenmedik bir misafirin daha gelmesi.”*

yānan yavşan bile pişer. **(atasözü)**

(Yağ ile yavşan bile pişer.)

*“Elinde yağ olsun her yemek yapılır.”*

sağlı sağlı yürü- : *“Sallana sallana yürümek.”* **(deyim)**

yidi gününüz gitti, bıyığıñız bitti. **(atasözü)**

(Yedi gününüz gitti, bıyığınız bitti.)

*“Çoktandır buradasınız, zamanınız bitti gidin artık.”*

zülbiye döşe- : *“Çok büyük yemek hazırlığı yapmadığı halde sanki yapmış gibi gösterip karşısındakiyle dalga geçmek.”* **(deyim)**

tarlada izi olmayanın, harmanda yüzü olmazmış. **(atasözü)**

*“Tarlada emek göstermezsen, harmanda iyi verim bekleme.”*

arpa yemedik at olmaz, osturmadık göt olmaz. **(atasözü)**

*“Hayatında osurmayan insan yoktur.*

ğılığına bakmaz, örümcek ağında kilim doğur. (atasözü)

*“Haline bakmaz, yapamayacağı ince işlerle uğraşır.”*

saklı lâf cuma kapısında söylenmez. (atasözü)

*“Yani Cuma kalabalık olur, saklı lafı orda söyleme.”*

yağınan yarma ğarışır, soğan arada buruşur. (atasözü)

(Yağ ile yarma karışır, soğan arada buruşur.)

*“İki kişi arasındaki meselelere üçüncü kişi karışrsa olan o üçüncü kişiye olur.”*

cin atına bindir- : *“Çok sinirlenmek, tepesi atmak.”* (deyim)

danışan dağı aşmış, danışmayan yolda şaşmış. (atasözü)

*“Yani çok bilsen de, yine de başkalarından tavsiye al, düşüncelerini önemse.”*

bensiz eline ğına girmez. . (atasözü)

(Bensiz eline kına girmez.)

*“Kına doğal olarak bir insanın eline çıkar ama, onun eline ben olmadan o bile çıkmaz.”*

yağın eve göç taşı- : “*Çok hızlı ve fazla yemek yemek.*”(deyim)

vos köpeği gibi yat- : “*Uzanıp dağınık yatmak.*”(deyim)

oğlu bir deyil, ocağı kör deyil. (atasözü)

(Oğlu bir değil, ocağı kör değil.)

“*Oğlun çok olursa, her zaman bir dayanağın olur.*”

ğomşu evi ossunda damın ardı ossun . (atasözü)

(Komşu evi olsun da damın ardı olsun.)

“*Komşunun evi olsunda uzak olursa olsun.*”

ğış gününde yorgansız olmaz, yaz gününde ayransız olmaz. (atasözü)

(Kış gününde yorgansız olmaz, yaz gününde ayransız olmaz.)

“*Her şeye zamanında ihtiyaç vardır.*”

ğurban oluyum harmanıyın ğuşuna (tekerleme)

baban gendisi gitmiş, gendi başına.

(Kurban olayım harmanın kuşuna)

(Baban kendisi gitmiş kendi başına)



ğara ğız ğara ğız ğaytan ğız **(tekerleme)**

göynē boķlu ŗıtan ğız.

(Kara kız kara kız kaytan kız)

(Göyneği boklu ŗeytan kız)

il içine ķarıŗmıyor, tava götüne bulaŗmıyor. **(atasözü)**

*“Hep kenarda tek başına, insanlarla hiç iletişim kurmuyor.”*

rabbüküm para, dinüküm para. **(atasözü)**

*“Her durumda hep para düşünmek.”*

döneñ değirmenin özēne boķ at- : *“Adam çalışıyor düzgünce, sen ona neden kötülük yapıyorsun.”* **(deyim)**

giden ata ğamçı vurulmaz. **(atasözü)**

*“İşini yapana baskı yapılmaz. Çünkü işini düzgün yapıyor.”*

yir içer hasta döŗeęe sıçar hasta. **(atasözü)**

*“Hasta insan ne yaptığını bilmez.”*



6. SÖZLÜK

## A

**ā:** ağa (M12/7)

**āa :** ağa (M1/70)

**āaç :** ağaç (M10/8)

**ābeli :** Ağabeyli (Cihanbeyli'de bir mahallenin adı) (M23/14)

**abıla :** abla (M4/9)

**acimi :** acemi (M25/7)

**ācoba :** Ağcoba (Eski bir köyün adı) (M4/7)

**aÇ-** : açmak (M8/1)

**aççı :** aşçı (M23/36)

**aççih:** azıcık (M4/61)

**aççık :** azıcık (M8/64)

**açīā çih-** : açığa çıkmak (M16/27)

**admış (sayı) :** atmış (M14/1)

**afit-** : affetmek (M6/25)

**ağraba :** akraba (M22/25)

**ağaş :** ağaç (M2/13)

**ağnem :** Osmanlılarda pazar ve panayır yerlerinde satılan koyun ve keçiler için ödenen vergi (M23/18)

**aḥat :** Ahat, erkek ismi (M12/31)

**aḥeşme :** Akçeşme (Bir yer adı) (M28/1)

**aḥıl :** akıl (M12/11)

**aḥraba :** akraba (M19/33)

**aḥıt-** : büyük tuvaletini yapmak (M1/59)

**āla-** : ağlamak (M14/36)

**alağa :** alaka, ilgi (M26/10)

**alah :** Allah (M20/23)

**alḥan :** Alhan (Bir yer adı) (M7/12)

**alkim :** bir fabrikanın adı (M14/13)

**almanyı:** Almanya (M17/8)

**alū:** alo (M1/63)

**amēlat :** ameliyat (M35/7)

**amelet :** ameliyat (M35/10)

**anād-** : anlatmak (M2/45)

**andarlı :** bir yer ismi (M16/14)

**anem :** annem (M19/2)

**anḥara :** ankara (M32/2)

**annat-** : anlatmak (M3/4)

**armı-** : aramamak (M22/8)

**arabı :** araba (M6/20)

**arḥa** : arka (M1/89)

**ārī-** : ağrımak (M1/87)

**arıpa** : avrupa (M22/18)

**arḳaç** : bir yer adı (M8/5)

**asab** : Asap. bir kişi ismi. (M11/47)

**asbāb** : ahbap. kendisiyle yakın ilişki kurulan, sevilen kimse. (M35/11)

**asger** : asker (M1/99)

**āşam** : akşam (M4/20)

**aşgi** : bir kişi ismi (M4/7)

**āşih** : aşık (M1/75)

**aşih** : aşşık. aşşık kemiği ile oynanan bir oyun (M16/11)

**atçeken** : Cihanbeyli'nin yerli halkının adı (M16/1)

**atğı** : Samanı römorka yüklemek ve samanlığa atmak için kullanılan, ağaçtam yapılmış üç, dört, beş dişli büyük yabadır (M32/26)

**attı (sayı)** : altı (M15/37)

**avanti** : eski bir motorsiklet markası (M1/135)

**avrupı** : avrupa (M2/24)

**ayaḥ** : ayak (M2/42)

**aybol-** : ayıp olmak (M33/1)

**ayın biyin ol-** : şaşırmaq (M1/14)

**ayın** : aygın (M1/14)

**ayit** : ait, sahip (M18/22)

**aylaz aylaz büyü-** : haylaz haylaz büyümek, boş, yaramaz büyümek (M2/30)

**aymet** : ahmet (M30/9)

**azgın** : kontrolsüz, çok (M15/17)

## B

**bacanaḥ** : eşleri kardeş olan erkeklerin hâli (M28/44)

**bacıy** : bacı, kız kardeş (M15/24)

**baḥ-** : bakmak (M2/63)

**baḥan** : bakan, devlette yönetici kişilerden biri (M24/13)

**baḥım** : bakım (M21/27)

**bākur** : bağkur (M29/2)

**bāla-** : bağlamak (M14/27)

**bālı** : bağlı (M16/51)

**base** : Cihanbeyli'de kullanılan bir bayan ismi (M21/29)

**başgan** : başkan (M16/30)

**başge** : başka (M35/3)

**başguyu** : Başkuyu. Sarayönü'nde  
bir ilçe (M16/3)

**başlıh** : başka (M15/42)

**bazar** : pazar (M28/10)

**bē** : ben (M14/5)

**begçi** : bekçi (M9/1)

**beken-** : kapanmak, örtünmek  
(M30/20)

**beket-** : kapatmak, örtmek  
(M11/33)

**bele** : böyle (M20/28)

**belgi** : belki (M24/7)

**beli** : belli, açık, net (M20/28)

**berdil** : berdel, bir ailenin kız  
çocuğunun diğer ailenin kız  
çocuğuyla aynı anda evlendirilmesi  
(M22/6)

**bır** : bir (M22/21)

**bırağ-** : bırakmak (M17/7)

**bırağ-** : bırakmak (M14/36)

**bi** : bir (M1/11)

**biçim biç-** : Cihanbeyli'de  
kadınların toplu olarak kıyafet  
dikmesidir (M5/2)

**bileder** : birader, erkek kardeş  
(M15/41)

**billa** : bilye, misket (M10/20)

**binnā** : belki (M30/15)

**biras** : biraz (M33/10)

**birez** : biraz (M16/16)

**biS** : biz (M33/10)

**biş-** : pişmek (M11/10)

**bişşiy** : bir şey (M6/15)

**bitecik** : birtanecik (M19/37)

**biyin** : beyin (M1/14)

**bizas** : Bizans (M16/47)

**bēle** : böyle (M14/28)

**bōaz** : boğaz (M15/7)

**boluvaden** : Bolvadin,  
Afyonkarahisar'ın bir ilçesi  
(M23/2)

**bōn** : bugün (M5/6)

**borşlu** : borçlu (M9/7)

**bozbaşı** : Cihanbeyli'de inek veya etiyle haşlanarak yapılan sulu yemek (M28/16)

**böyüd-** : büyütme (M13/5)

**bör** : böğür, göğüs (M28/7)

**börüdelik** : Böğrüdelik, Cihanbeyli'de bir mahallenin adı (M29/12)

**būda** : buğday (M19/24)

**bulaşış** : bulaşık (M28/41)

**buşuḥ** : buçuk, yarım (M16/15)

**büsergin** : bu sefer ( biz atları biz satdık) (M9/2)

**büyt-** : büyütme (M34/1)

**bēyle** : böyle (M14/4)

## C

**cahanbey** : Cihanbeyli (M8/2)

**calla** : fırında pişirilen patlıcanlı et (M28/17)

**cānbey** : Cihanbeyli (M3/3)

**canbeyn** : Cihanbeyli (M15/36)

**canderma** : jandarma (M23/48)

**cānime** : Cihanbeyli'de maniler söylenerek oynanan bir oyun (M27/39)

**cāra** : sigara (M4/11)

**cayıl** : cahil (M30/1)

**cib** : cep (M8/64)

**cier** : ciğer (M28/23)

**ciril ciril aḳ-** : şırl şırl akmak (M11/46)

**camal** : Cemal (M35/11)

**cūcūk** : düğürcük, ince bulgur (M8/64)

**cumay** : cuma, gün (M28/18)

**cütgennili** : Cihanbeyli mahallesi Gölyazı'nın eski adı (M4/59)

## Ç

**çā** : çağ, asır (M16/12)

**çabıḥ** : çabuk, hızlı (M16/36)

**çaḥ-** : bir yere vurarak sokup yerleştirmek (M27/1)

**çāır** : çağırma, haber etmek (M15/10)

**çalab** : Tanrı (M13/14)

**çalūş-** : çalışmak (M26/9)

**çandır** : Çandır, Cihanbeyli'de bir mahalle adı (M12/28)

**çerşi** : çerçi (M19/12)

**çığın** : kamıştan, ottan iplerle örülerek yapılmış eşya (M30/20)

**çılı** : bohça (M21/30)

**çılá** : çile, dert (M22/5)

**çız-** : çizmek (M2/55)

**çille** : çile (M15/6)

**çinne-** : ezmek (M10/12)

**çip** : jip, araba (M29/27)

**çırıvir-** : çadırı vermek (M17/11)

**çivçi** : çiftçi (M7/13)

**çōal-** : çoğalmak (M2/35)

**çōşme** : çeşme (M23/13)

## D

**dō-** : dövmek (M11/36)

**daban** : tabanı, kökeni (M16/5)

**dağ-** : takmak (M14/31)

**daıtım** : dağıtım (M32/2)

**dağga** : dakika (M12/6)

**dane** : tane (M12/39)

**dartıl-** : tartılmak (M6/8)

**daş** : taş (M3/37)

**daşbınar** : Taşpınar (M24/3)

**daşın-** : taşınmak (M27/8)

**dayağ** : dayak (M38/7)

**daysı** : dayısı (M15/39)

**ddt** : Cihanbeyli'de tohumların tarlaya ekilmeden ddt ile ilaçlanması, ilaç (M4/69)

**deha** : daha (M4/14)

**deil** : değil (M22/9)

**dek gel-** : karşılaşmak, rastlaşmak (M12/22)

**deliğanlı** : delikanlı (M16/37)

**dene** : tane (M10/3)

**dērmēn** : değirmen (M19/20)

**desde** : deste (M2/8)

**desdi** : testi (M1/86)

**deyiş-** : değişmek (M19/28)

**dırmığ** : tırmık (M2/8)

**dışdam**: evin koridoru, antiresi (M2/14)

**dinne-** : dinlemek (M8/66)

**dinnen-** : dinlenmek (M17/10)

**dipi** : tipi, kar fırtınası (M25/4)

**direg** : direk, doğrudan (M15/22)

**dişer** : dışarı (M14/14)

**diya** : daha (M4/24)

**doal** : doğal (M18/18)

**doğuz** : dokuz (M1/145)

**doğa-** : dokumak (M19/5)

**doğuma** : dokuma (M21/33)

**doğus** : dokuz (M33/9)

**dommalağ** : Cihanbeyli’de toprak altında yetişen bir mantar türü (M15/15)

**doñdur-** : dondurmak (M17/5)

**doñuz** : domuz (M1/94)

**dōra-** : doğramak (M15/27)

**dōru** : doğru (M8/55)

**dou** : doğu (M16/9)

**dō-** : dövmek (M15/32)

**dōrs** : dört (M14/29)

**dōşşek** : döşek (M1/47)

**duğan** : düven, tarlada kullanılan bir alet (M14/6)

**dūn** : düğün (M2/59)

**durgun** : durgun (M21/20)

**dut-** : tutmak (M12/28)

**dutuş-** : tutuşmak (M27/41)

**duz gölü** : tuz gölü (M23/3)

**dügen** : düven, tarlada kullanılan bir alet (M14/9)

**dūñür** : dünür (M4/15)

**dünyı** : dünya (M11/17)

**düven** : tarlada kullanılan bir alet (M30/11)

## E

**ēer** : eğer (M15/32)

**ekseriye** : genellikle (M2/46)

**ēle** : öyle (M23/43)

**elece** : öylece (M23/46)

**ēlence** : eğlence (M27/43)

**emirdā** : Afyon’da bir ilçe adı (M23/6)

**emmek** : ekmek (M11/42)

**emmi** : amca (M15/10)

**encümanlığ** : encümenlik (M20/8)



**ere vir-** : bir kızını erkeğe vermek,  
evlendirmek (M17/8)

**erzağ** : erzak (M15/13)

**erzulum** : Erzurum (M7/7)

**esbikeşen** : Esbikeşan,  
Cihanbeyli'nin eski adı (M16/1)

**eses** : esas (M24/1)

**esgil** : Eskil, Aksaray'ın bir ilçesi  
(M8/51)

**eşşa** : eşya (M19/46)

**eşşeg** : eşşek (M12/39)

**evcilig** : evcilik (M33/4)

**ével** : evvel (M23/11)

**éyi** : iyi (M23/17)

**êle** : öyle (M22/12)

## F

**fağat** : fakat (M25/10)

**farğ** : fark (M33/5)

**fasal** : buğdayın hasat olduktan  
sonra kalan çöp kısmı (M2/9)

**felan** : falan (M19/36)

**filan** : falan (M4/10)

**fuğara** : fukara, fakir (M29/17)

## Ğ

**ğabat** : kabahat (M15/33)

**ğābile** : kabile (M29/4)

**ğocı** : koca (M15/6)

**ğader** : kader (M17/7)

**ğadiñ** : kadın (M2/34)

**ğafiya dağ-** : kafaya takmak  
(M12/11)

**ğah-** : kalkmak (M23/34)

**ğalañ** : kalan (M1/28)

**(şişe) ğalasıca** : ölesice (M28/43)

**ğalb** : kalp (M28/1)

**ğaldır-** : kaldırmak (M12/39)

**ğale** : kale (M16/49)

**ğalenderlik** : kalenderlik (M8/52)

**ğama** : çok (M30/3)

**ğamiş** : kamyş, ot (M2/13)

**ğan** : kan (M15/39)

**ğangal** : yabancı diken (M15/16)

**ğapan-** : kapanmak (M2/38)

**ğapı** : kapı (M1/89)

**ğapıl-** : kapılmak (M25/4)

**ġar** : kar (M12/3)

**ġara** : kara (M2/42)

**ġarabā** : Karabaġ, Cihanbeyli'de bir mahalle adı (M23/1)

**ġaracadaġ** : Karacadaġ, Cihanbeyli'de bir daġ adı (M20/3)

**ġaradaş** : karataş, çocukların oynadığı bir oyun (M2/37)

**ġargaşa** : kargaşa, karışıklık (M35/20)

**ġarıl-** : karıştırmak (M11/40)

**ġarın** : karın (M17/15)

**ġarpız** : karpuz (M28/18)

**ġarşı** : karşı (M31/5)

**ġart** : kart (M24/19)

**ġas-** : evde yeni bir bölüm açmak (M2/13)

**ġasım** : kasım (M28/20)

**ġaş** : kaş (M23/21)

**ġaş-** : kaçmak (M4/45)

**ġat-** : katmak (M10/12)

**ġati** : katı (M37/13)

**ġāve** : kahve (M26/9)

**ġavġa** : kavga (M22/8)

**ġavuş-** : kavuşmak (M27/8)

**ġayda geç-** : kayda geçmek (M32/6)

**ġayme** : kağıt lira (M1/65)

**ġayn** : kayın, kayınbirader (M28/11)

**ġaynat-** : kaynatmak (M14/7)

**ġaynpeder** : kayınpeder (M33/8)

**ġayrı** : artık (baġlaç) (M2/51)

**ġaz-** : kazmak (M4/9)

**ġaza** : ilçe kelimesinin eski hâli (M16/2)

**ġazan-** : kazanmak (M14/27)

**ġazan** : kazan (M19/25)

**ġıkpare** : kırkpare (M5/7)

**ġına** : kına (M14/26)

**ġır-** : kırmak (M15/2)

**ġır** : kır (M23/25)

**ġırġısla** : Kırkışla, Cihanbeyli'de bir mahallenin adı (M23/10)

**ġırġ** : kırk (M1/7)

**ġırġ-** : koyun, keçi gibi hayvanların tüyünü kesmek (M3/21)

<b>ğirt</b> : kırk (M13/1)	<b>ğoparatif</b> : kooperatif (M24/4)
<b>ğıs</b> : kız (M19/34)	<b>ğorh-</b> : korkmak (M15/10)
<b>ğısalt-</b> : kısaltmak (M25/19)	<b>ğorhu</b> : korku (M26/3)
<b>ğıyıl-</b> : kıyılmak (M2/64)	<b>ğorma</b> : koruma (M23/18)
<b>ğıyma</b> : kıyma (M30/21)	<b>ğóttır-</b> : götürmek (M22/3)
<b>ğıymatlı</b> : kıymetli (M22/10)	<b>ğov-</b> : kovmak (M16/42)
<b>ğız-</b> : kızmak, azarlamak (M4/35)	<b>ğova</b> : kova (M30/3)
<b>ğo-</b> : koymak (M14/31)	<b>ğovuḥ ḡursuḥ (ikileme)</b> : kovuk kursak (M2/63)
<b>ğoç</b> : koç, erkek koyun (M34/4)	<b>ğovuḥ</b> : kovuk (M2/63)
<b>ğah-</b> : kalkmak (M22/13)	<b>ğúççük</b> : küçük (M28/41)
<b>ğolaylıḥ</b> : kolaylık (M2/4)	<b>ğul</b> : kul, insan (M12/43)
<b>ğolla-</b> : korumak (M27/34)	<b>ğulaḥ</b> : kulak (M20/23)
<b>ğolle</b> : kolye (M19/42)	<b>ğullan-</b> : kullanmak (M29/2)
<b>ğomende</b> : komando (M15/31)	<b>ğulp</b> : kulp, tutacak (M1/86)
<b>ğomıtan</b> : komutan (M23/51)	<b>ğulu</b> : Kulu, Konya'nın bir ilçesi (M29/4)
<b>ğompile</b> : komple, tamamen (M18/12)	<b>ğuma</b> : kuma (M22/5)
<b>ğon-</b> : konmak, yerleşmek (M20/7)	<b>ğumandán</b> : kumandan (M1/24)
<b>ğona</b> : Konya (M33/10)	<b>ğunya</b> : Konya (M15/36)
<b>ğoñşu</b> : komşu (M15/23)	<b>ğupğuru</b> : kupkuru (M21/18)
<b>ğonyı</b> : Konya (M2/41)	<b>ğur-</b> : kurmak (M4/68)
<b>ğopar-</b> : koparmak (M5/20)	

**ğurtul-** : kurtulmak (M4/70)

**ğuru-** : kurumak (M18/9)

**ğurul-** : kurulmak (M6/7)

**ğuş** : kuş (M27/20)

**ğuşah** : kuşak (M27/30)

**ğutlama** : kutlama (M18/20)

**ğuvetli** : kuvvetli (M34/6)

**ğuy** : kuyu (M21/19)

## G

**gāri** : haydi (M12/8)

**gāyed** : gayet, çok aşırı bir şekilde (M20/19)

**gayri** : gayri, artık (M4/70)

**gedik** : çıkıntı (M1/58)

**gelengi** : gelengi, yer altında yaşayan bir hayvan, anadolu sincabı (M1/73)

**gene** : yine (M23/15)

**genelek** : gelenek (M25/15)

**genş** : genç (M2/35)

**gezençi** : çerçi, eskiden köylerde dolaşan konaklamalı seyyar satıcı (M19/6)

**góş-** : koşmak (M30/7)

**göçberlik** : göçebelik (M20/2)

**görnüm** : görünüm (M18/9)

**göşmen** : göçmen (M27/23)

**gözel** : güzel (M1/81)

**güdük** : çıkıntı (M1/58)

**güvē** : güvey (M24/17)

**güya** : farz edelim ki (M38/10)

## H

**haççe** : Hatice (M28/43)

**hağgattan** : hakikaten (M7/23)

**hakğı** : hakkı (M28/22)

**halbise** : halbuki (M28/47)

**hālen** : devam eden (M21/16)

**haley** : halay (M16/37)

**halğa** : halka (M27/40)

**hamır** : hamur (M34/10)

**hāne** : ev (M16/8)

**hangı** : hangi (M16/61)

**hasda** : hasta (M21/37)

**hayā** : terbiyeli olmak, saygılı olmak (M19/40)

**hazār** : elbette, herhalde (M27/29)

**heç** : hiç (M23/57)

**helil** : Halil (M12/32)

**heram** : haram (M16/59)

**herāngi** : herhangi (M35/20)

**herges** : herkes (M19/40)

**heyat** : hayat (M31/3)

**himçiki** : şimdiki (M11/19)

**himen** : hemen (M15/5)

**hinci** : şimdi (M2/20)

**hincik** : şimdik (M2/4)

**hisapla-** : hesaplamak (M18/12)

**hiş** : hiç (M11/9)

**hişbir** : hiçbir (M2/34)

**hoda** : oda (M19/6)

**hoturaf** : fotoğraf (M1/112)

**hüsgüt** : Cihanbeyli'de eski bir yayla adı (M21/19)

**hālal**: helal (M14/36)

**hātla-** : atlamak (M17/12)

## I

**ıççılı** : azıcık (M2/63)

**ıhılama-** : zorlanmak (M9/16)

**irāmetlik** : rahmetlik, ölmüş kişi (M11/49)

**irāt** : rahat (M12/34)

**irag** : Irak (M36/4)

## İ

**iççi** : işçi (M23/44)

**ilan** : yılan (M15/17)

**ilēn** : leğen (M5/15)

**ille** : kesinlikle (M17/12)

**iller** : yabancılar (M11/12)

**ilti** : elti (M28/7)

**imdi** : şimdi (M3/6)

**imtān** : sınav (M20/34)

**inişdi** : enişte (M12/11)

**inne** : iğne (M37/15)

**inninne** : Cihanbeyli'de bir çocuk oyunu (M24/17)

**ipbī** : fazlaca (M33/22)

**iprām** : İbrahim (M23/49)

**irken** : erken (M5/14)

**isdanbul** : İstanbul (M15/31)

**isdifra** : kusma (M23/55)

**isġan** : iskan (M31/4)

**isvişre** : İsviçre (M16/35)

**iş-** : içmek (M4/11)

**işallah** : inşallah (M33/13)

**işgence** : işkence (M29/41)

**işgi** : içki (M23/44)

**işlik** : gömlek (M27/30)

**iy** : iyi (M13/40)

## Ķ

**ķahala-** : it- (M2/57)

**ķah-** : kalkmak (M5/14)

**ķoyuvir-** : koyuvermek, serbest bırakmak (M8/73)

**ķoķa** : kadınların dantel örerken kullandıkları ip (M12/2)

**ķólge** : gölge (M14/32)

**ķaraķdā** : Karacadaġ, Cihanbeyli'de bir daġ (M16/2)

**ķadinhan** : Kadınhanı, Konya'nın bir ilçesi (M16/3)

**ķore** : Kore, bir ÷lke (M16/18)

**ķır** : Őehir dışında kalan geniş bayır (M16/45)

**ķırķ** : kırk (M19/45)

**ķas-** : evin içinde bir b÷lüm oluŐturma (M21/21)

**ķak-** : uyanmak (M22/21)

## K

**ķapese** : KPSS, bir sınav (M33/11)

**ķenger** : Çölde yetişen yabancı dikenli bir bitki (M4/4)

**ķepenē** : kepenek, çobanların kışın çölde içinde uyudukları kıyafet (M15/7)

**ķerme** : k÷k÷kbaŐ hayvanın dıŐkısının sıkıŐtırılması, yakacak (M14/11)

**ķerpiŐ** : kerpiç, çamurdan yapılan k÷k÷k kare Şeklinde yapı malzemesi (M10/4)

**ķeŐge** : keşke (M14/2)

**ķiyır-** : giy- (M15/7)

**ķōya**: Konya (M38/6)

**ķōkken** : kōken, soy (M20/2)

**ķōrek** : kōrek (M35/26)

**ķuvet** : kuvvet, g÷ (M32/2)

## L

**lire** : lira (M16/15)

**loḫanta** : lokanta (M23/22)

## M

**mābere** : muhabere (M25/7)

**mahalli** : mahalle (M8/43)

**malcılıḫ** : malcılık, hayvan yetiştiriciliği yapmak (M20/19)

**māle** : mahalle (M21/29)

**mālefet** : muhalefet (M35/20)

**māne** : muayene (M4/29)

**mar** : var (M10/10)

**māra** : mağara (M29/14)

**marak** : merak (M35/16)

**mayış** : maaş (M17/14)

**māzeme** : malzeme (M25/21)

**mefat** : vefa (M19/35)

**memmet** : Mehmet, bir kişi ismi (M15/10)

**merdin** : Mardin (M13/16)

**mergez** : merkez (M24/26)

**merkeS** : merkez (M16/34)

**mesel** : mesela (M16/9)

**mesilā** : mesela (M16/17)

**meşur** : ünlü (M16/37)

**mezden** : Mez, eski bir motorsiklet markası (M1/133)

**mezera** : birkaç evden oluşan yerleşim yeri (M35/1)

**mıḫdar** : muhtar (M1/60)

**milan** : falan (M1/2)

**motsiget** : motorsiklet (M9/3)

**motır** : traktör (M14/35)

**motur** : motorsiklet (M1/132)

**muḫder** : muhtar (M23/18)

**mutvaḫ** : mutfak (M1/102)

**müzümsüz** : lüzumsuz, gereksiz (M1/133)

## N

**naḡadar** : ne kadar (M2/43)

**naḡımsız** : namussuz (M1/24)

**nebir** : ne bileyim (M2/60)

**necelliynen** : ne zorlukla, ne yoklukla (M11/11)

**neci** : kim (M35/10)

**nēruz** : nevruz (M25/14)

**nīde** : Niğde (M29/27)

**nikā** : nikah (M2/64)

**nohud** : nohut, baklagil (M19/18)

## O

**oğut-** : okutmak (M37/6)

**oğul** : okul (M34/1)

**oğru-** : okumak (M1/98)

**oğuma** : okuma (M1/97)

**okē** : okey (M20/10)

**orkessıra** : orkestra, çalgılar topluluğu (M10/19)

**ortancı** : ortanca (M17/5)

**ortaogul** : ortaokul (M29/1)

**orusbu** : oruspu (M11/36)

**osan-** : sıkılmak (M23/4)

**otbüs** : otobüs (M34/2)

**otız** : otuz (M22/17)

**otopüs** : otobüs (M2/41)

**otuS** : otuz (M20/20)

**ouz**: Oğuz (M24/2)

**oyum oyum oynat-** : bir kişinin elinde kalmak (M11/51)

## Ö

**ören** : eski dönemlerden kalmış yapı (M8/12)

**örtmen** : öğretmen (M16/35)

**öteksi** : diğeri (M16/39)

**övüççe** : önceden (M2/5)

**öyüt-** : öğütme (M14/10)

**özbekistan** : Özbekistan (M29/3)

**ören-** : öğrenmek (M15/1)

## P

**pağla** : bakla (M23/52)

**pasda** : pasta (M2/41)

**patatis** : patates (M15/27)

**pennir** : peynir (M15/14)

**pisgoloji** : psikoloji (M21/36)

**pêtle-** : patlamak (M30/23)

**punar** : pınar, akarsu (M7/22)

**püsküt** : bisküvi (M19/12)

## R

**rahmedlik** : rahmetlik (M15/6)



**rāmed** **ēyle-** : rahmet eylemek  
(M20/23)

**rāt** : rahat (M22/17)

**rātsiz** : rahatsız (M21/36)

**reçberlik** : çiftçi (M15/38)

## S

**sā-** : sağlamak (M19/26)

**sofan** : soğan (M10/3)

**saħla-** : saklamak (M19/27)

**saħlañ-** : saklanmak (M16/26)

**sālīk** : sağlık (M2/16)

**sandıh** : sandık (M35/27)

**sankiyē** : sanki (M1/122)

**sarħıd-** : sarkıtmak (M5/22)

**sarılıg** : sarılık, hastalık (M28/51)

**saş** : saç, kıl (M33/22)

**sāt** : saat (M5/14)

**sazlıh** : sazlık (M25/2)

**sebe** : sobe (M2/53)

**sebele-** : sobelemek (M3/11)

**segiz** : sekiz (M11/1)

**segsek** : seksek, çocuk oyunu  
(M14/4)

**segsen** : seksen (M21/28)

**següz** : sekiz (M21/9)

**sekis** : sekiz (M36/9)

**sekmeli daş** : sekmeli taş, çocuk  
oyunu (M2/37)

**selbes** : serbest (M27/42)

**seroş** : sarhoş (M24/27)

**sıcah** : sıcak (M14/15)

**sıgışdır-** : sıkıştırmak (M23/59)

**sıhlıh** : sıklık (M21/27)

**sırcık** : sığırcık, kuş adı (M29/1)

**sıtop** : stop, durmak (M26/9)

**sıyırma** : çölde yetişen dikenli bir  
bitki (M15/16)

**sız-** : korkmak (M4/58)

**sır** : büyükbaş hayvan (M23/21)

**siS** : siz (M35/3)

**siyirt-** : koşmak (M2/54)

**sōan** : soğan (M15/27)

**sōcum** : sonra (M1/9)

**sofōrluh** : şoförlük (M32/2)

**sōm** : sonra (M3/8)

**sufra** : sofraya (M16/57)

**sufrı** : sofraya (M28/45)

## Ş

**şane** : şahane (M21/33)

**şapğa** : şapka (M1/20)

**şorba** : çorba (M14/21)

**şarpı** : eşarp (M14/27)

**şeger** : şeker (M19/12)

**şimci** : şimdi (M16/51)

**şincik** : şimdi (M10/6)

**şindi** : şimdi (M4/2)

**şinnik** : eğlence (M2/76)

**şirget** : şirket (M15/37)

**şōle** : şöyle (M1/100)

## T

**taḥım** : takım (M21/32)

**taḫıç** : alın çıkıklığı (M8/5)

**tandırılıḫ** : tandırlık (M34/10)

**tanıdıḫ** : tanıdık (M14/23)

**tarī** : tarihi (M18/6)

**tarlá** : tarla (M1/118)

**tazı** : bir köpek türü (M13/22)

**teferat** : ayrıntı, detay (M35/19)

**tefine** : define (M8/47)

**têg** : tek, bir (M38/3)

**televzon** : televizyon (M19/40)

**telfōn** : telefon (M33/9)

**tencire** : tencere (M28/41)

**teredüt** : şüphesiz (M35/9)

**teris** : terhis (M25/8)

**tesgere** : teskere (M10/13)

**tevtiççi** : askerde kontrol yapan kişi (M23/51)

**teyib** : eski müzik aleti (M33/7)

**teymen** : teğmen (M23/53)

**teze** : teyze (M20/12)

**tezeḫ** : tezek, hayvan dışkısı (M22/1)

**tıḫa-** : tıkamak (M32/29)

**tiken** : diken (M25/2)

**tiren** : tren (M24/26)

**toḫat** : tokat, dayak (M15/32)

**toḫdor** : doktor (M21/33)

**toḡtur** : doktor (M37/16)

**topraḡ** : toprak (M16/50)

**tū** : tūy (M3/21)

**tuaşı** : yemek (M30/16)

**tūlen-** : tūylenmek (M20/33)

**turis** : turist (M29/32)

**tūrçe** : Türkçe (M21/33)

**tūrḡleş-** : Türkleşmek (M16/1)

## U

**uçu** : için (M2/8)

**uçun** : için (M4/15)

**ufaḡ** : ufak, küçük (M1/124)

**unud-** : unutmak (M15/20)

**unutḡanlıḡ** : unutkanlık (M1/141)

**ūra-** : uğramak (M12/11)

**ūraş-** : uğraşmak, meşgul olmak  
(M19/2)

**usda** : usta (M20/22)

**uzaḡ** : uzak (M23/6)

## Ü

**ūt-** : öğütmek (M19/20)

**üçün** : için (M8/6)

**ügüd-** : öğütmek (M14/6)

**ūraş-** : uğraş- (M10/3)

**üs** : üst (M20/3)

**üsül** : yavaş (M14/5)

**üş** : üç (M4/70)

**üt-** : kazanmak (M10/22)

**üyüd-** : uyutmak (M13/5)

## V

**vā** : şaşırma (M1/134)

**vaḡıt** : vakit (M2/15)

**varlıḡ** : varlık (M11/12)

**varlıḡlı** : varlıklı (M29/23)

**vılan** : falan (M4/63)

**vilan** : falan (M1/3)

**vir-** : vermek (M4/12)

## Y

**yā-** : yağmak (M13/41)

**yad-** : yatmak, uzanmak (M15/33)

**yadeyse** : halbuki (M4/23)

**yaḡmır** : yağmur (M13/36)

**yaḡ-** : yakmak (M14/25)

**yaḡacaḡ** : yakacak (M29/36)

**yağala-** : yakalamak (M4/57)

**yağın** : yakın (M21/14)

**yalnız** : yalnız (M8/31)

**yallah** : hadi (M26/9)

**yāmır** : yağmur (M27/25)

**yannız** : yalnız (M28/20)

**yaramazlık** : yaramazlık (M38/2)

**yasak** : yasak (M16/26)

**yasdik** : yastık (M19/5)

**yatırım** : yatırım (M20/24)

**yavrım** : yavrum (M9/19)

**yavşan** : çölde yetişen yabancı ot  
(M15/23)

**yetti** : yedi (M1/25)

**yezi** : yazın (M23/59)

**yıha-** : yıkamak (M14/12)

**yık-** : yıkmak (M3/22)

**yımırta** : yumurta (M15/24)

**yidi** : yedi (M5/13)

**yılan** : yılan (M1/138)

**yim** : yem (M12/23)

**yimek** : yemek (M15/21)

**yinge** : yenge (M1/1)

**yinti** : yığıntı (M16/50)

**yişil** : yeşil (M7/27)

**yoğarı** : yukarı (M15/15)

**yoğlama** : yoklama (M4/32)

**yokluğ** : yokluk (M11/12)

**your-** : yoğurmak (M30/15)

**yört** : yoğurt (M14/14)

**yörü-** : yürümek (M4/50)

**yuha** : yufka (M14/5)

**yuğarı** : yukarı (M14/26)

**yun-** : yıkanmak (M11/33)

**yuñ** : yün (M11/46)

**yuvarlak** : yuvarlak (M27/41)

**yüglük** : yüklük, köylerde içine  
yatak yorgan koyulan bölüm  
(M21/34)

## Z

**zabağ āşam** : sabah akşam (M4/20)

**zalata** : salata (M14/21)

**zanit-** : zannetmek (M20/33)

**zarraf** : sarraf (M28/24)

**zebze** : sebze (M15/14)

**zorluğ** : zorluk (M23/9)

**zopa** : sopa (M30/24)



## 7. KAYNAKÇA

- AKAR, Ali, *Muğla ve Yöresi Ağızları*, TDK Yay., Ankara, 2013.
- ATMACA, Emine, *Antalya İli Korkuteli İlçesi ve Yöresi Ağızları*, TDK Yay., Ankara, 2017.
- AŞCI, Ufuk Deniz, “Bozkır Ağzında Görülen Şekil Bilgisi (Morfoloji) Özelliklerine Dair”, *SUTAD*, S 40, Konya, 2016, s. 177-193.
- BAYRAKTAR, Nesrin, *Türkçede Fiilimsiler*, TDK Yay., Ankara, 2018.
- BİRAY, Nergiz, “Şimdiki Zaman Ekinin Güney-Batı Türk Lehçelerinde Kullanışı Üzerine”, *Karaman Dil-Kültür ve Sanat Dergisi*, Karaman Valiliği Yay., 2007, s. 4.
- BURAN, Ahmet, *Keban, Baskil ve Ağın Yöresi Ağızları*, TDK Yay., Ankara, 1997.
- BURAN, Ahmet, *Anadolu Ağızlarında İsim Çekim (Hâl) Ekleri*, TDK Yay., Ankara, 1996.
- CAFEROĞLU, “Ahmet, Anadolu ve Rumeli Ağız Araştırmalarının Bugünkü Durumu, Bilimsel Bildiriler”, *TDK*, Ankara, 1960, s.65-70.
- DEMİR, Necati, *Trabzon ve Yöresi Ağızları 1,2,3*, Gazi Yay., Ankara, 2006.
- DOĞAN, Muammer, *Aksaray ve Yöresi Ağızları*, Doktora Tezi, Kayseri, 2012, s.32.
- DOĞAN, Talip, *Urmiye Ağızları*, Doktora Tezi, Kırıkkale, 2010.
- ERCİLASUN, Ahmet Bican, *Kars İli Ağızları*, TDK Yay., Ankara, 2002.
- ERCİLASUN, Ahmet Bican, “Türkçede Emir ve İstek Kipi Üzerine” *Türk Dili*, S 505, TDK Yay., Ankara, Ocak 1995, s. 3-9.
- ERGİN, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yay., İstanbul, 2013.
- GEMALMAZ, *Efrasiyap, Erzurum İli Ağızları I*. TDK Yay., Ankara, 1995.
- GÜLENSOY, Tuncer, *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü A-N,O-Z*, TDK Yay., Ankara, 2011.
- GÜLGÖNÜL, Ebubekir, *1831 Nüfus Sayımına Göre Esbkeşan Kazasının Nüfus ve Demografik Yapısı*, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2017, s. 6.
- GÜLSEVİN, Gürer, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, TDK Yay., Ankara, 2011.
- GÜLSEVİN, Gürer, *Uşak İli Ağızları*, TDK Yay., Ankara, 2002.
- KARAHAN, Leyla, *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*, TDK Yay., Ankara, 2014 .

- KARAHAN, Leyla, “Anadolu Ağızlarında Kullanılan Bazı Zarf-Fiil Ekleri”, *Türk Dili Üzerine Bazı İncelemeler*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2011, s. 345-373.
- KORKMAZ, Zeynep, *Nevşehir ve Yöresi Ağızları*, TDK Yay., Ankara, 1994.
- KORKMAZ, Zeynep, *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, TDK Yay., Ankara, 2014.
- KORKMAZ, Zeynep, *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara, 2017.
- KORKMAZ, Zeynep, *Güney-Batı Anadolu Ağızları*, TDK Yay., Ankara, 1994.
- ÖZÇELİK, Sadettin, *Urfa Merkez Ağzı*, TDK Yay., Ankara, 1997.
- ÖZMEN, Mehmet, *Türkçede – Ken Zarf – Fiili*, TDK Yay., Ankara, 2014.
- PEKACAR, Çetin-GÜNER DİLEK, Figen, “Uluslararası Fonetik Alfabe ve Türkiye’de Ağız Araştırmaları”, *Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı*, Şanlıurfa, 2005, s. 585-588.
- SARIKAYA, Mahmut, “Azerbaycan Türkçesinde Geniş Zaman ve Şimdiki Zaman Çekimleri İle Azerbaycan Türkçesindeki Örnekleri”, *TÜBİAR-X*, Kayseri, 2001, s.138.
- SÜMER, Faruk, *Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri, Boy Teşkilatı, Destanları*, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, 1935, s.179.
- TIETZE, Andreas, *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı*, Birinci cilt A-E, Simurg Yay, İstanbul-Wien, 2002, s. 598.
- TUNA, Güngör Azim, *Cihanbeyli Ansiklopedisi*, 2000, s.14-15.
- Türk Dil Kurumu *Tarama Sözlüğü* , VIII cilt, 3. baskı, Ankara, 2009
- Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük* 10. baskı, Ankara, 2005
- Türk Dil Kurumu, *Yazım Kılavuzu* , 27. baskı, Ankara, 2012
- UYSAL, İdris, Nebi, *Karaman İli Ağızları ve Anadolu Ağızlarındaki Yeri*, Doktora Tezi, Denizli, Şubat 2009.
- YILDIRIM, Faruk, *Adana ve Osmaniye İlleri Ağızları 1,2*, TDK Yay., Ankara, 2006.
- İnternet Kaynakları**
- <http://www.mevka.org.tr/Yukleme/Uploads/Dsyn4LXdR719201731449PM.pdf>.2. (Erişim Tarihi 10/05/2019)
- [https://www.nufusu.com/ilce/cihanbeyli\\_konya\\_nufusu](https://www.nufusu.com/ilce/cihanbeyli_konya_nufusu). (Erişim Tarihi 08/05/2019)

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121206-1.htm>. (Erişim Tarihi 28/04/2019)

<http://bucivar.com/konya/cihanbeyli/kayi>. (Erişim Tarihi 02/05/2019)

[www.tdk.gov.tr](http://www.tdk.gov.tr), Türkiye Türkçesi Ağızları Szluğ, (Erişim Tarihi 02/05/2019)





 <p>KONYA</p>	<p>T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü</p>	 <p>SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ</p>
--	--	--

### ÖZ GEÇMİŞ

25/09/1992 yılında Konya/ Cihanbeyli’de doğdu. İlkokulu Zeliha ve Lütfi Kulluk İlköğretim Okulunda okudu. Ortaokula da yine bu okulda devam etti. Liseyi Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi’nde tamamladı. 2016 yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu. Aynı yıl Necmettin Erbakan Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde yüksek lisansa başladı. 3 yıldır Necmettin Erbakan Üniversitesi (KONDİL) de görev yapmaya devam etmektedir.